מעריב • معاريف • MAARIV
לגליון זה מצורף: סופשבוע · את · שוקים · מעריב ת"א

90 | היום 176 עמוד
יום ו' 20.2.87 | כ"א בשבט תשמ"ז
גליון מס' 11958 – שנה מ'
המחיר 90 אג' (כולל מע"מ) המחיר באילת (ללא מע"מ) 80 אג'
המייסד והעורך הראשון ע. קרליבך ז"ל
כל הזכויות שמורות ל„מעריב" © 1987

מודעפון
24 שעות ביממה
מודעות
לוח מעריב
לבעלי כרטיס אשראי
383838

מזג אוויר
מעונן חלקית עד בהיר עם עלייה בטמפרטורות.
• הטמפרטורות: – ירושלים 5–14; תל־אביב 9–19; חיפה 10–19; אילת 10–25.
הטמפרטורות בארץ ובעולם בעמוד 11.

מושב נתיב הגדוד
קולט משפחות !!!
אם אתם מחפשים שילוב של אתגר ואיכות חיים,
מקומכם אתנו בבקעה !!
משפחות בגיל 25-35
עם ילדים עד כיתה ח'
מוזמנות לפנות בטלפון ל' טובה 02-941357
אבי 02-941362
סילבי 02-941196
אבי 02-941374

שר ההגנה האמריקני קאספר וינברגר: „ה,לביא' מטוס נחות ויקר" ★ דו"ח החשב הכללי של הקונגרס מגלה:

יותר מחצי הסיוע הצבאי שנותנת ארה"ב לישראל יוצא על ה,לביא'

תומכי ה,לביא' – בהם חברי קונגרס – טוענים: דו"ח החשב מוכיח שבכל הנוגע לעלות הייצור של המטוס, המספרים שהביא דב זקהיים מנופחים וצדקה ישראל שהעריכה מחיר יחידה ב־17.4 מיליון דולר; מקורות ישראליים: הדו"ח – מכה ניצחת לאמינותו של זקהיים ★ „בשיחת שמיר עם ויינברגר דובר גם על אפשרויות הרחבת שיתוף הפעולה המודיעיני בין ישראל לארצות הברית, בעיקר במה שקשור ללוחמה בטרור" ★ ראש הממשלה יצחק שמיר ממשיך מוושינגטון לסידרת נאומים בחוף המערבי של ארה"ב

מאת עפרה ישועה־ליית, סופרת „מעריב" בוושינגטון

המחלוקת החריפה על פיתוחו של מטוס ה,לביא' הישראלי עמדה אתמול ברקע ביקורו של ראש הממשלה יצחק שמיר במשרד ההגנה האמריקני ופגישתו עם שר ההגנה האמריקני קאספר ויינברגר. ערב הפגישה כינה השר האמריקני את ה,לביא' „מטוס נחות ויקר". (כתבה בעמוד 4).

ויינברגר דיבר בפני ועדת החוץ של הקונגרס האמריקני, שדנה בתקציבי הסיוע הצבאי למדינות זרות. במקביל, הודלף בוושינגטון תכנו המלא של דו"ח החשב הכללי של הקונגרס, שנתבקש להכריע במחלוקת בין ישראל לבין משרד ההגנה האמריקני על ה,לביא'. (סוף בעמוד 11)

„היה בום גדול; כל הקומה השנייה נפלה וסמי נקבר תחת טונות של בטון יציקה'

יותר מ־300 אנשי חילוץ עבדו, לאור זרקורים, כדי לנסות ולהציל את סמי אל־אטאונה, בן 19 מרמלה, שנלכד בהריסות מיבנה בבני־ברק שקומתו השנייה, אותה יצקו אתמול, קרסה; לקראת חצות נמצא הצעיר ללא רוח חיים

מאת ברוך נאה

יותר משלוש מאות אנשי חילוץ עבדו הלילה, לאור זרקורים, כדי לנסות להציל את סמי אל־אטאונה אל־עביד פועל בניין בן 19 מרמלה, שנקבר תחת הריסות מיבנה תעשיה בבני־ברק שקומתו השנייה, אותה יצקו אתמול, קרסה מסיבה בלתי ברורה. לקראת חצות נמצא הצעיר ללא רוח חיים.

המראה היה מזעזע: עמודי בטון ענקיים, משטחי רשת ברזל, קרשי בניין, לוחות מתכת, תמוכות וכעשרה טונות בטון „נדבקו" לתיקרת הקומה הראשונה על פני שטח כל מאות מטרים רבועים.

המבנה מוקם מול „קניון אילון", בצמוד למסילת הרכבת באזור התעשיה של בני ברק.

„זה היה בערך בארבע וחצי. פתאום היה בום גדול והחלק האחורי של הבניין נפל. רצתי לשם וראיתי כי כל הקומה השנייה התמוטטה. היינו שישה פועלים בחלק הקידמי של הבניין. סמי הלך לחרבן בחלק האחורי. צעקנו לו אבל אף אחד לא ענה" סיפר מחמוד אלעביד, אחד הפועלים.

בבנייה עסקה קבוצה של שישה בנאים, כולם בדווים תושבי רמלה, בהחלת היציקה של תיקרת הקומה השנייה. (סוף בעמוד 11)

• צוותי החילוץ מחפשים את הפועל שנקבר מתחת להריסות התיקרה שקרסה (צילום הנס אנגלסמן)

פרס: אמירת ,לא' לוועידה בינלאומית כמוה כרצח השלום

ח"כ חריש: אין לדעת כמה זמן הממשלה עוד תתקיים, בהיותה בעצם ללא ראש ממשלה

מאת מנחם רהט

„ממשלה ללא ראש ממשלה" – כך כינתה ממשלת ישראל אמש, בישיבת לשכת מפלגת העבודה, שבה התייחסו הדוברים להופעותיו של ראש הממשלה יצחק שמיר בארה"ב, וטענו כי אין הופעות מתאימות לאמריקנים (סוף בעמוד 11)

אוואנטי מכבי

אלופת ישראל בכדורסל עשתה את הבלתי ייאמן: נצחון חוץ על טרסר מילאנו 79–94

מאת מרדכי רוזנבלום

אלופת ישראל בכדורסל, קבוצת מכבי ת"א, עשתה אמש, את הבלתי ייאמן: ניצחון חוץ מרהיב על האלופה האיטלקית, טרסר מילאנו, 94–79. המאבק על זוג הכרטיסים למשחק הגמר, שיהיה ב־2 באפריל בלוזאן שבשוויץ, נפתח מחדש. (על המשחק, הגרבות והערכות, ראה עמוד 7) (סוף בעמוד 11)

זמני הדלקת הנרות
פרשת השבוע: יתרו

	קי"ש	מוצ"ש
ירושלים	4.52	6.05
תל־אביב	5.10	6.07
חיפה	5.01	6.05
באר־שבע	5.09	6.08
אילת	5.11	6.09

הנשיא הרצוג ביקש ועובדי המינהל והמשק החליטו לסיים את השביתה

מערכת הבריאות חוזרת היום לתיפקוד רגיל – בינתיים עד יום שני הקרוב

מזכירות עובדי מינהל ומשק בבתי החולים הממשלתיים: בגלל הסחבת במילוי תביעותינו נשבות החל מיום ב' לזמן ממושך

מאת שרה פרידמן ואלי דכן

עובדי המינהל והמשק בקופת חולים שבים הבוקר לעבודה סדירה, לאחר חמישה ימי שביתה. העובדים נענו לפנייתו של הנשיא הרצוג להפסיק את השביתה. עם תום שביתת היכמה של הרופאים נראה כי מערכת הבריאות תחזור לתפקוד ברגיל, בינתיים עד יום שני הבא.

על פניית הנשיא קבע יו"ר הארגון חיים בראבנ, תוך כדי ישיבה (סוף בעמוד 11)

הנשיא הרצוג זועם:

זכות השביתה הפכה להפקרות

השביתה היא כיום „מכשיר בידיהם של החזקים לניהול מאבקם על גב החלשים"

מאת אילן בבר

„זכות השביתה שנועדה לתת כוח לחלש נגד אי צדק חברתי הפכה יותר ויותר למכשיר בידיהם של חזקים, לניהול מאבקם על גבם של החלשים ועל חשבונם של החלשים" דברי ביקורת חריפים אלה השמיע אתמול הנשיא חיים הרצוג בנגוד השביתה (סוף בעמוד 11)

„יוסף ביגון ישוחרר היום"

מאת אינגה הירשפלד ואילנה באום

אינה ובנים ביגון, אשתו ובנו של יוסף ביגון, פנים הבוקר לציפורמט, כדי לקבל את פני אביר ציון המשוחרר. את הידיעה הרשמית, שיוסף ביגון ישוחרר היום מכלא בציפורופל, מסר דובר משרד החוץ לבני ביגון, אתמול. (סוף בעמוד 11)

דמיאניוק כתב: שיניי נקשו לא מפחד, אלא בגלל כאבים בישבן

הפושע הנאצי דואג לתדמיתו הציבורית – כך מסתבר מן המכתב שניסה להבריח אל כתב קול ישראל באמצעות בנו ★ המכתב הוחזר לו לאחר שהתברר כי אין בו כדי לשבש הליכי משפט

מאת אילן בבר

המכתב אשר ניסה שלשום ג'ון דמיאניוק להעביר לבנו ואר־של נתפס בידי המשטרה, הושב אליו אתמול לאחר שהמשטרה תירגמה אותו והתברר, כי אין במתכנו כדי לשבש הליכי המשפט. (על המכתב בעמוד 3)

מפקד משטרת ירושלים, תת־ניצב יוסף יהודאי, הגיע בשעות לפני (סוף בעמוד 11)

אם אתה פנסיונר
שמאס בחיי הבדידות ובית־אבות אינו פתרון בשבילך, אנו מציעים פתרון חדשני הכולל טיפול מסור והשגחה רפואית.
לפרטים נפשו טל': 052-454276, 052-32123 (לא בשבת)
★ ראה מודעת „מתק" במדור בתי־אבות.

תחפושות קדבבל
פתוח 20.00–09.00, גם ביום שלישי, במוצ"ש החל מ־18.45
רח' בריאתי 13 בני־ברק, (ליד קוקה קולה)
טל' 03-778017, 741271
היחידה שהומלצו ע"י כולבוטק!

צעדת בקעת־הירדן ה־ז'
תתקיים ב־26.3.87
פרטים: 02-942025

ביחד למכנסים "רפי" Rafi
מרכז המכנסיים
לגברים, נשים וילדים
מכנסי ג'ינס, כותנה, סטן
טלה, צינס והולצות
במחירים מפתיעים!
מידות עד 54
דרך יפו 9 (בית רומא) ת"א 656458, 658539

התחפושות
מכירה, השכרה והחלפה
גם במוצ"ש
„הרוב־בו"
זבוטינסקי 144 בני־ברק
03-785288

פולגת
פתוח במוצ"ש
בתל אביב
מציאון פולגת
בית המכסטיל
(מול הדולפינריום)
רח' קויפמן 2.
פולגת בית־קלקא
דרך פתח־תקוה 116.
בירושלים
פולגת תלפיות
רח' יד חרוצים 14,
אזור התעשיה תלפיות.
פתוח במוצ"ש 21.2.87
בין השעות 19:00-22:00

האם קראת כבר את

20028725

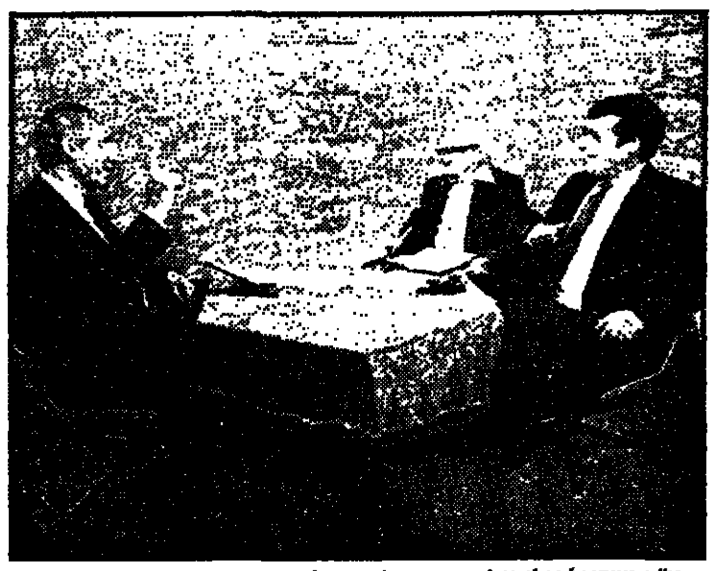

• ד"ר ישראל אלדד (שני מימין) התהלך אמש מאופר ומטורד במסדרונות הטלוויזיה הלימודית ברמת־אביב. „מה אעשה", הוא שאל את דן מרגלית (ראשון מימין) מנחה „מוסף המוספים" שתשודר היום ב־4 אחה"צ, „אם שמעון פרס ישיב לי באריכות וישתלט על כל הזמן"? מרגלית מיהר להרגיע את שייב: „עד כמה שאני מכיר אותך, הבעיה תהיה – השאלות הארוכות שלך". העימות הטלוויזיוני הראשון בין פרס למי שמייצג בתודעת הציבור את הימין הקצוני, היה אמור להתנהל תוך קולות וברקים, אך זרם על מי מנוחות. בסופה של השיחה לחץ פרס בחמימות את ידי מראיינו ואמר לו: „זה היה תענוג להתראיין אצלך". (כתב: מנחם רהט; צילם: צביקה ישראלי)

„ארה"ב רוצה לנצל לבדה את המצאת פרופ' שמיר"

זה החשד שהתעורר בישראל בעקבות צו שמירת הסודיות על „הכרטיס החכם" ★ שמיר מתואר בארה"ב כאחד מגדולי מפענחי כתבי סתר בעולם

מאת אברהם טל, סופר „מעריב" לענייני מדע

הצו לשמירת סודיות שהוטל בארה"ב על פרופ' עדי שמיר ממכון ויצמן טרם בוטל. משרד הפטנטים האמריקני – שהוציא את הצו – כי יהיה מוכן לדון בפרשה רק עם עורכי־הדין של מכון ויצמן.

הצו גרם למבוכה, כיוון שפרופ' שמיר ועוזריו הם אזרחים ישראליים והמחקר ממומן על־ידי מכון ויצמן. בארץ התעורר חשד, כי גורמים כבדי משקל בארה"ב מעוניינים לנצל בלעדית את המצאת פרופ' שמיר, שיש לה השלכות אזרחיות וצבאיות.

פרופ' שמיר מתואר בעתונות האמריקנית כ„אחד מגדולי הקריפטולוגים (מפענחי כתבי סתר) בעולם, המסוגל לפצח את הצופן המסובך ביותר. לפני כמה שנים פיצח תוך 10 שעות צופן מסובך, שמומחים העריכו שלמחשב המתוחכם ביותר זה היה לוקח 100 שנה. פרופ' שמיר נולד ב־1952 בישראל. את התואר בוגר עשה באוניברסיטת תל־אביב: ואת התוארים מוסמך ודוקטור (למדעי המחשב) עשה במכון ויצמן. הוא השתלם ועבד באוניברסיטות אחדות בארה"ב.

המדען אינו מוכן לספר על המצאתו. נושא מחקרו קשור ל„כרטיס חכם" שפיתח יחד עם עוזריו. החוקרים הטביעו על כרטיס פלסטיק מידע אלקטרוני, המתוכנת בשיטה מסויימת המונעת כל אפשרות לשכפלו, להעתיקו, או להכניס בו שינויים. השימוש בכרטיס החדשני נעשה באמצעות „קופסה שחורה" המכילה מיקרו־מחשב ותוכנה היכולים לעבד במהירות את הנתונים ולאשר את תוקף הכרטיס. הזכרון של המיקרו־מחשב, המכיל נוסחה מתמטית, בודק את תוקפו של הכרטיס ומאשר או שולל אותו. יש לציין כי „כרטיסים חכמים" קיימים כבר, ואולם זה של מכון ויצמן מבוסס על טכניקה המחישה פי 100 את הבדיקה הממוחשבת.

הנדבך הקודם ל„כרטיס החכם", שפורסם בשנת 1982, עורר אף הוא סערה בעולם. מדובר בשיטה לפיצוח צפנים סודיים. נתעורר חשש כי שוב לא יהיה אפשר לשמור שום סוד בסוד, כך תיאר אז את ההמצאה „דיילי טלגראף" הלונדוני.

שיטת פיצוח הצפנים של פרופ' שמיר החרידה גורמים צבאיים. בתשדורות של שירותי הביון והצבא משתמשים בכתבי סתר. הן שולח המסר והן מקבלו מחזיקים במפתח הקריפטוגרפי המאפשר להצפין ולפענח. פרופ' שמיר הציע רעיון מהפכני: להפריד בין היכולת להצפין לבין היכולת לפענח באמצעות שני מפתחות נפרדים.

מחקרו האחרון של פרופ' שמיר טיפל ב„הוכחת אפס מידע". שיטה זו מאפשרת להוכיח קיום מידע סודי – בלא לגלות את הסוד עצמו. ביסוד מחקר זה אפשרויות של הצפנה ופיענוח מסרים אלקטרוניים, גורם חשוב ביותר כיום בלוחמה אלקטרונית. ואולם יש להדגיש שמחקריו של פרופ' שמיר יועדו לתחום האזרחי.

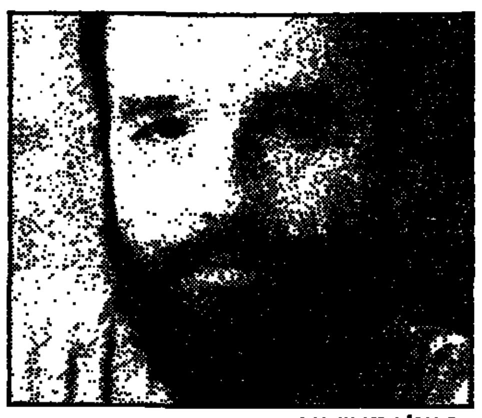

• פרופ' עדי שמיר

„צו סודיות אינו יעיל כשבקשת פטנט מוגשת גם במדינות אחרות"

מאת ראומה זיסקינד

„ארה"ב יכולה להוציא צו סודיות על המצאה בעלת ערך בטחוני או צבאי, שממציאה מבקש לרשום אותה כפטנט בארה"ב", אומר ד"ר שלמה כהן, מרצה לדיני פטנטים בישראל ובארה"ב.

אדם המפר את צו הסודיות עובר עבירה פלילית ולפי החוק אפשר להטיל עליו שנתיים מאסר וקנס 2000 דולר.

„אם מוצא צו לשמירת סודיות בארה"ב על מחקר שהוכר כפטנט בארץ אחרת, למשל ישראל, ופורסמו עליו פרטים, ספק אם אותו אדם יעמוד לדין בארה"ב", מסביר ד"ר כהן.

„צו סודיות על בקשה לרישום פטנט אינו אפקטיווי כאשר בקשה דומה מוגשת במדינות אחרות. בכל זאת, יש אפשרות שגם אם הוגשו בקשות נוספות, תאמר ארה"ב שלא איכפת לה ובלבד שהפטנט לא יוצג בארצה", אומר ד"ר כהן.

המזכ"ל קיסר זועם על ההתייקרויות; יתבע תוס"י

ייפגש עם שר האוצר ויזהירו: ההסתדרות לא תסכים למגמה של עליות מחירים, מיסים וארנונות – זו הפרה של הסכם היציבות במשק

מאת אלי דנן ואורי גינוסר

בכירים בהסתדרות זועמים על ההתייקרויות במשק. בישיבת הוועדה המרכזת יתבעו חברים מהמזכ"ל קיסר, שיודיע לממשלה כי ההסתדרות רואה בהתייקרויות הפרה חד־צדדית של ההסכם ליציבות המשק, ולאור זאת תפעל בראות עיניה.

ישראל קיסר עומד להיפגש בראשית השבוע עם שר האוצר, משה נסים, וימחה על הגל השני של ייקור המחירים. „בפגישה עם שר האוצר אזהיר את הממשלה מפני הסכמת חבריה למגמה של עליות מחירים, מיסים וארנונות". קיסר הזהיר מפני סכנה של חידוש הסיחרור האינפלציוני.

אתמול אמר קיסר: „התייקרויות אלה עומדות בסתירה מוחלטת להסכם היציבות שנחתם לפני חודש בין הממשלה, המעסיקים וההסתדרות. הסכמנו לדחות תשלום של 2.7 אחוז מתוספת היוקר בתנאי מפורש שהממשלה והמעסיקים יספגו את השפעות הפיחות".

לדבריו, מי שטוען שההתייקרויות נובעות מהפיחות והן מהוות פיצוי הולם לתעשיינים – מתכחש במודע להסכם היציבות, התקף עד אפריל 1988.

מזכ"ל ההסתדרות הודיע מפורשות שכל התייקרות תתבטא בתביעה לתשלום תוספת יוקר ותשפיע במישרין על עמדת ההסתדרות, לקראת המשא־ומתן על חידוש הסכמי השכר שייפתח בקרוב.

נשיא התאחדות התעשיינים, דב לאוטמן, קרא אתמול לתעשיינים ולמיגזר העיסקי לפעול לריסון ההתייקרויות במשק ולשמירה על הסכמי השכר.

לאוטמן טען, כי ההתייקרויות שעליהן הוחלט שלשום היו הכרחיות בגלל הפיחות והתייקרות הדלק. הוא אמר, כי לתעשיינים יש חלק חשוב בשמירה על יציבות המשק. ההוכחה לכך, לדבריו, היא נתוני המדד הסיטונאי, שבשנה האחרונה היו נמוכים ב־6 אחוזים מנתוני מדד המחירים לצרכן.

נשיא התאחדות התעשיינים ביקש מהציבור לשים לב למחירי המוצרים, שכן ההתייקרויות שאושרו שלשום אין פרושן התייקרות כללית בכל המשק.

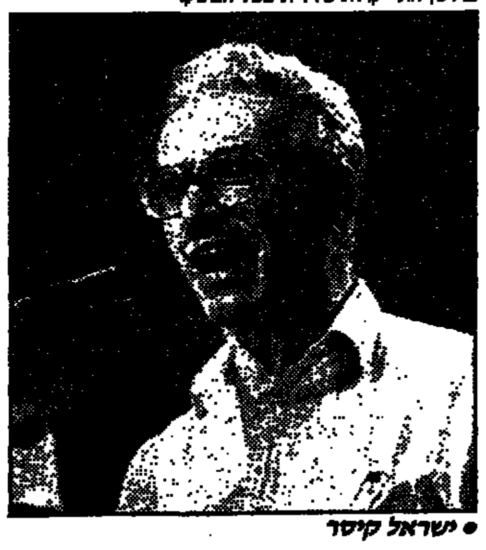

• ישראל קיסר

יקותיאלי מוותר על 400 אלף שקל מהפיצויים מבל"ל

לא יהיה חייב בתקופת צינון ויקבל 200 אלף שקל מענק הסתגלות

מאת סופר „מעריב"

ברוך יקותיאלי, שהיה מנכ"ל משותף של בנק לאומי, הסכים לוותר על 400 אלף שקל מפיצויי הפיטורין. הבנק יוותר מצידו על תקופת צינון של 3 שנים, שיקותיאלי היה חייב בה. הסכם על כך הושג בין צדיק בינו לבן ברוך יקותיאלי.

יקותיאלי היה זכאי לפיצויים של 600 אלף שקל ולפנסיה של 8,500 שקל בחודש. על־פי ההסכם יקבל יקותיאלי מענק מיוחד לתקופת הסתגלות – 200 אלף שקל (12 משכורות חודשיות), ואת הפנסיה החודשית. יקותיאלי יהיה חופשי עתה לקבל עבודה בכל מוסד פיננסי.

בבנק לאומי מעריכים, כי הסכם זה יהווה מודל להסכם דומה עם המנכ"ל הפורש מרדכי איינהורן. בינתיים ביקש ח"כ אוריאל לין מיו"ר מועצת המנהלים של בל"ל, ד"ר מאיר חת, שלא לכבד את הסכם הפרישה עם איינהורן, כי משמעותו „קביעת נורמות מושחתות שנוצרו בתקופת ארנסט יפת".

בנק הפועלים יוצא לחילוץ הקיבוץ הארצי מ„גורל" התק"ם

מאת יצחק דיש

בנק הפועלים מותח במבצע לפריסת חובות של הקיבוץ הארצי. הסדר הבראה זה ימנע מהקיבוץ הארצי את הצורך לקבל סיוע ממשלתי בדומה לתק"ם.

אנשי הבנק אמרו כי אם תכנית ההבראה הממשלתית לקיבוצים תתבצע במתכונת העזרה לסולל בונה, אזי מוטב לוותר עליה.

יו"ר מועצת המנהלים של הבנק, פרופ' איתן ברגלס, הזהיר מפני הטלת אחריות מופרזת על חברי מועצות המנהלים בבנקים, כפי שהדבר מתבטא בהוראות הפיקוח על הבנקים ובהצעות החקיקה של ועדת הביקורת המדינה. „יש מגמה שהדירקטוריון יהיה אחראי לכל דבר, מבלי שחברי מועצת המנהלים יוכלו לשאת באחריות כזו, שכן אינם פעילים באופן שוטף בבנק".

השוק המשותף עשוי להחליט על תמיכה בוועידה בינלאומית

מאת רפאל מן, מסופרו המדיני של „מעריב"

בשעה שראש הממשלה, יצחק שמיר, מנסה בוושינגטון לשכנע את ראשי הממשל שלא יתנו ידם לוועידת שלום בינלאומית, שוקלים שרי החוץ של מדינות הקהיליה האירופית לצאת בהצהרת תמיכה בכינוס ועידה כזו. שרי החוץ ייפגשו בבריסל ביום שני הקרוב, ועל סדר יומם – המזה"ת.

למנכ"ל המדיני של משרד החוץ, יוסי ביילין, אשר קיים השבוע שיחות בקופנהאגן וברומא, נודע כי על־פי אחת ההצעות יפרסם שר החוץ הבלגי, ליאו טינדמנס, הודעת תמיכה בוועידה בינלאומית שתתבסס „בהסכמת הצדדים".

על־פי מידע שהגיע לירושלים מתברר, כי פקידים אמריקנים דנו עם שר החוץ הבלגי בעניין ועידה בינלאומית.

שר החוץ הירדני, טאהר אל־מסרי, אמור לקיים בימים אלה שיחות בבריסל עם אנשי הקהיליה האירופית, לקראת הדיון הצפוי בשבוע הבא. פגישת שרי החוץ תעסוק גם במצב בלבנון, לאחר שמנהיגים אירופיים נפגשו בימים האחרונים עם הנשיא אמין ג'מאייל.

מעריב
המו"ל: הוצאת מודיעין בע"מ
בית דפוס „מעריב" בע"מ

עורך: עידו דיסנצ'יק
סגן עורך: יובל אליצור
סגן עורך: לוי יצחק הירושלמי
ראש מערכת המוספים: יעקב ארז
ראש מערכת החדשות: אברהם תירוש

יו"ר מועצת המנהלים: עובד בן עמ"י
מנכ"ל: אמיר דרדרון
מנכ"ל: שמעון הפץ

עזריאל קרליבך	מייסד העורך	1956–1948
אריה דיסנצ'יק	עורך ראשי	1974–1956
שלום רוזנפלד	עורך ראשי	1980–1974
שמואל שניצר	עורך ראשי	1985–1980

(C) כל הזכויות שמורות ל„מעריב"

המפד"ל „יצאה לקרב" נגד המערך והליכוד

הזהירה שלא תתמוך בקואליציה כל עוד יימשך „הקיפוח ההרסני בתקציב של החינוך הממלכתי־דתי"

מאת מנחם רהט

המפד"ל הזהירה את הליכוד והמערך, כי לא תתמוך בקואליציה כל עוד יימשך „הקיפוח ההרסני של החינוך הממלכתי־דתי בתקציב לעומת העדפת החינוך החרדי והממלכתי".

המפד"ל אותתה לראשונה על כוונתה להתעלם ממרות הקואליציה, כאשר נמנעה בקריאה ראשונה על תקציב המדינה.

לדבריו, „מבטיח" התקציב סגירת 24 בתי־ספר של החינוך הממלכתי־דתי, לאחר שהשנה כבר חוסלו 231 כיתות.

לטענת המפד"ל פוגע התקציב גם באגף לתרבות תורנית במשרד החינוך, המפיץ את היהדות ברוח ציונית־דתית – משקל נגד למאמצי ה„חרדיזציה" של חוגים לא־ציוניים.

הרמטכ"ל העיר לדרורי רק כדי „לצאת ידי חובה"

מאת יעקב ולמר
סופרו הצבאי של „מעריב"

הרמטכ"ל, רב אלוף משה לוי, העיר לאלוף אמיר דרורי, על דבריו שהתופעות שקדמו להחלטה למינוי דן שומרון לרמטכ"ל היזיקו לצה"ל יותר מהסורים, האיראנים, העיראקים והמחבלים גם יחד.

הרמטכ"ל העיר לסגנו בעקבות שיחה עם שר הבטחון. רבין אמר בשיחה, כי יש להעיר בחומרה לדרורי. גורמים צבאיים בכירים אומרים כי, הערת לוי לא היתה חריפה וניתנה כדי לצאת ידי חובה. משה לוי תמך במועמדותו של דרורי לכהונת הרמטכ"ל, ובצה"ל אומרים כי כנראה שהוא מסכים עם הביקורת של דרורי.

הרמטכ"ל החל לשתף את שומרון בכל ההחלטות החשובות. החלו כבר גישושים למינוי אלוף פיקוד מרכז במקום אהוד ברק, שימונה לסגן הרמטכ"ל.

שר הבטחון אמר לח"כ בני שליטא – בתשובה לבקשתו שכהונת שומרון לא תעלה על שלוש שנים – כי לדעתו אין להאריך שרותו של רמטכ"ל מעל 4 שנים. בכך רמז רבין, כי משה לוי יסיים את כהונתו לפני יום העצמאות.

למבוטח כוונות הבטחון

ביטוח כמו לא חנות מכולת.
ביטוח לא מחליפים כל יומיים.
אלא אם אתה בטוח שזה כדאי לך.
אתה בטוח שזה כדאי לך?
שמור על הביטוח שלך,
אצל הסוכן שלך, מקבוצת הסנה
כי הוא בטוח מכל ביטוח.

חמת גדר

חמת גדר אתר בילוי נופש ובריאות הגדול בישראל

מי שלא בא מפסיד:

• מעיינות בריאות
• מגלשות מים חמים
• בריכת מים קרים
• חוות תנינים
• מרחבי דשא לפיקניק
• לונה פארק
• מזנונים

• מכון בריאות, מסגי שרותי קוסמטיקה
• ג'אקוזי
• מסעדת דגים
• אתר עתיקות מזהים
• בקרוב!! - רכבת לסיור באתר וספארי.

לפרטים טל. 06-751039

הגדול מ·כ·ו·ל·ם

כתבי יד קדומים

תייר שישהה בירושלים מ־23 בפברואר במשך שבוע מעוניין לקנות אוספים של כתבי יד קדומים כתובים באותיות שמנות שיש בהם ענין היסטורי או לימודי, בעברית או בשפות אחרות.

מסמכים, מכתבים, פנקסים, ארכיבים קהילתיים.
1. הנוגעים ליהודי פלסטינה.
2. יהודי הגלות

כמו כן: ספרים, הודעות, "מזרח", ברוחים שהודפסו בירושלים או בצפת לפני 1890. ליטוגרפים צבעוניים קדומים של מונזון.

נא לפנות בכתב או טלפונית לקביעת פגישה:
זאב יהודה לוי, מלון המלך שלמה
רח' המלך דוד 32 ירושלים טל. 02-241433.

هكذا عن الأصل

יו"ר מוסד יד ושם ד"ר יצחק ארד מעיד במשפט דמיאניוק:

„איוואן האיום" לא נהרג בהתקוממות אסירי המחנה

העד: „דובר על הריגתם של גרמנים ואוקראינים רבים במרד שפרץ במחנה ההשמדה טרבלינקה – אולם אנו יודעים כיום בבירור כי לא נהרג במרד אף גרמני אחד, ומבין האוקראינים נהרגו רק שניים שלושה"

האב והבן באולם המשפט

● ג'ון דמיאניוק ובנו (משמאל) עמדו אתמול יחדיו באולם המשפט בבנייני האומה בירושלים. (צילם רחמים ישראלי)

מאת אילן בכר

האם נהרג „איוואן האיום" בהתקוממות אסירי מחנה המוות טרבלינקה בשניים באוגוסט 1943? האם היה בכלל אדם כזה, או שהוא פרי תעתועי דמיונם של היהודים במחנה? ואם היה קיים – כיצד יכלו לראותו אותם יהודים, ועל אחת כמה וכמה לזהותו היום?

שאלות אלה נשאלו אתמול במשפט דמיאניוק כשההגנה חקרה את העד ד"ר יצחק ארד, יו"ר מוסד „יד ושם".

מן החקירה עלה שישנן גירסות שונות על המרד, ויש ביניהן סתירות בעניין נסיבות מותו של „איוואן האיום".

לפי אחת הגירסות הוא הוכה ואחר כך הועלה באש. לפי גירסה אחרת הוא הוכה במעדר ובקילשון וכך נקטל.

הסניגור יורם שפטל שאל את ד"ר ארד אם הוא יודע את גירסת ניצול המחנה אברהם גולדפרב ז"ל, כי דמיאניוק נהרג באותה התקוממות.

ד"ר ארד השיב כי הוא מכיר את העד וגם חקר אותו בקשר למחקרו על מחנה טרבלינקה. העד גולדפרב הבהיר כי שמע מפי אחרים במחנה ש„איוואן האיום" נהרג בהתקוממות, אבל הוא עצמו לא ראה זאת – אמר ד"ר ארד.

עדות של גרמני שהיה עם „איוואן האיום" באיטליה אחרי המלחמה

ד"ר ארד הוסיף כי היו עוד עדויות של אנשים שהשתתפו במרד ואשר אמרו כי „איוואן האיום" נהרג בהתקוממות האסירים. אבל אלה היו עדויות שמיעה ולא עדויות ראייה. מאידך גיסא יש עדות של גרמני שאמר כי הוא היה יחד עם „איוואן האיום" באיטליה אחרי המלחמה.

ד"ר ארד נתבקש להגיב גם על עדותו של שלמה הלמן ז"ל, שהיה בטרבלינקה תקופה ארוכה וגם הוא מסר כי „איוואן האיום" מת במרד בעת ששרפו את תאי הגזים.

ארד השיב כי התייחס לעדות הזאת בספקנות: „שם מדובר על הריגתם של גרמנים ואוקראינים רבים במרד. אולם אנו יודעים כיום בבירור כי לא נהרג במרד אף גרמני אחד, ומבין האוקראינים נהרגו רק שניים שלושה. לא קיבלתי את גירסתו של הלמן שאיוואן נהרג אז".

הסניגור הציג לד"ר ארד עדות נוספת של אליהו רוזנברג, משנת 1947, אשר נרשמה במוסד לתיעוד השואה של טוביה פרידמן.

באותה עדות של אליהו רוזנברג נאמר כי בעת שפרץ המרד היו האוקראינים עייפים, המורדים פרצו אליהם והרגו שם את „איוואן האיום" בקילשונים ובמעדרים.

העד השיב כי גם סיפור זה איננו עדות ישירה וכי רוזנברג לא ראה זאת, אלא סיפרו לו שכמה מן המורדים התנפלו על העוזרים האוקראינים במחנה ובין אלה שנהרגו היה גם „איוואן האיום".

העד אמר כי מובן שהניצולים ראו במרד זה מעשה גבורה רב, והם הגזימו בתיאורים. כך, למשל, טענו שהמורדים שרפו את תאי הגזים, אבל אלה היו תאים בנויים מאבן – והם לא נשרפו. עובדה היא שזמן מה אחרי כן הורשו „המשלוחים", ויהודים הושמדו בהם.

הסניגור הזכיר שם נוסף: ניצול המחנה, חיים שטייר מאוסטרליה. הסניגור טען כי שטייר העיד שהוא עצמו תקע ב„איוואן האיום" בקילשון, ולא ראה אותו קם עוד.

בית המשפט תהה מה מקור העדות הזאת, והסניגור הבהיר כי הוא מסתמך על מכתב של שטייר שנשלח לישראל.

ד"ר ארד אמר כי אין הוא יודע דבר על מכתב זה, והוסיף: „השם של שטייר מוכר לי, אבל לא ראיתי את העדות הזאת לנגד עיני".

השופט לוין לעד: שוחחת עם שטייר בנושא זה?

ד"ר ארד: האיש הציג את עצמו בפני באוסטרליה, אבל לא היכרתי אותו מקרוב.

הסניגור: האם אתה רואה גם בעדותו של שטייר תיאור מוגזם, כפי שהתייחסת לדברי הניצולים גולדפרב, הלמן ורוזנברג?

ד"ר ארד: המרד בטרבלינקה היה מעשה גבורה מאין כמוהו. אבל היו בתיאורים הגזמות רבות שכבר ציינתי אותן. איוואן היה כל כך שנוא, שאינני מתפלא כי השמעה גירסה שהרגו אותו בזמן המרד.

השופטת דליה דורנר: האם הגעת למסקנה הזאת על המרד עוד לפני שידעת על קיום המשפט הזה, והאם הסקת אז שהתיאורים על הריגות במרד אינם מציאותיים?

ד"ר ארד: כן, הרבה לפני המשפט.

הסניגור: אתה מגיע למסקנה זו גם לגבי עדות אישית על הצתת תאי הגזים?

ד"ר ארד: לא קיבלתי את הגירסה שהציתו אותם. הם היו מאבן.

בהמשך הדברים נשאל הסניגור אם בכוונתו להביא את שטייר להעיד, והוא השיב בחיוב.

הסניגור הציג לעד את הספרים „הספר השחור", שנערך על ידי איליה ארנבורג ואסילי גרוסמן, את „מחנה המוות טרבלינקה" מאת אלכסנדר דונט, ואת „אל תוך המחשכים" מאת גיטה סירני – וביקשם להגישם כראיה.

התובע עו"ד יונה בלטמן התנגד להגשת הספרים, ולאחר דין ודברים עם הסניגוריה החליט השופט לוין, כי אפשר יהיה להגיש את הספרים כשיעלה להעיד עד הגנה.

הוא הוסיף: „אתה רשאי בשלב זה רק לצטט מן הספרים ולהציג ציטוטים מסויימים לעד, וגם להגיש צילום של הדף המצוטט כראיה שלכם לבית המשפט".

בחקירה חוזרת של העד על ידי התובע, נשאל ד"ר יצחק ארד אם במשפטי הפושעים הנאציים בדיסלדורף הוזכרו איוואן וניקולאי (שני אוקראינים, אחד מהם „איוואן האיום", שהפעילו את תאי הגזים בטרבלינקה).

„איוואן וניקולאי האוקראינים הועסקו בתאי הגזים במחנה"

העד השיב כי השמות האלה הוזכרו במשפט. הוא קרא מתוך מיסמכים מאותו משפט שבהם אמר אחד העדים: „אני עדיין נזכר בשמות של איוואן וניקולאי האוקראינים שהועסקו בתאי הגזים בטרבלינקה אשר שוכנו ביחד עם אנשי המשמר".

מכאן ואילך לא הירשה השופט דב לוין לתובע להציג מיסמכים נוספים לעד, ואמר כי בית המשפט מקבל את התנגדות הסניגורים בעניין זה, ופסק שאין להציג מיסמכים בחקירה חוזרת.

ד"ר ארד ביקש לומר בסיכום עדותו כמה משפטים שיסדירו את הרושם כאילו כל האוקראינים שיתפו פעולה עם הנאצים, וביקש לציין את אלה מביניהם שהשתתפו במלחמה נגד הנאצים, אולם עקב התנגדות הסניגור נדחתה משאלתו.

המשפט יתחדש ביום ב'. אל דוכן העדים יעלה פנחס אפשטיין, ניצול מחנה ההשמדה טרבלינקה.

„נאצי, נתלה אותך" צעקו בחורי ישיבה לדמיאניוק

קהל רב נהר אתמול למשפט, ורבים המתינו שעות – אך לא הורשו להיכנס מחוסר מקום

מאת אילן בכר

„נאצי", „נתלה אותך" – צעקו אתמול בחורי ישיבה כשהבחינו בדמיאניוק מובא לאולם בנייני האומה שבו נערך משפטו.

הם הקיפו את הרכב המשטרתי שבו הובא הנאשם, אולם השוטרים מנעו מהם כל מגע עימו.

דמיאניוק לא הגיב על הקריאות. הוא הישיר מבטו אל גבו של השוטר שהלך לפניו וצעד במדרגות לתוך אולם המשפט.

קהל רב נהר אתמול לאולם המשפט המיוחד, ורבים המתינו שעות רבות לשווא. הם לא הורשו להיכנס, מחוסר מקום. אחרים נאלצו לעמוד על רגליהם בתוך האולם, שכל מושביו היו תפוסים.

ערב רב של אנשים בין הבאים, ובולטים בהם חיילים, תלמידי בתי ספר ותלמידי ישיבות. הדוחק הרב גרם שאיש בטחון נפצע קל בזרועו כשבא לעשות סדר בתור הארוך שנוצר מחוץ לאולם.

באי בית המשפט הביעו תקווה כי הטלוויזיה תשדר את המשך המשפט בשידור ישיר, ובכך תאפשר לקהל גדול יותר לחזות במשפט.

ההתייקרויות: וזו היא רק ההתחלה

מאת שרגא מקל

כל מה שקורה כעת בחזית המחירים הוא תוצאה של הפיחות וייקור האנרגיה.

הסיבוב הנוכחי של ההתייקרויות במשק איננו האחרון בשלב זה.

לאחר ייקור עשרות מוצרים שבפיקוח ממשלתי בשלושה עד עשרה אחוזים, צפוי בקרוב סיבוב נוסף של התייקרויות: עשרות מוצרים ושירותים יקבלו בתוך שבועות ספורים את אישור משרד התעשיה והמסחר להעלאות מחירים, ועימם יעלו גם תעריפי החשמל בשישה אחוזים.

בחודש אפריל צפוי עוד גל של התייקרויות: התחבורה הציבורית תתייקר בעשרות אחוזים. האגרות הממשלתיות, ובכללן אגרת רישוי רכב, יתייקרו ב־54 אחוז.

כל ההתייקרויות הללו יוצרות את הרושם כי הממשלה זנחה את מאמציה להבטיח יציבות כלכלית במשק ועושה הכל כדי להאיץ מחדש את האינפלציה.

התוצאה של ההתייקרויות הללו היא אכן אינפלציה גבוהה יותר מזו שהיתה בשנת 1986 (1.5 אחוז לחודש בממוצע), ותוצר לוואי שלהן הוא שחיקת השכר הריאלי, שירד ברבע הראשון של השנה בחמישה אחוזים.

מה מסתתר מאחורי צעדים אלה של הממשלה?

למעשה, המדיניות הכלכלית הנוכחית היא חזרה על המהלך הגדול של יולי 1985. אז בוצע פיחות גדול, המוצרים המסובסדים יוקרו בעשרות אחוזים, ומוצרים ושירותים רבים יוקרו בשיעור גבוה.

אחרי כן באו שחיקת השכר הגדולה, ירידת מחירי הנפט בעולם והיחלשות הדולר, שאיפשרו את היציבות במשק הישראלי עד שלהי 1986.

לקראת סוף 1986 עלה שוב השכר הריאלי, בעיקר במיגזר העסקי, והריווחיות היצוא נשחקה. בפני הממשלה עמדו שתי אפשרויות: לתת למפעלים לאכול את הדייסה שבישלו, כלומר את תוספות השכר שהעניקו, או לבחור בדרך הקלה – פיחות שיחלץ את המפעלים המייצאים מהמיצר.

כידוע נבחרה הדרך השניה. בינתיים השתנתה מגמת מחירי הנפט בעולם, והממשלה נאלצה גם להעלות את מחיריו בארץ.

מאחורי החדשות

משרד התעשיה והמסחר מאשר ליצרנים להעלות את מחיריהם, לעיתים ביד קלה מדי, כדי לפצותם על עליית הוצאותיהם.

ייקור הדלק יגרור גם את עליית תעריפי החשמל. ייקור המוצרים המסובסדים, התחבורה הציבורית והאגרות הממשלתיות הוא תוצאת הכוונה לקצץ את הוצאות הממשלה ולהגדיל את הספיגה מהציבור.

פיצוי כלשהו על התייקרויות אלה יינתן לשכירים ולעצמאים רק מחודש אפריל, כשיופחתו שיעורי המס. אך בינתיים עלולה אינפלציה להתפרץ.

התחזיות של משרד האוצר בתחום ההתייקרויות הן לפי שעה אופטימיות: האינפלציה הגבוהה תתבטא במדד של 2.9 אחוזים בפברואר, 2 אחוזים במרס ו־2.5 אחוזים באפריל, כלומר 7 עד 8 אחוזים בשלושה חודשים. אחרי כן, מחודש מאי, תרד שוב האינפלציה לאחוז אחד לחודש.

האם לאופטימיות זו יש אחיזה במציאות?

בינתיים עושה הכל הממשלה כדי להקטין את סיכויי היציבות: תוספת שכר ניתנת לכל דורש – לאחיות, לאנשי צבא הקבע, לשוטרים ולסוהרים, וכן הבונוס השערורייתי לעובדי חברת החשמל. בקרוב לא יהיה מנוס מלשלם תוספות לכל קבוצות העובדים.

ובתחום התקציב: תקציב המדינה אמור להיות מרוסן כדי לתרום ליציבות, אבל האיומים עליו כבדים: קיבוצים, מושבים, מפעלי פטרוכימיה, כל אלה עומדים בתור לקבל ממנו נתחים – ולכך יש להוסיף את הקיצוצים בתקציב שאינם מבוצעים, בעיקר בבריאות ובחינוך.

כל אלה מצביעים על כיוון אחד: גם אם היציבות היחסית תשוב – יהיה זה לזמן קצר, ובחצי השני של שנת התקציב הקרובה תאלץ הממשלה לשוב ולאחוז בגרזן הגזירות, הקיצוצים והפיחותים.

קופת חולים
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

לציבור החברים והעובדים של קופת חולים הכללית

1. אנו רואים מחובתנו להביע התנצלות בפני צבור החברים על הקשיים שנגרמו במוסדותינו במרוצת השבוע החולף, עקב הצעדים שננקטו ע"י עובדי המינהל והמשק.

2. הערכתנו המיוחדת ותודתנו נתונות לכל צבור עובדי הרפואה במוסדות קופת חולים, על מקצועותיהם השונים, שהשקיעו את מירב המאמצים על מנת לשרת כמיטב יכולתם את צבור המאושפזים והפונים למרפאות, למרות השיבושים והקשיים שבמצב מיוחד זה.

3. אנו שמחים להודיע לצבור החברים כי המרפאות ובתי החולים של קופת חולים בכל הארץ חוזרים לעבודה סדירה ומלאה.

ההנהלה המרכזית של קופת חולים

2 המפלגות הגדולות הכינו הבמה למשחק הכסאות המוסיקליים

מינויו של השר גד יעקובי לשגריר ישראל בוושינגטון יאפשר שורת תזוזות של אישים בצמרת, ובליכוד מצפים לתמורה מן המערך: הסכמה שלו למסירת תיק המשפטים לשר יצחק מודעי

מאת מנחם רהט

במפלגת העבודה מצפים כי מינויו של השר גד יעקובי לשגריר בוושינגטון יאפשר שורה של תזוזות אישים בצמרת, במתכונת הכסאות המוסיקליים.

אולם גם בליכוד יודעים כי „שיחרורו" של יעקובי יאפשר למערך לבצע שורה של מינויים – ועל רקע זה מצפים לתמורה מן המערך בצורת הסכמה למסירת תיק המשפטים לשר יצחק מודעי.

בשלב זה אמור השר עזר ויצמן לתפוס את מקומו של יעקובי במשרד הכלכלה והתכנון.

במערך מצפים כי עזר ויצמן יטול עימו למשרד החדש את מנכ"ל משרד החוץ ואיש סודו, אברהם טמיר, אם כי נראה שויצמן יעדיף שטמיר יוסיף להיות האיש שלו במשרד החוץ, לצידו של המנכ"ל המיועד ד"ר יוסי ביילין.

על כהונת השר ללא תיק צפויה התמודדות בקרב בכירים במפלגה הנמנים עם יוצאי צפון־אפריקה, והם טוענים כי ממלא מקום ראש הממשלה שמעון פרס מחוייב למנות להפקיד נציג של העדה הצפון־אפריקנית.

רבים רואים ברפי אדרי את המועמד המועדף לתפקיד, אבל גם שמות נוספים הוזכרו, ובכללם שמות של פעילים מחוץ לכנסת, כגון הח"כ לשעבר רענן נעים, שהוא עתה האישיות הבולטת ביותר במינהל המוסדות.

במפלגת העבודה אומרים כי כלל לא בטוח שרפי אדרי יעדיף את תפקיד השר ללא תיק על תפקידו עתה כיו"ר הסיעה והקואליציה, וכיו"ר חברת „שיכון עובדים" שהוא רואה בה את בבת עינו וממלא בה את תפקידו בהצלחה שעשתה את החברה לאחת החברות היזמיות הרווחיות בענף הבניה – מה גם שאיש לא יוכל להבטיח לו שהממשלה תסיים את מלוא הקדנציה שלה.

אדם נוסף שהוזכר כמועמד אפשרי לתפקיד, הוא עוזי ברעם מזכ"ל מפלגת העבודה. אבל הוא עצמו אמר כי אין הוא רואה את עצמו כמועמד האיש לא הציע לו את התפקיד, אף שבמפלגתו טוענים כי בהחלט אפשרי שהמזכ"ל ישמש גם כשר בלי תיק.

לתפקיד יו"ר סיעת המערך, שיתפנה אם ימונה רפי אדרי לשר בלי תיק, מועידים את סגן שר החקלאות אברהם כץ־עוז. מוזכרים לתפקיד גם הח"כים מיכה חריש ושמחה דיניץ. לעומת זאת טרם הוזכרו שמות מועמדים לתפקיד האחר של אדרי שיתפנה גם הוא – יו"ר הנהלת הקואליציה. יתכן כי הח"כ שיתמנה לתפקיד יו"ר הסיעה יתנה זאת באי פיצול התפקיד, כך שישמש גם כיו"ר הנהלת הקואליציה.

מינויו של אברהם כץ־עוז יותיר לזכותה של „עבודה" שתי מישרות סגן שר פנויות: האחת של כץ־עוז והאחרת שנתפנתה עם מינויה של שושנה ארבלי־אלמוזלינו לשרת הבריאות.

לשני התפקידים רואים את עצמם כמועמדים ארבעה ח"כים בעיקר: נאוה ארד, המיועדת על ידי שר החינוך והתרבות יצחק נבון לשמש כסגניתו; ח"כ שמחה דיניץ, מיועד לסגן שר החוץ; אהרון נחמיאס, סגן שר הבריאות או הפנים; עובד אל־דאר הב דראושה, הרואה את עצמו ראוי לתפקיד סגן שר החינוך או סגן שר החוץ.

מבין כל המינויים הצפויים אם וכאשר ייצא גד יעקובי לוושינגטון, רק אחד נחשב לבטוח: כניסתו לכנסת של יעקב גיל, ראש אגף הנוער במפלגת העבודה ותושב ירושלים.

בשתי המפלגות הגדולות סבורים כי מינויו של גד יעקובי לשגריר בוושינגטון ייעשה במסגרת החבה של סבב מינויים שיבוצע על דעת שתיהן – ובכלל זה יו"ר רשות השידור, נציב שירות המדינה, המפקח על השכר ועוד.

„שמיר ענה לכל השאלות ועשה רושם מצוין; הוא לא היה נץ"

אמרו עתונאים אמריקנים בכירים ★ הופעתו של ראש הממשלה במועדון העתונות בוושינגטון היתה מתונה ומשכנעת ★ „הוא מאמין במה שהוא אומר וזהו נכס לפוליטיקאי"

מאת עפרה ישועה־ליית, סופרת „מעריב" בוושינגטון

אתמול, היום השלישי והאחרון לביקורו בוושינגטון, פגש ראש הממשלה גם את העתונות.

לארוחת הבוקר שלו, הוזמנו כעשרים וחמישה מבכירי העתונאים השדרים של וושינגטון, ולאחר מכן התארח במועדון העתונות הלאומי בוושינגטון.

זהו הפורום היוקרתי ביותר בוושינגטון ודיוניו משודרים בשידור חי ל־350 תחנות רדיו ברחבי ארצות הברית ולשתי תחנות טלוויזיה בכבלים. באולם הצטופפו כשלוש מאות איש ולשולחן היו"ר שוגרו כמאה שאלות.

דיבר בחביבות ובנחת ונשמע מתון להפליא

מי שציפה לראות „נץ" קשוח ותוקפן, הופתע לחלוטין מדמותו הקטנה של שמיר, שדיבר בחביבות ובנחת, ונשמע מתון להפליא המוכן לדון על כל דבר וכמעט עם כל אדם.

אפילו לנושא היחיד השנוי במחלוקת־יוסא בין ארה"ב וישראל, שאלת הוועידה הבינלאומית, לא חזר ראש הממשלה על התנגדותו ובמקום זאת אמר שהוא היה דווקא „רוצה מאוד בוועידה בינלאומית, שמשתתפותיה הן ירדן, מצרים, ישראל וארצות הברית".

הד חיובי לנושא זה הגיע, אגב, שעות ספורות אחר כך מהקונגרס האמריקני, שם אמר שר החוץ האמריקני ג'ורג' שולץ כי הרעיון של ועידה בינלאומית בנוסח שמיר (כלומר בלי הסובייטים) „נראה לו מאוד", והדגיש כי חילוקי הדעות בינו לבין שמיר „הוגזמו באמצעי התקשורת".

כשנשאל על חילוקי הדעות בינו לבין שר החוץ פרס בנושא זה, הודה שהם קיימים, אבל טען: „אנחנו בממשלת אחדות לאומית ועדיין לא הוחלט דבר לכאן ולכאן".

העתונאים, ביניהם אחד או שניים שלא החמיאו במיוחד לראש הממשלה הישראלי בימים האחרונים, הודו כי הופתעו: „הוא ענה לכל השאלות בלי להתחמק, ועשה רושם מצויין".

הסכם בין ישראל לשכנותיה על איזור חפשי מנשק גרעיני

לשאלות על השטחים המוחזקים ענה שמיר בנושא האוטונומיה, והביע את צערו על שמות הנשיא סאדאת גרם להפסקת השיחות בנושא זה. כשנשאל על פרשת ואנונו, הציע „הסכם בין ישראל ושכנותיה להנהגת איזור חופשי מנשק גרעיני".

על מעמדה של ירושלים ענה בתוקף: „יש לנו זכות הגדרה עצמית והעולם כולו יודע שירושלים היא בירת ישראל".

לשיא השכנוע הגיע דווקא, כשדיבר על הנושא העדין מאוד והשנוי במחלוקת של מעמד הפליטים שמקבלים הנוסעים מברית המועצות מארצות הברית.

שמיר הרים את קולו בהתרגשות כאשר אמר: „זהו עלבון לנו, למדינת ישראל, שאנשים המוכרים כאזרחים שלנו נחשבים לפליטים חסרי בית". הכנות והכאב בקולו של ראש הממשלה היו חודרי לבבות.

„גם אם לא מסכימים איתו, אפשר לראות שהוא מאמין במה שהוא אומר וזהו נכס לפוליטיקאי", אמר אחד המאזינים שהתבקש לחוות דעה על הופעתו של שמיר.

מאז פרשת איראן לא נותן עצות לאמריקנים

אפילו ישראלים הופתעו כשהתברר, שיצחק שמיר יכול אפילו להתבדח באופן ספונטאני. כשנשאל בארוחת הבוקר אם יש לו הצעה כיצד צריכה ארצות הברית לטפל במשבר בני הערובה, אמר לקול צחוקם של הנוכחים, כי „מאז מה שקרה בזמן האחרון, אנחנו לא מוכנים יותר לתת שום עצות".

בארוחת הצהרים ביקש מישהו לדעת, מי, לדעת ראש הממשלה, ינצח במלחמת איראן־עיראק. „נכון שאני בא מירושלים", אמר שמיר, „אבל אני לא נביא".

„אם לא יהיה שלום לערבים — לא יהיה שלום בעולם"

כותב ז'ורז' איברהים עבדאללה אשר יודיע עם פתיחת משפטו כי אינו מכיר בזכות בית הדין לשפוט אותו ★ „אני גאה להיות מואשם בפעולות לגטימיות"

מאת תמר גולן, סופרת „מעריב" בפריס

• ז'ורז' איברהים עבדאללה

ז'ורז' איברהים עבדאללה, הטרוריסט הלבנוני אשר משפטו ייפתח בפריס ביום שני, מודיע כי הוא אינו מכיר בזכותו של בית הדין לדון אותו באשמת רצח, ומאיים: „או שיהיה שלום לכל העם הערבי, או שלא יהיה שלום לאף אחד בעולם".

השבועון השמאלני „נובל אובזרווטר", מפרסם הבוקר בכתבת־שער הצהרה שנכתבה, לדברי העורך, על ידי עבדאללה עצמו בתאו השמור בכלא הסמוך לפאריס. השבועון אינו מסביר כיצד הגיעה לידיו הצהרתו של עבדאללה, אך טוען כי אלה הדברים שהמחבל עומד לקרוא ביום ב', בתחילת משפטו.

„אף שעמי לא העניק לי את הכבוד להשתתף בפעולות האנטי־אימפריאליסטיות שאתם מייחסים לי", כותב עבדאללה, „לפחות יש לי הכבוד להיות מואשם בהן ולהגן על הלגיטימיות שלהן לנוכח הלגיטימיות הפושעת של התליין".

„אדמתנו, רכושי, כבושה, עמנו עקור והכובש והתוקפן הם אנשי מערב בלונדיניים בהירי עיניים", כותב עבדאללה.

עבדאללה נאשם במעורבות ברצח סגן הנספח הצבאי האמריקני, הקולונל צ'ארלס ריי, הדיפלומט הישראלי יעקב ברסימנטוב ובניסיון לרצוח את הקונסול האמריקני בשטרסבורג. ממשלת ארצות הברית הגישה תביעה אזרחית נגד עבדאללה בפרשת הרצח של צ'ארלס ריי.

עבדאללה טוען, כי הוא קרבן וכי „זהו שיא החוצפה שהפושעים היאנקים יהיו הנציגים של הקרבנות".

עבדאללה ועורך דינו השנוי במחלוקת, ז'אק ורז'ס (שהוא גם הסניגור של הפושע הנאצי קלאוס בארבי, שמשפטו ייפתח בחודש מאי בעיר ליון), מתכוונים להפוך את המשפט למשפט פוליטי. הוא מציג את עצמו כ„לוחם חופש", הפועל כמו שפעלו בשעתו אנשי ה„רזיסטאנס", נגד הכיבוש הנאצי.

אמצעי הבטחון בפאריס ממשיכים להיות חמורים ביותר לקראת פתיחת משפטו של עבדאללה. ממשלת צרפת קראה אתמול לכל האזרחים לגלות עירנות מוגברת, בעקבות איומי טרור שנתקבלו בימים האחרונים.

סוריה תובעת מבעלי בריתה בבירות להפסיק הלחימה

מאיימת להכניס העירה כחות גדולים אם לא ייענו לתביעה

מאת שפי גבאי, כתב „מעריב" לעניינים ערביים

מספר הנפגעים במלחמה הכבדה המתנהלת בימים האחרונים, בין לוחמי מיליציית השמאל לבין התנועה השיעית אמל, הגיע לארבע מאות וחמישים, בכללם מאה וחמישים הרוגים. כחות הקומנדו הסורי, שהתפרסו במערב בירות, מנסים ללא הצלחה לרסן את הצדדים, שמשתמשים בכל אמצעי הלחימה הכבדים שלהם, לרבות טנקים ותותחים.

סוריה ממשיכה לאיים כי תכניס לבירות כוחות גדולים אם לא תיפסק הלחימה של שני המחנות הידועים כבעלי בריתה. אולם מנהיג אמל, נביה ברי, הודיע כי הקרבות ימשכו עד הנצחון משום שכוונת אנשי השמאל היא לשבור את כוחה של העדה השיעית המתעוררת.

מנהיג המיליציה הנאצריסטית של העדה המוסלמית־סונית, מוסטפה סעד, הודיע כי חובה היא לחסל עתה את התנועה השיעית אמל. ראש המיליציה הקומוניסטית, ג'ורג' האוי, אמר כי מנוי וגמור עימו לטהר את מערב בירות מכל הכנופיות השיעיות, שהטילו כתם שחור על לבנון בעולם כולו.

אולם בעל הברית המרכזי במלחמה הנוכחית נגד אמל, ראש המיליציה הדרוזית וליד ג'ונבלאט, שואף עתה לפרוש מברית השמאל נוכח חששותיו מפני מעורבות צבאית סורית. הוא מיהר אתמול לדמשק כדי להודיע שהוא מצידו מפסיק את האש.

מקורות שונים בביירות טענו כי ראש אש"ף יאסר ערפאת ממשיך להזין בנשק ובכסף את התבערה הגדולה של אנשי השמאל נגד אמל. תבערה זו הביאה להקלה ניכרת במצבם של אנשיו במחנות הפליטים במערב ביירות ובדרום לבנון.

ימות המשיח בבירות: וגר חתול עם כלב וחולדה עמם תרבץ

בעוד המערכה הכבדה של ברית מיליציות השמאל נגד אמל נמשכת, הבחינו חוקרים מהאוניברסיטה האמריקנית בביירות כי החתולים, הכלבים והחולדות שנמלטו מהאש הכבדה במערב העיר למזרחה, כרתו ברית אמיתית של אי־לוחמה.

עיתוני ביירות סיפרו אתמול כי במסגרת הברית המוזרה נוהרים החתולים, הכלבים והחולדות לפחי האשפה בשכונות השקטות של מזרח העיר, אלה ליד אלה בלי שיהיה נסיון של כלב לפגוע בחתול או נסיון של חתול לטרוף חולדה.

לדברי החוקרים: „בעקבות הקרבות העזים במערב העיר אפילו החיות שעויינות זו את זו מאז בריאת העולם התגברו על שנאתם נוכח הסכנה שנשקפה להם, אולם בני האדם בלבנון לא מסוגלים לעצור את ההתאבדות העצמית שלהם".

הפסיכיאטר שהתריע על אישפוז בריאים בבריה"מ ונכלא ב־1981 — שוחרר

אנאטולי קוריאגין, פסיכיאטר שנכלא ב־1981 בבריה"מ לאחר שהאשים את השלטונות הסובייטיים באישפוז אנשים בריאים בבתי חולים לחולי נפש, שוחרר ונמצא בביתו — כך מסרה אתמול ילנה בונר.

בונר סיפרה, כי חברו של קוריאגין טילפן אליה והודיע לה כי הוא שב לביתו בחארקוב שבאוקראינה.

„במצב גופני ירוד"

קרן בוקובסקי בהולנד, העוקבת אחר מצבם של מתנגדי המשטר בבריה"מ מסרה כי קוריאגין, בן 48, שוחרר ממקום מאסרו בקייב ביום רביעי בלילה, ונסע ברכבת הראשונה בבוקר למחרת לביתו.

„הוא נראה חיוור מאד, מזה רעב ובמצב גופני ירוד", סיפר ידידו של קוריאגין.

קוריאגין נדון ב־1981 לשבע שנות מאסר וחמש שנות גלות באשמת התנגדות למשטר ותעמולה, לאחר שפירסם דו"ח בו טען כי מתנגדי משטר סובייטיים אושפזו בבתי חולים לחולי נפש ו„טופלו" בתרופות, וכי המשטר משתמש ברפואה למטרות פוליטיות.

לא ידוע מה גרם לשיחרורו של קוריאגין. קרן בוקובסקי מסרה, כי משפחתו של קוריאגין רוצה להגר לשוויץ.

כאשר הגיע קוריאגין לביתו, פסע ברחוב בו מתגוררת משפחתו — בדיוק כשאשתו וידידי המשפחה היו בדרכם למשרד הדואר.

בפעם האחרונה זכה קוריאגין לביקור משפחתו בשנת 1983, כאשר היה במחנה עבודה בסיביר. לאחר מכן כתבה אשתו כי הזדעזעה למראהו.

„נראה כמדוזה"

„הביקור נמשך שעתיים. במשך שעה לא יכולתי לדבר, גרוני נשנק", כתבה. „מייד הבנתי, בלי מילת הסבר מיותרת, מה עובר עליו. הוא נראה כמדוזה, כה שדוף עד שצווארו היה רחב יותר מפניו. והיה מכוסה בצקת, שנגרמה כתוצאה ממחסור בפרוטאין".

הדו"ח שכתב קוריאגין, ושפורסם בשבועון הרפואי הבריטי לאנסט, יצא אחר כך גם בספר שפורסם במערב בשם, „שבירתם של לבבות ומוחות". (א.פ.)

לעג לחומייני וכעת מאיימים על חייו

שופט עליון באיראן: תכנית הסאטירה „תחתוני חומייני" — מזימה ציונית

רודי קארל, קומיקאי הטלוויזיה הגרמנית, שעורר שערוריה דיפלומטית כאשר שם את חומייני ללעג ולקלס, קיבל איומים על חייו.

קארל ובני משפחתו הושמו תחת הגנה משטרתית. „האיומים הטלפוניים היו מעוררי דאגה והצדיקו שמירה צמודה", מסר דובר משטרת סקסוניה התחתית.

באיראן, גינה השופט העליון, הייאתולה עבדול קארים ארבאדילי, את תכנית הסאטירה וכינה אותה „בלתי אנושית ואנטי־איסלמית". השופט אמר כי „התכנית הינה „מזימה שנרקמה בידי ציונים". (א.פ. ורויטר)

הכומר התחפש לאשה ושדד בנק

מאת אסתר אורלשטין, סופרת „מעריב" בקופנהאגן

עוטה שמלה ארוכה בגוון ורוד, חובש כובע רחב שוליים, צעיף על פניו, נכנס דני לאחד הבנקים בעיירה דנית גדולה, ובאיומי אקדח פלסטיק הצליח לקבל מהקופאית המבוהלת שלל של מליון כתר.

שני לקוחות זינקו אחרי החשוד הנמלט ולאחר מירדף הצליחו ללכוד אותו. כשהסירו את הצעיף מפניו נדהמו לגלות כי השודד הוא הכומר של העיירה.

במשטרה התוודה הכומר בן 35 בפני השוטרים, שמזה יום א' נהגו לשמוע מפיו הטפות מוסר, כי נאלץ לשדוד את הבנק כי נקלע לבעיות כלכליות.

ב"ה
בתנו
רעות
הגיעה למצוות
דבורה ויצחק פולק
י"ח בשבט תשמ"ז

לדבורה ויצחק פולק
ברכת מזל טוב
בהגיע בתכם
רעות
למצוות
משפחת „מעריב"

הבעת תודה
הנני להביע את תודתי והערכתי העמוקה לרופאים, לאחיות ולעובדים במח' עיניים בי"ח כרמל, חיפה, על טיפולם ויחסם הנפלא.
עמנואל אביגדור

ב"ה
ברכות נאמנות לכבוד הרב
דוד כ"ץ שליט"א
על קבלת המינוי
כרב שכונת הר הכרמל – חיפה
מהמתפללים והועד
בבית־הכנסת המרכזי הר הכרמל
דוד בגון, ציון כלימור, יוסף הויכהויזר, צבי פוגל, אריה ויגרטן, אשר פרוכטר, שלום קלר

למבוטחי כוחות הבטחון
כדי להחליף סוכן ביטוח
צריך שתהיה לך סיבה טובה
יש לך?
אז למה שתחליף?
מפני שמישהו כועס?
אבל אם אתה מרוצה מן הסוכנות
שמישהו כועס זו לא סיבה מספקת
להחליף סוכן ביטוח.
שימרו על הביטוח שלכם
אצל סוכני קבוצת הסנה
כי הוא בטוח מכל ביטוח.

שפע הצלחה
לדוד פדרמן
עם מינויו למנכ"ל „עלית"
לשמואל פרנקל
עם מינויו לסמנכ"ל „עלית"
מאחלים:
משפחת חינאוי

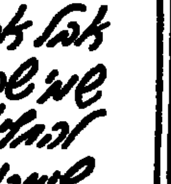
לפנויים ופנויות!
דוד אמינה מסובבת ופרטית להכיר בני־זוג רציניים לנישואין: פנה י לאלי שלום, שדכן משפחתי, פרטי ובעל קשרים. -בבית, גם בשבת - 03-991949, 03-990507

הופיע ונמצא למכירה
הספר החדש
במערכה על זכותנו
הספר המכיל 300 עמ' מהווה אנתולוגיה שלמה על זכותנו לארץ־ישראל ויצא לאור במסגרת תחרות חיבורים בנושא „ארץ־ישראל לאור משנתו של זאב ז'בוטינסקי".
רשימת שמות המשתתפים בספר הזה מעידה על ערכו וחשיבותו בימים אלה של ויכוחים נוקבים בנושא הזה:
זאב ז'בוטינסקי, מנחם בגין, הרב אברהם יצחק הכהן קוק, פרופ' יהודה בלום, יאן וילם ואן דר הובן, סנטור ג'סי הלמס, פרופ' עזרה זוהר, יצחק טבנקין, שמואל כץ, פרופ' יובל נאמן, פרופ' יוסף נדבה, פרופ' יוג'ין רוסטוב, פרופ' אלעזר שביד, משה שמיר ואחרים.
מחיר הספר 20 ש"ח, כולל משלוח.
אנא שלח את התלוש הר"ב, ביחד עם צ'ק או המחאת־דואר לפקודת בוגרי בית"ר מכל הדורות, ת.ד. 45167, תל־אביב מ. 61451.

אל בוגרי בית"ר מכל הדורות
ת.ד. 45167, ת"א מ. 61451
רצ"ב צ'ק/המחאה ע"ס ________
עבור ________ ספרים
השם והמשפחה ________
כתובת ________
מיקוד ________

משרד החינוך והתרבות
המכללה לחינוך ולספורט
אוהלו לחוף הכנרת
מפעל זכרון לברל כצנלסון

א. מסלולי הכשרה להוראה
1. גננות
2. גננות ומורות לגיל הרך
3. מורים לכיתות ג' - ו'
4. מורים לחינוך גופני
ב. השתלמויות מורים
1. לתואר: א. מורה בכיר/ה
ב. גננת בכירה
ג. מורת בכיר/ה לחינוך גופני
ד. לימודי הסבה להוראה
2. לגמול: במכללה קיימים מתאמי לימוד והעשרה רבים המקנים זכות לצבירת שעות גמול.
פרטים נוספים במזכירות המכללה.
• בנוסף פנימית מעולה.
• לזקוקים- מילגות ומענקים.
• עתודאים מתבקשים להקדים ההרשמה
הכללה לחינוך ולספורט אוהלו
כתובתנו: המכללה לחינוך ולספורט "אוהלו", ד.נ. עמק הירדן, מיקוד 15150, טל. 067-50350, 50296, 52270

הנהג
עשה לך מנהג –
קח עמך
חייל לדרך

מבצע ב„השחר"
חידוש אמבטיות וכיורים באמאייל
שיטה אמריקאית עבודה באחריות
טלפונים: 03-373668, 03-377116

هكذا من الأصل

صورة عن الاصل

„אברושמי צפה התוצאות הקטלניות של הרימון"

קבעו שופטי בית המשפט העליון ודחו את הערעור; „הקטילה מתיישבת עם שנאתו לאנשי 'שלום עכשיו' שיש להשמידם משל היו מחבלים או חיידקים" ★ בית המשפט אישר עונש מאסר העולם שגזר על הנאשם ביהמ"ש המחוזי

בית המשפט העליון דחה את ערעורו של יונה אברושמי ואישר את עונש מאסר העולם שנגזר עליו, לאחר שהורשע ברציחתו של אמיל גרינצווייג ופציעתם של 9 מפגינים אחרים של תנועת „שלום עכשיו" בפברואר 1983, בכך שהשליך רימון לעבר קבוצת מפגיני תנועת „שלום עכשיו" מול משרד ראש הממשלה בירושלים.

השופטים מרים בן-פורת, אהרן ברק ואברהם חלימה קבעו כי הוכח המניע למעשה והוכח כי יונה אברושמי היה זה שהשליך את רימון היד, שפיצוצו גרם לתוצאות הקטלניות.

בית המשפט המחוזי בירושלים הרשיע את יונה אברושמי ברצח והוא ערער על כך לבית-המשפט העליון. בפסק-הדינם מפרטים שופטי בית-המשפט העליון כיצד נלכד אברושמי: העבריין הירושלמי עמוס שנגלוף הסכים להיות סוכן משטרתי, בתמורה לסגירת תיקים פליליים נגדו ורשות לעזוב את הארץ. שנגלוף מסר במשטרה, כי מכר רימון יד, מהסוג שהושלך לעבר מפגיני תנועת „שלום עכשיו", ליונה אברושמי ובעקבות מידע זה נעצר הנאשם והובא לדין.

בית המשפט העליון נדרש לשאלת המניע של אברושמי וקבע בהחלטתו: „המערער לא הסתיר ואינו מסתיר גם היום את המשטמה לתנועת „שלום עכשיו" ולחבריה. כה עזה היתה שנאתו לתנועה, עד כי ראה בחבריה חבלנים. המערער התייחס לחברי התנועה כאל חיידקים שיש להשמידם, כדי שלא יתרבו וישמידו את הגוף כולו". מוסיף בית המשפט וקובע: „זהו מניע חזק וממילא יש בו תמיכה רבת משקל באמיתות הודאתו בזריקת הרימון".

לאחר שאישר בית המשפט העליון את קביעתו של בית המשפט המחוזי, שאברושמי הינו משליך הרימון, נפנה לדון, אם היה זה רצח או הריגה.

בפסק דינם דחו השופטים את טענתו של הנאשם שהתכוון רק להפחיד את משתתפי ההפגנה. נקבע, כי לאור העובדה שהרימון הושלך ממרחק קצר ביותר לעבר קבוצת אנשים שעמדו לתומם ברחבה, אין לקבל את הטענה שהשלכת הרימון היתה רק לשם הפחדת משתתפי העצרת.

„הנתונים מלמדים שהמערער לא רק חזה מראש שיהיו פצועים ונפגעים, אלא גם צפה בתוצאות הקטלניות. רצון הקטילה מתיישב עם שנאתו לאנשי 'שלום עכשיו', שיש להשמידם משל היו מחבלים או חיידקים", קבעו השופטים ודחו את הערעור. (עתים)

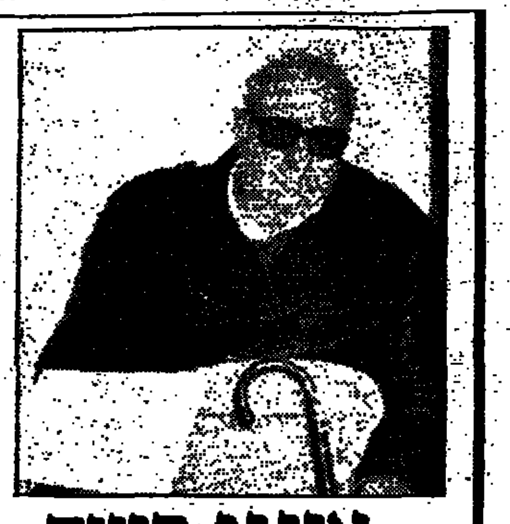

„אינני רוצה להיות נטל על החברה"

טוען איוון שטיינר (בתמונה) עולה נכה השובת רעב במרכז הקליטה בחדרה על כי טרם נמצא לו דיור במקום בו יש לו חברים, משפחה ואולי – עבודה

מאת אהוד רבינוביץ

„אני לא רוצה להירקב במרכז הקליטה. הגעתי לסוף הדרך מכיוון שמשרד הקליטה פועל בענייני מתוך רשעות", טוען איוון שטיינר, עולה חדש נכה מאה אחוז השובת רעב מזה ארבעה ימים במרכז הקליטה „בית אליעזר" בחדרה.

רווק בן 52, עלה איוון ארצה מרומניה בדצמבר 1984 עם אמו ואחותו. המשפחה שוכנה במרכז הקליטה בחדרה. לאחר מספר חודשי הסתגלות, בהם למד עברית, החל איוון, הנכה ברגליו, לחפש מקום עבודה במקצועו כמורה למתמטיקה באזור חדרה. אולם לשוא, בכל פעם נענה כי „יש מספיק מורים למתמטיקה". בינתיים עברו בני משפחתו להתגורר ברחובות.

פנייתו של איוון למשרד הקליטה בפתרון דיור קבוע באחת מהערים חולון, רחובות או ראשון-לציון נדחתה. הסביר איוון. „בערים אלה יש לי חברים שעלו מרומניה שהם גם מורים. אינני רוצה להיות נטל על החברה. רק ליד חברי ומשפחתי אוכל להתקיים ולקבל תלמידים לשיעורים פרטיים. כבר למעלה משנה אני נענה כי אין פתרונות דיור באזור זה בגלל מחסור בדירות".

חבריו במרכז הקליטה, התומכים בדרישתו, דואגים להציב לידו משמרות מחשש להרעה פתאומית במצבו.

את מקרהו של שטיינר מגדיר מנהל מרכז הקליטה, שמואל דליות, כקשה ביותר. „כואב לי הלב. אנחנו שומרים עליו יום ולילה. לנו אין פתרון, כעובדי הסוכנות, נושא הדיור לא בטפולנו".

עוזרת לדובר משרד הקליטה, אידה בן שיטרית, אמרה: „בעיית הדיור של איוון היא קשה ביותר. במרכז הארץ אין כיום דירות לעולים. למרות זאת עשינו מאמצים ואיתרנו עבורו דירת שני חדרים ברחובות, אולם, הוא ויתר עליה לטובת זכאותם של בני משפחתו שעברו להתגורר בה. הוא אף חתם על מסמך הסכמה הדוחה את פתרון הקבע לדיור עבורו. הוא זכאי אמנם לדיור, אך גם את הצעותינו לפתרון דיור ביניים ב„הוסטל" או בשכירות באזור מרכז הוא דוחה".

בינתיים, באין פתרון דיור עבודה, ימשיך איוון לשבות בחדרה.

הרב יוסף בפסק הלכה: בנות אינן רשאיות לתבוע בדין את חלקן בירושה

מזכירת נעמ"ת בירושלים: „שערוריה"

מאת אריה בנדר

פסק הלכה שכתב הרב עובדיה יוסף בשנת 1981, האוסר על נשים לקחת חלק בירושת הוריהן, מעורר את חמתה של מזכירת נעמ"ת בירושלים, הגב' רות לב.

בספרו „יחווה דעת", חלק רביעי סימן ס"ה, מתייחס הרב עובדיה יוסף לשאלה, האם מותר לבנות לפנות לבית משפט חילוני, בהסתמך על הקביעה „דינא דמלכותא דינא", כדי לתבוע את חלקן בירושת ההורים, בעוד שעל פי דין תורה ידוע כי אין הבנות יורשות את הוריהן.

כותב הראשון-לציון לשעבר: „קיים איסור חמור להתדיין בכל הדינים האלה, בפני ערכאות לפי חוקות הגויים, ואין הבדל בזה בין כשהשופטים גויים לבין כשהשופטים יהודים, הדנים עפ"י חוקות הגויים, שלא כדין תורה. ואם הבנים רוצים לוותר ולתת לה מתנה הם רשאים, אבל לתבוע זה אסור".

בפסיקתו זו מסתמך הרב עובדיה יוסף על גדולי הרבנים בדורנו, כמו הרב פרנק והרב הרצוג זצ"ל.

באחרונה פורסם פסק ההלכה במדור שאלות ותשובות של הרב יוסף בעיתון דתי. בעקבות הפרסום פנתה הגב' רות לב למזכ"ל מפלגת העבודה, שיפעל למען הפסקת שיתוף פעולה פוליטי בין תנועת העבודה וש"ס.

„הרב יוסף כותב כי בת שלוקחת חלק בירושה עוברת על איסור חמור של גזל, וכי נשים רשאיות ליטול חלק בירושת האב רק אם אחיהן רוצים לתת להן במתנה. אני חושבת שזו שערוריה. מה זה. דופקים את הנשים מכל הכיוונים, אשה לא יכולה לפנות לבית משפט של מדינת ישראל. מה שמדאיג אותי הוא שכרבע מתושבי המדינה הולכים אחרי הרב הזה".

הקונדוקטור אלף תלמידים מכל רחבי הארץ הגיעו אתמול ברכבת המיוחדת לנגב במבצע הפרחת השממה של הקק"ל ששולב עם אירועי שנת המאה להולדת בן-גוריון. כשסיסמות ודגלים בידיהם עשו הצעירים ומוריהם דרך היסטורית מנהריה עד דימונה, לרבות קטע המסילה הדרומית שנושאת בשנים האחרונות רק מטענים. ממלא מקום ראש הממשלה ושר החוץ, שמעון פרס, חבוש כובע קונדוקטור, הקדים ושילח בשריקה את הרכבת מבני-ברק ושר התחבורה חיים קורפו נסע בה מקרית-גת לבאר-שבע. רק שר החינוך והתרבות, יצחק נבון, מי שהיה מזכירו של בן-גוריון, היה נציג הממשלה היחיד שהגיע עם התלמידים לרחבת הקבר של ב.ג. בשדה בוקר. בתמונה: פרס השורק.

(כתב אורי בינדר; צילם יוסי זמיר)

קבלן חשוד בהעלמת 700 אלף דולר מע"מ

מאת איה אורנשטיין

קבלן בניין ותיק ואמיד, המתגורר בשכונת וילות יוקרתית בכיכר הארץ, חשוד שבשנים האחרונות השתמט מתשלום מע"מ בסכום של כ-700 אלף דולר.

הקבלן הובא לפני חמישה ימים לתחנת משטרת גבעתיים בשעות הלילה ושופטת בית משפט השלום בתל-אביב, הדסה אחיטוב, האריכה שם את מעצרו בארבעה ימים. אתמול שוחרר הקבלן בערבות בפקודת השופטת דבורה ברלינר לאחר שהוא הגיע להסדר עם חוקרי המכס.

שם הקבלן לא נאסר לפרסום אולם איננו מפרסמים את שמו כדי להמחיש כיצד ציבור גדול של קבלנים חפים מפשע עלול יהיה להיפגע אם יתקבל החוק לאיסור פרסום שמות חשודים.

הקבלן שנעצר ושוחרר אתמול בערבות הוא בעל חברת בניה, העוסקת כבר 20 שנה בהקמת מבני תעשיה ובתי מגורים. על פי החשד הוא הגיש למע"מ דו"חות כוזבים והתחמק מתשלום מסים.

חוקרי המכס טענו שהקבלן רכש באחרונה מכוניות מסוג „מרצדס" ו„ביואיק", שאותן רשם על שם החברה, ובנה וילה בשווי 200 אלף דולר מבלי שיהיה על כך תעוד. הוא גם חשוד בביצוע עיסקות עם קבלנים אחרים מבלי שיוצאו על כך חשבוניות מס.

על פי מה שנמסר אתמול לשופטת ברלינר, התחייב הקבלן להחזיר לשלטונות מע"מ סכום של 185 אלף ש"ח על חשבון חובו למדינה. השופטת החליטה לשחררו בערבות של 150 אלף ש"ח והוציאה נגדו צו עיכוב יציאה מהארץ.

השמועה עברה מפה לפה: „יש דרך להתחמק מעונש וקנס בביהמ"ש"

המשטרה חוקרת חשד לפעילות פלילית בבתי משפט השלום ברחובות, ת"א, נתניה, אשדוד ואשקלון

מאת גיל יהיליבין

סוכן משטרתי שהופעל בבית משפט השלום ברחובות, לצורך חקירת פרשת שחיתות, חשף חשדות לפעילות פלילית גם בבתי משפט השלום בתל-אביב, נתניה, אשדוד, פתח-תקוה ואשקלון.

צוות של 7 חוקרים בראשות רפ"ק כרמי אחיון הופעל על-ידי קצין אגף חקירות במרחב השפלה, נצ"מ דני גימשי, חקר עד עתה יותר מ-100 חשודים ועדים המעורבים לכאורה בפרשה.

באיזור רחובות נחקרו שלושה פקידים בבית משפט השלום ופקיד ביהמ"ש לתעבורה יוסף בבי נעצר למשך 23 ימים ובתחילת השבוע הוגש נגדו כתב-אישום שבו הוא מואשם בשוחד, הפרת אמונים ושוחד.

על-פי החשד שובשו הליכים במספר שיטות. על-פי אחת מהן היו עבריינים מעלימים תיקים מבית המשפט. שיטה נוספת היתה זיוף מסמכים והצגת המסמכים הכוזבים בבית המשפט. התברר, כי נגנבו חותמות בביהמ"ש והחשודים השתמשו בהן לצורך זיוף אישורים. אם צריך היה לשלם קנס היו מחתימים טופס כאילו הקנס שולם. נהגים שנהגו ללא תעודת ביטוח קבלו מסמכים מזויפים אותם הציגו בביהמ"ש וכך יצאו זכאים במשפט. בחקירה ספרו נהגים: „ידענו שיש נוהג בביהמ"ש ואפשר להתחמק מתשלום קנסות ומעונשי שלילה. השמועה עברה מפה לפה".

המשטרה תפסה חמש חותמות גנובות, או מזויפות, שבהם השתמשו החשודים. בפרשה זו נעצרו בתחילת השבוע שני חשודים: גואל מרום, בן 37, וישראל צדוק, בן 40, מרחובות.

נחשפה תחנה לממכר סמים בקיבוץ שריד

מאת מאיר הראובני

מקרה ראשון של חשיפת „תחנה לממכר סמים" בקיבוץ, שעסקה תקופה ממושכת באריזה ובשיווק מנות חשיש לצעירים בקיבוץ, מסעיר לאחרונה את קיבוצי העמק.

בשריד גילו חוקרי מרחב העמקים של המשטרה, בחדר של אחד מבני הקיבוץ, כמות מסחרית גדולה של חשיש, כלי חיתוך וחומרי אריזה. נעצרו 3 צעירים מהקיבוץ בחשד של סחר בסמים ועוד 7 אחרים נעצרו ונחקרו על שימוש בסמים. החקירה טרם הסתיימה. בשבוע הבא מתכוונת המשטרה להגיש כתבי אישום נגד החשודים בסחר בסמים.

ב„תחנת הסמים" נמצאו 24 אצבעות חשיש ושלוש חתיכות (חצאי-רבעים) של סוליות חשיש, שנועדו למינון ואריזה לצורך מכירה. מנת חשיש נמכרה לצעירים אחרים במחיר 30 ש"ח (שהוא בערך המחיר של מנה בשוק החופשי) ומעריכים כי העוסקים במכירה הגיעו למחזור של כאלף ש"ח בשבוע.

מרביתם של בני הקיבוץ, שנעצרו בעקבות גילוי זה, הם בגיל אחרי השירות בצבא. חקירת המשטרה נעשתה בחשאיות רבה ותוך שיתוף פעולה של מוסדות הקיבוץ.

בעקבות הגילוי נבחרה באסיפה הכללית בקיבוץ שריד ועדת סמים, שחבריה הם אנשי חינוך ושירותים סוציאליים, הוטל עליה להתמודד עם בעיות חינוכיות והסברתיות בקרב הצעירים ובני הנוער, ולטפל בשיקומם של אלה שכבר נפגעו מנגע הסמים.

מקרה דומה של חשיפת „תחנת סמים" לממכר חשיש היה באחרונה גם בשני מושבים בבקעת בית שאן, שסבלו מאד מהפגזות ופיגועי מחבלים בשנות הששים והשבעים. את התחנה הפעילו מספר משפחות בבתיהן.

לבד מהפעילויות האלה התפרסמו בחודשים האחרונים מקרים של חשיפת פעילות של בני קיבוצים שצרכו סמים בקיבוץ גבת (נחשפו צעירים שגידלו מאריחואנה במשק) ובקיבוץ מעוז חיים בבקעת שאן.

מרגל תעשייתי נעצר בפתח-תקוה

גנב מפות ותרשימים במפעל בו עבד והעביר אותם למפעל מתחרה

מאת גדעון מרון

מהנדס אלקטרוניקה בכיר, תושב השרון, העובד במפעל באיזור פתח-תקוה, נעצר ביום שלישי על ידי המשטרה.

הרקע למעצרו, מידע שהגיע אל חוקרי המודיעין של משטרת פתח-תקוה, לפיו גנב המהנדס ממפעלו מפות ותרשימים, על רקע ריגול תעשייתי. מתברר, כי המהנדס העביר חומר זה למפעל מתחרה.

השופט שלי סימן האריך אתמול מעצרו ב-24 שעות. אתמול בערב הוא שוחרר על ידי חוקרי המשטרה בערבות משטרתית. המשטרה ממשיכה לחקור וכנראה שצפויים מעצרים נוספים.

לבקשת המשטרה, אסר שופט השלום שלי סימן את פרסום שמו של החשוד ושם המפעל בו עבד והמפעל אליו התכוון להעביר את החומר, כדי שלא לחבל בהמשך החקירה.

אלוף פלד למשלחת ח"כים: „חיזבאללה רוצה למוטט את רצועת הבטחון"

מאת יהודה גורן

אלוף פיקוד הצפון, יוסי פלד, אמר אתמול למשלחת חברי כנסת מ-9 סיעות, שביקרה בגבול הצפון וברמת הגולן כי ארגון „חיזבאללה" שם לעצמו מטרה למוטט את רצועת הבטחון בדרום-לבנון, באמצעות פגיעה בצד"ל.

„ארגון זה יודע כי יקשה עליו להתמודד עם חיילי צה"ל", אמר.

אלוף פיקוד הצפון הכחיש באוזני חברי הכנסת את הפירסומים שראו באחרונה אור בעתונות הזר, כאילו הגביר צה"ל את נוכחותו בדרום-לבנון. חברי הכנסת שוחחו עם חיילים ומפקדים, צפו בתרגילים של היחידות השונות והשיבו לשאלות חיילים.

לוחמי חרות ישראל

45 שנה לנפילתו של

אברהם שטרן – יאיר

מחולל לוחמי חרות ישראל ומפקדם הראשון

ביום שלישי כ"ה בשבט תשמ"ז (24.2.87) חל יום הזכרון ליאיר ולכל חללי לח"י שנפלו במלחמה לחרות ישראל. ביום זה, בשעה 3.30 אחה"צ, נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו, בבית העלמין בנחלת יצחק.

הטקס יתחיל בשעה 4.00 אחה"צ בהשתתפות לח"ב, חברי כנסת, רבנים, מפקדי צה"ל, אנשי ציבור, המשפחות וותיקי לח"י.

בשעה 14.00 יפקדו המשפחות השכולות בבית יאיר ויסיירו בתערוכה אשר תפתח לקהל הרחב. בית יאיר יהיה פתוח לקהל אותו יום עד השעה 8.00 בערב.

קרן מלגות ע"ש אברהם שטרן – יאיר

הנהלת הקרן מודיעה בזאת שעבודות שנכתבו על נושא יאיר ולח"י תעניק מלגה ופרסים בסכומים של 5000, 2000, 1000 שקלים, ויחולקו פרסים לתלמידים על עבודות בנושא יאיר ולח"י. את העבודות יש להגיש עד ה-31.6.87 לבית יאיר, רח' שטרן 8 תל-אביב.

בהוצאת „יאיר" הופיעו הספרים:
1) יום אביב שלא יישכח מאת חיים דביר.
2) רשל – סיפורו של חייל (בשפה העברית).
3) הציונות בקרא מאת ד"ר י. אלדד (מהדורה רביעית).
מהדורות חדשות מורחבות של הספרים:
1) קיצור תולדות לח"י (בעברית ובאנגלית).
2) רב – יעקב ברגע, לוחם חרות.

האגודה להנצחת חללי לח"י
ת.ד. 5155 ת"א טלפון 820288

למבוטחי כוחות הבטחון

היום יותר מתמיד צריך להבהיר כאשר מחליפים חברת ביטוח.
אתם לא קוראים עתונים?
אתם לא שומעים רדיו?
שימרו על הביטוח שלכם
אצל סוכני הביטוח של קבוצת הסנה
כי הוא בטוח מכל ביטוח.

דוקטי 87 650–350 סמ"ק
האופנוע הטוב ביותר בעולם

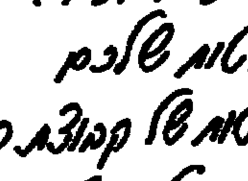

במחיר הכרות שלא יחזור!
– אפשרות בתשלומים –
דיזנגוף, פינסקר 11, תל-אביב, טל' 280429, 280004 (פתוח גם במוצ"ש)

כל המציל נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא

יעקב חלפון אב ל-5 ילדים בן 29, תושב חדרה, זקוק באופן דחוף לניתוח השתלת לב בחו"ל.

צוות הפעולה העירוני, שהוקם לסיוע בנושא, קורא לציבור לתרום ולהפנות תרומות לחשבונות הבנקים הבאים:

★ בנק לאומי בגבעת-אולגה, מס' חשבון: 86967/17
★ בנק הפועלים בגבעת-אולגה, מס' חשבון: 251345
★ והבנק הבינלאומי הראשון בחדרה, מס' חשבון: 105-228605.

אינג' יחיאל כהנא
ראש העיר חדרה

לוח מעריב
קבלת מודעות
03-611389
611623
625943
625880
לבעלי כרטיסי ישראכרט ויזה ודיינרס
פתוח מ-9.00 עד 21.00

מבצע!!!
אירופה 87
אשראי • הגרלות
15.2.87–15.5.87

משאל בי"ס אקסטרניים 1987 קובע: „מכון שחר" – ראשון!

„מכון שחר", המכין תלמידים לבגרות במתמטיקה ואנגלית, זכה במקום הראשון בדירוג בתי-ספר אקסטרניים לשנת 1987, במשאל שנערך בחסות שר המדע והפיתוח, גדעון פת.

המשאל שנערך על ידי חברת הפרסום י. שתיל, הקיף כ-700 מרואיינים, בני גילים שונים, מוצא שונה והשכלה שונה, שהתבקשו לדרג בתי-עסק ושירותים בענפים שונים. בענף בתי-הספר האקסטרניים לבגרות, התקבלו התוצאות הבאות: (בסדר יורד):

1. מכון שחר
2. אנקורי
3. תיכון רון
4. מישלב
5. האולפן לבגרות

„מכון שחר", השוכן בבית „בני ברית" בת"א, מנוהל על ידי אורה שרגמדאלוני. הוא הוקם לפני למעלה מעשר שנים, והתמחה בהכשרת תלמידים לבגרות במתמטיקה תוך חודשים וחצי.

על הזכייה במקום הראשון לשנת 1987, אמרה אורה: „זו מחמאה גדולה בשבילי. למרות שתקציב הפרסום שלנו הוא הקטן ביותר מכל בתי-הספר האחרים, מתברר כי הצלחתנו הגיעה לתודעת הקהל הרחב".

(מודעה)

פנוי, פנויה!
מטרתך להקים בית ומשפחה?
פנה ל„אלי שלוש" שדכן משפחתי פרטי באגר פנויים איכותי.
טל' בבית: 03-990507, 03-991949 (גם בשבת).

מעריב

שלום לערבים שלום בעולם"

לעג להומניים ... מאיימים על ...

הכומר התחפש לאשה ...

"האוהדים היכו עם עצים, ברזלים, אבנים וזכוכיות"

ופעילות 2 קבוצות בליגה ג' הופסקה

דוד לביא

הפסקת פעילות עד סוף העונה נקבעה אתמול, בבית־הדין המשמעתי של התאחדות לכדורגל להפועל עראבה והפועל כפר־קנא מליגה ג', בשל התפרעויות קהל ושחקנים במשחקיהן. עדויות השופטים היו מסמרות שיער.

השופט ישראל קהניץ (עראבה – שיבלי): "לאחר השריקה לסיום המשחק פרצו אוהדי הפועל עראבה את שערי הכניסה למגרש, ורצו לעבר שחקני כפר־שיבלי עם גזעי עצים, ברזלים ואבנים. לעיני נגלה מחזה מזעזע. אוהדים מכים ללא אבחנה בכל שחקני הפועל כפר־שיבלי, ואבנים נזרקות ללא עבר. בדרך נס לא נפגענו אני והקוונים. רצנו לחדר ההלבשה. לחדר ההלבשה הובא שחקן כפר־שיבלי ללא הכרה, ופרצופו מכוסה בדם."

השופט יגאל גיינפלד (כפר־קנא – כפר מנדא) דיווח כי השופטים ראו אוהד כפר־קנא עם סכין ביד, רץ לעבר שחקני כפר־מנדא. אנשי כפר־קנא השתמשו במקלות, זכוכיות, מוטות ברזל, אבנים ובעיטות, כשהיכו בשחקני כפר־מנדא. "המהומה נמשכה כשעה, במהלכה היינו נצורים בחדר ההלבשה, כשמדי פעם מגיעים שחקנים פצועים מכפר־מנדא ומבקשים מקלט." הסיכום הסופי: ידי באויר של שוטרים ו־10 פצועים, אחד קשה.

● יצחק אנגלנדר, מאמן הפועל חדרה, נקנס ב־300 ש"ח על התנהגות בלתי ספורטיבית. נסים אדרי מהפועל עכו הורחק מ־3 משחקים בפועל.

אנגלנדר התפטר

יצחק אנגלנדר, מאמנה של הפועל חדרה, הודיע אמש להנהלת הקבוצה על התפטרותו. אנגלנדר נימק את ההתפטרות בלחץ מצד אוהדי הקבוצה וכן בגלל סיבות אישיות. הנהלת הקבוצה קיבלה את ההתפטרות וכבר היום תקיים מגעים עם כמה מאמנים כדי למצוא מחליף.

הסלטיקס מתחילים להשכיח את הצרות

בוסטון גברה על דאלאס 113–96

דאלאס תפסה את בוסטון סלטיקס בתקופה רעה, שכן אלופת הנ.ב.א. החליטה לעשות הכל כדי להשכיח את שני הפסדיה הגבוהים הרצופים האחרונים (הפסד ב־20 הפרש ליוטה וב־17 ללייקרס). התוצאה: דאלאס, המארחת, נפלה קרבן לערב מרשים מאד ונכנעה ללהקת לארי בירד 113–96. קוין מקהייל שוב היה במיטבו (28 נקודות) דני איינג' 25.

בשאר המשחקים: קליוולנד – קינגס 129–119 (בראד דוארטי 33), פילדלפיה 76' – גולדן סטייט 114–103 (אנדריו טוני, מוריס צ'יקס וצ'ארלס ברקליי קלעו יחד 75 נקודות ל־76'), אינדיאנה – סיאטל 105–88, מילוואקי – יוטה 113–109 (טרי קאמינגס 35), לייקרס – דנוור 128–122 (מג'יק ג'ונסון 37 נקודות ו־16 אסיסטים, ג'אבאר 25 רדוורת' 21. מאזן הלייקרס 39–13, הטוב בליגה עתה).

לונדון מסתערת על הגביע

משחקי הליגה באנגליה מפנים מחר מקום לשמינית גמר הגביע, במרכזו יעמוד נסיונן של 6 קבוצות לונדוניות להעפיל לרבע הגמר. לארסנל וטוטנהאם סיכויים טובים להשלים את המשימה: ארסנל מארחת את האחרונה בליגה השניה, בארנסלי, ואילו 2 ק"מ מהייבורי תתמודד טוטנהאם במגרשה עם סוגרת הטבלה בליגה הבכירה, ניוקאסל. פייבוריטית נוספת, אברטון, תצא לוימבלדון למשחק שיתקיים ביום א'.

שאר משחקי הגביע: שפילד ונסדיי – ווסטהאם, וולסול – ווטפורד, לידס – ק.פ.ר, סטוק – קובנטרי, ויגאן – האל. בליגה: אסטון־וילה – ליברפול, צ'רלטון – אוקספורד, צ'לסי – מנצ'סטר יונייטד, לסטר – נוריץ', מנצ'סטר סיטי – לוטון.

קפטן מכבי יבנה, ציון יעקב, בתחזית למחזור ה־18:

נפתיע את בית"ר ירושלים

יצחק פרי

ציון (פוגל) יעקב, הקפטן של מכבי יבנה, יקבל השבת את פני המובילה הלאומית, בית"ר ירושלים, וזו ההזדמנות הנאותה לשמוע את תחזית המחזור ה־18 מפיו:

מכבי יבנה – בית"ר י־ם: על פי הטבלה בית"ר טובה יותר. לנו יתרון הביתיות והרבה מוטיבציה לצאת מהתחתית ולהעפיל אל מעבר לקו האדום. נעשה את הפתעת השבת עם תיקו ומעלה.

מכבי חיפה – שמשון ת"א: מכבי חיפה פצועה ותוציא את כל תסכולה על השמשונים הבכוחים אחרי התיקו בדרבי הערביים. נצחון למקומיים.

בני יהודה – בית"ר ת"א: בני יהודה עדיין ללא הפסד וגם בדרבי הקטן. על אף החוקים המיוחדים של הדרבי, לא תצליח בית"ר להפתיע.

● ציון יעקב

מכבי פ"ת – בית"ר נתניה: פ"ת מתאוששת וצוברת נקודות. נתניה כבר השלימה עם הירידה. גם יתרון הביתיות יעניק את מלוא הנקודות לפ"ת.

הפועל פ"ת – הפועל לוד: 2 הקבוצות ממוקמות במרכז הטבלה. שתיהן משוחררות מפחד התחתית. זה יהיה משחק פתוח והגנת לוד תוליך תיקו ונקודה.

מכבי נתניה – מכבי יפו: יתרון הביתיות של נתניה המתאוששת יקנה לה עדיפות על יפו שגם הצליחה לגבש את צוות ההצלה שלה. ניצחון לנתניה.

מכבי ת"א – הפועל ב"ש: כל אחת משתי הקבוצות יכולה להפתיע. מכבי מהווה תעלומה אבל שחקניה יודעים שרק ניצחון ישאירם בהמתנת הצמרת.

הפועל ת"א – הפועל כ"ס: זהו מבחן גדול להפועל ת"א שתוכיח שהיא עדיין קבוצת צמרת. כ"ס תתקשה ותשאיר את הנקודות בבלומפילד.

עדות המבקר זיכתה את ארל

יוסי רוזנברג

עדות נחרצת של מבקר איגוד השופטים, מרדכי שנקר, שסתרה למעשה להלוטין את דו"ח שופט הכדורסל משה ביטון במשחק הליגה הארצית בין אליצור נהרדור רמלה והפועל גבעתיים לפני כשבועיים, הביאה אתמול לזיכויו המוחלט של הכדורסלן ארל ויליאמס על־ידי דייני ועדת המשמעת.

השופט ביטון ציין כי במחשבה ראשונה הוא החליט להרחיק את ויליאמס, לאחר מכן הוא התחרט, אך בכל זאת החליט באופן סופי שהתנהגותו של ארל חריגה ועל כן הוא חייב להרחיקו. המבקר שנקר טען כי הוא מכיר את ארל ויליאמס מספר שנים ומבחינתו לא היה כל חריג בהתנהגות העבירות שביצע היו רגילות להלוטין. מסתבר שבדו"ח השופט ביטון היו אי דיוקים רבים ולאחר עדותו של שנקר, לפי טענת הדיינים, מתנה כל העוצמה של הדו"ח החריף.

שאר הנאשמים ממתנה רמלה באותו משחק הורשעו בדיון. האגודה נקנסה ב־3000 ש"ח על כך שחברי ההנהלה ונספחים נוספים הפעילו לחצים בתום המשחק על השופט ביטון על מנת שיחזיר את כרטיס הליגה של ארל ויליאמס (הוא אכן עשה זאת). חבר ההנהלה, אבנר מכטינגר, שלפי כל העדויות היה הגורם העיקרי לחימום האוירה, הורחק לחודש בפועל מכל תפקיד במגרש – מאמן או מנהל – אך האבסורד הוא שמכטינגר יוכל בכל זאת לעקוף את הגזירה ולהמצא בתחומי המגרש בתוקף תפקידו כ... עיתונאי פעיל.

המאמן יעקב אדלר הודה באשמת העלבת השופט ביטון והביע חרטה אך הורחק לשבועיים בפועל. הוא ייעדר משני המשחקים הקרובים של רמלה, נגד אליצור ומכבי פ"ת.

מאמן הפועל חיפה יריב ורשיצקי הורחק לשבועיים על תנאי למשך שנה, לאחר שהודה באשמה של הפרעה מכוונת לשופטים במהלך משחק ההפתעה בו גברה קבוצתו השבוע על הפועל חולון בגמר־סל.

הצבעה חשאית בין שחקני הפועל ת"א בסוגיית פינטי

צימר: רק ההנהלה תחליט על עתידו בקבוצה

אלכס פרלסמן

כדורגלני הפועל תל־אביב קיימו אתמול אסיפה פנימית שבה הם דנו בהצעה להחזיר לפעילות סדירה בקבוצה את המגן הבינלאומי דוד פינטי, שהושעה לפני שלושה חודשים לקלף המערב גרמנית. פינטי הושעה מהפועל בעקבות התבטאויות חריפות שלו כנגד השחקנים בראיון עיתונאי, התבטאויות שגרמו להטלת קנס בסך 5,000 דולר עליו. לאחר מכן נכשל המגן בנסיונו להצטרף לגלאוגו ריינג'רס הסקוטית, וכעת הוא נמצא בארץ מבלי שתהיה לו מסגרת ספורטיבית.

הדעות בין השחקנים לגבי האפשרות להחזירו לקבוצה היו חלוקות. מרביתם סבורים כי מבחינה מקצועית אין כל ספק שפינטי יכול לסייע להפועל, לא רק בזירת הליגה אלא גם במשחקי גביע המדינה, מה גם שהקבוצה סובלת כיום ממכת פציעות חסרת תקדים. אך מהבחינה החברתית היו שטענו כי לא יתכן להחזיר לקבוצה שחקן שהתבטא בצורה כה בוטה נגד השחקנים. הובעה גם דעה כי אם אדם מתחרט על דבריו, ומודה שטעה, אפשר לסלוח לו. בתום הדיון נערכה הצבעה חשאית, על פתקים שנמסרו לקפטן משה סיני. סיני יביא את תוצאות ההצבעה לידיעת הנהלת הקבוצה.

בינתיים הבהיר אמש יו"ר מחלקת הכדורגל בהפועל ת"א, חיים צימר, כי לא שחקני הקבוצה יהיו אלה שיחליטו לגבי מעמדו של פינטי. "ההנהלה תחליט על עתידו בקבוצה, כשהשיקול העיקרי יהיה חוות דעת משפטית שאותה אנו אמורים לקבל מהיועץ המשפטי שלנו, עו"ד חנוך קינן. פינטי פגע באגודה כאגודה ולכן שיקול הדעת של השחקנים בנושא איננו קובע. מה שברור הוא שאי אפשר להשאיר את הנושא באויר, כי מבחינה פורמלית פינטי שייך להפועל ת"א עד לסיום העונה" – אמר צימר.

לאן השבת

ליגה לאומית

מכבי יבנה – בית"ר ירושלים
מכבי חיפה – שמשון ת"א
בני יהודה – בית"ר ת"א
מכבי פ"ת – בית"ר נתניה (יום ו')
הפועל פ"ת – הפועל לוד
מכבי נתניה – מכבי יפו (יום ו')
מכבי ת"א – באר־שבע (13.00)
הפועל ת"א – הפועל כפר־סבא

הטבלה הלאומית
(לאחר המחזור ה־17)

1.	בית"ר ירושלים	19–39	38
2.	מכבי תל־אביב	13–28	27
3.	בני־יהודה ת"א	13–20	27
4.	הפועל כפר־סבא	17–23	27
5.	הפועל פתח־תקוה	16–22	25
6.	שמשון תל־אביב	10–16	25
7.	הפועל לוד	10–17	24
8.	הפועל תל־אביב	12–15	24
9.	מכבי חיפה	13–15	24
10.	מכבי פתח־תקוה	14–16	22
11.	מכבי נתניה	22–17	21
12.	הפועל באר־שבע	11– 9	20
13.	בית"ר תל־אביב	25–17	17
14.	מכבי יבנה	20–13	16
15.	מכבי יפו	27–12	12
16.	בית"ר נתניה	45– 8	7

ליגה א' צפון

מכבי עפולה – קרית־שמונה
עליה כפר־סבא – מכבי טמרה (11.00)
הפועל רעננה – אור־עקיבא

ליגה ארצית

בית"ר נהריה – הפועל בית־שאן
הפועל יהוד – הפועל רמת־גן
הפועל דימונה – הפועל חדרה
הפועל מרמורק – צפרירים חולון (יום ו')
בית"ר רמלה – שעריים (יום ו')
הכח רמת־גן – הפועל טבריה
מכבי עמידר – הפועל עכו
הפועל ירושלים – הפועל חיפה

הטבלה הארצית
(לאחר המחזור ה־17)

1.	הפועל חיפה	10–22	31
2.	צפרירים חולון	8–19	30
3.	הפועל חדרה	18–25	28
4.	הפועל יהוד	17–22	28
5.	הפועל ירושלים	19–21	27
6.	הפועל עכו	15–20	26
7.	מכבי שעריים	10–15	23
8.	הפועל רמת־גן	11–10	22
9.	מכבי עמידר	17–13	22
10.	הפועל טבריה	24–23	21
11.	הפועל בית־שאן	21–18	21
12.	בית"ר רמלה	20–14	19
13.	הפועל מרמורק	26–20	17
14.	הכח רמת־גן	19–11	17
15.	בית"ר נהריה	18–12	15
16.	הפועל דימונה	25–13	12

אחי־נצרת – קרית־אתא (מגדל־העמק)
מכבי חדרה – טירת־הכרמל
בני־טמרה – הפועל טייבה
בית"ר חיפה – הפועל טירה (קרית־אליעזר, 10.30)

ליגה א' דרום

בית"ר ב"ש – קרית־גת
הפועל ראל"צ – קרית־אונו
בית־שמש – קרית־מלאכי (לוד, 12.30)
"לזרוס" חולון – הפועל רמלה (11.00)
הפועל ירוחם – הפועל אזור (11.00)
אור־יהודה – רמת־השרון
הפועל אשקלון – הפועל בת־ים

כדורמים

במסגרת בית ב' בליגת החורף יתמודדו ביום ו' (16.00) עמק־הירדן/אפיקים – קרית־אונו; קרית־אונו – גוש זבולון; גוש זבולון – עמק־הירדן/אפיקים.

משקולות

תחרויות המחזור השלישי בליגה הלאומית (מחוזות צפון ודרום) ייערכו ביום ו' (19.00) ובשבת (10.00), במתנ"ס תל־כביר.

רוגבי

תחרות ע"ש גארי מאיירס תיערך בשבת (14.00), בין נבחרות הצפון והדרום.

טניס

הסבב השלישי של ישראל ייערך ביום ו' (14.00) ובשבת (10.00), בהדר־יוסף.

ג'ודו

אליפות ישראל לנוער תיערך בשבת (10.00) בקרית הצעירים ברמת־השרון.

אל תחמיץ!

ביום א' גליון צבעוני
של ירחון מעריב לתרבות הדיור, גליון מס' 13

בית וגן

ישן וחדש בבית לחם הגלילית: החיים בבתים שבנו הטמפלרים בשנות העשרים – **נילי מנדס** □ דירה ב־4 סיפורים: דירת הגג המקסימה של תגית ורון עמרם בצפון ת"א – **נילי פרידלנדר** □ חבוי בצלע ההר: מוזיאון הצייר מאנה כץ בחיפה – **אורית הראל** □ על החוויה הארכיטקטונית של האדריכל ג'ובאני קוראדטי – **נילי מנדס** □ הבית המשותף: עיר ללא רחמים – האדריכל **פטר טלמסקי** □ גן על אדן החלון – **נילי פרידלנדר** □ כל מה שרצית לדעת על שתילה – האגרונום **יצחק הל־אור** □ 3 גנים בתימרת – **נילי פרידלנדר** □ שולחנות: הצעקה האחרונה – **סמדר בת אדם** □ **נורית ברצקי** מציגה דברים חדשים □

מעוניינים לרכוש
טלפרינטרים
RECEIVE ONLY
באותיות עבריות ולאטיניות,
מהירות קליטה 50 ו־75 באוד.
בהצעות לטלפון
03־611011 שלוחה 21

לפניים ופנויות!
דרך אמינה מכובדת ומניעה להכיר בני־זוג רציניים לנישואין
מה י לאלי שלום, שדכן משפחתי. פרטי ובעל קשרים. בבית, גם בשבת
03־990507, 03־991949

כתיבה במכונה
בבי"ס למסחר
"רימון" תל־אביב
רח' דיזנגוף 85

בכל חנויות התקליטים
חגיגה של להיטים
התקליט סמאש 2"

אלומות חולון בע"מ
רח' החופר 3 חולון,
טלפון: 03־802634

מכרז 2/87

בתאריכים 22.2.87–25.2.87 בין השעות 8.00–12.00
יוצגו בחזית המאפיה הרכבים הבאים:

	תוצר	סוג	מס' רישוי	שנה	הערות
1	דודג'	B־200	331-749	1975	במצב נסיעה
2	דודג'	B־200	331-750	1975	לפרוק
3	דודג'	B־200	331-770	1974	במצב נסיעה
4	פורד	דיזל דבל־ג'אנט	28־501־80	1980	במצב נסיעה
5	פג'ו	טנדר 404	181-558	1979	במצב נסיעה

פרטים ניתן יהיה לקבל אצל המזכירה הגברת אסתר אקהויז.

קבלת מודעות
מ־8.00 עד 20.00 רצוף
* מבצע מיוחד !!!
לבעלי כרטיסי אשראי
03 - 738707, 739297, 727630

אוניברסיטת חיפה

היחידה ללימודי חוץ
המדור ללימודי מינהל עסקים וניהול כללי
הרשמה ללימודי תעודה - מרץ 1987

★ **לימודי תעודה במינהל להנדסאים ולטכנאים מוסמכים**
בשיתוף עם הסתדרות ההנדסאים — מכללת אתגר (4 סמסטרים)
הלימודים בתכנית זו מוכרים ע"י הועדה לאישור גמול השתלמות

★ **ייצוא ושיווק בינלאומי** (סמסטר אחד)

★ **פיתוח מנהיגות ניהולית וקבלת החלטות** (סמסטר אחד)
ניתוח סגנונות ניהול, יכולת הנהגת צוותים, עיצוב מדיניות עסקית, קבלת החלטות ועוד (בסיוע טלויזיה במעגל סגור).

★ **מינהל עסקים וניהול כללי** (תלת־שנתי)

★ **יישומים כספיים־ניהוליים באמצעות מיקרו־מחשב**
LOTUS 1-2-3, dBASE III (סמסטר אחד)
שלב א': כולל מודלים כגון תקציב מכירות וייצור, דוחות חזויים, מחירונים, ניתוח השפעת חוקי מסים (חוק שטיינברג) ועוד.
שלב ב': מודלים בשיטת מקרו בתחומים של ניתוח השקעות הון, מלאי, ניתוח פיננסי, טיפול במסדי נתונים מורכבים בשיווק ובכספים והדגמה של FRAMEWORK.

בדבר פרטים והרשמה נא לפנות לאוניברסיטת חיפה, היחידה ללימודי חוץ, הבנין הרב תכליתי, חדר 216, טלפונים: 04-240431, 04-257314.

האם קראת כבר את
את
המגזין החדשי לאשה ולמשפחה

אוהבי רהיטים והעומדים לרכוש רהיטים
שימו לב!!! לגליון **מעריב** בפורים, 16.3.87, יצורף כשי חינם
קטלוג רהיטי ישראל 1987
מפעלי הרהיטים מהשורה הראשונה, כולם חברי איגוד יצרני מוצרי עץ ורהיטים בהתאחדות התעשיינים, יציגו בקטלוג
מבחר מרהיב של כל סוגי הרהיטים

איגוד יצרני מוצרי עץ ורהיטים בהתאחדות התעשיינים בישראל

קטלוג הרהיטים – עוד הפקה מרהיבת־עין לשירות הקוראים והמפרסמים של שיווק מוספים מיוחדים במעריב – זאב ויזל ועפר גל – טל' 03־333107.

هكذا عن الأصل

مكنا من الاصل

מכבי ת"א — אופרה אחרת במילאנו

קוין מגי הוכיח אמש מדוע הוא נחשב לאחד הטובים באירופה: 36 נקודות, 20 ריבאונדים והאלופה הישראלית עשתה היסטוריה — ניצחון שני על אדמת איטליה והסיכויים לגמר בלוזאן גדלו.

מייק ד'אנטוני מוביל כדור, מול הפליי־מייקר של מכבי, חן ליפין (משמאל). צילום אי.פי.

יוסי אקלר, מילאנו

אחרי שחלפו 40 הדקות הארוכות ביותר של אלופת ישראל בכדורסל, קבוצת מכבי ת"א, באולם הדחוס של טרסר מילאנו, פרצו הבחורים בצהוב אל משטח הפרקט, כמו אחוזי תזזית. צוהלים, מתחבקים איש עם רעהו, בדיוק כמו ש...שחקני טרסר מילאנו עשו לפני חודשיים ושבוע בהיכל הספורט ביד־אליהו. אז נחלה מכבי הפסד צורב (79–97), אמש נחלה האלופה האיטלקית הגאה, מפלה צורבת דומה: 94 למכבי ת"א ו־79 למילאנו.

אולי לא היה זה כדורסל מעולם אחר. גם המבצעים לא הזכירו את המשחק בין המערב למזרח בליגת הנ.ב.א. אבל נהנינו מכל רגע שחלף. נהנינו מהמשחק המבוקר של מכבי ת"א. הטאקטי הנבון. המשמעת. הדיוק בקליעות מבחוץ. מההגנה המצויינת ומרוח הלחימה.

כן, מכבי ת"א באה למלחמה האיטלקית והדהימה את המארחים בנשקם הם – ההגנה.

מטרת המשחקים הללו בבית הגמר האירופי, היא כמובן הכרטיס לגמר. זו גם המטרה של האלופה מכבי ת"א. אבל אמש, כאן במילאנו, היתה גם מטרה נוספת. אולי לא חשובה כמו הראשונה, אך בהחלט דומיננטית וקובעת בצורת המשחק של מכבי וברצון העז לנצח. פעולת תגמול.

אחרי ההפסד ביד־אליהו דובר הרבה על כבוד שאבד. על הפסד צורב ועל תבוסה במבצר התל־אביבי. במכבי ת"א לא אוהבים לשמוע דברים כאלה. לא השחקנים, לא המאמנים וגם לא חברי ההנהלה ועשרות אלפי האוהדים בארץ ובאירופה. הדיבורים הללו דחפו אמש את כדורסלני האלופה אל אחד המבצעים הגדולים שלהם בהיסטוריה רצופת ההישגים ובודאי העונה. ניצחון בחוץ על האלופה האיטלקית.

מכבי אחזה ברסן המשחק, החל מהדקה ה־5. אבל גם אז, כאשר חן ליפין, לי ג'ונסון, קוין מגי, האוורד לאסוף ומיקי ברקוביץ' – החמישיה שפתחה את המשחק – עלו ליתרון ראשון (13–15) ובדקה ה־10 ל־17–21, גם אז עדיין לא יצאנו מהכלים ומנגד, גם הקהל האיטלקי החם, לא הפסיק לעודד את קבוצתו. הכל המתינו לנקודת השבירה.

ליפין ספג את העבירה ה־3 שלו (בדקה ה־13) והספסל ראה כבר שוב את סיפור אודסה. אבל אמש זה היה שונה. חן אומנם יצא ומוטי ארואסטי נכנס במקומו. אבל הפעם היה זה מוטי שונה. בטוח יותר, מבוקר וחכם. והוא לא היה לבד. גרג קורנליוס נכנס במקום לאסוף ודורון ג'מצ'י החליף את מיקי (חלוקת העומס בין יותר שחקנים) ולי ג'ונסון, יחד עם מספר 1 של מכבי ואולי אחד הגדולים באירופה, קוין מגי – קבעו נחרצות עם השריקה לתום המחצית: מכבי ביתרון של 8 נקודות (34–42).

נדמה כי האיטלקים עצמם, כגב מקאדו הנורא, רוברטו פרמייר, מייק ד'אנטוני וחבריהם, לא העריכו נכון את אשר עומד להתרחש וככל שחלפו הדקות, הם עדיין ציפו מעצמם שהנה יבוא השינוי הגדול והם ישטפו את הסל המכבי.

למען האמת, בדקות ההפסקה חשבו כך גם הישראלים בקהל ורק האופ־טימיסטים המושבעים ביותר, ציפו לניצחון.

המחצית השניה היתה עוד הרבה יותר מוצלחת מבחינתה של מכבי כמובן. 4 דקות חלפו מהפתיחה ולוח התוצאות החשמלי הורה: מכבי 59 ומילאנו 39! בליץ של ארבע דקות גדולות שבמהלכו קלעו שחקני מכבי ת"א 17 נקודות, מול 5 נקודות בלבד של טרסר!

אבל עדיין נותרו 16 דקות לסיום. הרבה מאד זמן בכדורסל. לי ג'ונסון ספג את העבירה ה־3 שלו ואחרי 4 דקות נוספות (דקה 28) היו למגי, לג'ונסון, לליפין ולארואסטי – 3 עבירות כל אחד.

דקה 29. חן חוזר אחרי דקות גדולות של מוטי. ד'אנטוני ופרמייר ומקאדו, עדיין לא התיאשו. אבל הם ומאמנם דן פטרסון, החלו להבין כי מצבם בכי־רע.

הדקה 35. טרסר מילאנו עומדת להרים ידיים. מכבי מובילה בהפרש שיא: 86–67, 21 נקודות ורק נס במילאנו היה יכול להציל את האיטלקים...

אבל לא היו ניסים ונפלאות אמש במילאנו. היתה רק קבוצה ישראלית חדורה ברוח־לחימה, בשאפתנות רבה וברצון לנצח ויהי־מה. ואכן היא עש־תה זאת. מילה טובה מגיעה גם לצמד השופטים, קוטלובה מצ'כיה ומוצ'ב מבולגריה. השניים ניהלו את המשחק בצורה נפלאה, חסרת מורא ובמקצ־ועיות רבה.

פטרסון: אני אשם!

„אני מוכן שירקו לי בפרצוף ויזרקו עלי עגבניות ודגים מסריחים על שלא הכנתי את הקבוצה כראוי", אמר המאמן המאוכזב של טרסר מילאנו ■ שרף: „זה היה ניצחון של הקבוצה כולה" ■ ארואסטי: „ההישג הגדול ביותר של מכבי ושל הכדורסל הישראלי".

יוסי אקלר, מילאנו

„אני מוכן שירקו לי בפרצוף וש־הקהל כאן יזרוק עלי עגבניות ודגים מסריחים. מגיע לי הדבר. שחקני היו גרועים מאד, אבל אני אשם. לא הכנתי אותם כראוי", כך הכריז אמש באכזבה האמריקני הנרגש של טרסר מילאנו, אחרי ההפסד הצורב למכבי ת"א.

„אחרי 5 ניצחונות רצופים, ספג־נו סטירת לחי מקבוצה שבאה לכאן עם רוח לחימה ושאפתנות למופת ואני מסיר את הכובע ומריע למכבי ת"א", הוא אמר והוסיף: „קבוצה שספגה בביתה מפלה קשה כל־כך, קמה מהקרשים, הוכיחה ראש הזוכ־הה לכדורסל האירופי שמכבי עדיין בין שתי הראשונות ביבשת והיה מוקדם מאד להספידה".

על קבוצתו אמר המאמן: „לא היה שחקן בטרסר שהגיע לרמה של יריבו במכבי. אנו איכזבנו ובגדנו בקהל הנפלא שלנו ואני רוצה להו־דות לכל אחד מהם על העידוד שקיבלנו, למרות שלא הגיע לנו. המפתח לניצחון של מכבי, מעבר לקוין מגי ולי ג'ונסון. עליהם אין צורך להרחיב את הדיבור, היו דורון ג'מצ'י והאוורד לאסוף. גם ארואס־טי, השועל הוותיק וגם ליפין הצעיר, נתנו את משחק חייהם".

מאמן מכבי ת"א, צבי שרף, היה גם הוא נרגש אמש, אבל מסיבות אחרות: „השחקנים מילאו אחר ההוראות על הצד הטוב ביותר. הם עשו עבודה יוצאת מן הכלל וזה היה ניצחון של הקבוצה כולה. אומנם טרסר נקלעה למשחק חלש מאד, אבל הדבר לא גורע כהוא זה בניצ־חונה והמשחק המצוין של מכבי ת"א".

מוטי ארואסטי רצה גם להודות לספסל של מכבי, שידע לעודד את השחקנים על הפרקט. „המפתח לניצחון היה לדעתי בפתיחת המח־צית השניה, כאשר פתחנו פער של 21 נקודות. זה ללא ספק אחד ההישגים הגדולים ביותר של מכבי ושל הכדורסל הישראלי", אמר מו־טי.

molten

מכבי ת"א 94 (42)
טרסר מילאנו 79 (34)

קלעו למכבי: מגי 36 (13 מ־18 מהשדה, 72 אחוזי הצלחה; של 3 נקודות: 7 מ־7 בעונשין; 20 ריבאונדים, 12 בהגנה ו־8 בהתקפה), ג'ונסון 18, ג'מצ'י 16, לאסוף 13, ארואסטי 4, ברקוביץ' 3, ליפין 2, קורנליוס 2.

מכבי קטפה 44 ריבאונדים (27 בהגנה, 17 בהתקפה). דייקה ב־40 קליעות מהשדה, מתוך 75 נסיונות (53 אחוזי הצלחה) ו־11 מתוך 12 בעונשין (92 אחוזים).

קלעו למילאנו: מקאדו 29 (11 מתוך 22 מהשדה, 50 אחוזי הצלחה ו־7 מ־9 בעונשין, 78 אחוזים, 8 ריבאונדים, 4 בהגנה), פרמייר 22, מנג'ין 8, ד'אנטוני 8, בארביירי 8, באריל 4.

מילאנו קלטה 39 ריבאונדים (20 בהגנה, 19 בהתקפה). בקליעות מהשדה: 28 מתוך 66 נסיונות (42 אחוזים) ו־20 מ־27 בעונשין (74 אחוזים).

שפטו: קוטלובה (צ'כיה) ומוצ'ב (בולגריה). 11 אלף צופים במילאנו.

קאר - מוצרי ספורט

שמלוק „ברח" במחצית לחדר ההלבשה

יוסי אקלר, מילאנו

מנהלה של מכבי ת"א, שמואל (שמלוק) מהרשבסקי, לא היה מסו־גל אמש לעמוד במתח הגדול של המשחק. בהפסקה, כאשר מכבי הוליכה בהפרש של 8 נקודות, יצא המנג'ר הוותיק לחדר ההלבשה והמתין במתח רב לסיום. הוא לא הוציא את ראשו ואטם את אוזניו במשך 20 הדקות האחרונות למשחק, עד שבאו שחקניו ובשרו לו על הניצחון הגדול.

ביציעים אגב פרצה קטטה גדולה של איטלקים תומכי [illegible] למראה עקירות הישראלים החוגגים את ניצחון מכבי ת"א. רק המשטרה שהתערבה במהירות, הצליחה להשכין סדר ולהרגיע את האווירה.

פרשן הספורט של [illegible], אנריקו קאמפנה, אמר אמש אחרי תום 20 הדקות הראשונות למשחק: „מכבי ת"א היא קבוצה שלא נגמרה. זו קבוצה שאסור להספידה. במילאנו הם [illegible] באה לקבוצה גדולה".

דעתו של מר כדורסל
מגי הגדול

יהושע רוזין

עוד בתחילת דרכה של מכבי ת"א בבית הגמר, אמרתי שלו היתה משחקת עם שלושה גבו־הים באותה חמישיה, היתה מצ־ליחה להפתיע יותר. אבל טוב מאוחר מאשר אף פעם לא.

מכבי של אמש שיחקה אח־רת. היא ביססה את התקפתה על קוין מגי ולי ג'ונסון, בפנים, ואילו האחרים – מיקי, מוטי, חן ודורון – מיעטו לזרוק מבחוץ. מגי וג'ונסון קלעו היטב מתחת לסלים, ואף לא אחד משחקני מילאנו, כולל בוב מקאדו הג־דול, הצליח לעצור אותם.

מכבי שלטה ללא עוררין בכ־דורים החוזרים, הן בהגנה והן בהתקפה, וזה מה שהקנה לה את היתרון על האיטלקים.

רוברטו פרמייר נשמר היטב ומייק ד'אנטוני התקשה גם הוא לזרוק לסל. בוב מקאדו לקח זריקות קשות והגרר את קבוצתו למשחק חלש, מה שנוצל היטב על־ידי מכבי. ניתן היה להבחין בעייפות אצל שחקניו של דן פטרסון, שלא התמודדו עם המ־הירות המכבית החזקה.

היה זה משחקה הטוב של האלופה הישראלית עד כה. היא שלטה היטב בכדור ושחקניה לא לקחו קליעות ממצבים קשים. קוין מגי היה גדול. הוא הפתיע בכושר משחק מעולה והאפיל לחלוטין על מקאדו. ברור שעד־כה באירופה כולה.

יש לומר משחק הנצחון של מכבי, אמש במילאנו, השני בהיסטוריה הארוכה של מכבי על אדמת איטליה, פתח לה את הדרך למשחק הגמר. אבל אסור לשכוח שבשבוע הבא, תפגוש מכבי בתל־אביב את אורטז. אסור לזלזל. כבר היו דברים מעולם...

מעריב ספורט

התחזית למשחק הגמר:
מכבי ת"א נגד טרסר מילאנו

מרדכי רוזנבלום

אחרי שהסתיימו אמש חגיגות השמחה של מכבי ת"א ושל קהל האוהדים הקנאי שלה, ומנגד, המארחים המומים במילאנו, התעוררו מהלם הקרב, החלו החישובים והערכות באשר לשאלה הגדולה מכל: מי הן שתי הקבוצות שתופענה ב־2 באפריל בלוזאן שבשוייץ, במשחק הגמר על גביע האלופות – טרסר מילאנו? מכבי ת"א? אורטז?

כן, שלוש מועמדות נותרו לצמד הכרטיסים. ריאל מאדריד, שספ־גה הפסד צורב נוסף מידי שחקני אורטז שלשום, 82–84, הורחקה למעשה מהמשך המאבק. האלופה הסובייטית, זלגירים קובנה, נדה־מה אמש באולמה הביתי, אחרי תבוסה שספגה מזאדר היוגוסלאבית, 70–88 (!) וגם סבונים וחומיצ'וס מחוץ לעניין. רק טרסר מילאנו, מכבי ת"א ואורטז.

בטבלה מובילה היום מכבי עם 13 נקודות ומשחק אחד עודף, לפני מילאנו ואורטז עם 12 נקודות כל אחת.

למכבי נותרו שני משחקים: בבית בשבוע הבא מול הצרפתים וב־12 במארס במאדריד נגד ריאל. מקסימום הנקודות שמכבי מסוג־לת להגיע אליהן: 17 (כמובן, ניצחון בבית וניצחון במאדריד).

למילאנו 3 משחקים: זלגירים בחוץ, ריאל בחוץ וזאדר בבית. אם האיטלקים ינצחו בכל שלושת המשחקים, הם יגיעו למקסימום 18 נקודות. הפסד חוץ אחד, גם כן מספיק להם, מאחר שאמש הפסידו ב־15 נקודות למכבי וניצחו בת"א בהפרש של 18 נקודות. רק שני הפסדי חוץ יעלה למקאדו, פרמייר וד'אנטוני, בגמר האירופי.

לאורטז גם שלושה משחקים: מכבי בחוץ, זאדר בבית וזלגירים בחוץ. מקסימום הנקודות – 18. אבל כדי להשיג זאת עליהם לנצח את מכבי בת"א... ולא – 17 נקודות. או אז יהיה הדבר תלוי במכבי ת"א, שתצטרך כאמור לנצח בת"א ובמאדריד. קיימות כמובן אפשרויות נוספות. מילאנו מפסידה בשני משחקי חוץ ואורטז מפסידה בבית ובחוץ ועוד כל מיני קומבינציות.

אך התחזית הריאלית לדעתי היא: מילאנו ומכבי בגמר. וזאת אחרי שהאיטלקים ינצחו בשלושת המשחקים שנותרו להם: מכבי תנצח ביד־אליהו את אורטז ובמאדריד את ריאל ואורטז תפסיד, נוסף למכבי, גם לזלגירים בחוץ.

מתאים לי.

בית הגמר האירופי

הקבוצה	מש.	נצ.	הפ.	סלים	נק.
1. מכבי ת"א	8	5	3	651–666	13
2. מילאנו	7	5	2	555–568	12
3. אורטז	7	5	2	553–565	12
4. זאדאר	7	3	4	569–558	10
5. קובנה	8	2	6	678–642	10
6. ריאל	7	2	5	601–598	9

בליגה לנוער:
הכל כרגיל, מכבי מנצחת

צבי גלפרין

אמש החל הסיבוב השני בכדורסל הנוער. בבית העליון הכל כרגיל, מכבי ת"א לא התקשתה לנצח את מכבי ירושלים 114–60 ומכבי חיפה ניצחה במשחק חוץ בגן שמואל 57–47. בבית התחתון במחוז דרום מכבה של בית"ר ירושלים בכירע היא הקבוצה היחידה ללא נצחון. בבית התחתון במחוז צפון עמק הירדן והוד השרון משתרכות בתחתית הטבלה.

תוצאות במחזור ה־6:

בית עליון מחוז צפון: מכבי חיפה/כרמל – גן שמואל 57–47, הפועל חיפה – הפועל קריון/יזרעאל 116–73 (למנצחים קלעו קורן אמיצה 40, גיא גדרס 31), הפועל ת"א – הפועל גליל עליון נדחה לשבת.

בית תחתון מחוז צפון: מכבי הדרה – הפועל נהריה 66–50, מכבי חולון/פ"ת – הפועל בקעת בית שאן 83–60 (קלעו למנצחים יעקב גולן 29 ודן סלע 19), הפועל עמק הירדן – מכבי הוד השרון 78–76.

בית עליון מחוז דרום: מכבי ת"א – מכבי ירושלים 114–60 (אמיר כץ 47), הפועל חולון – בית יהודה 80–63 (צבי פולנסקי 35), הפועל ירושלים – מכבי ר"ג 70–54.

בית תחתון מחוז דרום: אליצור נוה דוד רמלה – עומר 91–64, הפועל שער הנגב – א.ס. אשקלון 81–65, בית"ר ת"א – בית"ר ירושלים 71–46.

רבע גמר נשים בכדורסל
מכבי דרום עלתה לחצי הגמר

אליאס חורי

במשחק הפכפך ומתוח, גברה אמש קבוצת הנשים של מכבי דרום רמת־גן מהליגה הלאומית בכדורסל מול קבוצת אורתודוכסית נצרת, מהליגה הארצית, 53–46. במשחק חוזר, בשלב רבע הגמר של גביע המדינה. המש־חק נערך באולם כרמי לעיני 300 צופים.

הסעה חולונית לרוממה

הנהלת הפועל חולון החליטה להסיע את קהל אוהדיה בחינם למשחק הגומלין מול הפועל חיפה, במסגרת הסיבוב הראשון בכדורסל. לרשות האוהדים יעמדו שני אוטובוסים, כן ניתן יהיה לרכוש במשרדי האגודה החל מחר בבוקר מספר מוגבל של כרטיסי כניסה למשחק.

שערי המניות

■ **בנקים מסחריים**

המניה	השער אתמול	המחזור בסיום ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים	הצעה/ביקוש
א.ב.ג. ש	28000	2.8	-100	-4	-2.0
המזרחי 0.1	1848	3035			-3298
המזרחי א 0.5	990	3965	-52	-5.0	-5468
המזרחי אופ 2	1501	898			-1428
כללי לא מוגבל	27399	219	-500	-1.8	-298
בנק צפון אמריקה 1.	— הפסקת מסחר —				
בנק צפון אמריקה 5.	— הפסקת מסחר —				
דיסקונט 5.0	5000	4058	+100	+2.0	+3419
פ.ב.ב. 0.5	6460	2923	-40	-.6	-1498
הפועלים מבכ	98000	1.1	-1200	-1.2	-.8
הפועלים ש	60260	3452	-20		-2722
הפועלים ב	60260	408	-20		-402
כללי א 1.0	154100	33.0	-50		-19.0
כללי קה 7	7360	20.0			+67.0
כלל בנק 100.0	38285	6057	-20	-.1	-5257
כללי קה 11	14350	580			+23.0
ביטוח תפד 1.0	50850	19.0	-250	-.5	-19.0
ביטוח תפד 5.0	26000	6.0	-300	-1.1	-4.0

■ **בנקים בהסדר ההצמדה**

המניה	השער אתמול	המחזור בסיום ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים	הצעה/ביקוש
[illegible] 100.0	88720	949	-20		-774
[illegible] 100.0	88650	8.0	-100	-.2	-9.0
[illegible] 2.0	547300				
[illegible]	66050	197			+23.0
[illegible]	116450 תב	98.0	+6000	+5.4	+111
[illegible]	113210	273	-50		-188
[illegible]	13250	127	-50	-.4	-352
[illegible]	36490	918	-50	-.1	-526
[illegible]	36490	118	-100	-.3	-92.0
[illegible] 9	16630	36.0	-50	-.3	-36.0

■ **בנקים למשכנתאות**

המניה	השער אתמול	המחזור בסיום ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים	הצעה/ביקוש
אדנים 0.1	39150	8.8			-3.0
לאומי משכנתא ש	10880	258	-100	-.9	-208
לאומי משכנתא ב	10830	100	-130	-1.2	-85.8
[illegible]	5742*	189	-50	-1.0	-29.0
[illegible] קה 1	3832	11.0	+1		+289
[illegible] 5.0	11700 תב	96.4	-1100	-8.6	-287
מת משכ ש	4480	682	-40	-.9	-467
משכן ב ש	5010	1955	+100	+2.0	+1436
עצמאות 0.1	16130	123	-50	-.3	-204
טפחות בכב ש	22650	60.0	+250	+1.1	+67.0
טפחות רג ש	23651	324			-274
טפחות קה 1	9640	84.0	+190	+2.0	+84.0
טפחות קה 2	4959		+30	+.6	+531
עמידר 1.0	1900*	452	-50	-2.6	-319
עמידר 5.0	1100	392			-122
[illegible] 1.0	9100	97.0			+122

■ **מוסדות מימון ענפיים**

המניה	השער אתמול	המחזור בסיום ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים	הצעה/ביקוש
שלמון א ש	896 תב	17440	+55	+6.5	+28214
התקלאות מכב א	— לא נסחר —				
התקלאות מכב ב	— לא נסחר —				
לאומי תעשיה א ש	12950	250			+45.0
פתוח תעשיה מכב	— לא נסחר —				
פת תעש בב ג	— לא נסחר —				
פת תעש בב גג	— לא נסחר —				
פת תעש בב גג1	— לא נסחר —				
פת תעש בב ד	— לא נסחר —				
פת תעש בב דד	— לא נסחר —				
[illegible] 5.0	1305	2553	-20	-1.5	-3876
תיירות בב	— לא נסחר —				
כלל ליסינג 0.1א	26180*	28.0	+600	+2.4	+29.8
כלל ליסינג 0.52	19000	175			-31.0
כלל ליסינג אג"ח	15550	237			+182

■ **חברות ביטוח**

המניה	השער אתמול	המחזור בסיום ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים	הצעה/ביקוש
איילון ביטוח ושה	271	12582			+541
אריה 0.1	1722	715	-91	-5.0	-1432
אריה א 0.5	1010	2200	-10	-1.0	-4255
כנות משה 0.1	640	300	-15	-2.3	-2163
כנות משה 0.5	246 תב	21528	+16	+7.0	+23620
הדר ושה	462	5737			-9951
הדר פשה	284 תב	14078	+14	+5.2	+27388
הדר אופ' סד' 2	238	24471	+3	+1.3	+17483
המנה ש	420	51612	-10	-2.3	-48710
הפניקס 0.1	1169	17343			+1243
הפניקס 0.5	1090	2855	-42	-3.7	-2244
הסנהדר-הראל 1.0	7495	85.0			-2.0
הסנהדר-הראל 5.0	4253	555	-220	-4.9	-1086
[illegible] 1.0	2800	94.0	+50	+1.8	+394
מנורה 1.0	1299	1471			+437
סהר פיתוח 1	7680	1119	+100	+1.3	+891
סקורס ושה	1352	2826	+27	+2.0	+652
צור ש	381	15153	-10	-2.6	-4647
ציון השקעות 1.0	10550	9.0	+460	+4.6	+51.0
ציון השקעות 5.0	5880	194	+72	+1.0	+96.8

■ **מסחר**

המניה	השער אתמול	המחזור בסיום ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים	הצעה/ביקוש
אלקטרה 1.0	8750	458			+51.0
אלקטרה 5.0	5430	833	+20	+.4	+407
מגדל עסקי 1.0	1485 תב	5442	+135	+10.0	+9502
כלל סחר ושה	368	58644			-33764
כלל סחר אופ ד	220	34250			+4344
כלל סחר אג"ח 2	129.0	23000			-14000
קרטסל 1.0	720	1575	-39	-5.1	-2938
רפק 0.1	31990	.3	-10		-3
רפק 0.5	12100	93.0	+400	+3.4	+270
שופרסל א 2.0	11900	990	-100	-.8	-432
שופרסל ב 10.0	9875	1274	-68	-.6	-733

■ **שרותים**

המניה	השער אתמול	המחזור בסיום ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים	הצעה/ביקוש
דלק 0.1נשה	5533	7248			-4554
הראל 1.0	2536	240			
הראל 5.0	2266				-90.0
ספנות המפרץ 0.1	19900	78.8			-33.0
ספנות המפ' 0.5א	10100	502	-200	-1.9	-523
קידר 0.1	1100	3658			+1265
קידר 1.0	251	44753			-16583
חברת החשמל 0.1	— הפסקת מסחר —				
מגשרי ש' 0.1	3430	1465			-2087
מגשרי ש' 0.5	1460	3904			-3532
סונוטרנס 0.1	3479*	222	-70	-2.0	-392
סונוטרנס 0.5	2570	366	-20	-.8	-618
סופל 1.0	4435	37.0			-46.0
סופל אופ 1	2999	26.0	+169	+6.0	+26.0

■ **מלונות ושרותי תיירות**

המניה	השער אתמול	המחזור בסיום ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים	הצעה/ביקוש
גלי זהר 1.0	6682	28.0	+2		+7.0
גלי זהר 5.0	5080	29.9	+194	+4.0	+128
מלונות דן 1.0	1780	548	-70	-3.8	-468
מלונות דן 5.0	1570	251	-50	-3.1	-411
חוף האלמוג 0.1	6672	897	+117	+1.8	+281
כנס 1 ש"ח	2142	100	+2	+.1	+84.9
מלונות ירדן 1.0	2901	151	+2	+.1	+138

■ **מחשבים ושרותי מחשב**

המניה	השער אתמול	המחזור בסיום ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים	הצעה/ביקוש
איכות ושה	1000	1579	+1	+.1	+125
דטה מיכון 1.0	11517 תב	695	+1047	+10.0	+1508
ת.ל.ז. 1.0	— הפסקת מסחר —				
[illegible] 1.0	13500	295			-9.8
כלל מחשבים 1.0	13600*	37.0	-250	-1.8	-128
מ.ל.ל. 1.0	13200	156	-150	-1.1	-181
מ.ל.ל. 5.0	5310	384	-30	-.6	-195
משוב 1.0	655	743	-21	-3.1	-674
משוב אופ 1	535	497	+5	+.9	+1062
ניקוב ושה	15591	360			+41.0
ניקוב פשה	7790	384	-110	-1.4	-400
ניקוב אופ' סד 2	6440	525	-150	-2.3	-765
תים מחשבים 1.0	1025	3531			-615

■ **נדל"ן בינוי ופיתוח**

המניה	השער אתמול	המחזור בסיום ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים	הצעה/ביקוש
אברום בינוי 1.0	— הפסקת מסחר —				
אברום בינוי 5.0	— הפסקת מסחר —				
ארז מבנים 1.0	715	1361	-27	-3.6	-4614
ארז מבנים 5.0	335	2275			-3645
אזורים ושה	1140	13490	+10	+.9	+2081
אזורים אופ 1	780	7089			+1636
אזורים אגח 3	143.0	43420	+3.0	+2.1	+26538
אלרן 1.0	532	21256	-13	-2.4	-25626
אל-רוב 1.0	1515	4441	-55	-3.5	-5199
אספנים 1 ש"ח	3750	992			-698
אפריקה 0.1	53810	68.0	-100	-.2	-55.0
אפריקה ושה	47278	118			-5.8
אפריקה 5	27580	94.0	-300	-1.1	-112
ארדים 1.0	2570	660			+40.0
אילרן ושה	2799	935	+29	+1.1	+1157
אילרן פשה	1795	1815	-5	-.3	-1184
בן-יקר מח 1.0	8281	236	+101	+1.3	+163
בנטוביץ ושה	3589	636	+170	+5.0	+1551
בנטוביץ פשה	2967	443	+17	+6	+177
דנקנר 1.0	6760 תב	1345	+480	+7.6	+1942
[illegible] 1.0	23 588		-27	-5.1	-2761
[illegible] 5.0	328 תב	653	-36	-14.9	-657
דרור 0.1	13780	238	-300	-2.1	-140
דרור 0.5	11000	261			-941
[illegible] 1.0	1700	372	-20	-1.2	-116
[illegible] 5	1280	600			-123
ח.ל.ב. 0.1	— הפסקת מסחר —				
ח.ל.ב. 0.5	— הפסקת מסחר —				
נכסים ובנין 1.0	5430	1682	-40	-.7	-1471
כ-ים 0.1	7350	1325	+20	+.3	+1527
כ-ים 0.5	5805	1624			+244
[illegible] 1.0	85400	256	+400	+.5	+199
[illegible] ושה	4301	2981	+160	+3.9	+3186
[illegible] 1.0	1980	5709			-1802
[illegible] 10.0	28180	567			+57.0
[illegible] 1.0	11280	124	-581	-4.9	-142
כלל בנין 0.1	725	8444	-10	-1.4	-15183
[illegible] 1.0	5500	362			-34.0
[illegible] 5.0	2490	414			-155
מ.ב.ב. 1.0	420	14370			+1129
מ.ב.ב. אופ 2	259	6867	+2	+.8	+5915
מ.ב.ב. אגח א	113.0	82805	+1.0	+.9	+77895
מבני בניה 1.0	782	14033			-10831
מיבנאל 5 ש"ח	465 תב	18561	-48	-9.4	-37754
מנרב 5.0	2400	903			-1155
מר-לן 1.0	1039	1563	+49	+5.0	+3214
[illegible] 1.0	521*	1140	-5	-1.0	-1092
[illegible] 5.0	178.0	18145	+5	+.3	+11063
ליפשיץ 1.0	2600 תב	5219	+478	+22.5	+23774
ליפשיץ 5.0	1512 תב	17775	+205	+15.7	+42251
נאות אביב 0.5	12140	144	-280	-2.3	-156
נכסי אזורים 1.0	1385	4088	-14	-1.1	-1817
סהר השקעות 1.0	18700	74.8	+230	+1.3	+132
סהר השקעות 5.0	13760	133			+82.0
סוף 1.0	8800	33.8	-325	-3.6	-81.0
סוף 5.0	3999	100			-6.8
עמר וסלע 1.0	704	5227	-5	-.7	-806
עדר 3.0	— הפסקת מסחר —				
קיסריה 0.1	3887	351			-26.0
קיסריה 0.5	2080	2876			-1441
רוזנברג ושה	385	6495	-15	-3.8	-8337
רוזנברג פשה	234	18523	+5	+2.2	+9259
רוזנברג אופ 2	1895	602	+30	+2.8	+866
רוזנברג אגח א	120.0	46714			+56286
רסקו מכב	— הפסקת מסחר —				
רסקו רג	— הפסקת מסחר —				

■ **חקלאות**

המניה	השער אתמול	המחזור בסיום ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים	הצעה/ביקוש
מגע הדר 0.1	3500 תב	446	-200	-5.4	-797
מגע הדר 0.5	3213	895	-130	-3.9	-723
מפרדין 1 ש"ח	8150	256			-48.0
נכסי הדרים 1.0	2215	7697	-25	-1.1	-8906
פריאור 5 ש"ח	2849	729	-50	-1.7	-1191
סנטור 0.1 ש"ח	— הפסקת מסחר —				

■ **מזון וטבק**

המניה	השער אתמול	המחזור בסיום ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים	הצעה/ביקוש
אסום 1.0	1750	2812			-156
גולדפרוסט 1 ש"ח	3195	200	-25	-.8	-325
גולדפרוסט 5 ש"ח	2330*	542	-148	-5.7	-444
גולדפרוסט אופ 1	1350	430	+50	+3.9	+84.0
דובק בב ש	6495	2148			+299
דובק בב ב	6510	1103			+930
[illegible] 1.0	1160	412	-12	-1.0	-838
[illegible] 5.0	886	1100			-94.0
פרי-הו 1.0	— הפסקת מסחר —				
פרי-הו 5.0	— הפסקת מסחר —				
[illegible] 1.0	32000	311			-194
[illegible] 5.0	28000	327	+1300	+4.9	+194
[illegible] ושה	1540	800	-20	-1.3	-675
[illegible] א 5שה	840	4150	-10	-1.2	-4110
[illegible] אופציה 2	580	4153	-13	-2.2	-6585
[illegible] ושה	741	1353	-9	-1.2	-735
[illegible] פשה	378	3981			-208
[illegible] 1.0	16900	490			+27.0
עלית 0.1	25300 תב	3720	+2300	+10.0	+13158
עסיס 5 ש"ח	457 תב	15238	+41	+9.9	+40067
שלמה אנגל 1.0	3927	717	-39	-1.0	-407
שמן מכב ש	5821*	545	-59	-1.0	-618

■ **טקסטיל והלבשה**

המניה	השער אתמול	המחזור בסיום ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים	הצעה/ביקוש
ארגד 1.0	884	12501	-26	-2.9	-17224
[illegible] 1.0	1580	1576	-60	-3.9	-862
אופנת כתן 1 שה	880	7808			+1481
אופנת כתן 5 שה	530	8895			+4415
אופנת כתן אופ'	538	8405	-2	-.4	-8231
[illegible] רג א	15900	141			-9.0
דלתא-גליל 1.0	4461	1038	-40	-.9	-958
דלתא-גליל 5.0 א	3540	810			+210
[illegible] 1.	1854	290	+54	+3.0	+263
[illegible] 5.	981 תב	133	-109	-10.0	-416
[illegible] 1.0	2055 תב	3435	+118	+5.7	+4353
[illegible] 5.0	1285	3996	+60	+4.9	+4290
[illegible] 1.0	9417	235	+10	+.1	+276
[illegible] 1.0	2800 תב	1215	-190	-6.4	-2158
[illegible] 5.0	1979	1179	-40	-2.0	-1803
[illegible] 0.1	3395	379	-169	-4.7	-852
[illegible] 0.4	2300	2217			-1077
[illegible] 1 ש"ח	991	5140			+1342
[illegible] 1.0	758 תב	980	-50	-6.3	-1541
[illegible] 0.1	4730	232	+30	+.6	+181
[illegible] 0.5	2861	837	+81	+2.9	+1696
[illegible] 1.0	26900 תב	254	+1300	+5.1	+334
[illegible] 5.0	13450 תב	395	+800	+6.3	+1387
[illegible] 1.0	430	14207			-4936
[illegible] א 0.1	4770	445			+117
[illegible] ב 0.4	3560	2754	-10	-.3	-2107
[illegible] א 0.5	10322	792	+10	+.1	+482
[illegible] 1.0	5300	210			-13.0
[illegible]	17001	289	+501	+3.0	+468
[illegible] 1.0	3311	936			-1521

■ **מתכת ומוצריה**

המניה	השער אתמול	המחזור בסיום ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים	הצעה/ביקוש
אקסטל 5.0	2919*	130	+29	+1.0	+192
אורדן 10.0	8500	241	+100	+1.2	+297
אורדן 50.0	7620	82.0	+220	+3.0	+163
אלומית 1.0	7380	304	-300	-4.0	-91.0
אלומית 5.0	4965	41.0			-11.0
כבלים ש	40196	132			-36.0
[illegible] 1.0	7506*	50.0	-170	-2.2	-108
[illegible] 5.0	5195	187	-25	-.5	-251
[illegible] אופציה	4300	306			+321
[illegible] 1.0	5500 תב	114	-452	-7.6	-148
[illegible] 5.0	2400 תב	1086	-248	-9.1	-1790
[illegible] 1.0	4410	4523	+90	+2.1	+3580
[illegible] 5.0	4350	936			-251
[illegible] 1.0	3430	740	-100	-2.8	-3495
כבלי ציון 1.0	2560	3137			-437
כבלי ציון 5.0	1580	5867			+83.0
כבלי ציון אופ 3	630	2683	-20	-3.1	-3596
מרכוז 1.0	— הפסקת מסחר —				
מרכוז אופ א	— הפסקת מסחר —				
[illegible] 1 שח	425		-22	-4.9	-88881
[illegible] 5 שח	226		-12	-5.0	-139411
נחושתן 0.1	41780 תב	11.0	+2000	+5.0	+29.8
נחושתן 0.5	14605	167	+5		+180
פפר פלדה 1.0	25200 תב	190	+1900	+8.9	+400
קונג 1.0	2160	1026	-40	-3.5	-1663
קונג 5.0	625	652	+10	+1.6	+332
קליל 1.0	2535	1829			-209
קליל 5.0	1850 תב	717	-100	-5.1	-289
שלדות 5.0	10945 תב	954	+995	+10.0	+993
תעשיות לביש 1.0	1200	535	+45	+3.9	+1085
תעשיות לביש 5.0	700	785	+10	+1.5	+1502

■ **אלקטרוניקה ואפטיקה**

המניה	השער אתמול	המחזור בסיום ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים	הצעה/ביקוש
אלביט 3.0	612580	14.0			-5.0
אלס 0.1	7600	136			+6.0
אלס 0.25 ש	4100	1046			-279
אלס 0.25 ב	4323		-100	-2.3	-31.0
אלקטרה 1.0שה	2235	1800	+20	+.9	+382
אלקטרה א 0.5	1410 תב	2600	+90	+6.8	+8944
אלקטרה אופ 5	1258	2916			+896
אלקטרה אג"ח 3	130.0	27715	+1.0	+.8	+12565
אלרון 3.0	523000	28.0	-700	-.1	-12.0
[illegible] 0.02	33000	153	-1400	-4.1	-197
כלל העש אלקטר	2720 תב	8620	-235	-8.0	-25833
[illegible] 1.0	3090	3644	-10	-.3	-4904
[illegible] 5.0	2395	3106			-3854
[illegible] ושה	785	2113	-6	-.8	-3853
[illegible] פשה	602	10974	-18	-2.9	-10316
[illegible] ושה	2765	393	+5	+.2	+280
[illegible] פשה	1413	1039	-50	-3.4	-1223
[illegible] 1.	5534	110	-10	-.2	-177
[illegible] 5.	4150	500	+150	+3.8	+390
ת.א.ת. 1.0	1700	825	-90	-5.0	-1707
ת.א.ת. 5.0	720	15216	+19	+2.7	+7681
ת.א.ת. אופ 1	18500	16.0			-16.0
[illegible] 1 ש"ח	9050	1375	-200	-2.2	-912

■ **מוצרי בניה**

המניה	השער אתמול	המחזור בסיום ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים	הצעה/ביקוש
אי.פבל בנין 1.	1300	5126			-2986
אי.פבנין אופ א	770	8050	+28	+3.8	+7942
אי.פבנין אגח א	138.5	36769	+1.5	+1.2	+86520
אלקל 5.0	8525 תב	745	+775	+10.0	+1110
אקרשטיין ושה	1340	5076			-1401
אקרשטיין פשה	999	8000	+28	+2.9	+8550
אקרשטיין אופ א	613	16401	+18	+3.0	+11537
אקרשטיין אג"ח 1	139.0	102019	+1.5	+1.1	+91826
בטון תדיר 1.0	— הפסקת מסחר —				
בטון תדיר 5.0	— הפסקת מסחר —				
בר-טון 1.0	1650	911			-866
בר-טון 5.0	740	3756			-818
[illegible] 1.0	11290	44.0	-4		-2.0
[illegible] 5.0	5065	478	+1		+355
ג.ל.ב. 1.0	890	1258	-28	-2.2	-2294
ג.ל.ב. 5.0	660	1066	+21	+3.3	+422
השקע מוד' 1 ש"ח	750	2229			-1289
[illegible] 1	— לא נסחר —				
[illegible] 5	15000				-19.9

■ **מוצרים כימיים, גומי ופלסטיק**

המניה	השער אתמול	המחזור בסיום ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים	הצעה/ביקוש
אגן 5.0	19600	664	+200	+1.0	+487
[illegible] 200.0	2380	605	-10	-.4	-86.0
גל תעשיות 1.0	17850	133	+50	+.3	+57.0
גל תעשיות 5.0	14320	278	-30	-.2	-80.0
[illegible] 1.0	3190	11.0	+36	+1.1	+3.0
[illegible] 0.1	5180	249	-200	-3.8	-120
[illegible] 0.5	1740	4286	-80	-4.6	-9758
[illegible] 10.0	850 קב		+40	+4.9	+10870
[illegible] 0.01 ש"ח	13080	2343	-420	-3.1	-5350
[illegible] 1.0	3445 תב	2744	+210	+6.5	+1496
[illegible] 1 ש"ח	3840	11070	+95	+2.5	+12920
[illegible] 10.0	676	46515			-8897
[illegible] 1.0	9080	58.8	-60	-.7	-82.0
[illegible] 5.0	5380	210			+52.0
נקה ושה	7675*	636	-853	-10.0	-2498
[illegible] 1.0	23900 תב	113	-1500	-5.9	-289
[illegible] 5.0	20900	164	-1100	-5.0	-426
פריקלאס 1 ש"ח	668	11584	-2	-.3	-24420
פריקלאס אופ 1	280	34521	-5	-1.8	-63296
קים כימיק 1.0	6700	152	-50	-.7	-132
ת.ג.ל. 1.0	3981	234	+101	+2.7	+334
ת.ג.ל. 5.0	3458	129			-15.0
תיא 5.0	12493	50.0	+255	+2.1	+107
[illegible] 10.0	16770	160			-9.0
[illegible] א 5.0	18385	24.0	-300	-2.8	-62.0

■ **עץ ומוצריו, נייר ודפוס**

המניה	השער אתמול	המחזור בסיום ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים	הצעה/ביקוש
כתר 1 ש"ח	241	23787	-6	-2.4	-23735
[illegible] 1.0	8200	50.0	+320	+4.1	+159
[illegible] 5.0	5150	40.0	+200	+4.0	+212
[illegible] 1.0	6750	470			+217
[illegible] 1 ש"ח	6800	455			-195
[illegible] אשקלון 1.	700	8877	-16	-2.2	-7320
[illegible] אשקלון אופ	1340	3874			+626
[illegible] 0.5	56000 תב	26.0	-4000	-6.7	-145
מפעלי נייר 10.0	464000	132			-2.0
[illegible] 1.0	4200 תב	883	-300	-6.7	-785
רים 0.1	2660	250	-100	-3.6	-150
רים 0.4	2060	1400	-140	-6.4	-1789
תעל 0.2 ב	21800	384	+400	+1.9	+249

■ **תעשיות שונות**

המניה	השער אתמול	המחזור בסיום ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים	הצעה/ביקוש
אורין 1.0	13150	315	+450	+3.5	+509
אורין 5.0	6640	1364			-950
[illegible] 1.0	11996	83.0	-20	-.2	-162
[illegible] ושה	2400*	71.0	-189	-7.3	-400
[illegible] פשה	1372 תב	700	-153	-10.0	-911

■ **השקעות תעשיה**

המניה	השער אתמול	המחזור בסיום ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים	הצעה/ביקוש
[illegible] ב 0.1	12410	900	+10	+.1	+235
[illegible] 1.0	9920000	2.8			
כלל תעשיות 1.0	3100 תב	26569	+150	+5.1	+29421
מאמזי טכנולוגיה	684	21269			-13376

■ **חברות השקעה**

המניה	השער אתמול	המחזור בסיום ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים	הצעה/ביקוש
[illegible] ש	8750	65.0	-50	-.6	-50.0
אי.די.בי. פתוח 2.8	9070	2537	+140	+1.6	+1619
[illegible] ושה	105.0	76116			-33472
[illegible] ש	79150	240	-100	-.5	-235
[illegible] ב	20046	80.0	+700	+3.5	+55.0
אלרן ש	5601	3304	-1		-3580
אלרן ב	5950	510			+160
אמישר בב 1.0	20950	173	+250	+.9	+94.3
[illegible] 1.0	339 תב	5268	-19	-5.3	-30259
[illegible] 5.0	282 תב	9415	-27	-8.7	-12999
גלית השקעות ושה	1501	200			-100
חברה לישראל ושה	19850	1641	-250	-1.2	-863
חברה לישראל פשה	16750	2359	-250	-1.5	-1581
הלפמן 0.1	130081	6.2	-3999	-3.0	-5.2
הלפמן 1.0 ש	29250	143	-700	-2.3	-151
[illegible] 0.5 א	24896	167	-218	-.9	-135
פועלים השק ש	12039	1251	-1		-227
דיסקונט השק ש	5800	4218	+201	+3.6	+8016
[illegible] השק ש	31300	60.0	-1200	-3.7	-49.0
[illegible] השק אגח 124	13900				-5.0
[illegible] 1.0	4058 תב	805	-451	-10.0	-1416
[illegible] 5.0	1670 תב	2539	-100	-5.7	-4159
ישום השקעות ושה	269	26922			-14631
[illegible] ש	14300	337	-400	-2.7	-251
ירדן א 0.1	3730	642	+130	+3.6	+841
כלל ישראל 10.0	1770	8410			-3883
כלל ישראל 50.0	1625	2728			-991
[illegible] ושה	2700	130	-7	-.3	-64.0
[illegible] פשה	987	350	-1	-.1	-80.0
מגור ושה	717	2247	+7	+1.0	+232
מגור א 5שה	420 תב	2611	-30	-6.7	-3876
מגור אופ ב	321	3415	-13	-3.9	-4815
מגור אג"ח 1	117.0	3000			+2029
עין השק ב 0.1	3530	403	-120	-3.3	-502
עין השק ב 0.5	2151	275			+113
פז השק ש	3500	4100	+150	+4.5	+3438
[illegible] א 0.1	12290	271			+120
[illegible] 0.5	8585	397	-250	-2.8	-444
פריון ב 0.2	8091	895	-160	-1.9	-1379
[illegible] 1 ש"ח	475	6654	-5	-1.0	-7276
[illegible] 5 ש"ח	395	2058			-1407
[illegible] ושה	203	33819			-8325
[illegible] פשה	179.0	39480			-1213

המניה	השער אתמול	המחזור בסיום ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים	הצעה/ביקוש
[illegible]	30450	55.0	+450	+1.5	+1440
[illegible] 5.0	5500 תב	6202	+406	+8.0	+12933
[illegible] 1.0	9785		-515	-5.0	-333
[illegible] 5.0	5100	1409	+25	+.8	+1839
[illegible]	8104*	87.0	+400	+5.2	+173
[illegible]	2150000	2.0			

■ **מניות הנסחרות במט"ח**

המניה	השער אתמול	המחזור בסיום ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים	הצעה/ביקוש
[illegible]	218	300	-2	-9	-100

■ **מחקר ופיתוח**

גליל טכנולוגיות — הפסקת מסחר —

■ **חיפושי נפט**

המניה	השער אתמול	המחזור בסיום ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים	הצעה/ביקוש
דלק חיפושים 1.0	3812	565	-100	-4.5	-1561
דלק חיפושים 5.0	2839	910	-11	-4	-1404
דלק נפט אופ 2	1860	1478			+209

מחזורי המסחר בשוק המניות

שם ענף	המחזור באלפי ש"ח
בנקים מסחריים	7,157
בנקים למשכנתאות	332.9
מוסדות מימון ענפיים	299.5
חברות וסוכנויות ביטוח	931.9
מסחר ושרותים	1,934.7
נדל"ן, בינוי ופיתוח	3,277.8
חברות תעשיה	10,141
השקעה ואחזקות	2,865.7
חיפושי נפט	526.4
מניות הנסחרות במט"ח	1.1

המניות הפעילות ביותר לפי ענפים

שם נייר הערך	תמורה כספית	שינוי ב-%
בל"ל סטוק	2,319	- 0.1
משכן ב'	97.9	+ 2.0
שלמון א'	156.3	+ 6.5
הסנה	216.8	- 2.3
דלק ב'	401.0	–
ליפשיץ 5	268.8	+ 15.7
עלית	941.2	+10.0
חברה לישראל 5	395.1	- 1.5
י.ו.א.ל 5	341.1	+8.0
גזית מ	0.7	-0.9

	מ. חופשיות	ב. בהסדר	אג"ח	מק"מ
מחזורי מסחר	20,872.4	6,595.7	6,829.2	9,869.0

שערי איגרות חוב

[illegible]

קרנות נאמנות

נכון ליום 19/2/87

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
אב	5506.33	5431.27	29.78	0.55
אבוקה	529.69	519.53	-2.69	-0.51
אביב	–	–	–	–
אגוז	234.63	230.11	0.49	0.21
אדיר	1550.16	1519.57	2.88	0.18
אודם	2734.70	2682.35	15.75	0.59
אופיר	1807.33	1794.14	0.72	0.04
אור	410.03	401.47	0.03	0.00
אור לי	253.83	251.98	0.25	0.09
אוריון	156.00	152.94	0.21	0.13
אורן	762.95	748.34	0.40	0.05
אייל	3695.29	3623.67	5.20	0.14
איילת	–	–	–	–
אירים	5137.18	5112.81	20.41	0.40
איתן	705.36	691.20	1.65	0.23
אלון	562.51	550.89	-0.02	-0.00
אלמוג	674.63	661.51	0.79	0.11
ארז	735.36	721.32	3.41	0.47
אש	185.07	184.21	1.19	0.65
אשל	178.99	175.51	-0.18	-0.10
אתרוג	223.74	221.62	0.08	0.03
בדולח	2681.31	2630.60	18.58	0.71
ברוש	533.21	523.09	0.23	0.04
ברק	548.26	537.70	0.48	0.08
ברקת	828.57	812.36	-0.10	-0.01
גביש	1439.38	1429.46	6.44	0.45
גבע	1023.90	1009.08	1.44	0.14
גורן	725.78	711.88	1.96	0.27
גיא	9300.98	9163.57	15.34	0.16
גיל	3164.71	3106.31	-2.92	-0.09
גלית	594.39	587.40	1.42	0.24
[illegible]	412.88	409.07	0.54	0.13
דוכיפת	727.09	713.08	1.54	0.21
דולב	215.82	211.29	0.06	0.02
דורון	1435.98	1409.68	-0.12	-0.00
דותן	246.92	242.11	0.46	0.19
דליה	529.84	520.15	-0.69	-0.13
דקל	448.57	440.04	-0.06	-0.01
דרור	429.27	421.68	-1.08	-0.25
הדס	426.06	722.27	298.89	70.59
הוד	500.54	491.31	-0.60	-0.12
זהבית	2758.48	2701.42	-6.41	-0.23
זוהר	19498.75	19211.95	51.25	0.26
זיו	17874.83	17612.77	25.13	0.14
זמיר	1112.53	1091.39	1.42	0.13
חוחית	143.11	139.94	0.19	0.13
[illegible]	128.18	127.63	-0.08	-0.06
חלמיש	640.85	628.37	0.70	0.11
חן	133.44	132.91	0.22	0.16
טופז	1300.61	1271.10	0.82	0.06
טל	5450.48	5378.99	63.86	1.20
יובל	818.70	803.22	2.01	0.25
יהלום	2468.16	2421.60	18.89	0.78
[illegible]	429.51	425.45	-0.86	-0.20
יערה	663.37	649.01	1.14	0.17
כוכב	1269.25	1244.98	5.56	0.44
כחל	130.43	127.88	0.03	0.02
כלנית	584.52	573.68	-1.05	-0.18
כספית	704.31	697.30	-0.24	-0.03
כרמל	144.63	141.81	0.35	0.24
כתר	1102.51	1081.58	1.90	0.13
להב	4511.40	4427.35	-1.91	-0.04
למשקיע	113642.74	111602.92	–	–
לפיד	439.07	430.57	-1.97	-0.45
[illegible]	1703.34	1668.98	1.79	0.10
לשם	984.22	965.64	1.36	0.14
מבחר	1221.16	1197.61	1.32	0.11
מבטח	3505.36	3473.88	5.42	0.15
[illegible]	228.39	225.04	–	–
[illegible]	3488.09	3454.98	29.11	0.84
מגל	745.99	741.32	1.64	0.22
מור	2059.39	2030.90	20.11	1.00
מורן	958.11	949.84	3.99	0.42
[illegible]	27015.06	26500.17	-19.83	-0.07
[illegible]	917.15	899.08	1.21	0.13
[illegible]	4451.60	4367.53	12.02	0.27
מעיין	759.81	745.43	1.17	0.15
[illegible]	1010.84	991.88	1.45	0.14
[illegible]	1454.25	1426.27	12.07	0.85
[illegible]	113.53	113.15	0.14	0.12
מרום	1190.86	1167.96	1.84	0.15
נוגה	27083.43	26687.77	69.75	0.26
[illegible]	1057.41	1037.86	3.29	0.31
נטע	509.28	499.73	1.00	0.20
נילי	6852.15	6754.32	14.28	0.21
סביון	621.36	609.67	-1.33	-0.21
סגולה	130.91	128.33	0.04	0.03
סלע	988.76	969.91	0.91	0.09
סנונית	712.76	698.95	0.80	0.11
ספיר	834.41	818.97	2.79	0.34
[illegible]	530.69	528.05	-0.27	-0.05
[illegible]	929.38	912.15	3.28	0.36
עידית	2674.04	2624.09	7.19	0.27
עידן	7332.18	7227.19	26.03	0.36
ענבר	1175.12	1150.11	-0.40	-0.03
ענת	2591.26	2567.97	2.74	0.10
[illegible]	665.57	651.12	1.18	0.18
ערמון	142.48	139.79	0.01	0.00
[illegible]	1614.84	1603.00	7.58	0.47
צבר	546.96	536.14	1.08	0.20
צופית	711.54	697.66	0.23	0.03
צוק	117.71	117.25	-0.07	-0.05
[illegible]	990.44	969.84	0.14	0.01
[illegible]	8336.25	8216.32	50.32	0.61
[illegible]	1710.93	1677.27	0.10	0.00
קלע	2247.91	2236.69	13.73	0.61
רונית	18470.54	18301.02	34.36	0.18
רימון	117.19	116.94	0.00	0.00
רקפת	713.65	700.83	0.43	0.06
רשף	734.58	718.91	2.51	0.35
שביט	800.19	784.88	2.35	0.30
שוהם	908.69	886.61	1.85	0.20
שירה	430.18	427.23	1.01	0.23
שמיר	357.76	355.25	0.44	0.12
שנהב	964.32	950.70	1.45	0.15
שקד	975.91	952.27	6.38	0.67
[illegible]	179.02	175.53	0.03	0.01
תאנה	248.88	146.66	0.66	0.36
תבור	–	–	–	–
תדהר	586.90	583.98	0.66	0.11
תירוש	505.37	499.38	1.69	0.33
[illegible]	215.97	211.88	0.01	0.00
[illegible]	203.27	201.97	0.16	0.07
תרשיש	1434.86	1425.01	2.73	0.19
תשרי	481.03	474.44	0.95	0.20

* השינוי חושב לפי מחיר הפדיון

هكذا من الأصل

לחברה מבוססת בתחום הפרסום

דרושים

אנשי מכירות / רוכשי מודעות

רציניים

- בעלי נסיון והבנה בתחום הפרסום.
- בעלי חוש מסחרי.
- בעלי יחסי אנוש, הריצה והתמדה.

עבודה בכל הארץ

תנאי שכר הכוללים משכורת־יסוד, עמלות גבוהות, השתתפות באחזקת רכב ובונוסים נוספים.

לפרטים לפנות בטלפון לפי הפרוס

תל־אביב	03-204406	נתניה	053-42462
חיפה	04-674365	ירושלים	02-226514
באר־שבע	057-78035	פתח־תקוה	03-907634

סודיות מובטחת

רשת עמל

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

בית מרכז הרשת, תל־אביב, רח' קהילת קייב 15
ביה"ס תיכון מקצועי „עמל" ג'
רחוב קפלן 40 פתח־תקוה 49450, טלפון 9222332

דרוש מיד

מורה לנגרות

היקף המשרה 20 ש"ש

מועמדים בעלי הכשרה ונסיון מתבקשים לפנות להנהלת ביה"ס.

„עמל" רשת מכללות לטכנאים והנדסאים, בתי־ספר תיכוניים טכנולוגיים ומקיפים, בתי־ספר לתעשייתיים, מרכזים טכנולוגיים להשתלמות ומרכזי הכשרה למבוגרים.

לסניף חברה העוסקת בפרסום בפתח־תקוה

דרושה

מזכירה

במשרה מלאה (מנוצלת)

כישורים נדרשים: השכלה תיכונית

לקביעת ראיון לפנות:
טל. 03-976034, לגב' אסתר שרביט.

ליגת תעשיות בע"מ

קריית־גת

דרוש/ה

עוזר/ת חשב

(מנהל/ת חשבונות ראשי/ת)

על המועמדים לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 120 קריית־גת מיקוד 82100.

למפעל תעשייתי גדול באזור חיפה

דרוש

שף – מנהל ייצור

בעל יוזמה וכושר ארגון, היודע להפעיל צוות של 50 איש.

עבודה – 6 ימים, ללא שבתות ומועדים.

לפנות לת.ד. 34068, חיפה
ולצרף קורות־חיים והמלצות (בכתב־יד).

למשרד תכנון ותקשורת

דרוש:

מתכנן חשמל מנוסה

לפנות בכתב עם פרטים מלאים לשמו הנדסת חשמל בע"מ חפץ חיים 18 ת"א 67456.
בא בחשבון עבודה חלקית.

דרושים סוכנים/ות אזוריים/ות לביזפ־ליין

בעלי יוזמה וקשרים

הכשרה לרציניים בלבד. רצוי בעלי רכב. תנאים מצוינים. טל. 04-727647 מ־12.00–17.00 או ת.ד. 6251 חיפה.

לשיווק מוספים מיוחדים במעריב

דרוש/ה

מפיק מוספים בעיתונות

תיאור התפקיד

★ נסיון מוכח בהפקת מוספים בהיקף גדול
★ ידע טוב בגרפיקה
★ נכונות לעבודה בתנאי לחץ

בעלי נסיון מוכח (עדיף במשרד פרסום) יפנו לזהר לטל. 333107

למוסד ממלכתי בירושלים

דרושה

מזכירה בכירה

הכישורים הדרושים:
מזכירה בכירה בעלת נסיון, ידיעת השפות עברית ואנגלית. יכולת הדפסה, ידע בקצרנות רצוי.

נא לפנות טל' 02-664273

איש מכירות

הצטרף גם אתה ל„שווק" הצוות הגדול, המפיק מוספים מיוחדים במעריב, ותהיה גם לך הזדמנות להרויח כ־5000 ש"ח (אם אתה באמת טוב).

טלפן לזהר 333041, 03-333087

נ.ב. – אצלנו מילה היא מילה והכסף בזמן...

המרכז לטכנולוגיה חינוכית

דרושים מורים/מדריכים בהוראה יחידנית

באזור הצפון, באזור המרכז ובאזור הדרום.

הכישורים הנדרשים:
★ נסיון בהוראה ובהדרכה בגישות חדשניות.
★ יכולת הנחיה ועבודה בצוות.
★ רצויה השכלה אקדמית והתמחות באחד מהתחומים הבאים: הבנת הנקרא, מתמטיקה, חינוך־מיוחד, הוראה מסייעת, טבע ומדע, פיתוח נושאים לימודיים.

נא לפנות בכתב למזכירות ההוראה היחידנית, המרכז לטכנולוגיה חינוכית, ת.ד. 39513, מיקוד 61394, עבור „מועמדים להדרכה".

נשר מפעלי מלט ישראליים בע"מ

למפעלנו ברמלה דרושים

★ **טכנאי/הנדסאי חשמל**
★ **חשמלאי תעשיה**
בעל רשיון מוסמך לפחות.

מתאימים יפנו טלפונית למשרד כוח־האדם טל' 08-229651

למפעל תעשייתי גדול במפרץ חיפה
דרוש/ה

מכונאי/ת דיזל

נסיון של 3 שנים לפחות בתיקון מלגזות

בדבר פרטים ובצירוף קורות חיים נא לפנות לת.ד. 767 חיפה

כפר ורבורג מבקש הצעות

1. **הובלת פירות בקיץ** מ־15.4.87 עד 30.9.87.
2. **העמסה בסככת פירות** (מלגזה) 4 ש/ע.

טופס־מכרז ופרטים נוספים ניתן לקבל במזכירות – 055-84393, 055-82140

דרושות

גרפיקאיות

בעלות נסיון ותכנון טפסים

לפנות לטלפון 03-336161 ולבקש את אריה

במלאת שנה לפטירתו של
בננו, בעלי, אבינו, חתננו וגיסנו היקר
רואה החשבון

ר' איתן רזניק ז"ל

ב"ר אליהו יעקב יבלח"א

נקיים אזכרה וסיום לימוד הש"ס לזכרו, במוצאי־שבת, כ"ב בשבט תשמ"ז (21.2.87), בבית הכנסת „אורייתא", רח' מנחם 25, בני־ברק, בשעה 8.15 בערב.

נעלה לקברו ביום ראשון, כ"ג בשבט תשמ"ז (22.2.87).
נפגשים ליד שער בית העלמין בקרית־שאול, בשעה 3.30 אחה"צ.

המשפחה

עיריית תל־אביב־יפו
אבלה על מות

ד"ר יהודה ארליך

יקיר תל־אביב וחבר מועצתה לשעבר
איש עבודה, יודע ספר ושליח ציבור, איש חסיד היה.

שלמה להט
ראש עיריית תל־אביב־יפו

הנהלת חברת רמט וחבר העובדים

משתתפים באבלו הכבד של
מר **אלפרד סוארי**
מבחירי עובדינו
במות עליו

אמו ז"ל

נשיא בית המשפט העליון
שופטי ישראל והנהלת בתי המשפט
משתתפים באבלו של
יניב פוקס
שופט תעבורה בחיפה
במות עליו

אביו

ומביעים תנחומים למשפחה

מינהל המחקר החקלאי
מרכז וולקני, בית־דגן
משתתפים באבלה של ד"ר רות מרכוס
על פטירת

האם

ההנהלה ועובדי המח' לסטטיסטיקה

מתאבלים על מותה של יקירתנו

שושנה ברזני

משפחות:
ברזני, ריגלר, כיראן, עטר

תודה מקרב לב
לכל אלה ממשפחתי ומכרי ידידי אשר כתבו וטלפנו אלי ולאלה אשר נטלו באזכרה במלאת שנה לפטירת בעלי היקר

סולומונוביץ פישר ז"ל

אשתו

משרד התעשיה והמסחר

תיקון טעות

תוקפם של הצווים בדבר החזרה לפיקוח והפחתת המחירים של שירותי בתי דפוס ושל שבועונים וירחונים,
**יהא החל מיום א'
ל' שבט התשמ"ז 1.3.87,
ולא כפי שפורסם אתמול בטעות.**

לדורין ועובדיה סופר

אתכם באבלכם
על פטירת האם

פלורה סוירי ז"ל

המנהל וצוות העובדים
ביה"ס הישראלי בפריז

במלאות ארבע שנים לפטירתו של יקירנו

יצחק אולשן ז"ל

נשיא בית המשפט העליון לשעבר

נעלה אל קברו לאזכרה ביום ראשון, כ"ג בשבט תשמ"ז, 22.2.87, בשעה 1.30 אחה"צ בבית העלמין סנהדריה, ירושלים.

המשפחה

למנהלנו מר **יורם קרן**
ולמר **יוסף קליין**

משתתפים בצערכם העמוק
על מות אביכם

חיים קליין ז"ל

אזורים חברת הבניה של כלל
מודול בטון (ישראל) בע"מ
ההנהלה והעובדים

לשלמה עטריה

מוסך שיאון, באר טוביה
אתך באבלך על מות אביך

שמואל גוטבעטר ז"ל

הנהלת חברת
נ' פלדמן ובנו בע"מ
וחבר העובדים

לשלמה

משתתפים בצערך על מות האב

שמואל גוטבעטר ז"ל

מוסך שיאון
מוסך דור

לשלומית פילזר

אתך באבלך על מות

אביך ז"ל

מצוות אינטרכיל

לשמעון רייטר

משתתפים בצערך
על מות אמך

רבקה רייטר ז"ל

גלידת חרמון – אחים פרקש
הגביע – מוצרי ופלים בע"מ
נתיבות

לחברנו בן עמי פניגר ולמשפחתו

השתתפותנו בצערכם על מות האם

אטקה פניגר ז"ל

בית רגבה

ביום שני, 23.2.87, בשעה 16.30,
תתקיים בבית ברל
אזכרה

ל' יעקב לוינסון ז"ל

במלאת שלש שנים למותו.

העליה לקבר, בקבוץ צרעה, תתקיים באותו יום, בשעה 14.30.

בנק הפועלים משפחת לוינסון

במלאת שלושים לפטירת יקירתנו

זהבה ליבהבר ז"ל

תערך **אזכרה וגילוי מצבה**, ביום שני, כ"ד בשבט תשמ"ז (23.2.87), בשעה 3.30 אחה"צ, בבית העלמין „הדרום" בגבול חולון–בת־ים. נפגשים ליד השער הישן.

תודתנו נתונה לכל מנחמינו

משפחות: ליבהבר, מייק, תל־ניר, וישניצקי

במלאת שנה לפטירת
אמנו, אחותנו וסבתנו היקרה

הרבנית אלטה נחמה זינגרביץ ז"ל

אשת הרב משה בנימין זינגרביץ זצ"ל

נעלה לקברה, אי"ה, ביום שלישי, כ"ה בשבט תשמ"ז, (24.2.87), בשעה 16.00, בבית העלמין של „צאצי פוניבז'", בבני־ברק.

המשפחה

במלאת תשע שנים לפטירת יקירנו

עו"ד ישראל יואל צימרינג ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו, ביום שלישי, כ"ה בשבט תשמ"ז (24.2.87), בשעה 4.00 אחה"צ, בבית העלמין ליד שיכון ותיקים, נתניה.
נפגשים ליד השער.

המשפחה

במלאת שנה לפטירתו של יקירנו

דוד שפיגל ז"ל

(גבעתיים)

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום שישי, כ"ח בשבט תשמ"ז (27.2.87) בשעה 11.30 בבית העלמין „הדרום" בגבול חולון – בת־ים.
נפגשים ליד השער הישן.

המשפחה

במלאת חמש שנים לנפילתו של יקירנו

סמ"ר עודד אבנר ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו, ביום שני, כ"ד בשבט תשמ"ז, 23.2.87, בשעה 13.30. נפגש ליד שער בית הקברות הצבאי בהר הרצל. אחרי האזכרה תתקיים בביתנו הרצאה לזכרו.

אורי, ירדנה,
דרור ויעל אבנר

במלאת שנה לפטירת יקירתנו

תמרה קורניק ז"ל

תתקיים אזכרה ביום שני, כ"ד בשבט תשמ"ז (23.2.87), בשעה 4.00 אחה"צ, בבית העלמין „הדרום" בגבול חולון בת־ים.
נפגשים ליד השער הישן.

המשפחה

קבלת מודעות אבל

בצאת השבת מ־18.00 עד 21.00

טל. 739297, 727630, 03-738707

לבעלי כרטיסי אשראי

במלאת אחת־עשרה שנים לנפילת היקר לנו מכל
סא"ל עודד ארז (אייכנבלט) ז"ל
נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום שלישי, כ"ה בשבט תשמ"ז, 24.2.87, בשעה 15.30, בבית העלמין, החלקה הצבאית, שדרות בן ציון, נתניה.
נפגשים בבית האם, שדרות חיין 15, נתניה.
המשפחה

במלאת שלושים לפטירתה של אשתי המלאך שלי,
אמנו וסבתנו היקרה והאהובה
ד"ר לשם כבוד
רנה מלכה צימנד ז"ל
לבית דויטש

יתקיים טכס אזכרה ביום שישי, כ"ח בשבט תשמ"ז 27.2.87 בשעה 11.00 לפנה"צ בהר הזיתים בירושלים, בית העלמין קברות הקרושים במעלה דרך יריחו.

אוטובוסים ייצאו בשעה 09.30 מתחנת הרכבת צפון רח' ארלוזורוב ת"א ובשעה 09.45 מנמל תעופה בן גוריון ליד משרדי רמתם.

על טכס גילוי המצבה שיערך במועד מאוחר יותר
תתפרסם הודעה נוספת.

דוד צימנד
הנרי ואנדה צימנד והילדים
פני ואלכסנדר ישורון והילדים

בצער רב ובינון קודר אנו מודיעים על פטירתו הפתאומית של בעלי, אבי וסבנו היקר
חנוך בן משה פרייס
ז"ל
הלויה תצא ביום ראשון, כ"ג בשבט תשמ"ז (22.2.87) בשעה 14.00 מביתו רח' וולפסון 27, ראשל"צ, לבית העלמין הישן בראשל"צ.
המתאבלים:
אשתו: פולה
בנו וכלתו: משה ושולמית
נכדיו: אסף, עדי ואריק

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של אבינו וסבנו היקר
לייב ויצמן
הלויה תתקיים היום, יום שישי, כ"א בשבט תשמ"ז (20.2.87) בשעה 10.00 לפנה"צ בבית העלמין "הדרום" בגבול חולון בת־ים.
נפגשים ע"י השער הראשי.
אבלים:
בניו: נתן וקלמן
כלתו: תמר
נכדיו: דוד ויהונתן
וכל בני המשפחה

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של יקירנו
מתתיהו אליהו חיות
הלויה תתקיים היום, יום ששי, כ"א בשבט תשמ"ז, 20.2.87, בשעה 12.00 בצהרים, בבית העלמין האזורי גרדות (עשרת).
האבלים:
האשה: מירה חיות
בתו: תמרה הנדריקס ובו"ב
בנו: דניאל חיות ובו"ב
בנו: מיכאל חיות

יקירנו
מאיר (מוריץ) רוגוזינסקי
איננו
הלויה תתקיים היום, יום שישי, כ"א בשבט תשמ"ז (20.2.87) בשעה 1.00 אחה"צ בבית העלמין בקבוץ עברון.
אוטובוס יצא בשעה 10.45 מבית המנוח רח' ברודצקי 1, רמת אביב, ת"א.
אבלים:
אשתו: מרישה (מרים)
בנו וכלתו: אילן ויעל רגב
בתו וחתנו: תמר ופיליפ ברוקס
אחיותיו: אלה מאירוביץ ובו"ב
פלה ספיבק ובו"ב
נכדיו וכל בני המשפחה

במלאת שלושים לפטירת יקירנו
טוביאס שפיגלר
ז"ל
תתקיים אזכרה וגילוי מצבה, ביום ראשון, כ"ג בשבט תשמ"ז (22.2.87), בשעה 15.30, בבית העלמין "הדרום" (בגבול חולון–בת־ים).
נפגשים על יד השער החדש.
תודתנו לכל מנחמינו.
המשפחה

בצער רב ובינון קודר אנו מודיעים על פטירת בעלי לאחר מחלה קשה
אהרון שורץ
הלוויה תתקיים היום, יום שישי, כ"א בשבט תשמ"ז (20.2.1987) בשעה 11.00 בבית העלמין כפר סמיר. אוטובוס יעמוד לרשות המלווים בשעה 10.00 ברחוב אייר 18 חיפה.
המתאבלים: אשתו וכל בני המשפחה

יקירתנו
אלסי בושר
נפטרה בשיבה טובה ביום 19.2.87. הלוויה תתקיים היום, יום ששי, כ"א בשבט תשמ"ז 20.2.87 בשעה 10.00 לפנה"צ בבית העלמין החדש ברחובות.
המתאבלים: בנותיה
ורה ומאיר אשר – רחובות
ריטה וברט גרנאדה – קליפורניה ארה"ב
נכדיה ונינה בארץ ובחו"ל
יושבים שבעה ברחוב ויצמן 42/14 רחובות.

במלאת שלושים לפטירתו של בעלי, אבינו וסבנו היקר
דוד רוזנשטוק ז"ל
תערך אזכרה לזכרו ביום ראשון, כ"ג בשבט תשמ"ז (22.2.87) בשעה 3.30 אחה"צ בבית העלמין "הדרום" בגבול חולון – בת־ים.
נפגשים ליד השער הישן.
תודתנו נתונה לכל מנחמינו.
המשפחה

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של מנהלת משרדנו בחיפה
רות לבו ז"ל
ומביעים תנחומינו למאיה ולמשפחה
"מדיטרד" בע"מ
ההנהלה והעובדים

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של בעלי, אבי וסבנו היקר
יוליוס (יוסף) קאטן ז"ל
שנפטר ביום ב' בשבט תשמ"ז בניו־יורק
המשפחה האבלה
הרטה (רוזנפלדר) קאטן, ניו־יורק
מנחם קאטן ובו"ב, שדמות מחולה

בצער רב ובינון קודר אנו מודיעים על פטירתה בטרם עת של יקירתנו
יולנדה חבזה
הלוויה תתקיים היום, יום שישי, כ"א בשבט תשמ"ז, 20.2.87, בשעה 10.30 לפנה"צ, בבית העלמין כפר סמיר, חיפה.
נפגשים ליד השער הראשי.
המתאבלים: בעלה, בנה
וכל בני המשפחה

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של אמנו, סבתנו, גיסתנו היקרה והבלתי נשכחת
רותי לבו ז"ל
לבית בננשטיין
הלוויה תתקיים היום, יום שישי, כ"א בשבט תשמ"ז, 20.2.87, בשעה 10.00 לפנה"צ, בבית העלמין כפר סמיר, חיפה.
נפגשים ליד השער הראשי.
המשפחה המתאבלת

עירית חיפה — האגף לחינוך
בית הספר המקצועי ע"ש א. שבר
בצער רב התבשרנו על פטירתה הפתאומית של מורתנו היקרה
גב' חבזה יולנדה
מודיעים ואבלים ומשתתפים בצער המשפחה
הנהלת ביה"ס
חבר המורים והעובדים
התלמידים
וכל ציבור ההורים

במלאת שנתיים לנפילת בננו ואחינו היקר
גלעד שאול
ז"ל
נתייחד עם זכרו ביום ראשון, כ"ג בשבט תשמ"ז (22.2.87) בשעה 4 אחה"צ בבית העלמין בסביון.
המשפחה

במלאת שלושים לפטירתו של
יגאל אשד ז"ל
תתקיים אזכרה וגילוי מצבה, ביום ראשון, 22 בפברואר 1987 בשעה 15.00.
נפגשים ליד השער הישן בבית העלמין "הדרום" בגבול חולון בת־ים.
המשפחה

במלאת שלושים לפטירת בעלי, אבינו וסבנו היקר
ד"ר דוד אליהו קופל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
נערוך לזכרו ערב סיום משניות, שיתקיים בע"ה, ביום שני, כ"ד בשבט תשמ"ז, בשעה 8.00 בערב, בביכ"נ "חסידי גור", בשד' נורדאו 65, תל־אביב.
האזכרה וגילוי מצבה יתקיימו אי"ה, ביום שלישי, כ"ה בשבט תשמ"ז, בשעה 4.00 אחה"צ, בבית העלמין בקרית־שאול.
המשפחה

אזכרה במלאת שלושים לפטירתו של בעלי, אבי וסבנו היקר באדם
ר' אריה יצחק (ל"ב) ריכטמן ז"ל
כריאדים
תערך אזכרה לזכרו וגילוי המצבה אי"ה ביום השני, כ"ד בשבט תשמ"ז (23.2.87) בשעה 14.30 בבית העלמין "הדרום" בגבול חולון – בת־ים.
נפגשים ליד השער הישן בשעה 14.30.
תחבורה תצא בשעה 13.30 מרחבת היכל התרבות.
המשפחה המתאבלת

אנו מודיעים בצער רב על פטירתה של יקירתנו
אסתר רייך
פרטים על מועד הלוויה בטלפון 03־453968.
האבלים:
בעלה: ד"ר עו"ד אביגדור פ. רייך
בתה וחתנה: נורית ואברהם קלרון
בנה וכלתה: גד ומרגנית רמון
אחותה: חנה קיסר
הנכדים והמשפחה

במלאת שנה לפטירתה של יקירתנו
מלכה שניאור (שייער) ז"ל
נערוך אזכרה, ביום ראשון, כ"ג בשבט תשמ"ז (22.2.87), בשעה 4.00 אחה"צ, בבית העלמין הישן בחוף הכרמל.
נפגשים ליד שער מס' 2, ליד בית הקברות הצבאי.
אוטובוס ייצא בשעה 3.30 מנוה שאנן, רח' התיכון, ליד בית הכנסת רמב"ם.
המשפחה

במלאת שנה לפטירת יקירנו
אורי לסר ז"ל
נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום ראשון, כ"ג בשבט התשמ"ז, 22.2.87, בשעה 16.00.
נפגשים ליד השער הישן בבית העלמין "הדרום" בגבול חולון – בת־ים.
המשפחה

שלושים יום מאז נפטרה יקירתנו
צפורה טלמור ז"ל
נעלה לקברה ונתייחד עם זכרה ביום שני, כ"ד בשבט תשמ"ז 23.2.87 בשעה 3 אחה"צ בבית העלמין "הדרום" בגבול חולון – בת־ים.
נפגשים ליד השער הישן.
תודתנו נתונה לכל מנחמינו בע"פ ובכתב.
המשפחה

שנתיים לנפילתו של בננו ואחינו האהוב
אורן שפר
ז"ל
נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום ראשון, כ"ג בשבט תשמ"ז (22.2.87) בשעה 15.00 בבית העלמין בקבוץ בית השיטה.
משפחת שפר
עין הבשור

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של בעלי ואבי היקר
מר שלמה הרברט לוי
ז"ל
הלוויה התקיימה אתמול, יום חמישי, כ' בשבט תשמ"ז (19.2.87).
יושבים שבעה בבית המנוח, רחוב אלי כהן 61/10 קרית ים.
המשפחה המתאבלת

במלאת שלושים לפטירת יקירנו
משה גבאי ז"ל
בן ישעיהו מילקומיר דליטא
תתקיים אזכרה וגילוי מצבה ביום שני, כ"ד בשבט תשמ"ז (23.2.87) בשעה 4.00 אחה"צ בבית העלמין "הדרום" בגבול חולון–בת־ים.
נפגשים ליד השער הישן.
המשפחה

במלאת שלושים לפטירתו של יקירנו
שלמה בודניצקי
ז"ל
נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום ב', כ"ד בשבט תשמ"ז 23.2.87 בשעה 16.00 בבית העלמין בכפר אהרון.
נפגשים ליד השער.
המשפחה

במלאת חמש שנים לפטירתה של יקירתנו והבלתי נשכחת
נילי הופמן ז"ל
נעלה לקברה ונתייחד עם זכרה ביום שני, 23.2.1987, בשעה 14.30 בבית העלמין, גבעת שאול ירושלים.
נפגשים ברחבה של בית העלמין.
המשפחה

هكذا من الأصل

יותר מחצי הסיוע הצבאי

(סוף מעמוד 1)

הדו"ח קובע, כי המשך פיתוח הלביא יאלץ את ישראל להוציא בשנים הבאות מיליארד דולאר לשנה על פיתוח המטוס - "יותר ממחצית הסיוע הצבאי שמקבלת ישראל מארצות הברית כיום". כיום מוקצבים ל"לביא" 550 מיליוני דולרים לשנה.

מקורות ישראליים טוענים, כי הפנטאגון הדליף בכוונה את הדו"ח - שפירסומו הרשמי נועד ליום ב' הבא - על מנת ליצור אווירה נגד המטוס הישראלי לקראת ביקורו של שמיר בוושינגטון.

אולם תומכי הלביא - בתוך הבית קונגרס שעמדו לצד הפרוייקט מתחילתו - טוענים, כי הדו"ח של החשב הכללי, שהוזמן לפי דרישתו של משרד ההגנה, מוכיח שבכל הנוגע לעלות הייצור של המטוס לפי יחידות, המספרים שהביא דב זקהיים, עוזר שר ההגנה האמריקני, הם "מנופחים", וצודקת ישראל, שהעריכה מחיר יחידה ב־17.4 מיליון דולר (15 מיליון דולר לייצור, פלוס העמסה של 2.4 מיליוני דולרים מהוצאות המחקר והפיתוח).

הדו"ח מעריך את עלות בנייתו של מטוס "לביא" אחד ב־17.8 מיליוני דולרים - 4.3 מיליון דולר פחות מהערכתו של זקהיים, שקבע כי מחיר הלביא יהיה בסופו של דבר 22.1 מיליון דולר לפחות.

ואמנם, כאשר נשאל שר ההגנה ויינברגר בוועדת החוץ על עבודה זאת אמר: איננו מקבלים את הערכת החשב הכללי בנושא זה.

מקורות ישראליים טוענים, שדו"ח החשב הוא "מכה ניצחת לאמינותו של דב זקהיים. הוא רצה להרוג את הפרוייקט, וכמו שהגיעו במחירו של ה"לביא" הוא היה יכול להמית למסמה את מותרן של האלמועזיות".

בעוד שר ההגנה האמריקני יוצא מגידרו וקורא ל"לביא" "מטוס נהדר", חולק החשב הכללי מתמאות לדעתו של המטוס ומכנה אותו "חדשני ובעל עליונות" ("סופיריור"). מקורות במשרד ההגנה האמריקני התווכחו אתמול עם ההגדרה הזאת, וטענו כי הלביא עודנו מטוס על הנייר.

לדבריהם, כאשר יגיע לשלב אב־טיפוס, יתברר, שהמטוס סובל מליקויים.

ראש הממשלה יצחק שמיר, שהתקבל בפנטאגון אתמול בטקס צבאי מלא עם מטחי כבוד, הבהיר לשר ויינברגר כי בכל הנוגע ל"לביא" ישראל ממשיכה בעסקים כרגיל.

"ישראל לא תודיע רשמית מה תהיה תגובתה על ההצעה לבטל את הפרוייקט ולקבל חלופות במקומו אלא "בעוד זמן רב למדי, כשנסיים את כל הבדיקות".

מקורות בפמלייתו של ראש הממשלה אמרו אתמול, כי הביקור בפנטאגון היה "מוצלח ביותר" בכל הקשור למשאלתה של ישראל להרחיב את הקשרים העסקיים הנובעים מתוך שיתוף הפעולה האסטרטגי.

מקורות ישראליים אמרו כי בשיחה הוכר גם על אפשריות הרחבת שיתוף הפעולה המודיעיני בין ישראל לארצות הברית, בעיקר במה שקשור ללוחמה בטרור.

ראש הממשלה הדגיש בפני שר ההגנה האמריקני, כי "ישראל תמשיך להלום במחבלים מדי יום ומדי לילה".

נודע, כי בין השאר מציע שמיר, שישראל תסייע לאמריקנים לשקם את מערך המודיעין שלהם בלבנון, שנהרס כליל במהלך השנים האחרונות והעיקר מאז הוחרה ארצות הברית את שגרירותה במדינה זו בשנת 1983.

בנושא הבוט הישראלי המוחזק בשבי הלבנוני לא עלה כלל, לדברי ראש הממשלה ומקורביו, בשיחותיו של מר שמיר בוושינגטון.

מקורבי מר שמיר סבורים, כי האמריקנים "אינם מעוניינים להעלות את הנושא כדי שלא יווצר הרושם שהם מעוניינים בשחרורם של מחבלים תמורת בני ערובה".

מכתבנו ידנו מוסר:

תנועת התחיה שיגרה אמש מברק לראש הממשלה יצחק שמיר בארה"ב ואיחלה לו: "יישר כוח! אל תירתע מבחירות".

במברק אומרת התחיה כי היא מחזקת את ידי שמיר בהתנגדותו לוועידה בינלאומית "כהצעת פרס, חוסיין, מובארק והסובייטים".

התחיה טוענת כי ועידה כזו תנסה לכפות על ישראל מדינה פלשתינית, וקוראת לראש הממשלה להתמודד נגדה גם במחיר של בחירות עכשיו: "הציבור בישראל לא ישלים עם כניעה ללחצים מבית ומחוץ ויחוקקלפי את ידי נאמני ארץ ישראל", מבטיחה התחיה.

מושינגטון יוצא שמיר לחוף המערבי של ארה"ב.

זכות השביתה

(סוף מעמוד 1)

בבתי החולים.

לדברי הנשיא, המצב הנוכחי אינו יכול להימשך. הוא חש, לדבריו, שהציבור הרחב יתן גיבוי מלא לכל פעולה שתרסן את ההשתוללות ותשחרר אותו משרירות הלב ומאטימות החשים הכרוכים בדרך ניהול המאבקים המקצועיים בשירותים חיוניים במדינה.

הנשיא הרצוג הזהיר, כי ביחסי העבודה קרה דבר חמור והמצב הולך ומידרדר. לדבריו בעבר נלחמו על הזכות לשבות ואולם היום מנצלים זכות זאת גם כאשר הדבר פסול: "זה חילול של זכות השביתה, וזו מיאוס וסילוף של הזכות הזאת עד כדי הפיכתה אצלנו לערך אנטי־סוציאלי" אמר הנשיא.

הרצוג הוסיף, כי כיום אין השובתים בוחלים בנקיטת נשק השביתה גם כאשר מדובר באוכלוסיות חלשות: "קורבנות השביתה יכולים להיות חולים, נכים, קשישים, ילדים, הציבור הרחב - למי איכפת? זו הפקרות בלתי נסבלת".

הנשיא סיפר בראיון, כי מגיעים ללשכתו מכתבים רבים מהציבור הקובלים על השביתות הפראיות: "אני חש את המצוקה האילמת של החלשים, של הציבור הדומם המתקומם נגד האלימות המשתוללת נגדו ויחסי העבודה ואיננו יכול לסבול זאת יותר".

הנשיא דיבר בראיון ל"קול ישראל", בעת סיור באולפני הרדיו המושים בשכונת רוממה בירושלים.

יוסף ביגון

(העברה מעמוד 1)

ההודעה הגיעה ב־3 אחר הצהרים מפיו של משרד הפנים שמסר על ההחלטה הסופית, שגם נמסרה ליוסף ביגון עצמו בכלא. הדובר אמר שיוסף ישוחרר היום אחר הצהריים. אינה ובוריס יישארו בציסטופול בליילה מפאת קדושת השבת. בוריס לא ידע עדיין מתי המשפחה תחזור למוסקבה, הוא אמר "אני מקווה לראות את כולכם בקרוב בישראל".

גדעון רמז, ראש הדסק המדיני ועורך חדשות החוץ בקול ישראל, שוחח אתמול בטלפון במשך כ־10 דקות עם גנדי גראסימוב, דובר משרד החוץ במוסקבה בשיחה ישירה מירושלים בעקבות הידיעה על שחרורו של ביגון. מספר רמז: "לאחר שאיתרנו את המספר הטלפוני של גראסימוב צלצלנו. דיברתי עם מזכירתו ובלי להציג את עצמי ביקשתי לדבר עם גראסימוב. הוא עלה על הקו. הצגתי את עצמי ושאלתי אם הוא מסכים להתראיין. הוא הסכים מיד. החידוש העיקרי היה ברוח הדברים ובסגנון אך לא בתוכן".

בשיחה אמר גראסימוב כי הצו לשחרורו של יוסף ביגון יצא כבר ביום שלישי אך צריך היה לעבור בין הוועד המרכזי ומשרד הפנים ומשם לכלא ציסטופול לכן התהליך התעכב.

לשאלה האם יותר ליוסף ביגון לעלות לישראל? אמר גראסימוב כי על כך ביגון יצטרך להגיש בקשה מיוחדת. "אתם חושבים שכל אזרח סובייטי ממוצא יהודי רוצה לעזוב את ברית המועצות - אך זה לא כך.

במברק שישלחה אתמול מישראל אילנה פרידמן, אחותה של אידה נודל, לגנאדי גראסימוב דובר משרד החוץ הסובייטי נאמר:

"אני פונה אליך, מר גראסימוב, לעשות את הכל ולשים קץ לטרגדיה של אידה נודל, אחותי".

אילנה החליטה להתקשר עם גראסימוב, לאחר ששוחחה טלפונית עם אידה. אידה סיפרה שלא קיבלה כל תשובה לבקשתה המחודשת לעלות לישראל.

שרי רובר, סופרת "מעריב" בוינה מוסרת:

"זכר זונשיין ישוחרר ב־3 במרס. אשתו טטיאנה כבר הולה לארוז את המזוודות שלה ושלו כדי שיוכלו לנסוע לאן שהם רוצים", אמר אתמול ל"מעריב" בוינה סמואל זיווס, העומד בראש "הוועד הסובייטי האנטי־ציוני".

הדובר הוסיף עוד, "את מתן היתר היציאה ל־500 איש בינואר, יש לראות כהתחלתו של תהליך מהפכני ביציאת יהודים מבריה"מ".

המשלחת הסובייטית לוועידת זכויות האדם המתכנסת באו"ם בז'נווה פתחה במסע נרחב של יחסי ציבור בעניין יהודי רוסיה. הם הביאו לז'נווה את זיווס, האמור היום לכנס מסיבת עיתונאים על זכויות האדם והיהודים בבריה"מ. לידו "יעזור" הרב הראשי של מוסקווה והמשורר ברוס.

(אי.פי.) לב בליטשטיין, שניסה במשך 12 שנים לקבל אשרת יציאה מבריה"מ, הגיע אתמול לוינה.

"אני מאושר", אמר אבש בווינה כשדמעות זולגות מעיניו, "אבל אני מרגיש אבס משום שהשארתי את חברי מאחור".

בליטשטיין הגיע בלווית אשו פרלינה בת 80.

אשתו של בליטשטיין, החיה בניו־יורק, ובנו בן 30 בוריס תיכננו לבוא לווינה על מנת להפגש עמה, אך לא הגיעו בטיסה בה התעתדו לבוא.

דמיאניוק כתב

(העברה מעמוד 1)

הצהריים לאולם המשפט ולאחר שמסר את החלטת המשטרה לגנוז את תיק החקירה שנפתח בעניין זה, מסר את המכתב לפרקליטים.

המכתב של דמיאניוק כתוב בכתב יד והוא מופנה לכתב קול ישראל בשפה הרוסית. דמיאניוק שמע בשעות הערב בתא המעצר שלו בכלא איילון, את דיווחו של הכתב שסיקר את הליך הארכת המעצר ב־27 בנובמבר 1986 וקיצפו יצא על הפירוש שנתן הכתב להתפתלויותיו על כסא הנאשמים.

כתב דמיאניוק: "מר עיתונאי יקר. סליחה שאני לא משתמש בשמך מאחר וברדיו לא קלטתי אותו. אתה דיברת על הפנים שלי ועל גופי ואמרת לכל העולם באיזה צורה ישבתי בבית המשפט. הזכרת איך אני ישבתי וקמתי ושוב ישבתי. אמרת שאני זזתי והלסת שלי התנועעה. כל זה אמת, אבל למה לא אמרת את האמת - זזתי על הכסא ושיני נקשו, לא מתוך פחד, כמו שאמרת. עשית שימוש בתאור נגדי כמו הק.ג.ב. הרוסי כדי להראות שאני כאילו מפחד.

"האמת היא, שכבר התלוננתי לפני חודשים על כאבים בישבני. נבדקתי כבר אצל ששה רופאים וכל אחד אומר משהו אחר ואני לא יודע מה יש לי. אבל לשבת - אני לא יכול ויש לי כאבים מאוד חזקים. כששמו אותי במכונית המשוריינת, ביקשתי מהמשטרה שיתנו לי לשים משהו על ספסל הברזל, אבל השוטרים לא עשו דבר, בגלל שלא הבינו אותי. נסענו בדרכים משובשות ואני נפלתי פעמיים על הרצפה וקיבלתי מכה ביד ובראש, משום שידיי ורגליי היו כבולות. כשהגענו לירושלים, הייתי כבר גמור ובכיתי ונקשתי בשיניים כי לא יכולתי לסבול את הכאבים. מאוחר יותר בא רופא ונתן לי כדור נגד כאבים".

אגב, בעיות הישיבה של דמיאניוק נפתרו באמצעות כרית מיוחדת שסיפקה לו המשטרה למקום מושבו בבית המשפט.

● מפקדים בחיל ההנדסה עוסקים בפינוי (צילום: הנס אנגלסמן)

היה בום גדול

(סוף מעמוד 1)

בתוך כעשר דקות אירגן מפקד מישטרת מרחב דן ניצב מישנה אריה עמית את יחידות החילוץ.

שעה לאחר הארוע, לאור זרקורים, כבר עבדו במקום מאות אנשי מקצוע המומחים לחילוץ במקרים כאלה: פלוגת חילוץ של חיל ההנדסה, הכוח המיוחד לחילוץ של הג"א בפיקודו של תת אלוף הדי, עשרות כבאים מהתחנות בגוש דן וחניכי קורס הקצינים של בית הספר לכבאים.

למקום הובאו מנופי ענק, טרקטורים, ציוד חילוץ ותאורה.

"מאז התמוטטות בניין המימשל בצור לא נערך מיבצע חילוץ שכזה. לראשונה מזה שנים רבות ניתנה לכל הכוחות העוסקים בנושא בישראל לעבוד יחד בתירגולת כזאת" אמר קצין צבא בכיר בשטח.

מטר אחר מטר פונה על ידי כוחות החילוץ בעזרת מנופים ומעדרים. גם חילות שנימנו עם כוחות החילוץ הזיעו שעות ארוכות הלילה כשמעדרים בידיהן כדי לפנות בטון ורך ממישטח ההריסות.

מהנדס עיריית בני ברק, קבלני הבניין וקבלני המישנה, עבדו גם הם עם מעדרים בידיהם כדי לנסות למצוא את הנעדר. למקום הגיעו גם חוקרים של משרד העבודה כדי לאסוף מימצאים ראשונים בשטח. חוקרת של מישטרת מרחב דן רשמה את שמותיהם של כל המעורבים בבנית מיבנה התעשיה הענק שקרס. קצין משטרה בכיר אמר "קודם שנמצא את הנעדר. בבוקר יתחילו אנשי המקצוע לחקור מי אשם ולמה. קרוב לודאי שמספר אנשים יואשמו בגרימת מוות ברשלנות".

"הקאמרי" ישתתף בפסטיוואל אדינבורו

מאת חיים נגיד

התיאטרון הקאמרי הוזמן לפסטיוואל אדינבורו כדי להשתתף במסגרת הרשמית של הפסטיוואל עם שתי הצגותיו "קידוש" ו"מיכאל קולהס".

הפסטיוואל, שיתקיים באוגוסט, הוא היוקרתי בין הפסטיוואלים לתאטרון בעולם.

להקות ותיאטרונים רבים מופיעים בפסטיוואל אדינבורו, אך רק מעטים זוכים להיכלל במסגרת הרשמית. יצויין, כי לפני כשנתיים, הוזמן גם תיאטרון חיפה לאדינבורו לאותה מסגרת.

מישהו התבלבל בכלא ב"ש והאסיר מוריס לא הגיע ללוויה של אחיו

מאת עזרא ינוב

בכלא באר שבע בודקים אם מישהו התבלבל בין שמות אסירים ובכך נמנע אתמול מהאסיר מוריס אלון מאשקלון להשתתף בהלוויית אחיו שלמה.

מוריס אלון בן 27 מאשקלון מרצה עונש מאסר של שנה וחצי על סחר בסמים בכלא באר שבע. השבוע קיבל מוריס חופשה מיוחדת כדי לשבת ליד אחיו הגוסס בבית החולים באשקלון, אך ביום ד' חזר לכלא.

אתמול נפטר האח. בשעה 9 בבוקר ביקשה המשפחה לשחרר את מוריס להשתתף בלוויה שנקבעה לשעה 3.30 אחר הצהריים.

אשתו של מוריס מספרת: "כאשר טילפנו לכלא באר שבע הובטח לנו כי בשעה 2 יהיה מוריס באשקלון". אלא שהשעה 2 חלפה ובשעה 3.10 כאשר ההלוויה כמעט יצאה לדרך באשקלון נתקבלה הודעה טלפונית מכלא באר שבע. "רק עכשיו אנחנו יכולים לשחרר את מוריס. אנחנו מציעים לדחות את הלוויה עד 5 בערב" אמרו נציגי כלא באר שבע.

המשפחה לא יכלה להמתין והלוויה נערכה בשעה היעודה כשמוריס איננו משתתף בה.

בירור בכלא באר שבע העלה כי ההודעה בדבר מות האח הופנתה לאסיר אחר בעל שם זהה, תושב עיירה אחרת בדרום. רק כעבור זמן נתגלתה הטעות.

תיקון

בכתבה על העימות בין גרש אבנים לקיבוץ ב"קווים אדומים, קווים מקבילים" - המתפרסמת היום במוסף "סוף שבוע" נכתב בטעות, כי המפגש בין דניאלה חיים ואייל במכבי היה בקיבוץ גרזה ואיתן וצריך להיות בקיבוץ מעוז חיים.

מערכת הבריאות

(סוף מעמוד 1)

סוערת של מכה המאבק על המשך השביתה.

בשיחות טלפון אמר הנשיא לבראונס כי הוא מבקש להפסיק את השביתה ובקש "למצוא שולחן מתאים למשא ומתן ולא לנהל מאבק על גב החולים".

"אני שמח שהחברים הסכימו להיענות ללא תנאי לבקשת הנשיא, תוך תקווה שימצא גם הוא דרך לסייע לנו" אמר יו"ר הארגון.

לגבי תביעת האוצר שההסתדרות לא תשלם את שכרם של העובדים בימי השביתה אמר אתמול חיים בראנס, כי ראוי לשר שיהפכה לתקציב המדינה ולא יעסוק בעובדי קופת חולים.

לעומת זאת הודיעה אתמול המזכירות הארצית של עובדי מינהל ומשק בבתי החולים הממשלתיים במכתבים לשרי הבריאות והאוצר, למזכיר ההסתדרות ולראש האיגוד המקצועי, כי עקב ההתמהמהות במילוי התביעות שהגישו והדיונים בוועדת פרה, הם פותחים ביום שני בשביתה מבוקרת.

"הסתבת בהשוואת שכר העובדים בבתי החולים הממשלתיים לעובדי קופת חולים, אי עדכון תוספות וצמצום תקנים הפוגע בעובדים, הביאה אותנו להחלטה להפסיק את העבודה ביום שני משעה 6. לא נשוב עד שימולאו תביעותינו. בשכר של 400־500 שקל, לא יהיו עובדים בבתי החולים" כותבים העובדים במכתבים.

משבר מערכת הבריאות יעלה לדיון בממשלה ביום ראשון. מזכירות הממשלה אישרה אתמול את בקשתה של שרת הבריאות לדיון דחוף.

בינתיים לבקשה אומרת שושנה ארבלי־אלמוזלינו, כי השוב שכל השרים יבינו שהבעיה סבוכה והאחריות אינה מוטלת עליה בלבד אלא על הממשלה כולה, ללא יוצא מהכלל. "לא יעלה על הדעת שהאחריות המיניסטריאלית היא עלי, כשאין בידי כלים לפתרון הבעיות שעל הפרק" אמרה שרת הבריאות.

הפגישה שנערכה אתמול בין יו"ר האגף לאיגוד מקצועי, חיים הברפלד לממונה על השכר במשרד האוצר, הלל דודאי "נולדה" בנוסף לוועדת פרה גם "ועדת שניים" הכוללת את הברפלד ודודאי.

הצמד הברפלד את דודאי ידון עתה באותם נושאים שלגביהם התברר, כי חברי ועדת פרה אינם מוסמכים לדון בהם, כיוון שייעודה של ועדת פרה הוא לבדוק את בעיית השוואת השכר של עובדי בתי החולים הממשלתיים לאלה של עובדי קופ"ח.

הנושאים שעליהם ידונו הברפלד ודודאי הם:

★ יצוג ארצי של איגודי עובדים שחבריהם אינם נמנים עם המינהל והמשק כמו למשל, מקצועות פרה־רפואיים.

★ פניית עובדי המינהל והמשק של בתי החולים הממשלתיים להגדיל את התוספות הסיקליות שלטענתם נשחקו במשך הזמן.

★ גם את תביעת העובדים להרחיב בתנגויות לביכהה הקיימת.

★ תביעת העובדים להגדיל את אחזקת הרכב שלהם.

פרס: אמירת ,לא'

(העברה מעמוד 1)

ולישראלים, אלא לצירי ועידת חרות.

מ"מ ראש הממשלה שמעון פרס התייחס לשאלות הנוקבות שהוצגו לו בדיון הקודם בדבר אפשרות הליכה מוקדמת לבחירות ולחששות מפני אי הבנה ברחוב כלפי המפלגה.

"עלינו להסביר לעם את עמדתנו. יש שני דברים שלא נוכל לוותר עליהם: המושבים והקיבוצים. אין לנו מה להסתיר ולהצטדק. מה אנחנו מבקשים? שיעזרו להם לחסל חלק מהריבית הגבוהה שלקחו מהם? אנחנו רוצים שהקרקע תישמט מתחת רגליהם?" אמר פרס.

שר החוץ הוסיף: "שלוש בעיות יסודיות מטרידות את שלוותה: האינפלציה המרימה ראש; תהליך השלום שוועידה בינלאומית היא מרכיב חשוב בו ואמירת "לא" כלפיה כמוה כרצח השלום; ותיפקוד הממשלה - נושא שאליו לא התייחס בהרחבה.

מזכ"ל המפלגה עוזי ברעם אמר כי לא פלא שראש הממשלה שביר בחר דווקא את הבמה האמריקנית להודיע את הויכוח בין המערך לליכוד בנושא הוועידה הבינלאומית.

"דבריו שם לא היו מופנים לא לאמריקה ולא לישראל, אלא לצירי ועידת חרות - וזה מה שמסמל את כל ההבדל בינינו, שאנחנו איננו רואים בוועידה בינלאומית דבר כפני עצמו, אלא עוד דרך להשגת השלום, ואילו הליכוד מעוניין בהקפאת ועידות השלום".

ח"כ חריש אמר כי אין לדעת כמה זמן תוסיף הממשלה להתקיים, בהיותה בעצם ללא ראש ממשלה.

"אפילו חברי מפלגתו של שמיר מערערים על מעמדו ופועלים נגדו, ואין ביכולתו להשתלט אפילו על חבריו בוועדת הכספים", אמר חריש ויעץ לחבריו לנהוג בשיקול דעת ובקור רוח ולהימנע מהליכה לבחירות ברגע של כעס אלא מתוך הכרנה.

ח"כ אהוד אולמרט וגיב אמש על הדברים שהושמעו ב"העבודה" ואמר כי חברי "העבודה" הטוענים שהתנגדות שמיר לוועידה הבינלאומית רוצחת את השלום, מתכוונים למעשה "לרצוח את ממשלת האחדות".

הוא טען שבמשך שנתיים ניסה פרס להוביל לוועידה בינלאומית למרות התנגדותו אז של ארה"ב, והליכוד לא האשימו בהכשלת פוליטית לשמה.

"האחריות הממלכתית מחייבת לפחות להמתין עד לשובו של ראש הממשלה בטרם יתקיף על עמדות שמרבית הציבור שואף להן".

יהודה גורן מוסר:

"הויכוח הנוקב סביב נושא הוועדה הבינלאומית, כן או לא, הינו ויכוח על ביצה שלא נולדה עדיין. הנושא לא הועלה מעולם לדיון בממשלה ומעולם לא התקבלה החלטה מחייבת בנושא זה ועצוב הדבר שנשמעים שני קולות בממשלה", אמר אתמול סגן ראש הממשלה דוד לוי בפגישה בקבר יתרו ליד כפר חיטים בגליל עם השייח' אמין טריף, המנהיג הרוחני של העדה הדרוזית.

השר דוד לוי הוסיף, כי עד כמה שהצדדים ירצו להיות בעד קיום ממשלת האחדות ישנם דברים עקרוניים שאם צד אחד לא מקבלם, בניגוד לצד האחר, נוצרת תוצאה לתהליך המסוגל להביא לפירוק הממשלה.

תנועת התחיה פירסמה אמש תגובה חריפה להתבטאויותיו אתמול של ממלא מקום ראש הממשלה שמעון פרס בתל־אביב, בזכות הוועידה הבינלאומית.

ההודעה אומרת: "התקפותיו הפרועות של שמעון פרס בעיצומו של מסע ראש הממשלה יצחק שמיר בארה"ב, מוכיחות שוב, כי אצל פרס, ההתארגנות למען עצמו ומפלגתו, עדיפה על טובת המדינה".

אוואנטי מכבי

(סוף מעמוד 1)

קווין מגי, כדורסלן ההיתוך של מכבי ת"א, היה המצטיין במשחק, כאשר קלע 36 נקודות וקלט 20 כדורים חוזרים.

בשלב זה נאבקות שלוש קבוצות על שני הכרטיסים לגמר: מילאנו, מכבי ת"א ואורתז הצרפתית, שתגיע בשבוע הבא לישראל לשחק בגומלין מול מכבי. על מנת להבטיח את עלייתה לגמר, זקוקה האלופה הישראלית לניצחונות בשני המשחקים שעוד נותרו לה, כאשר האחרון שבהם יהיה במדריד, מול ריאל שנוצחה שלשום ע"י אורתז (84-82) ויצאה בתבוסת המאבק.

עם זאת, יכול גם להיווצר מצב שבו תגיע מכבי לגמר, גם עם נצחון אחד בלבד, בשבוע הבא, בבית על אורתז, אך אז הדבר יהיה תלוי במשחקי הדירוג ולא בידי מכבי ת"א.

ככה בפיס

בהגרלת הפיס המצטבר של מפעל הפיס מס' 08/87 שנערכה אתמול זכה ב־180,000 ש"ח המספר 130384. הפרס המצטבר בסך 200,000 ש"ח עובר לשבוע הבא, והסכום של פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 480,000 ש"ח (כולל צבירה).

12,000 ש"ח 714880.

6,000 ש"ח 347520; 382493.

300 ש"ח 065236; 109664; 113733; 143074; 150826; 162344; 173623; 223691; 228661; 235360; 257819; 263443; 285125; 324642; 327588; 342687; 354585; 413203; 511438; 539604; 540259; 544739; 582824; 669663; 748364; 762717; 784886; 813739; 840823; 851993; 883559; 899237.

150 ש"ח המסתיימים 4772; 4810.

25 ש"ח המסתיימים 004; 678.

16 ש"ח המסתיימים 257; 407; 532.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 1 זוכים ב־2.5 ש"ח.

5 ש"ח התלת־ספרתיים 020; 035; 071; 102; 106; 121; 174; 177; 186; 239; 364; 375; 532; 533; 593; 600; 618; 735; 752; 758; 779; 832; 864; 867; 883; 991.

2.5 ש"ח הדו־ספרתיים 11, 15, 19, 21, 23, 26, 31, 36, 45, 49, 53, 56, 57, 59, 61, 73, 75, 79, 82, 90, 91, 92, 95, 96, 99.

רק הרשימה הרשמית של תוצאת ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

לך על בטוח

לוח מעריב

ראה עמוד 29, בעמודי החדשות, עמוד 9 ובמוסף "שווקים" עמודים 9—47

מזג האוויר

בארץ הטמפרטורות החזויות:
ירושלים 5—14; תל־אביב 9—19; חיפה 10—19; נהריה 10—18; באר־שבע 5—19; רמת־הגולן 4—13; צפת 6—12; טבריה 7—19; עפולה 6—18; ערד 7—16; שומרון 6—15; לוד 7—19; עזה 10—19; יריחו 7—23; אילת 10—25.

בחוץ לארץ מזג האויר בערים הגדולות בעולם:
אוסלו 15– עד 3– בהיר; אמסטרדם 2– עד 2 מעונן; אתונה 9 עד 18 בהיר; בואנוס־איירס 22 עד 31 בהיר; בריסל 9– עד 3 שלג; וינה 3– עד 3 מעונן; ז'נבה 2– עד 0 שלג; יוהנסבורג 18 עד 29 בהיר; לונדון 0 עד 4 מעונן; לוס אנג'לס 10 עד 22 בהיר; ליסבון 8 עד 11 בהיר; מדריד 0 עד 9 בהיר; מונטריאול 20– עד 8– מעונן; ניו יורק 3– עד 6 בהיר; סטוקהולם 11– עד 4 בהיר; פריס 2– עד 1 שלג; פרנקפורט 4– עד 0 שלג; קהיר 11 עד 24 בהיר; קופנהאגן 3– עד 1– מעונן; רומא 4 עד 14 מעונן.

מעריב

תל־אביב: מערכת, הנהלה, מודעות, דפוס: "בית מעריב", רח' קרליבך 2 (מיקוד 61 200), ת.ד. 20010 טלפון 439111.

ירושלים: המערכת - רח' הלל 14 (מיקוד 94 581) טלפון 221151. הפצה ומודעות: רח' הלל 16, טלפון 231769. מרכז הפצה: טלפון 521159.

חיפה: רח' הנביאים 29 (מיקוד 33 104), טל. 674674. הפצה ומודעות: רח' הנביאים 32, טל. 673254.

באר־שבע: רח' קק"ל 90, המערכת: 37553, 74973, מודעות ושיווק: 74850, 31772.

מעריב
עמוד 12 · יום ו', כ"א בשבט תשמ"ז – 20.2.87

המחבל־הדורסן מת מיריות חיילי צה"ל

העלתה הבדיקה הפתולוגית בגופתו של סמיר חריישה ★ חיילי הסיור שהנחיתו מכת אש על המונית יצויינו לשבח ★ שני נוסעי רכב ישראליים נפצעו אתמול מאבנים ★ שלושה מפגינים נפצעו מיריות לפיזור הפגנות בחבל עזה

מאת יוסף ולטר ועזרא יניב

נהג המונית סמיר חריישה, שדרס את שני החיילים שסיירו אתמול במחנה עסכר מזרחי לשכם, מת מירי כוחות צה"ל. הבדיקה הפתולוגית שנעשתה בגופת הנהג העלתה, כי קליע רובה פגע בגבו של הנהג, חדר לתוך עורק הלב והרגו.

חיילי הסיור יצויינו לשבח על־ידי מפקדיהם, על שפעלו במהירות וכיאה לחיילי צה"ל. מן התחקיר שנערך לאחר המקרה התברר, כי חיילי הסיור לא איבדו את עשתונותיהם למרות שנהג המונית סטה במפתיע וניסה לדרוס אותם. הם התפזרו בשטח והנחיתו מיד מכת אש לעבר הנהג הדורסן. נאמר, כי תגובתם המהירה של החיילים מנעה אסון כבד יותר.

גורמים בכירים בצה"ל אמרו אתמול, כי ברור שהמקרה אירע על רקע חבלני, אך אין כל ודאות שהנהג הדורסן השתייך לפלג חומייניסטי או שבא במגע עם יסודות דתיים קיצוניים. הגורמים הוסיפו, כי אין לראות במעשה התאבדות נוסח לבנון ואין הוא מבשר תחילתו של סוג טרור חדש ביהודה, שומרון וחבל עזה.

אתמול נערכה במחנה הפליטים עסכר הפגנה, שבמהלכה התקיימה לוויה סמלית של נהג המונית. המפגינים הקימו מחסומים, זרקו אבנים, הבעירו צמיגים וקראו סיסמאות לאומניות. כוחות הבטחון השתמשו בגז מדמיע לפיזור ההפגנה והטילו עוצר על המחנה עד הצות.

אתמול נמשכו הפרות הסדר בשטחים. שני נוסעי רכב ישראלים נפצעו בשעות הבוקר לאחר שמכוניותיהם נרגמו באיזור ג'נין ורמאללה.

התקרית הראשונה אירעה סמוך לשעה שמונה וחצי בבוקר ליד ג'לזון. אחד מנוסעי רכב ישראלי נפצע קל בפניו והועבר לטיפול בבית חולים הדסה הר הצופים בירושלים.

בתקרית שניה, שאירעה אחרי כשעתיים בככר המרכזית של רמאללה, הושלכו אבנים לעבר רכב ישראלי שעבר במקום. שמשת הרכב נופצה, אחד מנוסעיו נפצע באורח קל והועבר לטיפול במרפאה צבאית סמוכה.

במשך היום היו מספר מקרים נוספים של הפרות סדר ברמאללה ובאל־בירה.

שלושה תושבי חבל עזה נפצעו אתמול מיריות בהתקלות עם כוחות צה"ל בחאן יונס ורפיח.

שני נערים מחאן יונס שהפגינו בצומת רחובות, נפצעו מיריות ברגליהם. שעתיים לאחר מכן נפצע ברפיח תושב מקומי אף הוא ברגליו מיריות שנורו לפיזור הפגנה.

חולי כליות: תנו לנו לחיות, הפסיקו את מאבקי הכוח

עשרות מושתלים הפגינו בבי"ח שיבא

מאת גדעון מרון ושרה פרידמן

„פרופסור גולדמן, תן גם לנו לחיות". כרזות בנוסח זה נישאו אתמול בבית־החולים שיבא בידי עשרות מושתלי כליה ואנשי הוועד הציבורי שהוקם כדי לאפשר לד"ר ברונו סיגל לבצע ניתוח כריתת כליה מיעקב כהן, בן 25 מרמת ישי, והשתלתה בגופו של אביו שמואל, בן 58, שחייו בסכנה.

ד"ר סיגל, מנהל יחידת ההשתלות בבית החולים שיבא בתל־השומר, אינו יכול לבצע את ההשתלה הדחופה בלי היתר מיוחד. באחרונה הפסיקה הנהלת בית החולים את ביצוע השתלות הכליה, בגלל מחלוקת בינה לבין ד"ר סיגל.

שמואל כהן הובא באמבולנס מיוחד והוצא באלונקה אל מול חדרו של מנהל בית החולים. פרופסור גולדמן קיבל במשרדו את נציגי המפגינים, אולם השיחה ביניהם לא העלתה דבר.

נציגי המפגינים יצאו לאחר מכן אל לשכתה של שרת הבריאות בתל־אביב. השרה קיבלה לשיחה את רעייתו ובנו של חולה הכליה, אולם גם בשיחה זו לא הושג כל פתרון. שרת הבריאות הציעה להם לא להיכנס ל„סבך" בבית הדין האזורי לעבודה והודיעה להם כי יחידת ההשתלות של ד"ר זכי שפירא בבית החולים בילינסון בפתח־תקווה מוכנה לביצוע מיידי של ההשתלה.

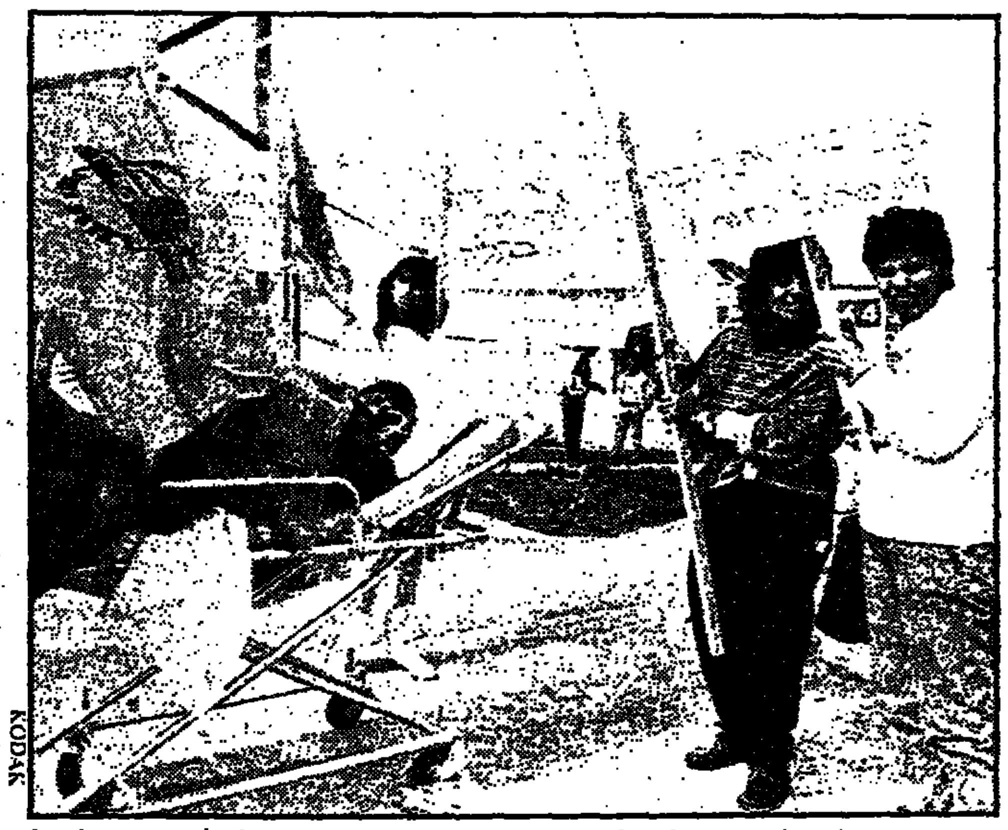

• הפגנת מושתלי הכליות אתמול בתל־השומר (צילום: הנס אנגלסמן)

שופט שוב אישר השתלת כליה של בן מפגר באביו המסור

היועץ המשפטי לממשלה ואקי"ם עתרו לביהמ"ש העליון שהחזיר את הדיון לבימ"ש מחוזי בבאר־שבע

מאת רוני מסר

פסק דין עקרוני, המאשר כריתת כליה ממפגר בן 39 והשתלתה לאביו בן 65, ניתן אתמול בבית־המשפט המחוזי בבאר־שבע. זהו פסק הדין השני שניתן על ידי השופט אפרים לרון בפרשה זו. האב, חולה כליות קשה, הוא האפוטרופוס של בנו ובזכות טיפולו המסור נדחתה הכנסת בנו המפגר למוסד. האב טען, כי אם לא תושתל בגופו כליה, הוא ימות ובנו יוכנס למוסד.

האב פנה לבית־המשפט המחוזי בבקשה שיתיר את כריתת הכליה מבנו להשתלה בגופו. אישור הבקשה באוקטובר אשתקד, עורר מחלוקת בקרב משפטנים ורופאים. משרד היועץ המשפטי לממשלה ואקי"ם עתרו כנגד ההחלטה לבית המשפט העליון, אך זה החזיר את הדיון לבית המשפט המחוזי לשמיעת ראיות חדשות בנושא.

הטענות העקרוניות שהועלו על ידי בא כוח היועץ המשפטי לממשלה ונציג אקי"ם היו כי אין מפגר ולקוי בשכלו יכול לתת הסכמה מודעת לכריתת אבר מגופו. עוד טענו, שאין להתיר תרומת אברים של פסול דין, שכן היתר כזה עלול לכלול שקילת ערכם היחסי של בני אדם.

בפסק הדין שניתן אתמול בפעם השניה, קבע השופט לרון כי למרות הטענות כבדות המשקל שהושמעו במשפט החוזר, נותרת בעינה החלטתו בפסק הדין הראשון. עם זאת, על פי בקשת נציג אקי"ם, נתן השופט לרון צו לעיכוב ביצוע התרמת הכליה, עד למתן החלטה על אישור הגשת ערעור על ידי בית־המשפט העליון.

42 מדרגות מפרידות בין שושנה בת 82 לאושר

„אני לא מבקשת כלום, רק שיתנו לי לחיות בבית נורמלי" – אומרת הישישה שושנה מנשירוב שאינה מסוגלת לטפס לדירה שקיבלה מידי הסוכנות לאחר עלייתה מבריה"מ

מאת אמיר גילת

„אני לא מבקשת כלום, רק שיתנו לי לחיות כמו שצריך בדירה נורמלית" – אומרת ברוסית שושנה מנשירוב, בת 82 מחיפה, הנאלצת מדי יום לטפס על 42 מדרגות כדי להגיע לביתה. בוקר וערב היא יושבת על שרפרף קטן בכניסה לדירתה ומקווה שאולי היום יוכל מישהו לעזור לה.

לפני מספר חודשים היא קיבלה דירה שאין היא מסוגלת לגור בה: ריח חריף של טחב עולה מקירות הבית הרטובים ואינו מאפשר לה להכנס לתוכו. את זמנה היא מעבירה בישיבה על השרפרף הקטן, וממתינה. רק בלילה, בלית ברירה, היא נכנסת למיטה ותוספת תנומה. „אני בקושי ישנה, הריח לא נותן לי להרדם" – היא אומרת.

שושנה הישישה אף אינה מסוגלת לרדת להתנב – 42 מדרגות מפרידות ביניהם והיא, בגילה, אינה יכולה לעמוד במאמץ.

„נתנו להם דירה במקום שבו הם אינם יכולים ליצור קשר עם הסביבה. זרקו אותם כמו כלבים להתמודד לבד עם המקום" – מספרת אחת השכנות.

• שושנה מנשירוב

תנ"צ גונן חקר באירופה את ספקי הטבק של ,דובק'

מאת אילן בכר

ראש היחידה לחקירות הונאה, תת־ניצב יורם גונן, חזר בימים אלה מאירופה, שם ניהל חקירה מקיפה בעניין החשדות נגד חברת „דובק" ומנהליה הבכירים החשודים בהעלמת הכנסות בסכום של 15 מיליון דולר והברחת סכומים ניכרים של מטבע חוץ לחו"ל.

תת־ניצב גונן ועמו קצין נוסף מהיחידה איתרו סיטונאי טבק וגבו עדויות על המחיר האמיתי של הטבק שסופק לחברת דובק בישראל. על פי החשד, ניפחו „מנהלי החברה" בשבע השנים האחרונות את מחירי הטבק כדי להערים על מערכת הפיקוח של בנק ישראל.

קציני המשטרה ניסו גם לאתר מנהלים נוספים מחברת דובק השוהים בחו"ל ולבדוק חשבונות בנק בשוויץ שאליהם הועברו הכספים על־פי החשד.

יפנאוטו בע"מ
יבואני SUBARU בישראל
מחפשים
לקנייה/להשכרה
אולם תצוגה
במרכז ירושלים
בגודל 300-150 מ"ר
בא לפנות טלפונית
למזכירות החברה: 03-338861,332770

בדימור מורידים מחירים!!!
במוצאי שבת משעה 7.00
• חדר שינה כולל: מיטה 140x190, ראש למיטה, 2 ארונות לילה, מזנון אנטיקי – 749.–
• מזנון 4 חלקים – 930.–
• פינת ישיבה 1 + 2 + 3 – 900.–
• פינת אוכל שולחן 80x160 + 6 כסאות מרופדים – 849.–
• מזרון פרדיזו אקסטרה אורטופדי 140x190 – 315.–
• מזרון ספי אורטופדי 140x190 – 230.–
מזרוני „סילי", „עמינור", „פרדיזו", „ספי" ו„גומאויר"
במחירים הזולים בארץ ובאספקה מיידית • בכיסוטות ולרחוידים
• עשרות פריטים בודדים במחירי „מציאה".
• מבצע מיוחד – הובלה חינם לאזור המרכז.
• הנחה מיוחדת לעולים חדשים.
תשלומים לתקופה ארוכה באמצעות
„דימור" דיהוט תרבות הדיור
החברה האמינה והותיקה בישראל
ארלוזורוב 53 ת"א (בנין השופרסל)

לפורים - יש מתנה!
הופיעה מהדורה חמישית!
אבשלום קור
יופי של עברית!
מן השידור אל הכתב
הספר הסוחף של
משרד הבטחון - ההוצאה לאור
ו- ספרית מעריב
להשיג בחנויות הספרים ברחבי הארץ, או ישירות בחנות ספרית מעריב, דרך בגין 72א, תל־אביב.

SASSON
לרגל הביקוש העצום
שבוע סופי ואחרון למבצע
80% הנחה
מכנס קורדרוי – 20.– ש"ח
חצאית קורדרוי – 20.– ש"ח
ג'קט קורדרוי – 30.– ש"ח
מעיל ג'ינס – 25.– ש"ח
חולצות – 15.– ש"ח
אוברול – 30.– ש"ח
חצאיות ג'ינס שחור – 20 ש"ח
בחנות המפעל ברח' כנרת 15 (ע"י איצטדיון ר"ג), בני־ברק, טל' 707121/2.

המועדון האנגלי
של מכון מיל"ה 03-916185
אנגלית
20 דקות
דגש חזק על דיבור
בשיעור רגיל אתה מדבר כ־3 דקות. במועדון האנגלי תדבר בכל שיעור לפחות
20 דקות!
והתוצאה – התקדמותך בלימודי האנגלית תהיה מדהימה ואת הודות לקבוצות הלימוד הקטנות והודות ל"פרקטיס" – שיטת האסימונים החדשנית, הבלעדית למכון מיל"ה.
פגישות הכרות והתקיימנה במלון פאלאס, הירקון 277 ת"א.
המעוניינים בלימודי בוקר מוזמנים ביום א' 22.2.87 וביום ד' 25.2.87 בין השעות 10.00–11.00.
המעוניינים בלימודי הערב מוזמנים ביום ב' 23.2.87 וביום ד' 25.2.87 בין השעות 19.00–20.00.

אלי שלוש! עורך משפטי נוטריון
בעל מאגר פנויים/ות אינבורטי
טל' בבית 03-990507, 03-991949 (גם בשבת).

למוסד ממלכתי
דרושה בשכירות
דירה מרוהטת
בת 4–5 חדרים,
כולל טלפון במרכז ירושלים.
הדירה תושכר למשך שנה עם אופציה להארכה.
לא ישולמו דמי תיווך.
בהצעות נא לפנות: טלפונים 03-207013, 03-207012 בין השעות 08.00–14.00.

4 סוללות = 25 שעות האזנה ל-ווקמן?!
ALKALINE UCAR PROFESSIONAL
הסוללה ללא מתחרים!
מיוצרת בשוויץ, בטכנולוגיה חדישה.
להשיג בחנויות המובחרות, בכל הגדלים לכל השימושים.
מפיץ: 03-7511288

מעונין בעסק עצמאי
בפתח־תקוה?
דרוש לנו סוכן/ת
להפעלת סניף „קשת"
בכפר גנים, פ"ת
אם הנך מעוניין/ת
בניהול עסק עצמאי
הנותן תעסוקה ופרנסה
ללא השקעה
פנה/י ל„קשת".
אינך חייב/ת להיות בעל/ת מקצוע או נסיון קודם בענף.
קשת נקוי יבש DRY CLEANING
המפעל הגדול בישראל לניקוי יבש ולניקוי ותיקון שטיחים.
טלפון: 03-9233566

חידוש תאים של מעליות בפורמאיקה ושטיחים
צביעת מעליות בצבע מקורי
„המרטון G"
טל' 03-375916, 03-373668

לועדי בתים
סיוד חדרי מדרגות
שכולל תקרה וארונות חשמל + חדר אשפה.
סך 400 ש"ח.
(עד 4 קומות).
להזמנות: 052-444437

הקורג'ונג
חדש!
עץ נוי עסי
מביא מזל ואהבה
מתנה מיוחדת!
הקורג'ונג נמכר ברשתות השיווק

חמם
חסוך בחשמל אך
אל תגרום נזק לדוד
הזהרו מחיקויים!
על החמם מוטבע מס' פטנט 59569 וכן תוחתמת היצרן: חמם אדים בע"מ
לקבלת כתובת החנות הקרובה טל. 052-63161
„הפרבו לחסכון באנרגיה"

טרמולהט
מציעה למכירה
תנורי דה לונגי סוג ב'
עם פגמים חיצוניים, באחריות מלאה.
■ קונבקטורים חשמליים לחימום
■ רדיאטורים חשמליים לחימום
■ תנורי חימום בגז
■ תנורי חימום בעץ
■ טוסטר אובן ■ מיקרוגל
תצוגה ומכירה בהנחה של עד 50% ביום ו' לפני הצהריים וביתר ימי השבוע בין השעות 16.00-19.00, מוצ"ש 18.00-22.00, רחוב הרא"ה 43, רמת־גן, טלפון: 03-736834.

הנהג, עשה לך מנהג קבוע – קח עמך חייל לדרך

هكذا من الأصل

هكذا من الاصل

יום ו' כ"א בשבט תשמ"ז 20.2.1987

14 ביילינסון: שירות עצמי

15 משפט דמיאניוק

16 דובק: מאבקי כוח

17 הדילמה של צה"ל בגדה

18 „משכנעים" בקיבוץ

19 תלמידי ביגון מספרים

23 סאטירה

25 ספרות

דמיאניוק מובא למשפט: „ראיתי בן־אדם חי, נושם, זה באמת האשמדאי שחנק את המשפחה שלי ואותי שבר לכל החיים!" – כתבה בעמוד 15 (צילם: יוסי זמיר)

ביקור שמיר בוושינגטון: הממשל חגג, התקשורת תקפה

מאת עפרה ישועה ליית,
סופרת „מעריב" בוושינגטון

זה היה ארוע גדול, אפילו במונחים וושינגטוניים. יותר מ־1000 אח"מים קטנים וגדולים הצטופפו באולמות קבלת הפנים של בניין שגרירות ישראל, השוכן ברובע נאה בצפון מערבה של העיר. ראש־הממשלה יצחק שמיר ורעייתו שולמית, עם שגרירנו בוושינגטון מאיר רוזן ורעייתו חנה, עמדו במבוא ספק הבטן, על שטיח כחול, ולחצו ידיים בשיטת הסרט הנע.

שני שרים, בהם שר החוץ ג'ורג' שולץ ושר המשפטים ארווין מיז, 25 סנאטורים וצירים של בית הנבחרים, סגרירים, פקידים בכירים, מיליונרים, אנשי עסקים ותקשורת – כולם התייצבו לפגוש השבוע את ראש־הממשלה שבא מישראל.

אפילו ה„וושינגטון פוסט" התרשם. למרות שבבוקר נפתח מדור „סגנון" היומי, שעל פיו יישק דבר בחיי החברה של העיר, בכותרת „מפגינים מכשות לכבוד שמיר". ההתפעלות לא נעצרה בקהל החשובים והעיתונאים האלגנטיות אלא התעכבה גם על המזנון הקולינארי, מונח ה„סושי" הכשר הראשון בוושינגטון. כמובן, רק למי שהצליח לפלס דרך בהמון הצפוף לשולחנות העמוסים בכל טוב.

בוושינגטון הצלחה חברתית היא פיסגת ההצלחה, ובכך ביקורו של מר שמיר עלה על כל הציפיות. למרות זאת, אורחים קשובות יכלו לקלוט לא מעט אורחים בשואי־פנים ושהתרייציו, שבין זלילת „סושי" ללגימת ביין סוביק התוודו זה באוזני זה, כי מוטב היה לו, לביקור זה, שלא היה בעיד „בימים טרופים אלה".

במסדרונות העתונות, במשרד החוץ ובבית הלבן כמו מול עמודיהם של רוב העתונים ובשידורי הטלוויזיה, היה אפשר לקבל אישור לכך שהדברים החשובים לא ראו מהתרבה ליבם.

אי אפשר להאשים את הצד הישראלי או האמריקני בהכנה לקויה או בחוסר רצון טוב. המארחים פרשו את זרועותיהם בחביבות מופגנת, הרושם הוא שהם היו מעוניינים בהצלחת הביקור בדיוק כמו ראש־הממשלה ועוזריו.

הם גילו דאגה לכלכלת ישראל לא פחות מכל ישראלי, התעניינו בהצעות להגדיר את „שיתוף הפעולה האסטרטגי" ולהרשות לנו להרוויח עוד דולארים מהספקת שירותים למאות אלפי החיילים האמריקנים באירופה. האמריקנים הסכימו אפילו לעיין בדרישת ישראל לחדול מלהעניק מיקלט ליהודים סובייטים על מנת לאלץ אותם לעלות לישראל.

הטיפול בפרשה האיראנית היה קצר ומכובד: הסכם עם ועדת הסנאט, שקיבלה במלואה את העמדה הישראלית (כל העדויות בכתב, בלי ראיונות עם נציגים ישראלים). בפרשת פולארד הוסכמו רק מילמולי הסכמה והבנה למצוקה של הידידה שנתפסה בקלקלתה. את דרום אפריקה לא זכר איש.

הנשיא רייגן עצמו טרח לכלול בהודעתו בתום השיחה עם שמיר את הבשורה, שישראל „הוכרה בעלת־ברית עיקרית שאינה חברה בנאט"ו". העובדה שזוהי הגדרה „בלתי פורמאלית", כפי שאמר דובר משרד החוץ, לא קילקלה את החגיגה.

אפילו הבדלי הדעות הפעוטים על אותה „ביצה שלא נולדה", ושבה ועידה בינלאומית, יותר מהיוו רמז לחוסר הסכמה הדדי היו איתות ל„בוהם ויונדר" חרש, שבו הגיעו שתי המדינות להסדר, כמעט בקריצת־עין: הם – האמריקנים – יוכלו להפגין „שריר" זעיר לצורך יחסי הציבור שלהם בעולם הערבי. כבינול, הלה התקדמות של מספר מיליבטרים בדרך לתהליך השלום. ארצות־הברית הסירה את התנגדותה העקרונית לצירופה של בריה"מ לאותו „פורום" עדטילאי, שיביא את הגאולה. שמיר, מצידו, יכול להתייצב בוועידת תרות הקרובה כרוך שעמד מול גוליית, להתגאות בעמידתו הבלתי מתפשרת מול הנסיון הראשון של הממשל הנוכחי, זה שנים אחרות, „לכופף לנו את היד".

אכן, שמיר יוכל לומר בלב שקט, ככל שהדברים נראים ערב סיום ביקורו, ש„הבכרות הממכיות" כל הביקור בוושינגטון הוכנו בשלמא. הצרה היא רק שביקורים ממלכתיים לא נועדו, בעיקרם, לעסוק ב„דיונים ממשיים". את אלה יש לכבס בפרטי פרטים במגעים שוטפים בין שתי המדינות. עיקר חשיבותם של ביקורים מדיניים הוא האווירה הנלווית אליהם, היותם במה מסובבת להצגתם של ההיבטים היחסים הטובים בין שתי המדינות בפומבי. במילים אחרות: הם אמורים להיות תרגיל בוצלה ביחסי ציבור.

התרגיל הזה, הפעם, לקה בחסר, וזו לשון המעטה. „יחסי ישראל ארה"ב מעולם לא היו טובים כמו בשנים האחרונות", היא איבדה שהיתה לסיסמה בפיהם של גורמים ישראליים ואמריקניים כאחד, בשנים האחרונות. למרות זאת שימש ביקורו של מר שמיר הפעם, שלא באשמתו של ראש הממשלה או באשמת עוזריו, במה להדגמה צורמנית של כל ה„תריקות" המדגיות ביחסי שתי המדינות.

קל להטיל את מלוא כובד האשמה על התקשורת. ישראל איננה נושא פופולארי ברשתות הטלוויזיה הגדולות ובעיתונים המובילים בארה"ב. אלה מגלים לעתים איבה גלויה, שהמשקיף הישראלי תמיד מתקשה להבין את שורשיה. ביקורו של ראש הממשלה זכה עד כה לטיפול עוין באמצעי התקשורת האלה.

כך, לדוגמה, ביטאה רשת אי־בי־סי – ללא כל בסיס עובדתי – על „מתיחות חדשה ביחסי ישראל ארה"ב על רקע פרשת איראן". פרשת פולארד, שזכתה לאיזכור מהדורה (וזה קרה במבצע אחת לכבודייה שלושה, נדחת לבטן הקטיפה הישראלית הנוקשה בנושא הוועידה הבינלאומית, כימשו המבים לדיווח שכבנו הבכייר ביקורו של שמיר בוושינגטון בהתבהבות גדולה עם הממשל.

ברשת אן־בי־סי, העניק הפרשן הקבוע מיפול קצת יותר מהוגן לביקור: הוא נאלץ להודות, ש„בנושאים הבעייתיים ביחסי שתי המדינות אין נוגעים כמעט במהלך הביקור". אבל הוא ידע להביא באיצבעניותיו, ש„אילו הייתי יועץ לענייני נישואה של הזוג אמריקה־ישראל הייתי מזהיר אותם מפני בעיות חמורות ביחסיהם, לנוכח מה שמסתתר מתחת לפני השטח". כל זה שעה קלה אחרי שפגישתו של ראש ממשלת ישראל עם 50 חברי קונגרס, על גבעת הקפיטול, הסתיימה בלא שאפילו נבחר ציבור אחד התנדב להציג למר שמיר שאלה פרובוקטיווית אחת לרפואה.

> למרות ההצלחה הטקסית והחברתית, שליוותה את ביקור ראש הממשלה בוושינגטון, הוא זכה בטיפול עוין באמצעי התקשורת האמריקניים □ דווח על „מתיחות ביחסי שתי המדינות" בגלל פרשיות איראן, פולארד או הוועידה הבינלאומית – לעיתים בלי כל בסיס עובדתי □ לשבח את הנשיא רייגן, כפי שעשה שמיר, אינו דבר פופולרי היום בארה"ב

העדינה העקומה, שדרכה נוהגים להתבונן בנו באמצעי התקשורת כאן, איננה בבחינת חידוש.

זה חודשים – מאז התפוצצה לראשונה הפרשה האיראנית – שישראל עומדת „בקו האש" של הביקורת הציבורית הנזעמת על מעשי הממשל ומחדליו בפערוריה. ישראל צודקת, ש„אין זה הוגן" להטיל עליה את האשמה למכשלותיהם של פקידים אמריקנים. אבל בחיים הפוליטיים, כמו בכביש, לא די להיות צודק, צריך להיות חכם. בחוכמה שלאחר מעשה התקיימו הנבואות הקודרות, ונוכחותו של ראש ממשלת ישראל בוושינגטון המתוסכלת משמשת „מטלית אדומה" להתקפותיהם של אבירי התקשורת.

ישראל, שעשתה „טובה" לנשיא רייגן וסייעה בתיכנון וביצוע עיסקותיו המפוקפקות באיראן מזוהה עתה, שלא בטובתה, עם הממשל הכושל, שלדעת מבקריו מוסיף להתקיים רק מכוח התמדה. ככל שיגביר הממשל הזה את מחוות הידידות שלו כלפינו, תצא ישראל נפסדת מהעמקת הזיהוי שלה עם הממשל הפקוע בבוץ.

לנשיא ארה"ב יש כל הסיבות לומר שהוא מאושר לראות את יצחק שמיר בבית הלבן: כמה ראשי מדינות מוכנים לעמוד על רחבת הנאומים בגן השושנים, מול מצלמות הטלוויזיה של הרשתות מחוף לחוף, ולדבר על אמריקה של רייגן בסופרלאטיווים נוסח „גוו זקוף, מנהיגות אמיצה, שעיני העולם החופשי נשואות אליה, התקווה היחידה לשלום ובטחון במזרח התיכון". ראש ממשלת ישראל אמר את כל זה, ויותר מזה, על הדשא של רייגן.

המקצוענים לא יאחרו לתרגם את המתבאות האלה להון פוליטי בקרב אותו ציבור האוהב לשמוע מחמאות כאלה: לא רק יהודי אמריקה, אלא גם הימין השמרני, המרגיש מרומה נוכח הגילויים על הסקנדלים שבהם מעורב הממשל החביב עליו, וצמא למלה טובה. אבל כוחם הפוליטי של מעריצי רונלד רייגן נבבא בירידה לפי כל הסקרים. „רוב האמריקנים מאמינים לגראד'ניק שלהם יותר מאשר לנשיא", קבע סקר שפורסם בשבוע שעבר. כמה מהם יהיו מוכנים להאמין לשמיר, המשבח את „הישגי המדיניות של רייגן במזרח התיכון" שהתהפכה לתוהו ואפלולא?

היו זמנים, שבהם נחשב הנשיא רייגן לתופעה יחידה במינה בעולם הפוליטיקה. בעל סוד שנזן הדביק לו את הכינוי „נשיא הטפלון", שנהפך לאימרת כנף. כמו התומר הסינתטי, המוכר מהמחבתות במטבח, רייגן היה חסין לכל פגיעה לאש, לביקורת וגם לשערוריות הרבות, שחלפו ולא השאירו עליו שריטה. הציבור אהב אותו ורצה מאוד להאמין, שסוף סוף יושב בבית הלבן איש חזק וישר, שהחזיר לאמריקה את הכבוד האבוד שלה.

שערוריית אירן הקונטראה קילפה את הטפלון תוך עשרה ימים והשאירה בבית הלבן איש זקן ועייף עם בעיות בריאות ומצב רוח עגום, שלפי השמועה מתקשה אפילו למצוא אנשים טובים שיהיו מוכנים לעבוד למענו.

עתה, לקראת ביקור יצחק שמיר, בחר השבועון „ניוזוויק" להכתיר את כתבתו על ישראל בשם „מדינת הטפלון". הרמז הוא כפול. מצד אחד טוען השבועון ש„שום דבר אינו פוגע" או מקלקל את תדמיתה של ישראל בקרב הציבור האמריקני, יהיו אשר יהיו השערוריות הנכרכות בשמה. במקביל, הכינוי החדש מזהה את ישראל עם התכונה הטיפוסית ביותר של הנשיא רייגן, וזו לא בדיוק מחמאה.

התקרים של „הטפלון הרייגני" מעורר את החשש, שיש המצפים או מקווים, כי יום יבוא וגם ציפוי ההגנה הקשיח של מדינת ישראל ינשור. הצרה היא שבניגוד לנשיאים, הבאים והולכים, מדינה יש רק אחת.

חולי כליות: תנו לנו לחיות, הפסיקו את מאבק הכוח

דגות מפרידות
שנה בת 82 לאוף

לפורים - יש מתנה!
אבשלום קור
יופי של עברית!
מן השידור אל הכתב
הספר הסוחף של
משרד הבטחון - ההוצאה לאור

הסנדרין האנגלי של מכון מילה
אנגלית 20 דקות
דגש חוק על דיבור
20 דקות

הוועידה הבינלאומית: עונת הגששים

אחרי פרשת איראן, נאלצת ארה"ב לעשות מחוות כלפי הערבים הנחשבים למתונים □ אך בסיסית, לא שינתה דעתה על רעיון הוועידה הבינלאומית □ אין עוד על מה ללכת לבחירות בישראל □ שמיר מסכים שפרס יגשש בענין זה □ רבין לא מאמין במעשיות הרעיון, אך מסכים ששליח אמריקני יגשש □ אבא אבן נזכר בשליחות הגישוש שלו, כפי שהשר מנחם בגין הגדיר אותה בימי ממשלת האחדות דאז

מאת יוסף חריף

"זה טריק ישן־נושן", אמר ראש הממשלה, יצחק שמיר, לשר החוץ של ארה"ב, "לנסות לדחוף מדינה כארה"ב למצב של התגוננות כדי לסחוט ממנה ויתורים ופיצויים". שולץ הבין.

ההערכה הישראלית היא – ובדיונים האחרונים בירושלים נתנו לה ביטוי שמיר ושר הבטחון יצחק רבין – שההתפתחויות בעקבות גילויי הפרשה האיראנית אילצו את מעצבי המדיניות בוושינגטון לצעוד, אם גם בצעדים מבוקרים, לקראת המדינות הערביות "המתונות", שהעמידו פני נבגדות.

על פי מיטב המידע, טענו מצרים, ירדן ומדינות המפרץ, כי הגילויים בדבר הסיוע האמריקני בנשק לאיראן העמידו אותן במצב קשה. על ארה"ב לדעת, טענו מדינות אלו, שגם המדינות המתונות מתחילות לחוש כי "אי אפשר עוד לסמוך על ארה"ב".

זה "הטריק" שאליו התכוון שמיר בשיחתו עם שולץ. מדינות אלו ניסו – ומנסות – להביא את ארה"ב לידי מצב של התגוננות. על־ידי כך הן מנסות להשיג ממנה את אשר נשלל מהן עד כה: נשק (בעיקר לירדן) וכסף (בעיקר למצרים) וכמובן גם ויתורים בתחום המדיני – נכונות לתמוך בעמדה הירדנית־מצרית לכינוסה של ועידה בינלאומית.

ככל הידוע, הוכח ש"זה עובד". בוושינגטון מסתמנת נטיה למכור נשק לירדן ולסעודיה. וכדברי הנשיא רייגן ושר החוץ שולץ, אין להוציא מכלל חשבון בדיקת האפשרות להשתמש בוועידה בינלאומית כאחד האמצעים ל"משא ומתן ישיר" בין ירדן וישראל.

אבל נדמה, כי אין בשינוי זה בגישת וושינגטון כדי לקדם את רעיון הוועידה הבינלאומית. שמיר אמר בתקיפות באזני שולץ והנשיא שבשום פנים לא יתן ידו לוועידה בינלאומית ולא יהסס להביא לפירוק הממשלה בישראל על רקע זה.

אבל לא רק איום זה עלול לסכל את המהלך, אלא גם ה"הסכמה" של שמעון פרס ויצחק רבין. הסכמה זו מותנית ומסוייגת כל כך, שהצד השני – ירדן – לא יוכל להשלים עמה.

פרס מנה עשר "נקודות הסכמה" בינו לבין חוסיין. יש רק נקודות מעטות שלגביהן אין הסכמה. למשל, חוסיין רוצה שבוועידה בינלאומית ישתתפו אש"ף, סוריה וברית־המועצות. לא זו בלבד. אמנם הוא מסכים שהמו"מ בין ישראל לירדן (בלוויית פלשתינים) יהיה ישיר. אבל – אם תתגלה מחלוקת בין הצדדים בנושא כלשהו, תבוא ההכרעה למליאת הוועידה.

"אם תתגלה"? אין ספק שתתגלה. מלך ירדן עצמו גילה לישראל למה הוא מצפה בשיחות השלום הישירות: "אני רוצה את התנאים של סאדאת" – היינו, נסיגה מלאה (לקו הירוק) תמורת שלום מלא. הוויכוח האמיתי איננו איפא בהברה עם יצחק שמיר, אלא עם יצחק רבין וגם עם שמעון פרס.

בישיבת "שרינו" (של המערך), לפני צאתו של ראש הממשלה לארה"ב, נדון ענין הוועידה הבינלאומית. שר הבטחון אמר בברורות: הוא אינו מאמין שהרעיון הזה מעשי. הוא אינו מאמין שהצד השני יקבל את תנאיה של ישראל. כל הרעיון איננו משום חיי, אמר רבין, אבל בדלית ברירה אני מוכן להסכים עמו כמכשיר פוליטי.

כלומר, במקום שיווצר חלל ריק בתהליך המדיני, שיסתובב איזה שליח אמריקני וינסה לגשש (מישהו בישיבה העיר: "הגשש החיוור") אם יש אפשרות לכנס ועידה בינלאומית.

אני אומר לכם מראש – הוסיף רבין וחזר על כך השבוע – "תשעים וחמישה אחוז שלא תהיה ועידה". מדוע? כי גם הסכמתו – ובעניין זה פרס אינו רחוק ממנו – קובעת שכדי שישראל תאשר את רעיון הוועידה צריך שיתקיימו תנאים אלה:

● התקדמות בשיחות עם מדינה אחת לא תותנה בהתקדמות השיחות עם מדינה ערבית אחרת. במלים אחרות: בהנחה, שסוריה תבוא לוועידה וכמו ירדן תסכים גם היא לשאת ולתת ישירות עם ישראל, העובדה שברמת הגולן לא תושג התקדמות, אינה צריכה להשפיע על השיחות עם ירדן.

● הוועידה הבינלאומית לא תהיה כתובת שאליה יכול צד מן הצדדים לפנות לשם יישוב מחלוקת. משמע, דחייה מוחלטת של העמדה הירדנית.

● הוועידה אינה יכולה להכתיב הסדר כלשהו ולא לבטל משהו שהושג בשיחות הישירות.

● ברית־המועצות לא תשותף בוועידה כל עוד אין היא פותחת את שעריה ליציאת יהודים הרוצים בכך וכל עוד אין היא מחדשת את יחסיה הדיפלומטיים עם ישראל.

● אש"ף לא ישותף בוועידה.

"אני חש שאני עמוס אחריות בלתי רגילה", אומר יצחק שמיר, "כי אני רואה בוועידה בינלאומית סכנה גדולה לישראל".

שמיר אמר את הדברים בתגובה על דברי אישים במערך כי עמדתו הקיצונית של שמיר נובעת מחישובים פנים־מפלגתיים בתנועת החרות. "אני בז לכל הפרשנים הללו", אמר שמיר ערב צאתו. "אולי יסבירו הם, המצדדים בוועידה, למה ניתן לצפות בה כאשר לא רק בריה"מ וסוריה, אלא גם מדינות המערב, המחויבות ל"החלטות ונציה" תומכות בנסיגה מוחלטת תמורת שלום ובעד מתן מעמד לאש"ף ומימוש זכותו להגדרה עצמית?"

שמיר ושולץ בוושינגטון: "זה טריק ישן־נושן" (צילום: חנניה הרמן, לע"מ)

תפיסה זו של שמיר – הסכנות הטמונות בעצם כינונו של המוסד הקרי "ועידה בינלאומית", שבו תמלכי ישראל – היא שהמריצה אותו להכריז מהו הקו האדום שחצייתו פירושה לגביו פירוק הממשלה ובחירות חדשות.

אך נראה שאין בהסכמת המימשל האמריקני לראות בוועידה בינלאומית אחת הדרכים לבדיקת האפשרות למו"מ ישיר – בפירוש לא דרך בלעדית – כדי להחיש את פירוק הממשלה.

הניסוח הזהיר של הנשיא רייגן ושל שולץ – שבלא ספק היה מתואם – מעיד שבנסיבות שנוצרו, אין לארה"ב ברירה אלא להסכים ולהזדקק גם למהלך זה, אף על פי ששולץ אינו מוכן להשלים עם ועידה כפי שהיא נתפסת במוסקווה. עתה, כששמיר הכריז כי על ענין הוועידה לא יתפשר, קשה להעלות על הדעת שהמערך יעודד בחירות חדשות בלא שתנאיו שלו יתקבלו.

מי שמבקש לראות בהבדלי הגישה בין שולץ לשמיר לגבי הוועידה הבינלאומית מחלוקת העשויה לתרום למערך תחמושת בוויכוח הפנימי בישראל, רואה, כמדומה, מהרהורי לבו. כדי שהמחלוקת הזאת תוכל למלא תפקיד פעיל בוויכוח הלאומי אשר יצדיק בחירות, צריכה ארה"ב להתייצב מאחורי הוועידה כפי שהתייצבה בשעתה מאחורי ועידת ז'נווה, בחסותן של ארה"ב וברית־המועצות.

אבל העמדה האמריקנית הבסיסית היא בדיוק הפוכה: באיגרת ששיגר בשעתו שולץ לפרס, כשהיה ראש ממשלה, וכה הציג לראשונה את רעיון "המטריה" הבינלאומית שחוסיין נזקק לה, לא התיר שולץ ספק היכן הוא עומד: "אני מבטיחך, כי אין כל שינוי לגבי עמדתנו בנושא הוועידה הבינלאומית. איננו חושבים שהוועידה תתרום לתהליך השלום ואנו ממשיכים להתנגד לשיתופה של ברית־המועצות בתהליך. הבהרנו גם לחוסיין כי לא נוכל לתמוך בהשתתפות חברי אש"ף במשלחת ירדנית־פלשתינית שתיכנס למשא ומתן".

לא היה כל סימן לכך שבשיחות עם שמיר חל שינוי בעמדה זו של שולץ.

הוויכוח הלאומי בעניין זה אינו יכול להיות איפוא "פורמליסטי" – האם החלטה מ־1977 של ממשלת בגין בענין ועידת ז'נווה מחייבת את הממשלה הזאת לענין הוועידה הבינלאומית.

ראש הממשלה, בריון לפני שבועיים, לגלג ואמר שקיימת גם החלטת ממשלה מ־1967 לצאת למלחמה (ששת הימים). "אז זה אומר שאנו חייבים עכשיו למלא אותה?"...

גם מי שנטה להידרש לאותה "אסמכתא" – החלטת הממשלה מ־1977 – מבין עתה, שאין זה בסיס מוצק כל כך. שהרי יש החלטת ממשלה הרבה יותר אקטואלית ואשר עניינה הוועידה שמדברים עליה עכשיו ולא ב־1977.

בחודש מאי 1985, בתגובה על איגרתו של שולץ – שבה דחה את שיתופה של בריה"מ בוועידה בינלאומית – החליטה הממשלה כי היא מצדדת במו"מ ישיר בינה לבין משלחת ירדנית או ירדנית־פלשתינית.

ועוד: "ישראל שוללת תהליך למו"מ כזה והיא רואה בוועידה בינלאומית ששותפות לה מדינות אשר אין להן יחסים דיפלומטיים עם ישראל, מסגרת שלא תשרת את מטרת השלום ותביא לקפאון בין הצדדים" (נאמר באותה החלטה גם כי ממשלת ישראל שוללת שיתוף אנשי אש"ף או מי שדוגלים בהשמדת ישראל במו"מ לשלום).

את הדברים הללו הבהיר שמעון פרס, לא יצחק שמיר.

אמר בממשלה שר האוצר, משה נסים: למה להסתמך על החלטה מ־1977? הלא בעקבות הסכם השלום עם מצרים קיבלה הממשלה החלטה, שתהליך השלום מכאן ולהבא חייב להתנהל במסלול שהותווה בהסכמי קמפ־דייוויד. האם החלטה אחרונה מחייבת פחות מאיזו החלטה ישנה, שרקעה ונסיבותיה אינם תואמים כלל את המציאות החדשה?

וככל שמדובר בתוכן, אין על מה ללכת לבחירות. זאת לא טוען רק הליכוד. זאת אומר איש כאבא אבן, שנתנסה במצב דומה, כאשר היה הוא שר החוץ.

באחת מישיבות הממשלה, נזכר אבן, עמדה השאלה אם ייפגש עם המלך חוסיין, מה יאמר לו. שהרי שרים כמשה דיין המנוח וכמנחם בגין ייבדל לחיים ארוכים התנגדו לכך, שאבן יאמר כי תמורת שלום תסכים ישראל לסגת משטחים אלה או אלה ותאפשר למלך להחיל את ריבונותה של ירדן עליהם.

בגין הוא שהגדיר את משימתו של אבן בשיחות עם חוסיין: to explore (שמשמעו באנגלית: לבחון, לחקור, לגשש). בישיבת הממשלה, לפני שבועיים, הסכים ראש הממשלה, יצחק שמיר, ששר החוץ דהיום, שמעון פרס, "יגשש" לגבי הוועידה הבינלאומית. מה שקבע שמיר, בניגוד לרוחו של פרס, הוא כי אין בענין זה החלטת ממשלה. אבל גם בלעדיה רשאי פרס להוסיף ולגשש.

פרס יכול לעשות מה שעשה אבא אבן בשעתו, על פי עדותו. הוא בא לחוסיין ואמר לו ברורות: דע לך שאין לי החלטת ממשלה המזכה אותי לומר לך את מה שאני מבקש לומר לך. אני מנסה לברר את האפשרויות לכינון שלום. אם נגיע להבנה – אביא את הסיכום להכרעת הממשלה. אמר אבן מה שאמר וחוסיין דחה את הצעותיו (בדבר פשרה טריטוריאלית). בגין ודיין – שניבאו כי זו תהיה התוצאה – יכלו להמשיך לשבת בממשלת האחדות דאז.

ענין הוועידה הבינלאומית אינו צריך להביא היום לפירוקה של ממשלת האחדות. הן חוסיין עוד לא קיבל את מה שפרס רואה כתנאי מינימום לכינוס ועידה בינלאומית. חוסיין גם יודע שיש מחלוקת בממשלה ושפרס ושמיר אינם בדעה אחת בשאלה זו.

פרס גם אינו צריך אפילו לומר לחוסיין, כדרך שאמר לו אבן, "דע לך שאין לי החלטת ממשלה". פרס רשאי לבדוק אם תנאיו שלו מקובלים על חוסיין ועל ברית־המועצות. אם ייענו תנאיו – ואיש אינו יודע אם ומתי יקרה הדבר – יביא את הסיכום להכרעת הממשלה.

שר הבטחון, יצחק רבין, דיבר השבוע בחוג פנימי ואמר, כי הוא חש שהולכת ונוצרת כעין "אווירה של ערב בחירות". אולי מפני שנראה כי "הממשלה אינה שולטת במצב לא כלפי הכנסת ולא כלפי הרחוב".

יש משהו באווירה זו. מסגרת התקציב נפרצת. שביתות במוסדות חיוניים משבשות את החיים והממשלה אינה מסוגלת להושיע. מצב רוחו של מ"מ ראש הממשלה אינו מסייע אף הוא לפיזור האווירה הזאת, להיפך.

אבל כל סממני האווירה הזאת, העלולים להוליך לבחירות מוקדמות, אין להם דבר עם הוועידה הבינלאומית ועם דברי האזהרה של ראש הממשלה בענין זה בצאתו השבוע ממחלקת המדינה בוושינגטון.

תלמידי ישיבה "התגייסו" לעזרת חולים (צילום: צביקה ישראלי)

ביילינסון בשירות עצמי

שביתת עובדי המינהל והמשק בקופת חולים עוררה הרבה אנשים שבאו לעזור □ לא להאמין: חסידי ויז'ניץ ואנשי רצ משתפים פעולה □ מי שרוצה לעיין בתיק שלו צריך רק לעקוף את הדלפק □ בחדרי המיון לא מבקשים פנקס קופ"ח, לא מבקשים הפניות, אין רישום

מאת יאיר לפיד

בית־חולים ביילינסון, בוקר. פעם זה היה חלום, עכשיו זו עובדה. טיפול רפואי חינם לגמרי, בלי הבדלי דת, גזע, מין או קופת־חולים.

האחות חיה רוזנצוויג מחליפה את פקיד המיון. טלפון ביד שמאל, עט ביד ימין, העיניים מסמנות לאחד החולים שיחכה רגע. היא נותנת פתק סטנדרטי לכל פונה ושולחת אותו לרופא. לא מבקשים פנקס קופת־חולים, לא מבקשים הפניות. למי יש זמן או כוח.

"כל הנושא של התשלום בכלל לא מבורר", אומרת רוזנצוויג.

במלים פשוטות: עד שלא תיגמר השביתה – הכל בלי כסף. לבד מן הענין הכספי ומכמה אחיות עייפות, שביתת עובדי המינהל והמשק בקופת חולים נראית די סטרילית, בינתיים. רק המסדרונות מלוכלכים.

זו לא שביתה דראמטית. נכון לעכשיו, אין חולי סרטן במסדרונות, גם לא שולחים הביתה זקנים עם התקף־לב. העומס הנוסף לא מגיע אל החולים, הוא נעצר אצל האחיות והרופאים.

ח"כ שולמית אלוני, השוכבת בכירורגית א', אומרת שהיא לא מרגישה את השביתה. "הן (האחיות) והרופאים עובדים נפלא. האווירה היא קצת כמו במלחמה. כולם עוזרים לכולם. פשוט לא ייאמן איזה מאמץ נעשה כאן כדי להקל על החולים".

בהמשך המסדרון בו שוכבת אלוני עומד הבוני־יפוד שלה, צ'רלי סבג, עם סמרטוט־רצפה גדול ומנקה את "חדר חוקנים" ואת השירותים הצמודים לו. מאחוריו עוברות שתי נשים מבוגרות עם קומקום גדול של מרק עוף ונותנות צלחת לכל חולה. איכשהו השביתה הזו עוררה הרבה אנשים שבאו לעזור. לנקיון הכללי של המחלקה אחראי הצירוף הבלתי־אפשרי של אנשי מרכז רצ וחסידי ויז'ניץ שעבדו פה ביחד, מגב בצד מגב.

נקודת התורפה של בית־החולים היא, כרגיל, חדר המיון. ליד הדלפק עומד צעיר לבוש שחורים עם ילד שהכיפה שלו פינתה את מקומה לתחבושת גדולה. "זה הילדים בבית־ספר", הוא אומר, "אם עובר שבוע בלי שזה קורה, אז זה נס". עשר דקות אחר־כך הילד כבר חבוש מחדש והצעיר דוחף אלונקה שעליה חולה קשיש לכיוון אחת המחלקות. מגניים.

ד"ר ברימוביץ', סגנית מנהל מחלקת מיון, אומרת שהמצב קשה מאוד, אבל בינתיים אפשרי. "האחיות כבר מתחילות לכעוס", היא מסבירה, "הן לא צריכות לנקות שירותים ולנהל דיו־שומים. לא בשביל זה הן הלכו ללמוד כל־כך הרבה שנים".

מעבר לחדר המיון בית־החולים שקט. קצת שקט מדי.

במחלקות "הקלות", כמו אף־אוזן־גרון, החולים מטפלים בעצמם. האוכל מגיע משירות קייטרינג מיוחד והבעיה היחידה של החולים היא העובדה שהסדינים לא מוחלפים.

"אין לנו יותר קליינטים מאשר קודם", אומרת מרים לייכנר, מנהלת הקפיטריה, "אמנם הצוות בא לאכול עכשיו אצלנו כי אין אספקה, אבל מצד שני יש פחות חולים, אז זה מתאזן".

הרופאים והאחיות מודאגים יותר. קודם כל אין תרופות. המחסנים סגורים והמחלקות, כמו המעבדות, מתקיימות ממלאי ההולך ואוזל. זריקה תציל ממוות, אבל לכמה זמן?

הפארטאצ'יות הישראלית – הידועה גם כ"חוש אילתור" – עובדת כאן שעות נוספות. ביחידה לטומוגרפיה ממוחשבת יושבים כמה חולים בתור מסודר. מזכירה אין. השולחן נטוש. מי שרוצה לעיין בתיק שלו צריך רק לעקוף את הדלפק. אם הוא רוצה לעיין בשאר החומר הוא צריך לפתוח את המגירה הראשונה בצד ימין, שם יש צרור מפתחות עם מחזיק פלסטיק כתום, ולהתחיל לחטט בארונות שמסביבו.

את התור קובעת טכנאית המחשב, גילי. הרופאים עולים אליה, מבקשים שתקבל חולה. היא רושמת אותו ואומרת שאוקיי, שיביאו אותו. "איך הם יודעים שהוא יגיע אלי, זה כבר הבעיה שלהם", היא אומרת.

המחלקה המשונגבית ביותר, בזמן שביתות, היא טיפול נמרץ. הפעם לא. חולה אחד מוביל את האינפוזיה שלו לטיול. שניים יושבים ומדברים בשקט. רביעי, משופם, אומר שהשביתה לא מורגשת, אבל חבל שלא מחליפים את הסדינים.

האחות בתיה, מכבא רוסי כבר ושב־בים שעומד על העקם, חוזרת על אותו פזמון: "את הנקיון עושים קרובי משפחה, אבל מיותר לחולים מביאים המתנדבים. רישום אין. הכל חופשי".

למטה, בקומת הכניסה, עומד צוות של הטלוויזיה הישראלית ומשוחח עם עובד שאומר שהם שוקלים להחריף את השביתה, כי ככה אי־אפשר. מעליהם יש סרט גדול שעליו מברך בית־החולים את עצמו לרגל יובל לייסודו.

מזל טוב. מזל טוב בסך הכל השביתה די משעממת. הטרגדיות עוד לא התחילו.

למבוטחי כלות הבטחון

מה הרווחתם מהסכסוכים
סביב הביטוח שלכם?
שום דבר!
אבל מישהו כנראה הרויח!
בשביל שמישהו ירוויח כדאי לכם
להחליף סוכן ביטוח?
שימרו על הביטוח שלכם
אצל סוכני קבוצת הסנה
כי הוא בטוח מכל ביטוח.

אלוו, בת
למשפט ד

هكذا من الأصل

אלה, בת 15: הצעתי לאמא שתבוא אתי למשפט דמיאניוק, לא היה לה כוח נפשי

מרדכי פוקס (אחרי שהתמוטט): „לא יכולתי לסבול את הפארסה"

מרים ויג: „להסתכל בעיניים שלו"

אלה לונדון (מימין) ואורנית אלון: „לי חשוב לדעת, להבין" (צילם: אהרון דולב)

משפטו של איוואן דמיאניוק מעלה את הסיוטים הישנים ◻ מרים ויג: אני סוחבת את הפצע שלי בפנים כל החיים, עכשיו זה נפתח ◻ מרדכי פוקס: אפשר לשבת כאן בלי להתפוצץ? ◻ יצחק קירשנשטיין: אם זה איוואן, אז כבר 45 שנה שהוא נושם את האוויר שלקח ממאות אלפי יהודים ◻ אלה לונדון: נסיתי לדובב את אמא, אך היא סגרה את הזוועות עמוק בפנים

מאת אהרון דולב

„למי זה נחוץ", „ומה זה יתן", „ומשפט אייכמן שני זה לא יהיה". כל הסיעונים הללו מוסיפים להישמע, אבל שופטים בתשע ערכאות אמריקניות פסקו כי האיש שעומד עכשיו למשפט בירושלים, הוא־הוא „איוון גרוז'ני" (האיום) מטרבלינקה.

מכל הרוצחים האוקראינים בטרבלינקה, קבע שופט אמריקני בצו הסגרתו לידי מדינת ישראל, היה איוון דמיאניוק הנורא ביותר. ציפאות־הדמים שלו ואכזריותו, לא היה להם שיעור.

נראה שבעצם ההסגרה נתנה ארה"ב את התשובה על השאלה למי זה נחוץ ומה זה יתן: זה נחוץ ונותן למדינת ישראל, שפעם תפסה את אדולף אייכמן מתוך „התגרות בוטה" בחוק הבינלאומי.

עכשיו, יחד עם דמיאניוק, קיבלה ישראל ממדינת משפט גדולה זו, מארה"ב, גם תעודת־זכאות והכרה. לגיטימציה היסטורית כי מדינת היהודים היא הדוברת של כל היהודים, החיים והמושמדים. לה הזכות והחובה המוסרית לרדוף את רוצחי העם היהודי ולהביאם למשפט.

כך הבינו ופעלו שם, באמריקה.

כאן, בירושלים, עוד נכון לה, לתביעה, מאבק מר בטיעוני הכפירה בזהות.

נגד איכר פשוט ולבבי ושכן חביב, קשרו מערכת המשפט של ארה"ב, המשטרה החשאית הסובייטית ומדינת ישראל, טוענת ההגנה. קשר אפל קשרו, להפליל בדאגוש יראשמיים, אורח נאמן ומועיל בקהילתו, קהילה פאססורלית, „שבע־גבעות" שמה, במדינת אוהיו.

מפלצת־אדם, טוענת לעומתה התביעה. עמד שם, לפני 45 שנה, כחיית־טרף, בשערי ה„הימלשטראסה" (הדרך לשמים). חמוש במגלב, וחותך בבשר־החי. מנפץ גולגלות־הם של ההולכים למוות. כורת אוזניים, קוסם אפים. מסרס גברים במקרוה ומשסע רחמן של נשים בחרב. הודף רבבות בצליפות הפרגול, לדחוס אותם לתאי הגז, ובמו ידיו מתניע את משאבת־הדיזל, ופותח את צינור־המפלט.

אדם או חיית־אדם? בסוגיה זו, מימי ליקוי־המאורות, עלה המסך על משפט טרבלינקה, המכונה גם משפט דמיאניוק. כיכבו הסניגור האמריקאי מרק אוקונור ועוזרו, הפרקליט הישראלי יורם שפטל, ב„פיליבאסטרים" משפטניים על חוסר סמכות וזיהוי שגוי.

רבים באולם, כחום הנפשי כשל. ניצול שואה אחד, מרדכי פוקס, ניכלאי בן 63 מפתח־תקווה, התמוטט בזעקה מרה. הדמעות הסכורות שטפו, פתע, לחיים רבות. „אינני יכול יותר", זעק פוקס, „מספיק עם ההצגה הזאת".

האוקראיני הזה, אמר פוקס, הנק למוות והכרית את כל בני משפחתו עד אחרון. האוקראינים הארורים האלה רמסו ודרסו אותו במגפיהם המסומרים. את גופו מחצו, את נפשו שברו. „אפשר־לשבת כאן בלי להתפוצץ?".

מרים ויג, בת 61, מירושלים, ממררת בבכי. קשה לה מאוד: „אני סוחבת את הפצע שלי בפנים כל החיים. עכשיו זה נפתח". ילדה היתה בעיירה ביוגוסלאוויה, כשהוציאו את אמא, אבא, את סבא וסבתא ושלחו לתאי־הגזים בטרבלינקה.

ב־48' עלתה מרים לישראל. פתאום, אחרי 45 שנים אומרים שלעירה, לירושלים, הובא התליין של משפחתה. „רציתי להסתכל בעיניים שלו. ראיתי בראש זה, נושם. אם זה באמת האשמראי הזה, שחנק את המשפחה שלי ואותי שבר לכל החיים, איזו זכות יש לו לחיות ולנשום?".

קשה לה, למרים ויג, להישאר באולם וקשה לה לצאת. אבל, היא תישאר, היא אומרת, גם לישיבת אחר־הצהרים של בית הדין, ואולי תשוב גם מחר ובכל יום. היא חייבת. שהרי את עצם הוויית הקיום והישרדות שלה, היא יונקת מעומק זכרון השואה וזכר מתיה שלה, שם, בטרבלינקה.

באביב 42' כיתרו האוקראינים את עיירת־הולדתו שידלוביץ, שבפלך ראדום. מרדכי פוקס, בן 19, צפה באקציה מן המחבוא בעליית־הגג:

„את כל המשפחה הוציאו. לקחו ישר למקום הריכוז, ביחד עם 16 אלף יהודי העיירה. המשלוחים התגלגלו יום ולילה על פסי מסילת־הברזל. הגלגלים לא חדלו להסתובב על הפסים עד סוף הכסף והיהודים החיים. עד הסוף, שם על ה'רמפה' בטרבלינקה. שם האיומים האוקראינים פירקו את 'המטענים' מקרונות־הבקר והסליכו ישר לתאים ומהתאים גילגלו לבורות־השריפה".

רק אח אחד של מרדכי פוקס, האח הבכור, לא הגיע אל ה'רמפה' בטרבלינקה. הסתתר בעט בגירוש. בגלל שתי בגיתיו הפעוטות. האונטרשטורמבאנפירר הגרמני כעס, שמא יתבקש לו לוהההיסעים. „סיפרו שהגרמני נתן סימן בידו והאוקראיני ירה באחי ובשתי בנותיו הקטנות שהבק בזרועותיו".

מרדכי פוקס אומר שלא התפרץ באולם בית המשפט בגלל הזוועה הזאת. אף לא בגלל הסיוטים, החוזרים ומבעתים אותו. כאן ניצל בעצמו במחנה עבודה־כפייה („גיהינום אוקראיני בניהול גרמני") ובשנת 47' הגיע לחופי הארץ בספינת המעפילים „הפורצים".

לא, הוא אומר, לא בגלל הסיפורים על אבא, אמא ושלושה מאחיו בתאי־הגזים בטרבלינקה. „בגלל שכבר לא יכולתי לסבול את הפארסה של הסניגורים, שכל הזמן מספרים מעשיות על סבתא על האוקראיני הטוב הזה, שיושב על הכבוד בתור צדיק, שנלחם בגרמנים בתור חייל בצבא האדום. בסכן אחד, שבעצמו סבל נורא מהגרמנים ונפצע ונפל בשבי.

„הולה זה עושה איתי, לשמוע את הסיפורים האלה. על כל עשרה אדונים גרמנים שניהלו את בת־החרושת למוות, היו [illegible] אוקראינים. שעבדו שעות נוספות בהתנגדות, רצחו יהודים, התעללו. [illegible] בתענוג סאדיסטי. היות כאלה, בג'נגל לא ראית.

„אז להסתכל כאן, בירושלים, על הפרצוף של האוקראיני הזה, ולשמוע כל הזמן איזה חסיד־אומות־העולם הולכים לשפוט פה. זה גבר אותי. חשבתי לי, איך זה שכולם שותקים. מוכרחים לצעוק".

„עד היום רועדות לי הידיים"

איזק (יצחק) קירשנשטיין, בן 62, עבר ביחד [illegible]:

„אספר לך סיפור שאולי עוד לא שמעת. איך התחילה ההשמדה בטרבלינקה 1, עוד לפני שהקימו את תאי הגזים בטרבלינקה 2.

„בן 18 הייתי כשתפסו אותי הגרמנים [illegible]. הביאו אותנו, איזה מאה איש, בקבוצת־עבודה, ישר ליער. הרכבות עם הטרנספורטים עוד לא התחילו לרוץ. אבל לגרמנים בער. שמו עלינו את האוקראינים, שנתחיל לחפור את ה'רמפה'. [illegible], עד שעה יתחילו הרכבות להגיע.

„בינתיים, חפרנו בורות והמשאיות הגיעו, מלאות [illegible]. הס.אס. עומדים מהצד והאוקראינים [illegible] על האנשים, דוחפים אותם לתוך הבורות [illegible] עליהם בכח אש. אחר־כך הפכו איתנו עם הרובים הכבדים, שנכסה את הבורות בחיים.

„עד היום רועדות לי הידיים. ארבעים [illegible] שנים אני מרגיש בידיים את האדמה, [illegible] על האנשים, שנקברו חיים.

„כבה היה גם לקראת הסוף, [illegible], [illegible] בער להם, לגרמנים. הרכבות נעצרו, אבל עוד היו יהודים חיים. אז חזרו להשמדה בשיטת [illegible], הבורות, ההוצאות להורג. האדמה היערית ניתנה לאנשים קבר חיים.

„[illegible] שבאדמה של טרבלינקה יש אפר של [illegible] המומתים בגז. [illegible] קברים המוניים. [illegible] בית עלמין יהודי יש שם. באדמת הקבאה היא".

יצחק נמלט מטרבלינקה. [illegible] ליער [illegible], [illegible] לארמיה הפולנית [illegible], [illegible] לפני עכשיו.

על [illegible] של ההגנה בסגנית הד־

יצחק קירשנשטיין: איוואן נעלם

הזוי המפוברק, כביכול, של איוואן־האר וס, מעיד קירשנשטיין:

„במרד אסירי־העבודה בטרבלינקה, ב־43', נודע כמה אוקראינים. הלך שם סיפור, שהאוקראיני שעבד ביחד עם דמיאניוק בתאי־הגזים, ניקולאי קראו לו, נורה ונהרג במרד.

„איוואן־האיום נעלם. סיפרו שלקח את התעודות מגופת חברו המת וברח ליער. היה־זה־אדם היה.

„אם האיש שיושב בתא־הנאשמים הוא המפלצת מטרבלינקה הלוואי. אם זה איוואן גרוז'ני, אז כבר 45 שנה, שהוא נושם את האוויר שלקח במאות אלפי יהודים שחנק".

אורנית אלון ואלה לונדון, בנות 15 שתיהן, יושבות באולם בדממה מתוחה. הרשמקול פתוח לתיעוד הזוועה. ראשון עדי התביעה, ד"ר יצחק ארד, מעיד על מיקומו הייחודי של כוכב־האפר טרבלינקה בגאלקסיית התופת ההיא.

אפילו „סלקציות" בטרבלינקה לא היו. היה רק פס־ייצור המוני בבית־חרושת למוות. עם אספקה שוטפת של „חומר־גלם", כשמונים קרונות־בקר טעונים יהודים בכל רכבת. עם מודרי־תפוקה־יומית.

בענייך הספק, אמר תליין גרמני אחד, אוברשטורמבאנפירר מטרבלינקה, לקלוד לאנצמן ב„שואה" שאסור היה שתהיה תקלה חמורה בענייך ההתאמה בין המומתים בגז לבין שריפת הגוויות.

„לשם כך, היו לנו כלבי־הדם האוקראינים שלנו, שדחפו אותם ישר 'לצינור', ואם היתה איזו תקלה 'בהתאמה', האוקראינים האלה מהר תיקנו. בבורות היה הרבה נייר ובנזין ואנשים. בין ליבער הער לאנצמן, אנשים בוערים טוב. יאוול, אנשים בוערים טוב מאוד".

אלה לונדון ואורנית אלון באו למשפט־טרבלינקה בעדה. את מורשת השואה, הן אומרות, יש להנחיל מדור לדור. משפט אייכמן הסתיים עשר שנים לפני שנולדו. משפט־טרבלינקה הוא משפט השואה שלהן.

לאלה, השואה היא גם בית רוחש צללי־רפאים: „אמא שלי, שנולדה באמסטרדם, היא ניצולת־שואה. נודע לי, שכמו אנה פראנק, היא נתפסה במחבוא ונשלחה למחנה־השמדה. אבל מאז שניצלה וחזרה לחיים, אמא שותקת בנושא השואה. כל השנים.

„לי חשוב לדעת, להבין. ניסיתי לדובב את אמא. אבל היא סגרה בתוכה, עמוק בפנים, את כל הזוועות שעברו עליה. אמא באור לא התלהבה, שאלך למשפט־טרבלינקה. אבל הרגשתי צורך נפשי. הצעתי לאמא, בזהירות, שאולי תתלווה אלי. לא היה לה כוח־נפשי לבוא הנה".

„מכון שחר" – ציון אחד מעל כולם!

בגרות במתמטיקה ואנגלית – זו המומחיות שלנו!

לכן זכינו במקום הראשון!

במשאל שנערך בחסות שר המדע והפיתוח גדעון פת

הקורסים למועד קיץ '87 – מתחילים בשבוע הבא!

במקרה של תקלה בטלפון נא לגשת בשעות המשרד, 16.00-20.00, בכל יום

בית הספר המוביל תל־אביב 1987

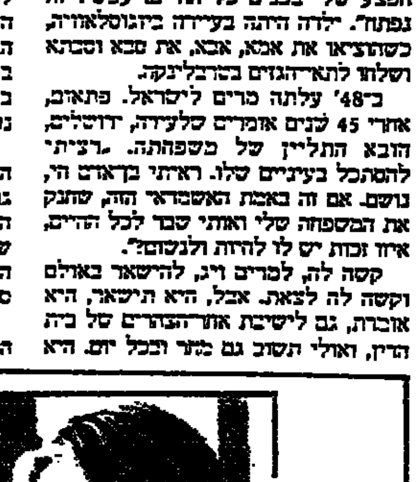

אורה שינרמן־אלוני
מתמטיקה ומנהלת המכון

מכון שחר, אורה שינרמן, בית בני ברית, המאספים 28, תל־אביב, טל' 252637

„דובק": מאבק בדרך הטבק

מאת מיכל הולצמן

שינויים מתחוללים בהנהלת יצרנית הסיגריות הישראלית היחידה □ היה מהפך במבנה השליטה: 5 נציגי ציבור הם עתה רוב במועצת המנהלים של „דובק" □ המשפחות הוותיקות איבדו מהשפעתן □ נראה שהמאבק על השליטה נמצא רק בראשיתו □ כרגיל, החלו הסכסוכים במעבר מדור מייסדים העובד במפעל לדור יורשים הרוצים להתפרנס מרווחיו □ חקירת המכס פגעה בחברה ובמנכ"לה, זרח גהל

למעשנים ולא מעשנים, השם „דובק" הוא מילה נרדפת לסיגריות. אך לא תמיד היה כך. החברה, המייצרת סיגריות בלבד, עושה זאת משנת 1935 ובמשך שנים היתה רק מפעל אחד בין מתחרים רבים, ודווקא הקטן ביניהם.

לאט צמחה, לא בלי כאבים. היו סיכסוכים בין שותפים, היו ימים קשים, בעיות פיננסיות, תחרות. בתחילת שנות השבעים, מצאה „דובק" את עצמה בעלת נתח שוק של 60 אחוזים. לבקשת הממשלה, הסכימה לרכוש גם את החברות „סיגריות לוד", ו„החברה הישראלית לסיגריות" שנקלעו לקשיים.

זה כחמש עשרה שנה „דובק" היא יצרנית הסיגריות הישראלית היחידה. „איננו מהנים מונופול מרצון", אומר זרח גהל, המנכ"ל. „זו לא פריווילגיה להיות מונופול. זה מצב משפטי שנקבע כאשר חלקך בענף עולה על 50 אחוזים.

„לא רצינו להיות בלעדיים בשוק, ואיש לא הפריע אף פעם לשום יזם, מקומי או זר, להקים בארץ מפעל נוסף לייצור סיגריות. ראוי גם לזכור כי לפני מצב המונופול, היה בארץ קרטל סיגריות. קרטל חוקי שהממשלה רצתה בו משום שביקשה לשמור על מחירי קניית הטבק ומכירת הסיגריות".

עד היום הממשלה היא הקובעת את המחיר לצרכן. לא זו בלבד, הסיגריות הן המוצר היחיד שאינו מסובסד על ידי הממשלה ומחירו לצרכן מוטבע על האריזה.

הטבעת מחיר זו, גורמת בימים של שינויי מחירים לבעיה קשה לגורמי המסחר. מטרתה היחידה למנוע רווחים קלים ממלאי, ולהבטיח שהמחיר הנקבע יהיה אכן מחיר המכירה הסופי לצרכן.

„דובק" היא במקורה מילה יוונית, שמו של החלק העילי בעלה הטבק מסוג „בשמה", שהוא עלה ארומטי במיוחד. השם היה שמה של הסיגריה הראשונה שיצרה החברה, ורק אחר כך נהפך לשם החברה.

את החברה יסדו כמה שותפים. למעשה הם הצטרפו בשנת 1935 למה שנותר מחברה קודמת ששמה „אסתר המלכה" שייצרה סיגריות בשכונת נוה שאנן בתל־אביב, אך נכשלה עיסקית.

„אסתר המלכה" היתה בבעלות תעשיין יהודי גרמני ששמו לובלינר. הוא שיכנע את חבריו, ד"ר מוזס ואת רופא הילדים ד"ר ולוצקי להקים מפעל בארץ־ישראל. אך בהיותם חסרי ידע מקצועי בטבק או בפיננסים, פשטו את הרגל ב־1927.

לובלינר נפטר בבית אבות בברלין. ד"ר ולוצקי ניהל בית חולים בחיפה. ד"ר ולטר מוזס ונחום וסקביץ פנו אל בעל מקצוע, לואיס פיליקנסקי מדרום אפריקה, והוא הביא לשותפות החדשה גם כסף וגם ידע טכנולוגי.

זרח גהל: זכה למחמאות בדו"ח מאכט (צילום: ראובן קסטרו).

יחד יצרו 3 מיליוני סיגריות לחודש („דובק" מייצרת היום 600 מיליון סיגריות לחודש). ב־1933 נסע ולטר מוזס לסלוניקי לקנות טבק. שם נפגש עם מרטין גהל, ששימש קניין טבק למפעלי סיגריות גדולים בגרמניה.

200 ק"ג שביקש מוזס לקנות היו אז לא יותר מ„דוגמה" ביחס למפעלים הגרמניים שרכשו רבבות טונות בשנה. אבל הפגישה הולידה שותפות. ב־1935 הביא מרטין גהל את דודו, שניאור צלרמאייר, וזה השקיע כסף בחברת הסיגריות הישראלית הקטנה. השותפות החדשה הוקמה על בסיס הון של 17 אלף לירות ישראליות. 17 אלף מניות חולקו כך: 3399 ללואיס פיליקנסקי. 3399 לנחום וסקביץ, 3400 לוולטר מוזס, 6799 לג'מיל אביגדור (סוחר טבק), מניה אחת למרטין גהל, (מהנדס) מניה אחת לשרה פיליקנסקי ואחת לאלכסנדר וסקביץ, (בנו של נחום) שהועסק בחברה.

בתקופה זו חששו השותפים לא זה מזה אלא בעיקר מחברת „מספרי", יצרנית הסיגריות המקומית הגדולה בבעלות חברת „בריטיש אמריקן טובקו", מהאזים בז'רנו, סיגריות לוד, החברה הישראלית לסיגריות ויצרנים נוספים.

„חייבים להרגיש", אומר זרח גהל, „שדובק לא נהגה אף פעם לחלק רווחים גדולים לבעלי המניות. ובתקופה שבעליה גם עבדו בחברה, ענין הרווחים לא הורגש במיוחד. דובק נהגה להשקיע את הרווחים בפיתוח החברה".

הסכסוכים בין השותפים התחילו כאשר היורשים, שאינם פעילים בחברה, ביקשו להתפרנס בכבוד מרווחיה. בשנת 1938 קנה דוד שנור את המניות של משפחת צלרמאייר. עם פטירתו הורה למכור למרטין גהל מחצית מחלקו. עד שנת 1970 היו כל המנהלים בחברה שווי זכויות, ואת הישיבה ניהל הקשיש שביניהם.

ב־1984 קיבל מרטין גהל את פרס התעשיה על „פעילותו הענפה בענף הסיגריות". מחזור החברה היה אז 7 מיליארדים שקל ישן, והיא העסיקה 1000 עובדים. החברה חידשה ציוד, יזמה תערובות טבק חדישות ומבחר מוצרים מגוון.

מאז הוצגה לראשונה הסיגריה „רויאל" שהיא תערובת אירופית, החל טעם הקהל הישראלי להשתנות. התערובות המזרחיות שהיו מקובלות עד אז החלו להיעלם בהדרגה. „דובק" הציגה את „טיים", תערובת אמריקנית ראשונה בארץ, את „ברודוויי", סיגריה ראשונה באורך 100 מ"מ, וסיגריות מנטול.

היו גם כשלונות. „אסקוויר" למשל, או „מונטה קרלו" שהיתה תערובת צרפתית שחורה ולא נקלטה בשוק המקומי. לעומתן, „גלסון", תערובת טבק וירג'יניה, הצליחה מאוד. הציבור החל להעדיף את הטבק המיובא מאירופה ומארה"ב והחברה קנתה פחות עלי טבק מגידול מקומי. כיום היא רוכשת רק 10 אחוז מהטבק בארץ.

„החברה התנהלה כל השנים כמונופול אחראי", אומר זרח גהל. „אולי לא הדגשנו זאת מספיק, אבל אנחנו עובדים כל הזמן על הקטנת אחוז הניקוטין בסיגריות. 'טיים' של היום מכילה כמחצית מכמות הניקוטין שהיתה בה לפני עשרים שנה".

אך לא הכל הלך חלק. למרות ההתקדמות העקבית, צמיחת החברה והרחבת מחזור מכירותיה בכל שנה, החלו גם סיכסוכים. לאחר פטירתו של אלכסנדר וסקביץ, ניהל את עזבונו אברהם דוברובסקי שהיה ידידו ומנהל החברה בצפון הארץ. זכות ההצבעה עברה לנחום ואילנה וסקביץ, ילדיו.

ב־1969 הסכימה „דובק" לממן את לימודיו של נחום וסקביץ בחו"ל. בסוף 1973 ביקש נחום לחזור לחברה, אך בינתיים נכנס לפעילות מלאה זרח גהל, בנו של מרטין, מהמייסדים השותפים. זרח נולד בענף הטבק. אביו, שהתמחה בטבק עוד בגרמניה, הוריש לו את אהבת המקצוע.

אף שלמד בחו"ל, עבד בחברת הביטוח „סהר", נשארה „דובק" אהבתו הראשונה. הוא נשלח לנסיעות לימודים ארוכות ביוון ותורכיה להתמחות בטבק מזרחי, ולארה"ב – להכיר טבק אמריקני. מאז 1966 הוא עובד בחברה ומשנת 1975 משמש מנכ"ל.

בעת שהוגשה תביעתם של אילנה ונחום וסקביץ נגד חברת „דובק" בשנת 1977, היו בני משפחת גהל לא רק מבעלי המניות, אלא מנהלים בפועל. משפחת וסקביץ תבעה אז 7 מיליוני לירות. הטחות ואשמות הדדיות, היו ויכוחים גם בין נחום וסקביץ ובין אחותו אילנה וכינם ובין אמם.

בסופו של ענין נמסר ל„דובק" מכתב בחתימת עו"ד אילנה וסקביץ־זינגל ובו היא מאשרת כי אין לה כל תביעות נגד החברה או מנהליה, ואף מבקשת להתנצל על פגיעה אישית בהם.

משפחת וסקביץ מכרה את כל מניותיה. ראשונה היתה הדודה של נחום ואילנה, ורדה וסקביץ, אשר מכרה את חלקה ליוסי חכמי. אחריה מכרו גם אילנה ונחום, כל אחד לחוד. את מניותיהם קנתה החברה השווייצית „טראווין". חלק אחר רכשה קבוצת יורשי שנור.

נחום וסקביץ מנהל היום את הסניף הלונדוני של חברת הברוקרים „מריל לינץ'". אילנה שואלת: „אם הוא מתאים לתפקיד זה, איך לא התאים בזמנו לנהל את דובק?".

הסיכסוך עם משפחת וסקביץ הסתיים ב־1977. מאז המשיכה „דובק" בפעילותה בלי סערות. ממשפחת וסקביץ לא שמעו כלל. עד השנה.

חקירה של המכס, שביקשה לברר חשדות בקשר להעלמת כספים אפשריות הנובעות משיטת קניית הטבק בחו"ל, עוררה סערה בחברה. זרח גהל, המנכ"ל, בן 42, אושפז ועבר צינתור. הרופאים דיווחו על „פעילות שאינה עולה על 30 אחוז מתיפקודו של אדם בריא".

בעוד שלטונות המכס עוברים על תיקים וחוקרים מנהלים ופקידים בחברה, אושפז זרח גהל במצב קשה. אביו, מרטין גהל, בן 86 ותולה, החליט להישאר בלונדון. השותפים האלו לתמום.

חששות אמיתיים מהולים בתככים מסובכים, הקשורים ליחסים אישיים בעלי רקע היסטורי – כל אלה מצאו עצמם שוב בסיר לחץ שהחקירה המשטרתית שימשה כאש מתחתיו. מקורבים אומרים כי בעלי גוש המניות פוליקנסקי־בידרמן מבקשים להציעו למכירה בקרוב, וכי הם מבקשים שיעלה המחיר.

קבוצת שנור, (בהם אם, אחות, עזובן, גיס, ושני בני אח) שהם קרובי משפחה של מרטין גהל, תבעה שינויים בדירקטוריון החברה. דרישה זו נבעה כנראה מאי שביעות רצון מהדיווחים שקיבלו על תיפקוד החברה.

השינויים בדירקטוריון נעשו לאחר שיעקב מאכט, שמינתה קרן לאומי־פיא, כבעלת מניות בחברה, לדווח לה על מצבה, המליץ להגדיל את מספרם של הדירקטורים החיצוניים, שאינם מקבלי משכורות בחברה. לדירקטוריון הצטרפו, כנציגי ציבור, עודד ארז, מומחה לקומודיטיס, והשר לשעבר יצחק ברמן.

„דובק" מנסה לחזור לפעילות שוטפת רגילה למרות הקשיים בתיפקוד בגלל המריבות הפנימיות. זרח גהל עוסק בהשלמת התוכניות להעברת מפעלי „דובק" למפעל מרכזי, בקרית אריה בפתח תקוה. השבוע חתם גם על עיסקת יצוא ליפן.

אך קשה לו לומר „העסקים כרגיל". חקירת המכס נמשכת, אם כי כתב אישום לא הוגש, על אף מעצר ממושך וחקירות גלויות, מאז ספטמבר.

הנסיון להדיח את המנכ"ל נכשל עד כה. הדו"ח של יעקב מאכט המליץ לזרח גהל. הוא ציין את כישוריו וידיעותיו בענף הטבק, בהדגשה כי החלפתו תאלץ להביא לא רק מנהל מקצועי אלא גם בעל מומחיות בענף הסיגריות מחו"ל, משום שבארץ אין רבים כאלה.

עובדות במפעל: „לא רצינו להיות בלעדיים" (צילום: נאור רהב)

התכתיב של לשון המאזנים

מאת יואב יצחק

הזעזועים ומאבקי הכוחות שפקדו באחרונה את חברת „דובק", לא ריגשו יתר על המידה את המשקיעים בבורסה. שהרי, בין היתר, נהפכה הבורסה בשנים האחרונות למוקד משיכה – והתגוששות – לבעלי הון המבקשים להשתלט על חברות.

בעשור האחרון היו מאבקי־כוח בין בעלי מניות ותיקים בחברות משפחתיות גדולות, לבין בעלי מניות חיצוניים. אלה ניצלו את הפוטנציאל הגלום בבורסה, ורכשו אט־אט כמויות של מניות, שאיפשרו להם אחר כך לרכוש את השליטה בחברה.

מאבקים אלה אירעו בכמה חברות, דוגמת „עלית", „רובינשטיין", „החברה לישראל". המאבקים העסיקו את בעלי המניות מקרב הציבור.

● עלית – משפחת פרומן רכשה בבורסה (באמצעות סוגת) כמות גדולה של מניות. לאחר שהגיעה להחזקה של יותר מ־25% מזכויות ההצבעה בחברה, נאלצו המייסדים לשלבם בניהולה.

משפחת פרומן ניצלה את הפירוד וחילוקי הדיעות שהיו בין משפחות המייסדים – פרומצ'נקו, מושביץ, ארנס, קפילוב, סגל, פרל וליבר – ובדרך מתוחכמת רכשה מחלק מבעלי העניין את אחזקותיהם. כך הצליחה בשנה שעברה לכבוש את היעד, להשתלט על עלית.

● רובינשטיין – החברה נוסדה בידי אהרון רובינשטיין. היא נוהלה במשך שנים רבות בידי אהרון ואברהם רובינשטיין. כשזקנו, חילקו אהרון ואברהם חלק מהמניות בין בני משפחותיהם. במאי 1984 פירסמו תשקיף לגיוס הון בבורסה, והנפיקו 25% ממניות החברה.

ערב ההנפקה היה לאהרון רובינשטיין ולבניו רוב בחברה. מיד לאחר ההנפקה החל הקרע המשפחתי: אנשי העסקים יוסי ריגר, ואריה ואברהם פילץ, רכשו בתוך כמה חודשים כמות גדולה מהמניות שהונפקו בבורסה, עשו יד אחת עם משפחת אברהם רובינשטיין, ונישלו את אהרון רובינשטיין מהשליטה בחברה. גם בית המשפט – שאליו פנה אהרון רובינשטיין – לא יכול היה להשיב לו את בכורתו.

● החברה לישראל – איש העסקים שאול אייזנברג – השולט כיום בחברה – היה בשנת 1982 רק עוד בעל מניות. שנים רבות חתר להשתלט על החברה. מיקי אלבין ז"ל, שריכז את עסקיו של אייזנברג בישראל, רכש כמויות גדולות של המניות, באמצעות הבורסה.

באותה עת, הוא גם פירסם הצעת רכש לציבור, ואף הציע לבנק המזרחי ולבנק הפועלים, למכור לאייזנברג את מניותיהם בחברה לישראל. הקבוצה הגרמנית, שהחזיקה מניות בחברה, נעתרה לבסוף ומכרה את מניותיה (כ־8%) לקבוצת אייזנברג.

גם בנק המזרחי נעתר לבסוף, ומכר את אחזקותיו הישירות והעקיפות, שהסתכמו ב־21.3% מזכויות ההצבעה בחברה, לאחר שניקלע לקשיים כספיים, הבנקים האחרים לא יכלו לסייע לו. אייזנברג הצליח להשיג שליטה מוחלטת בחברה, לאחר שרכש גם את חלקם של קבוצת ישרוס (21.5%), בראשות הברון רוטשילד, ושל בנק הפועלים (12.3%).

כך קורה עתה גם בחברת „דובק". בני משפחות שנור ומשפחת גהל, הם בעלי המניות הגדולים בחברה. הקבוצה בראשות שנור מחזיקה ב־36% מזכויות ההצבעה בחברה. הקבוצה בראשות גהל מחזיקה בכ־34% מזכויות ההצבעה בחברה. בעוד כ־14 אחוז מחזיקה חברת „לאומי־פיא", המנהלת את הקרנות בעבור בנק לאומי.

„לאומי־פיא" נהפכה במקרה זה, למזלה, ללשון־מאזניים. כך יכלה להכתיב מספר מהלכים. „לאומי־פיא", אשר כל עניינה בחברה הוא לנהוג רווחים גדולים ככל האפשר בעבור חברות המניות שהיא מחזיקה, דאגה להעביר לשתי הקבוצות הניצות מסרים כי לא תיתן את קולה להשתלטות של אחת מהקבוצות על החברה.

כך יצרה לעצמה מעמד של כוח, ובדיונים שהתקיימו בין הצדדים הבהירה כי תעמוד על דעתה ליצור רוב של נציגי ציבור במועצת המנהלים. גם נציג מטעם בנק לאומי שבדק את מצבה העיסקי של „דובק", הוציא חוות דעת ברוח זו.

„לאומי־פיא" הציעה למנות למועצת המנהלים 5 נציגים מתוך 9 חברים בסה"כ. שתי הקבוצות – שנזהרו לקיד חשש מפני האפשרות כי „לאומי־פיא" תצביע ביחד עם הקבוצה האחרת – הסכימו, בלית ברירה, לתכתיב.

קבוצת שנור מינתה מטעמה רק שני נציגים. כך גם קבוצת גהל. 5 נציגי ציבור מונו ע"י שתי הקבוצות – על דעת „לאומי־פיא". שתי הקבוצות המתגוששות נאלצו אם כן לוותר על הבכורה ולהסכים למינוי רוב של נציגי ציבור במועצת המנהלים של „דובק", ובלבד שהקבוצה האחרת לא תשתלט על החברה.

נראה כי המאבק על השליטה בחברה נמצא רק בראשיתו, כיוון שלא היתה עדיין הכרעה ברורה בין שתי הקבוצות. מספר גורמים כבר החלו באחרונה לרכוש מניות „דובק" בבורסה, במגמה להוות בבוא היום גורם כבד משקל, שיוכל גם לדרוש בעבור המניות מחיר גבוה בהרבה ממחירן בבורסה.

ב"ה

אמונה – תנועת האשה הדתית לאומית

EMUNAH

מגבית אמונה תשמ"ז

"מבצע" ההתרמה השנתי של אמונה - תנועת האשה הדתית לאומית ייערך בימים שלישי ורביעי כ"ה-כ"ו שבט תשמ"ז (24-25.2.87).

בתרומתכם למגבית, הנכם מסייעים במתן בית חם וחינוך דתי-לאומי לעשרת אלפים ילדים ותלמידות ברשת חינוך מסועפת של אמונה הכוללת: מעונות-יום, גני-ילדים, מוסדות פנימייתיים, בתי-ספר תיכוניים ומכללה טכנולוגית.

בתרומתכם לאמונה הנכם שותפים בחיזוק המשפחה ורווחתה, בקליטת עליה, בעזרה לקשיש ולמשפחה ברוכת הילדים.

הרימו תרומתכם לאמונה והיו שותפים למפעליה המבורכים.

קבלו בעין יפה את תלמידי בתי-הספר שיפקדו את בתיכם.

ערכים, יוזמה ועשיה - דרכה של "אמונה"!

אטלינר-דנציגר

هكذا من الأصل

אמנון שפירא: מהפכן בקיבוץ הדתי

מאת מנחם רהט

התרגשות שכזו לא פקדה מזמן את בידשאותיו של קיבוץ סעד. הקיבוץ אירח השבוע את המועצה הארצית של הקיבוץ הדתי לשני ימי דיונים בשאלה הסודרת את שלוותם של הקיבוצניקים הדתיים בישראל – „מקומנו בחברה הישראלית".

הדיון היה יכול להסתיים בנחת, אלמלא ההצעה שהטיל אמנון שפירא, מוותיקי הקיבוץ הדתי ומראשי התנועה. הוא קרא להשתית את היחסים שבין דתיים לחילוניים על אמנה חברתית חדשה בנושאי דת ומדינה וניסח הצעה לאמנה זו.

הדי האמנה יצרו גל של תגובות. בחוגים החרדיים תקפו את שפירא בשצף קצף. האשימו אותו בנסיון נואל לעשות „תיקונים" בדת. בציבור החילוני היו שראו בהצעותיו הודאה כי מסכת היחסים בין דת למדינה אכן טעונה תיקון.

ב„מגרש שלו", במועצת הקיבוץ הדתי, התקשו להשלים עם הצעותיו והביעו הסתייגות מחולטת מהן. היו גם שדנו אותן ברותחין, בעיקר בחוגי ישיבת ההסדר. ח"כ הרב חיים דרוקמן אשר שימש להם פה, אמר: „הצעות אלה הן חמורות ביותר, ויש לשלול אותן לחלוטין, מכל וכל".

אמנון שפירא ריכז את תמצית הצעותיו למסכת יחסים חדשה בין דת למדינה, במסמך שהגיש לחברי מועצת הקיבוץ הדתי. בין הדברים שכתב: „מתוך זיקתה המיוחדת של דת ישראל למדינת ישראל, אין להפריד בין הדת למדינה". אך גם: „מעשה דתי של יחיד מישראל, ובוודאי של הציבור, צריך להיעשות מתוך בחירתו החופשית והכרה במשמעות המעשה – וללא זאת אין ערך דתי למעשיו ויש אף חשש ל'זבח רשעים'".

אולם מה שהסעיר את הציבור הדתי היה ציטוטים אחדים מתוך הצעתו. „יש להכיר בזכות אזרחי המדינה לבחור להם את סוג הבידור הנראה להם. לפיכך יש לאשר פתיחה מצומצמת ומבוקרת של בתי קולנוע ומקומות בידור בשבתות. באולמות לא יופעלו רמקולים בעוצמה שהפריע לשכנים, והתאורה החיצונית תהיה מינימלית.

„וכי לא טוב לפני הקב"ה שיהיו אלף איש שרויים בשבת בבית קולנוע אחד ורואים בו סרט שאדם אחד מפעילו, מאשר אלף בני אדם באלף בתים פותחים אלף מכשירי חשמל ובאלף בתים מדברים רכילות ולשון הרע?"

ולא רק זאת. בעניין אישות הציע שפירא שהמדינה תכיר בנישואים אזרחיים של פסולי חיתון, „שאינם בגדר עבירה על 'גילוי עריות' ואין בהם חשש לממזרות, כמו כהן וגרושה ושומרת יבם". הנימוק: משום שממילא מכירה המדינה בנישואי קפריסין ואין טעם להתעלם מהמציאות.

עוד הציע, שהרבנות לא תתנה נישואים בטבילה מוקדמת של הכלה במקווה טהרה – בעקבות הסתר, הדמאות והצביעות שהתפתחו סביב „פתקאות הטבילה" ושהיו מכבר, לדבריו, לבדיחה לאומית.

בסופו של דבר, כלל לא נדונה האמנה החברתית הזו בפרטיה הממשיים במועצת הקיבוץ הדתי. רק הוסכם על צורך עקרוני באמנה כזו (בלי לאמץ את ההצעה של שפירא). אך עובדה זו לא פטרה את שפירא מן הצורך להבהיר את עצמו. נדמה לו שלא הבינו אותו כראוי ושלשווא יצא הקצף עליו.

נוכח התגובות, גם ב„מגרש שלו" – המחנה הדתי־ציוני – הוא חש צורך להסביר:

„האמנה שהצעתי יוצאת משלוש הנחות יסוד, והן:

„מדינת ישראל היא מדינה יהודית והצדקת קיומה היא בהיותה כזו.

„הציבור הדתי בישראל הוא מיעוט השרוי בדילמה: אין הוא רוצה לכפות אורח חיים על החופשיים, שהרי התורה בנויה על בחירה חופשית וכפיה גורמת לריאקציה וחילול השם. אך מאידך גיסא, אין ציבור זה יכול להיות במדינה שאין לה זהות יהודית, שבת וחוקי אישות הלכתיים וכדומה.

„שיטת הסטאטוס־קוו מיצתה עצמה וגורמת נזק יותר מאשר תועלת. במקום שדרולה דתית יש להקים שדרולה יהודית בנויה על הסכמה לאומית רחבה מקיר אל קיר, שתאפשר המשך של חיים־ביחד במדינה".

שפירא מוסיף ומפרט את הצעותיו:

„נכון שהצעתי פתיחה 'מצומצמת ומבוקרת' של קולנוע בשבת. אבל הקדמתי – שאם מדינת ישראל תקבל על

האמנה החברתית החדשה ליחסי דתיים־חילוניים שהציע שפירא קוממה נגדו את הציבור הדתי □ שפירא: מי שאינו מוכן להתמודד עם הרעיון היום, יקבל מחר מהדורה מורחבת וכואבת שבעתיים

עצמה בהסכמה לאומית רחבה את השבת כיום שבתון ומנוחה של הכלל, בתעשיה, במסחר, בתחבורה הציבורית ובכל השאר, כי אז עלינו להודות שיקשה עלינו למנוע מהחילוניים לבלות את יום מנוחתם השבועי על פי תפיסתם.

„לצערנו, השאלה איננה אם יהיה קולנוע בשבת, אלא היכן יהיה. אתמול עדיין יכולנו 'להסדיר' פתיחתו בשולי העיר, והיום קיבלנו אותו עמוק במרכז.

שפירא תולה את הנגיסה במעמדה של השבת ב„שיטת הסאלאמי":

„לפני שנות דור נוצרה קונסטלציה פוליטית לחקיקת חוק שבת ארצי – חוץ מבחיפה. אמרו הרבנים: 'חיפה לא תהיה לעיר הנידחת'. התוצאה – אין חוק שבת ארצי ורב תבורי הוגג. הפרדוקס הוא שאבי־מולידו של קולנוע 'היכל' המופעל בשבתות אינו רב חבר ר' אלא אנשי תורה שסרבו אז לוותר על חיפה.

„למה הדבר דומה? למי שיש לו נמק ברגלו. אני סברתי כי יש להתוך בבשר החי ולהציל את הגוף. כנגדי טוענים בני תורה: 'אין לך רשות להיתוך בבשר החי. אינך רשאי לוותר על קצו של יו"ד. יבוא אביהם של ישראל וידאג לעמו'. התוצאה: הנמק עבר לתל־אביב, לרמת־גן, לפתח־תקוה ומוסיף להתפשט".

הצעתו לתיקונים בחוקי האישות, נובעת גם היא מן החשש מפני „שיטת הסאלאמי": „החיתוך בהלכה עובר גם פה ויש הכרח לעצור אותו בקו הגבול הנוכחי, לבל יועתק לתחום שהוא בעבורנו בבחינת 'יהרג ואל יעבור'".

מסביר שפירא: „בטען כאילו הצעתי להתיר את החישוקים בנושא פסולי־חיתון. להיפך, הצעתי לחזק אותם. אם תהיה הסכמה לאומית רחבה שנישואין, גירושין וגיור יהיו רק על פי ההלכה ובידי הרבנות הראשית, כי אז יש מקום שלא להתעלם מהמצב שנתהווה דה־פקטו. כלומר – שנישואים אזרחיים של כהן וגרושה הנעשים דרך קפריסין, מוכרים ע"י המדינה ויוצרים מצבים בלתי הפיכים".

אשר ליחסו ליהדות הלא־אורתודוקסית, מבהיר שפירא: „לא הצעתי להכיר במי שמורד בהלכה. הסתמכתי על הצעתם של שני הרבנים הראשיים בקדנציה קודמת. הצעתי שכל רב לא־אורתודוקסי שיקבל עליו את כללי ההלכה, שייבחן ברבנות הראשית ויקבל 'תעודת כושר', ושפעילותו תהיה בפיקוח הרבנות הראשית, יוכל לבצע נישואין, גירושין וגיור. אולם רק על פי כללי ההלכה הצרופה.

„הצעה זו רק תמנע נישואי תערובת, תקטין מספר הממזרים בישראל, תקהה מהותית את בעיית 'מיהו יהודי'. החירופים נגדי בעיתונות החרדית אינם עושים את המחרפים לצודקים יותר. הרי עקרון הערבות ההדדית נקבע כבר בתורה ובדברי חז"ל, לא ע"י הקיבוץ הדתי".

במועצת הקיבוץ הדתי לא אהבו את האמנה שלו. טענו כלפיו כי רתם את העגלה לפני הסוסים: אברהם שטרן, למשל, המזכיר המדיני של הקיבוץ הדתי, אמר: „כוונותיו לאמנה חברתית חדשה במקום הסטאטוס־קוו אמנם רצויות, אך לא ברוח הדברים שהוא ניסח. בנושא כה רגיש היה עליו לגלות זהירות יתר בעיקר בפרטים ההלכתיים הטעונים בירורים יסודיים".

שפירא הבין כי הצעותיו היו נועזות מדי, אך לא חזר מן העקרון שהציע.

„נוכח התגובות במחנה הדתי", הוא אומר, „אפשר לראות את הצעותי הקונקרטיות כנועזות. אך איני זז מאותה עמדה שאומצה במועצת הקיבוץ הדתי, שהסטאטוס־קוו מיצה את עצמו. יהודים דתיים צריכים לשאול עצמם איך ניתן לעשות את המיטב לקיומה של מדינה יהודית, כך שכולנו נוכל לחיות יחד ושלדתיים יהיה די אוויר לחיות בתוך עמם, על פי אמונתם, בלי לכפות על החילוניים הסדרים שאין ביכולתם לקבל.

„האמנה שהצעתי קשה מנשוא לדתיים וגם לחילוניים. אבל מי שאינו מוכן להתמודד עם הרעיון היום – יקבל את האמנה במציאות של מחר, במהדורה מורחבת וכואבת שבעתיים".

אמנון שפירא, בן 52, יליד תל־אביב ואיש טירת־צבי מאז 1954, אב לששה וסב לארבעה, כבר מורגל בסערות שמעוררים דבריו. האיש המשמש כיום מזכ"ל בני־עקיבא ואף מבהיר:

אמנון שפירא: אבות קולנוע „היכל" הם רבנים שסירבו לוותר בחיפה

„אין להצעותי שום קשר לבני־עקיבא הן; גם לא נדונו בהנהלת התנועה", נחשב זה כבר ל„מהפכן" ומי שנושא את דגל המאבק בתפיסת העולם החרדית, השוללת גיוס לצה"ל ושירות לאומי של בנות.

במאמר שפירסם בבטאון „עמודה" המקורב למפד"ל, גילה מתי הבין את עומק הפער שבינו לבין החרדים: „לאחר מלחמת יום הכיפורים הופיעה בעיתונות החרדית, שחור על גבי לבן, ההשקפה החרדית 'האמיתית', שהחטא הנורא שבעטיו נפלו 3000 חיילי צה"ל במלחמה, היה בעצם קיומן של ישיבות ההסדר של בני־עקיבא.

„איזה מיצבור של איבה, של תפיסת עולם דתית מעוותת, וביחוד של רשעות, נדרשים ליהודי המניח תפילין בכל בוקר, על מנת לכתוב בעיתון עברי, בשפה העברית, את הדברים הנוראים האלה? בביוגרפיה שלי, היה מאמר זה ציון דרך רב משמעות ביחסי לחרדים".

אמנון שפירא, המסיים את עבודת הדוקטוראט שלו, ומשמש מורה לתנ"ך באוניברסיטת בר־אילן, רואה עצמו קודם כל במחנך, שעיסוקו בהוראת תנ"ך, תלמוד ודינים, בביה"ס האזורי של הקיבוצים הדתיים בעמק בית־שאן.

בחוגים הדתיים־ציוניים רואים בו תלמיד חכם, איש־ספר, בקיא בהלכה, שבהדירה אותו הדאגה מפני התרחקותו של הדור הצעיר, פרי החינוך הכללי, מן היהדות. בדיוק כפי שמכאיבה לו ההסתגרות החרדית והתנערותה מהמדינה ותובעותיה.

הפגנת אוהדי „אל־פתח": „לא יעזור, אפשר לצמצם, לרכך, אך אי אפשר למנוע" (צילום: רחמים ישראלי)

אלימות בגדה: צה"ל הולך בין הטיפות

מאת יוסף ולטר, סופרו הצבאי של „מעריב"

אתמול בבוקר שרר שקט בשכם. החיים נמשכו כרגיל, החנויות נפתחו, בתי־העסק המו מאדם והמוניות נעו ברחובות. האירוע שהיה שלשום ליד מחנה הפליטים עסקר, שבו דרס נהג מונית מקומי שני חיילי צה"ל, כמעט שלא נזכר. במחנה עצמו היתה הפגנה והוטל עוצר.

חיילי צה"ל גם הם המשיכו אתמול בפעילותם השיגרתית – סיורים רגליים וממונעים, ביקורות, אבטחה ותצפיות. הבטחון השוטף (בט"ש) ביהודה ושומרון כבר הגיע מזמן להיות מישחק ילדים. כאן אין מבצעי־צבא ופצצות אר־פי־ג'י, אבל יש אקדוחנים, סכינאים, ועכשיו, גם מכוניות דורסות.

עוד פרק של אלימות, הפגנות סוערות, יידוי אבנים והתנגשויות עם תלמידי בתי־ספר וסטודנטים, שנמשך שבועיים, הגיע אל סיומו, לפי שעה. הכל כאן בערבון מוגבל. גם השקט.

ככל הנראה, לא מבשרת הדריסה מעשי התאבדות נוהה לבוא, גם אם אותו נהג – ואיש לא יודע זאת בוודאות – אכן החליט לבצע פיגוע ראוותני ולהגיע אל גן־עדן. הידיעה נוהגת שביהודה, שומרון וחבל עזה, אופנת ההתאבדות ההיזבאללאית איננה מקובלת. כללי המשחק והתנאים שונים. הגדה איננה לבנון.

אך כל אימת שגל אלימות כזה שוטף את הגדה – וצה"ל בולם אותו – עולה השאלה כיצד משפיע סוג כזה של פעילות על חיילי צה"ל: האם צה"ל הוא הגוף שצריך לטפל בפיזור הפגנות, או שמא יש להפקיד את המלאכה בידי גוף אחר – משמר הגבול, למשל?

שאלות אלה התחדדו השבוע מול התמונות שהוקרנו בטלוויזיה הירדנית ובהם נראו חיילי צה"ל מכים ביד קשה תלמידי בתי־ספר.

התשובה איננה פשוטה. מבחינת החוק, מערכת הבטחון היא המופקדת על שמירת הבטחון והסדר. בלימת הפגנות איננה אפוא אירוע משטרתי, אף שבמשטרת ישראל ובמשמר הגבול נוטלים חלק בשמירה על הסדר.

עם זאת, תופעות הלוואי של המשימות האלה, אינן מוסיפות בריאות לחיילי צה"ל. מפקדים וחיילים מתלבטים קשות בשאלות ערכיות. מטבע הדברים, מוטלת מטלת הבטחון השוטף והשמירה על הסדר באזורים אלה על חיילי יחידות לוחמות של צה"ל. רמתם האיכותית של החיילים גבוהה, וככל שהיחידה הלוחמת טובה יותר, כך חריפות השאלות.

כך אומר מפקד שעוסק בנושאים של בטחון שוטף ביהודה ושומרון ובחבל עזה, כמו הבריח, יום יום, עם השאלות הנוקבות שעולות מן ההתנגשויות עם המפגינים ומן הצורך להיות הנושאים העיקריים בעול הבטחון בגדה:

„יש פה בעיה חמורה. הצבא מעמיד את חייליו המצוינים במצבים שהם לא אומנו לקראתם. אתה לוקח צנחן שהתאמן כל השנה להסתער ולהרוג את האויב, לעשות מלחמה כפי שכתוב בספרים, ואתה מוציא אותו אל רחובות הגדה ומאלץ אותו להתמודד עם ילדים בני 10־12.

„בכלל הכשרתו של הלוחם יוצר אצלו ביטוי של תוקפנות. את הביטוי הזה הוא פורק בידי על מכונת־קרסון או על יעד אחר שאתה מעמיד מולו. אתה גם מקפיד שהחייל יידע לפגוע, אוי לו לאותו חייל שמחטיא את המטרה.

„נוצר פאראדוקס. אתה מחנך חייל לתוקפנות. בצדק. הייעוד שלו הוא להילחם. הנה אתה מעמיד אותו במצב שבו המיבחן העליון הוא ההתאפקות. הוא צריך לעמוד מול מפגינים שמיידים לעברו אבנים ומפצים כבדים והוא, החייל הלוחם, עומד לא אחת מול הסרואנים ולא יכול להשיב באש. כללים חמורים כובלים את ידיו ומתירים לו לירות רק במצבים מסויימים מאוד.

„ואז קורה אחד מן השניים: או שהוא מפנה את מיטען התוקפנות שלו כלפי האזרחים – ולפיכך אנו נתקלים לא אחת בתופעות חריגות של שימוש באלימות לא־מוצדקת כלפי חפים מפשע – או שהוא נבוך ונרתע.

בכל פעם שגל אלימות גואה בגדה חוזרת השאלה: איזה מחיר משלמים חיילי צה"ל? □ „או שחייל מפנה תוקפנות יתרה כלפי אורחים, או שהוא נבוך ונרתע"

„בתקופה האחרונה היו כמה מקרים חמורים מאוד, שבהם השתמשו חיילים באלימות שלא לצורך כלפי אזרחים. אנו, המפקדים, פועלים מהר כל־אימת שמאתרים מקרה כזה. כי תופעות כאלה יש לשרש מיד ולא – עלול הדבר להתפשט כאש בשדה־קוצים.

„הסכנה גדולה. אנו, המפקדים, צריכים לעמוד על המשמר. בשלושה מקרים שנתגלו, הפעלנו מיד את מצ"ח (משטרה צבאית חוקרת) וזו פתחה בחקירה נגד המעורבים במעשים".

המסקנה המתבקשת היא – וכך אכן משתדלים לנהוג – שהיעד העיקרי לפעולה ודעות הבטחון איננו צריך להיות בהכרח הילדים שיוצאים לרחובות, אלא מי שמפעילים אותם.

להפגנות האלימות יש שיטה מקובלת: כמה סטודנטים מן האוניברסיטאות והמכללות באים לבתי־הספר היסודיים, כשהם רעולי־פנים, ומשכנעים את התלמידים, לפעמים בשימוש בכוח, לצאת אל הרחובות וליידות אבנים בחיילי צה"ל ובכלי־רכב אזרחיים. המסיתים הם השליחים של ארגוני המחבלים, בעיקר ארגון „אל־פתח" שהוא הגוף הדומיננטי ביהודה ושומרון.

הקצין אומר: „משמר הגבול איננו יכול לקבל אחריות כוללת על יהודה ושומרון. אנחנו, כצה"ל, נצטרך להוסיף להתמודד עם התופעה.

„הולכים כאן בין הטיפות. צריך לזכור שבטירונות לא מלמדים את החיילים פרק בפיזור הפגנות. אני לא חושב שזה יהיה בריא לעשות כך. צריך הרבה שכל ישר ולב מבין כדי לעבוד בשטחים. צריך לזכור גם שביהודה, שומרון ועזה חיים כמיליון וחצי ערבים שנשלטים בעל כורחם.

„לא יעזור דבר: אתה יכול לצמצם ולרכך, אך בשום פנים ואופן אינך יכול למנוע את התופעה".

כאשר מנסים לבחון את הגורמים שהוליכו לגל האלימות האחרון, ניתן להצביע על כמה אירועים: סגנו של ערפאת, אבו־ג'יהאד, עומד להגיע לירדן לאחר שחוסיין מאוכזב מארגון „אל־פתח" לחדש את תהליך השלום עם ישראל. לפני כמה חודשים, סגר חוסיין את כל משרדי אש"ף ברבת־עמון והדבר גרם לירידה תלולה של עקומת הפיגועים וההפגנות ביהודה ושומרון. עכשיו מגיע אבו־ג'יהאד לירדן בעמדת חולשה.

לא מן הנמנע שעובדה זו הניעה את יאסר ערפאת להורות על הסלמת השטחים כדי להוכיח לכל שהעניינים האמיתיים נקבעים בשטח – ביהודה, שומרון ועזה – ושם שולט „אל־פתח" בעוד ירדן היא בעמדת חולשה.

גם מלחמת העדות בלבנון והמצור על מחנות הפליטים בביירות היו גורם מסויים שליבה את היצרים. ידיעות שהסתננו ממחנות סאברה ושאתילה זיעזעו את הציבור בגדה. אחד הדברים המעטים שסביבם ניתן ללכד את תושבי יהודה ושומרון הוא המצב במחנות הפליטים בביירות.

ההתרחשויות האחרונות שם הם אירוע שעורר פרץ של רגשות. מבחינתו של „אל־פתח" זה היווה מכשיר אידיאלי ללבות בו את היצרים ולהפיק ממנו תועלת פוליטית.

תהליכים אלה מצאו את ביטויים באוניברסיטות ביהודה ושומרון. התסיסה בהן החלה עוד לפני כ"ט בנובמבר, שמהווה יום מסורתי להפגנות והפרות סדר. במרוצת השבועות האחרונים קיימו באוניברסיטות כנסים רבים, שבהם נשמעו קריאות לצאת למאבק מזויין נגד ישראל.

בתוך האוניברסיטאות מתנהל מאבק על השליטה בין תומכי הארגונים השונים. הארגון השולט הוא „אל־פתח", אבל המאבק מוביל להקצנה. מכאן נובעות, כנראה, הקריאות למאבק מזויין.

במקביל, יש ביהודה ושומרון כמו גם בחבל עזה, תהליך ברור של „חזרה בתשובה" השוטף בעיקר את בני הנוער. אין מדובר דווקא בגל של חומייניזם אבל ניכר גל של קיצוניות דתית מוסלמית־סונית. בחבל עזה, למשל, יש גם לחומייניזם מאהדים רבים.

הגורמים הדתיים מדברים יותר אל לבו של הנוער, ו„אל־פתח" השכיל לעשות בשנה האחרונה שימוש הולך וגובר בנושאים אלה כדי להתסיס את הרוחות ולגייס את בני־הנוער לפעילות קיצונית נגד ישראל. המפגינים הם בדרך כלל בני־נוער ואפילו ילדים.

גל ההתפרעויות התמקד גם במחנות הפליטים, אף שבכמה מחנות, כמו דהיישה ליד רמאללה ובאלטה ליד שכם, נעשות עבודות פיתוח רחבות בעידודם של שלטונות צה"ל. צה"ל משתדל ככל האפשר שלא לקפח את נושא הפיתוח במחנות הפליטים באירועים האחרונים. כלומר, לא להפסיק את העבודות בגלל האירועים.

צה"ל משתדל להתמקד ככל האפשר במכוונות־נקודה – היינו לזהות את מארגני ההתפרעויות ולעצרם – ולהימנע מענישה סביבתית.

גורם נוסף הפועל במקבילית הסירוד בגדה הוא חוליות המחבלים המזויינות. כמה מהן טרם נתפסו. מי שזורקו את הרימונים ביריחו וירו בשכם, עדיין חופשיים. לכידתן של שתי משאיות שניסו להבריח נשק אל תוך הגדה, בגשר־הירדן, מעידה שיש זרזיף מסויים, אם כי קלוש, של אמצעי־לחימה אל תוך השטח.

שנה שנה, כמעט באופן קבוע, מתעוררת הגדה לחיים בתקופה שבין כ"ט בנובמבר לבין „יום האדמה" ב־31 במארס. זהו תהליך שחוזר על עצמו. גורם בכיר בצה"ל אומר: „אירועים אלה אסור שיעוררו חרדה בלב הישראלים. תגובות חרדה הן תגובות נדושות בבחינתנו. מדובר כאן בתהליך ארוך, במאבק מתמשך, שיש לו גם מחיר מסויים".

תכתיב של

שון המאזנים

هكذا من الاصل

„משכנעים" בקיבוץ

קבוצת עולים מאוסטרליה שהסתפחה לקיבוץ קדרים של התק"ם, בגליל, מנסה לסלק את חבורת המייסדים שנהפכו למיעוט □ במאבק הזה יש שאינם בוחלים ב„אמצעי שכנוע" כמו מניעת חינוך מילדים, נידוי חברים, הרעלת כלבים, טינוף קירות בתים והטלת ערימות אשפה עם „פתק אזהרה" בפתח הבית □ על האלמונים שהפעילו את „אמצעי הלחץ" אומר מזכיר הקיבוץ: „אולי זה מישהו שפקעה סבלנותו או השתבשה עליו בינתו"

מאת אבינועם בר־יוסף

במוצאי שבת שב אלי כהן לביתו בקיבוץ מביקור אצל המשפחה. על מפתן הדלת מצא את כלבו מוטל בלי רוח חיים. הצריף שהוא מתגורר בו, עם רעייתו הדה, הדיף ריח חריף של סיד. הסיד הטרי לא הצליח להעלים את הכתמים של צבע שחור, שבו צבעו אלמונים את הדלתות ואת הקירות בביתו, בעת היעדרו בסוף שבוע.

ינואר 1987, קיבוץ קדרים בגליל. שתי קבוצות חברים נחלקות על רקע אידיאולוגי. המיעוט מתנגד להפיכת הקיבוץ ל„משק יעד" של עולים צעירים מאוסטרליה וניו־זילנד, בגלל שינוי האופי החברתי. אלה שהיום במיעוט נמנים עם החבורה הראשונה שהגיע לקדרים, המייסדים שהקימו את המשק בעשר אצבעות. הם לא רוצים לשמוע רק אנגלית בחדר האוכל. חוששים מאווירה מתירנית מדי, מתופעה של עישון סמים, לאחר שבעבר נאלצו להתלונן במשטרה על אלה שנתפסו „על חם".

„אנחנו לא נגד קליטת עלייה. להיפך. אבל אנו באנו לקדרים כדי ליצור חברה חדשה בעלת אופי ישראלי ואין אנו מוכנים להפוך למיעוט בביתנו. רוצים עולים, בבקשה, אבל במינון הנכון", אומרים אלי כהן וחבריו.

הרוב, שנסמך במידה רבה על החברים החדשים מאוסטרליה, החליט כי הם כבר מיותרים. המיותרים הם אלה שגרו שבע שנים בקראוונים, הקימו מפעל מצליח שיצא 70 אחוז מן התוצרת וכבש שווקים חדשים, ביססו את ענף הבקר, הביאו כאן ילדים. מאז השנה שעברה מתנהלת מערכת „שכנוע" להוצאתם מהמשק. „המשכנעים" אינם בוחלים בשום אמצעי.

מזכיר קדרים חנן שטיינפלד, המשתייך לקבוצת הרוב: „ביקשנו משתי משפחות לעזוב אבל טרם הושג סיכום. כנראה שקם בן־אדם שהגיע לכלל יאוש. בן־אדם שפקעה סבלנותו או שהשתבשה עליו בינתו. אני לא מצדיק את זה והאסיפה הוקיעה את המעשה, אבל גם הם לא טלית שכולה תכלת".

אפשר שההסבר של חנן היה מניח את הדעת לו היה המעשה חריג. אבל בימים אלה קמלה לפתע גינתו של מאיר מורד (אבי אחת המשפחות שנתבקשו לעזוב) ומתברר, שמערכת ה„שכנוע" נמשכת: לא איפשרו לילדי המשפחות לקבל חינוך קיבוצי, החלו לנדותם ולא להעביר להם שיחות טלפון, בעלון המשק מתפרסמים נגדם מכתבים.

אחר כך, מגנים פעם אחר פעם את „מעשי השכנוע של הבודדים המיואשים" ועוברים לסדר היום.

בסוף שנות השבעים, התנועה הקיבוצית המאוחדת פירסמה מודעות הקוראות למשפחות צעירות להצטרף לקבוצת עירונים המקימה יישוב חדש. ערכו סלקציה בין הפונים והועידו אותם בחבורות חבורות להקמת קיבוצים חדשים.

מאיר מורד היה אחד הפתים למחלקת הקליטה של התק"ם. צעיר בן 24, יליד אשקלון, שסיים את שרותו הצבאי בשריון. את חברתו, שרונה החיפנית, הכיר בצבא. יחד החליטו להקים בית באחד הקיבוצים החדשים שיוקמו בגליל.

אריק קוזה נולד וגדל בקרית־ביאליק. הגיע לנח"ל המוצנח במסגרת גרעין של עירונים ושרת כתובש. את סוף השרות עשה ב„גדר הטובה" במטולה ויחד עם חברתו ורד התאהב בגליל.

הסיפורים של אלי כהן, בוגר בית־הספר להנדסאים ליד האוניברסיטה ברמת־אביב ושל יתר החברים שעלו על הקרקע עם החבורה הראשונה – דומים:

„הלכנו להקים קיבוץ. בתק"ם אמרו לנו שמחפשים אנשים שמוכנים להקריב, לתרום בגליל במקום שלא היה מאוכלס ביהודים. הציעו לנו את קדרים או את רביד, שהיו אז רק נקודות על המפה ותכניות על הנייר. בחרנו בקדרים".

בהתחלה רוכזו המועמדים למשק־האומן, עמיעד. שם התגבשה החבורה וצורף אליה גרעין של הנח"ל.

„בספטמבר 1980 עלינו על הקרקע. החבורה מנתה כשלושים צעירים וצעירות ובגרעין היו עוד כארבעים חברים. עלינו בלי חיבור לחשמל, בלי מים זורמים, בלי טלפון. לא היו כבישים ולא היו שבילים בין הצריפים. הכל נראה זמני. היה חשש שבשטח סמוך, המיועד למחצבות, תוקם מחצבה וכל התכניות שלנו ישתבשו.

„היינו מנותקים מהעולם. חורף. בקושי השגנו גנרטור קטן. שנתיים התנהל מאבק עם 'אבן וסיד' בעניין המחצבה. כספים לא הושקעו והתוצאות לא איחרו לבוא. החלה עזיבה ולא הצלחנו לקלוט חברים חדשים. באיזור היו קיבוצים שיכלו להציע תנאים טובים יותר, כמו מורן. אך התחרות הקשה ביותר היתה מצד משקי רמת־הגולן. בשש שנים התחלפו שבעה גרעיני נח"ל.

„בינתיים הפעילו עלינו לחץ לעבור לנקודה חדשה. התחלנו לבנות נקודת קבע באיזור. מתוך ה־70 שעלו עם הקבוצה הראשונה נותרו היום כעשרים בלבד. כמה מהם יצאו לחופשות ממושכות בחו"ל וחזרו למשק רק כעבור שנה או שנתיים. העקשנים, שנשארו כל העת, ויתרו על הרבה דברים המקובלים במקומות אחרים, כמו לימודים, טיולים לחו"ל ופעולות חינוך ותרבות".

בשנת 1983 הגיע לביקור בקדרים גרי פייבל, עולה חדש מאוסטרליה, חניך תנועת הבונים דרור.

מאיר מורד: „הבחור היה מעט משונה. לבוש בצורה אחרת, מדבר אחרת ומתנהג אחרת מאתנו. הוא הציע שהקיבוץ יהפוך למשקי־יעד לקליטת עולים מאוסטרליה וניו־זילנד. אנחנו לא ידענו מה זה. ההצעה הועלתה באסיפת חברים. היה חשש שנהפוך לקיבוץ אנגלוסכסי. באו אנשים מהתנועה להסביר כי מדובר בקליטת חמישה חברים לשנה לכל היותר. „כמה כבר עולים משם לארץ?". מצד שני, הקליטה של הישראלים לא הלכה".

ילדי משפחות מורד וקוזה משחקים לבדם בקיבוץ: „כמה שזה יישמע אכזרי ולא אנושי – המטרה היתה: ללחוץ באמצעות הילדים" (צילום: „סקופ 80")

כולם היו בעד. רק מאיר התנגד.

פתאום התברר כי השליח באוסטרליה הצליח והתחילו להגיע עולים. „היתה להם תכונה שהם רוצים להתחיל הכל מאפס", מספר אריק קוזה. „אחרי כמה שנים קשות רצינו אנחנו קצת נחת. הם דרשו להחליף את הסכו"ם לפלסטיק, כנראה כריאקציה לסרוויסים מחרסינה, שהתרגלו להם בבית. אנחנו רק התחלנו לאכול בכלי זכוכית וזה כבר נראה להם מיותר.

„התחילו חיכוכים. הפיצוץ היה על רקע של קבלה לחברות של מישהי שלא התאימה למסגרת. כולם הצביעו נגד. קמה צעקה והטיחו בנו שאנו מפרקים את החבורה האוסטרלית. נערכה עוד הצבעה והתברר שהתוצאות זוייפו. חברים נלקחו למכונת אמת וזה גמר את האמון. לא נותרה ברירה אלא להכניס את התק"ם לתמונה. התנועה שלחה חברים ללימוד חברתי".

„כבר בשנת 1980, מיד לאחר העליה על הקרקע, הוחלט להקים תעשיה. קנינו בית מלאכה למוצרי גומי ומחזירי שמן לרכב מאור־יהודה, שהיה במצב של פשיטת רגל", מספר מאיר, „בסך הכל הושקעו כ־140 אלף דולר. זה נועד להיות מקור הפרנסה העיקרי של המשק. כשנתיים לקח ללמוד את הנושא בצורה רצינית ואז הוחלט לחדש את הציוד ולצאת לדרך".

אלי כהן: „אחרי שערכנו סקר שווקים אישר לנו משרד התעשיה והמסחר השקעה של 1.2 מיליון דולר. אריק ניהל את המפעל בהצלחה תוך זמן קצר הגענו ליצוא של 75 אחוז מן התוצרת. מדובר במחזור של 25 עד 30 אלף דולר בחודש. עבדנו בשלוש משמרות כדי להדביק את קצב ההזמנות והיתה לנו תכנית להכפיל במהירות את קצב הייצור".

בתק"ם התפעלו.

„פתאום החליטו; שכדי להרחיק אותנו מהמשק שווה להוציא אותנו מהמפעל גם אם זה יהיה כרוך במחיר כבד. עשו מעין הפיכת חצר והוציאו את אריק מהמפעל ואת מאיר מתפקידיו כמרכז ענף הבקר ומרכז צוות ההקמה של המשק החדש. הכל נעשה בגיבוי של התנועה. ראינו שאין גבול לציניות שלהם. אנחנו ראינו בזה התאבדות משקית", טוען אלי כהן.

המעורבות של התק"ם הלכה והעמיקה. הובאה תכנית הבראה ראשונה של התנועה שנדחתה על־ידי החברים, בין השאר משום שהתק"ם שמרה לעצמה זכות וטו על כל החלטה של אסיפת החברים ומשום שהוחלט לקיים סקר אישי, „כדי שכל חבר יידע מה מצבו במקום".

כדי להפעיל לחץ על החברים נאמר להם, באמצעות צוות המלווים של התנועה, כי הוחלט לפרק את החבורה בקדרים ולבנות את הקיבוץ מחדש.

בסופו של דבר התכנית נכפתה והמלווים החלו בעבודתם. תוך כדי הפעלת התכנית התקיימה במשק מסיבה בליל סילווסטר (31 בדצמבר 1985). שני מועמדים לחברות, אחד אוסטרלי ואחד עולה מגרמניה נתפסו בעישון סמים. מזכיר המשק, שהיה אז עדיין מקבוצת הרוב, החליט לסלק את החברים שעישנו, ואולם התוצאות בסופו של דבר היו שונות. אחד מהם משרת כעת בצה"ל ועדיין מתגורר במשק. המשפחה האחרת עזבה מרצונה.

פרשת הסמים החריפה את היחסים במשק. לבסוף התקבלה החלטה לסלק את המשפחות של אריק קוזה ומאיר מורד. כך מקווים בתק"ם ובמשק כי תתפורר חבורת המתנגדים. אמנם הוחלט להיכנס איתם למו"מ בדבר פיצויים, ואולם בקשתם להישאר בקיבוץ נדחית מכל וכל.

נידוי חבורת המייסדים כולל התעלמות מהם. כאשר מבקשים לשוחח עם מורד, קוזה או אלי כהן בטלפון, משיבים „אין כאן כאלה". גם לנו זה קרה.

בעלון הקיבוץ מתפרסמים מכתבים של מועמדים לעלייה מאוסטרליה נגד קבוצת המיעוט, אף שלא הכירום מעולם.

בשלב מאוחר יותר היתה פריצה לביתה של אחת החברות המשתייכת לקבוצת המיעוט. היא נתבקשה לא להתלונן במשטרה.

יום אחד קם מאיר מורד בבוקר ומצא ליד פתח ביתו ערימת אשפה ועליה פתק: „לאריה. נא להתפנות".

לקראת שנת הלימודים הנוכחית הוחלט לפרק את מסגרות החינוך לילדים „כי לאחר שיעזבו שתי המשפחות לא יהיו די ילדים לקיום מסגרת עצמאית". את ילדי החברים סידרו במשק שכן.

ילדיהם של חבורת המיעוט נותרו ללא סידור עד שאיימו להפגין מול משרדי התק"ם. אז מצאו להם סידור באחד המצפים בגליל.

התנועה הקיבוצית המאוחדת לא הצליחה למצוא להם סידור חינוכי בקיבוץ.

ההסבר הוא כי מה שקרה – קרה מכורח הנסיבות, ואולם את האמת כתבה כנראה החברה יעל, השייכת לחבורת הרוב, בעלון המשק ב־25.7.1986: „לא אכחיש שאחת המטרות היתה ללחוץ עליכם לעזוב דרך העניין של הילדים (כמה שזה יישמע אכזרי ולא אנושי), אך במקרה הזה המטרה מקדשת את האמצעים".

מזכיר המשק חנן שטיינפלד אומר: „לא היתה לי כל כוונה אישית לפגוע בילדים. בפרוד, המשק שבו סודרו הילדים של החברים האחרים שיצאו עם המשפחות לשנה, אי־אפשר היה למצוא סידורים לילדים של קוזה ומורד, בגלל קשיים אובייקטיביים. בכל זאת, נמצא עבורם סידור מניח את הדעת".

בעניין הסמים הוא מדגיש כי עד כמה שידוע לו בעת הקיבוץ נקי מסמים: „תראה, יש כאן אנשים שעושים מה שהם רוצים בביתם הפרטי. אם הייתי יודע על מקרים ספציפיים הייתי הולך למשטרה. כאשר נתפסו מעשני הסמים בסילווסטר זה העמיק את הבעיות במשק, אבל באופן טבעי היו כאלה שראו את זה בחומרה יתרה והיו כאלה שהתייחסו לפרשה בסלחנות. הכל לפי החינוך שקיבלו מהבית. מכל מקום צריך להדגיש שלא גילו כאן סמים קשים, מדובר רק בעישון...

„המחלוקת בבסיסה היא על האופי שישא הקיבוץ. איזו אוכלוסיה תהיה ואיזו מנטליות תרבותית תשלוט", אומר חנן, „לא אכחיש שהעימות היה מלווה גם במאבקי כוח על ההנהגה. הם רצו לשמור על חברה מצומצמת ואחידה. אני רוצה קיבוץ עם הרבה אנשים טובים, גם כאלה שבאים מבחוץ ויודעים לתרום".

שאלה: גם כאלה שהורגים כלבים, מרססים גינות נוי ומלכלכים בתים? אתה רוצה להחזיק איתם באותו קיבוץ?

תשובה: „כמובן שלא. נודע לי על צביעת הבתים בשחור בשבת בבוקר. מייד נתתי הוראה לצבוע את הבתים מחדש. אחר כך הבנתי שהרעילו גם שני כלבים. כינסתי מייד שתי אסיפות חברים והוחלט לגנות את המעשה ולהתלונן במשטרה. זה נכון, שבינתיים המשפחות הנפגעות הקדימו אותנו, אבל הייתי מתלונן בעצמי. יתכן שאת הגינה ריססו באותו שבוע או שבוע אחר כך. אם האיש שעשה זאת בריא בנפשו, צריך להעיף אותו מהמשק, ואם הוא חולה צריך לדאוג לו לטיפול.

„אני לא רוצה להיכנס להשמצות נגד החבורה השנייה. הם תרמו כאן הרבה. הקיבוץ נקלע למצב לא סימפטי. כולם רוצים להישאר במשק ולבנות פה את ביתם, אבל מישהו צריך ללכת – והתק"ם החליטה כי זו תהיה הקבוצה השנייה".

אלי כהן: אין גבול לציניות

אריק קוזה: נלקחו למכונת אמת

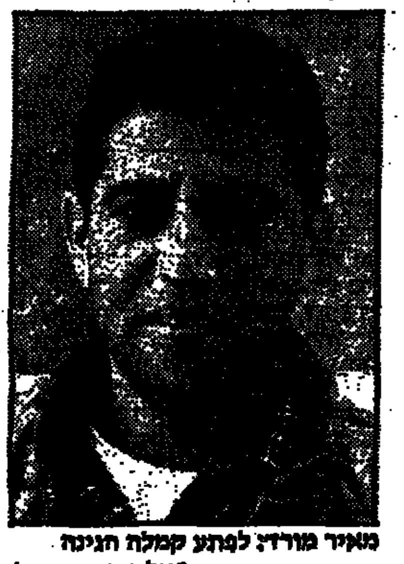
מאיר מורד: לפתע קמלה הגינה (צילום: נאור רהב)

קיבוצניקים אינם מלאכים

„המקרה של קדרים הוא טראגי. פגשתי את אריק קוזה ואת מאיר מורד והם עשו עלי רושם רציני מאוד. ניסי־תי למצוא יחד אתם פתרון ולא הצלח־נו. זהו מפגש בין קבוצה ישראלית מגובשת, שנקלעה לעימות עם קבוצה של עולים חדשים שיש להם מנטליות שונה לחלוטין. המפגש לא עלה יפה. אנחנו לא יכולים, כתנועה, לוותר על מיזוג גלויות. הצענו לישראלים לעבור לקיבוץ אחר מתוך יחס כבוד לכל מה שיצרו".

מזכיר התק"ם, אהרון ידלין, מעדיף שלא להיכנס לפרטים לגבי התנהגותה של הקבוצה השנייה, המקבלת למעשה את הגיבוי של התנועה. לדבריו, מדו־בר בבודדים שהרוב מסתייג ממעשי־הם.

בעבר היה אהרון ידלין שר החינוך בממשלת ישראל. איך הוא משלים עם העובדה שילדים הוצאו ממערכת החי־נוך?

„מיד כאשר נודע לי הדבר העברתי הנחיה כללית, כי כל עוד הם במשק חובתנו לדאוג לילדים. הם לא צריכים להיות הכתובת למלחמות. ואמנם עד כמה שאני מבין נמצא פתרון מסויים. לגבי החברים עצמם אין סיכוי לגשר על הפערים. כל עוד הם יהיו שם תהיה מלחמה פרמננטית. קיבוצניקים הם לא מלאכים, וזוהי הגדולה של המסגרת הז־את. למרות חולשותיו של האדם יכולה לקום צורת חיים כזאת. דברים כאלה קורים. גם אני הייתי חבר בבארי וכא־שר נקלענו למשבר אידיאולוגי, עבר־תי לחצרים. בהתחלה זה כרוך בכאב גדול, אבל אחר כך שוכחים את זה".

הולכים על חבל דק

מזכיר הפנים של התק"ם, דן (בניס) בניהו: „אני מזועזע מהאינפורמציה המגיעה אלינו על מעשי האלימות במ־שק. הודענו למזכירות קדרים, כי לא נסכים שהמאבק יתנהל על גב הילדים ולא באמצעים אלימים. אמרנו להם כי את המחלוקת צריך לפתור בדרך של משא ומתן או בדרך של הסכמה. גם מזכיר הקיבוץ, המשתייך לקבוצת הרוב, מסתייג מהשיטות שנקטו חברים בודדים. אנו ממתינים לתוצאות החקי־רה המשטרתית ונסיק מסקנות כלפי כל מי שיימצא אשם. כעת כל העניין יצא מן הידיים שלנו".

לבניס יש מלים טובות על החברים שנותרו במיעוט, אף שלדעתו הם לא הצליחו להתעלות ונכשלו מבחינה חברתית: „בין שתי הקבוצות היה פער בבסיס של תפיסת עולם ומנטליות, ויתכן שגם מצידנו לא היתה ראייה קדימה כאשר חשבנו שאפשר למזג בין שתי האוכלוסיות".

מדוע אם כן מנסים עתה לבודד בין שתי המשפחות, של קוזה ושל מורד, לבין החברים האחרים המזדהים איתם במשק? את מי היה בניס מעדיף במשק שלו, את הישראלים או את האוסטר־לים?

„אם תבוא מהם פנייה נשקול לטפל בכולם במשותף", הוא משיב, „הקבוצה הישראלית היא קבוצה עם מוטיווציה גבוהה, עם קשר חזק למקום ורק הגורל הכניס אותם למצב שלא היה תלוי בהם. בתחום המשקי הם הוכיחו יכולת התארגנות מעוררת כבוד. מדובר בענ־פי החקלאות ובעיקר בשלבי ההקמה של המפעל. אנחנו הולכים על חבל דק. אני לא רוצה לנקוט עמדה, משום שלפי הערכים שלי הקיבוץ צריך ליה־נות ממידה מרבית של אוטונומיה. ני־סינו לסייע להם מבחינה חברתית אך לא השגנו התוצאות הרצויות".

אולפן עקיבא נתניה

מרכז ללימוד השפה העברית תרבות ישראל וידע הארץ

ערבית מדוברת

חוויית לימוד משותפת לך, לחבריך, למשפחתך ולילדיך
(מתקבלות משפחות עם ילדים מגיל 12 ומעלה)

השתלמות בתנאי נופש בפנימיית האולפן - מלון החוף הירוק נתניה. מגרשי ספורט, וחוף ים.

מיועד לציבור הרחב, אנשי חינוך, עובדי מדינה, מורים בשנת שבתון, סטודנטים, בוגרי תיכון טרום צבא.

א. ערבית מדוברת למתחילים - 17 יום שיחת יום יום, ראשית הקריאה והכתיבה.
ב. ערבית מדוברת למתקדמים - 17 יום בוגרי אולפן עקיבא ואחרים ראשית קריאת עיתון, האזנה לרדיו ולטלוויזיה.
ג. ערבית מדוברת "על קצה המזלג" - 5 ימים למתחילים ולמתקדמים.
(הקורס "על קצה המזלג" לא מתקיים בחודשים מאי-אוקטובר 87)

התכנית לכל הקורסים כוללת צפיה מודרכת בתכניות הטלוויזיה (וידיאו) "סלט ועולם", בשיתוף עם צוות הטלוויזיה הלימודית.

מועדי פתיחה קרובים:
★ 2.3.87
★ 27.4.87
★ 25.5.87
★ 29.6.87
★ 27.7.87

הקורסים באולפן עקיבא מוכרים לגמול השתלמות

לכבוד אולפן עקיבא, ת.ד. 256, נתניה, מיקוד 42102 (טל' 053-52312/3)
נא לשלוח אלי (חינם) חוברת מידע.
שמי ____
כתובתי ____

נוסד בשנת תשי"א זוכה פרס ישראל בחינוך לשנת תשמ"ז

עברית-ערבית שפות מפגש

هكذا عن الأصل

[illegible] من الاصل

יוסף ביגון: אדם חופשי בכלא

בלב ישימון הקרח ישב אסיר ציון הגולה עם תלמידו הצעיר ושר משירי הארץ – „את גיא הצלמוות הפך לארץ־ישראל" □ „אינני מתחרט על דבר", אמר אז יוסף ביגון, „נהייתי אדם חופשי במלוא מובן המלה □ אני מרחם על עמיתי לשעבר השבויים במצבם, מצב של אנשים משוללי חופש הנאלצים להחריש נוכח עיוותי דין והעדר מוסר □ רבים מהם מבינים את הדבר ונדמה לי שהם אף מקנאים בי"

מאת אריה בנדר

במרחק של יותר מ־10 אלפים ק"מ ממוסקווה, בעיירת כורי־זהב נידחת, סוסומן, ברפובליקה היאקוטית, בלב ישימון הקרח, ישב אסיר ציון הגולה יוסף ביגון עם תלמידו הצעיר אביגדור אסקין ושר משירי ארץ־ישראל.

„בתוך הגיהנום הזה, כשהמדחום קור של מינוס 60 מעלות, ישבנו חבוקים, דיברנו עברית, שרנו שירים עבריים, קראנו בחומש וקידשנו על בקבוק יין מישראל שנתן לי תייר במוסקבה", מספר אסקין.

שם, הרחק ממשפחתו ומביתו, אמר ביגון לתלמידו דברים בלתי נשכחים שגם נשמרו במכשיר הקלטה: „אינני מתחרט על דבר. נהייתי אדם חופשי במלוא מובן המלה. פעמים אני פוגש את עמיתי לשעבר ואני מרחם עליהם. שבויים במצבם, מצב של אנשים חסרי־חופש, הנאלצים להחריש נוכח עיוותי הדין והעדר מוסר. רבים מהם מבינים את הדבר ונדמה לי כי אף מקנאים בי".

יוסף ביגון מעולם לא התחרט. שנים ארוכות של מעצרים, בתי כלא, שהות ממושכת באזורי גלות ידועים לשמצה, לא שברו את רוחו. הוא רק הלך והתחזק, הוסיף דעת בעברית והתקרב ליהדות.

אביגדור אסקין, כיום אזרח ישראל, תושב ירושלים, היה מתלמידיו של המורה לעברית יוסף ביגון. בין השניים נרקמו קשרי ידידות עזים שהובילו לפגישה ההיא בארץ הגזירה.

„זה היה בדצמבר 1978, בשעה שביגון ריצה את עונש הגלות השני שלו בעוון הפרת תקנות הדרכון. כתלמידו לעברית לשעבר, שנהפך לידידו, התכתבתי אתו. באותו חודש קיבלתי ידיעות ממשרד אוביר שאני אמור לקבל היתר יציאה לישראל. החלטתי שקודם לכן אני חייב ללכת ולבקר את ביגון, האיש שהאציל עלי מאישיותו והותיר עלי את רישומו לכל החיים".

אסקין, בן 19, שבעצמו נעשה מורה לעברית, עוד מגבית אצל תלמידיו. בעזרת סכום נאה שקיבל מפעיל העליה אליהו אסס, אסף 280 רובל ויצא לדרך הארוכה.

„לקחתי 70 ק"ג של מטען. ספרים, עיתונים, ריבות, דבש. טסתי 16 שעות ואח"כ נסעתי עוד 20 שעות באוטובוס עד שהגעתי למקום גלותו של ביגון. כשירדתי מהאוטובוס הוא חיכה לי. בחוץ היה קור של מינוס 60, והדבר הראשון שאמר לי היה לכסות את האף. אח"כ התחבקנו ובכינו".

שבוע ימים שהה אסקין עם ביגון במלון מעופש שורץ שיכורים, אבל את הימים ההם לא ישכח לעולם. „זו היתה החוויה המרגשת בחיי. ביגון הפך את גיא הצלמוות הזה למקום הכי חם, לארץ־ישראל. דיברנו רק עברית ויותר חלמנו בקול על המולדת.

„הוא אהב תמיד את שיריו של הרבי קרליבך. שם, בגלות, רשם את כל מלות השירים שזכר, הלקוחים מהמקורות, הפך אותם לפסוקי תפילה וחזר עליהם בכל יום. ביום האחרון לשהותי שם הגיע מברק מאוביר ובו הודיעו לי שקיבלתי אשרת יציאה.

„זו היתה הרגשה נוראה. אני עולה ארצה ומורי האהוב, שזכותו לעלות גדולה לאין שיעור מזכותי, נשאר בגולה. אבל ביגון חיזק ועודד את רוחי. אסור להתייאש אמר, ונתן לי טלית ותפילין שתפר במו ידיו. הבטחתי לו להחזיק אותם למשמרת. כשיגיע לארץ־ישראל אחזיר לו אותם בשמחה".

ילדותו של ביגון היתה רחוקה מהיהדות ומהעברית, אף שסבו היה סופר סת"ם. אביו, זיסל, שהיה פועל פשוט, נהרג במלחה"ע השניה בעת הפצצות האויר על מוסקווה. אמו גידלה אותו הרחק מהמסורת היהודית.

את הקשר הראשון עם העברית יצר ביגון ערב מלחמת ששת הימים, בעת ביקורה של הזמרת גאולה גיל במוסקבה. ביגון הקליט את השיר „הבה נגילה" בביצועה, והקלטת עברה במהירות מיד ליד.

מאז, נהפך השיר למעין המנון של פעילי העליה בבריה"מ. את דרכו אל הציונות עשה, כרבים אחרים, לאחר מלחמת ששת הימים. ביגון החליט ללמוד דווקא יידיש. הוא ביקר בספריית לנין במוסקווה, שם פגש יהודי זקן שפתח לו צוהר לעולם העברית.

מאז ועד היום לא הרפה דיבוק העברית והציונות מביגון שעבד באותם הימים במכון רדיו־טכני מסווג, כמהנדס ישום. „היו לו הרבה התלבטויות איך לפעול, מה לעשות", אומר אסקין. „הימים היו ימי משפט לנינגרד. יעצו לו לחכות, לא לסכן את עצמו".

ביגון החל לחשוב על דרך אחרת והגיע למסקנה שאין מנוס ממאבק גלוי וחסר פשרות למען עליה. לפיכך הגיש בשנת 1971 בקשה לעליה וזו גררה את פיטוריו המיידיים. למחייתו התפרנס מעבודות שמירה ומאז 1974 הקדיש את עיקר זמנו ללימוד העברית ולמלחמה על כבודה של השפה.

הוא התדפק על דלתות לשכות המס כדי לפתוח תיק של מורה עצמאי, אך נדחה. הוא ביקש לפרסם מודעות בעתונות אך נדחה. ביגון ניהל את מלחמותיו בגלוי. בסוף 1976 הוא היה הרוח החיה מאחורי הסימפוזיון לתרבות יהודית שאליו הוזמנו אישים יהודים מכל העולם. הכינוס לא התקיים לאחר שהרוסים הטילו על כל משתתפיו מעצר בית.

את שעורי העברית אצל ביגון זוכר תלמידו אביגדור אסקין כחוויה יהודית־ציונית עמוקה. „למדנו בקבוצות של 5 תלמידים בביתה של אחת התלמידות, משום שביגון התגורר בדירה שיתופית. זה לא היה סתם לימוד סכני של שפה. ביגון היה מקשר כל אות וכל תג עם סיפורי המקרא ועם ההיסטוריה היהודית.

„הוא היה מכנס אותנו לערבי דיבור עבריים ולערבי שירה. הוא אהב במיוחד לשיר את שיר הפלמ"ח, ואת שירי המחתרות. המפגשים אתו היו חוויה אינטלקטואלית יוצאת דופן, כשעד אור הבוקר היינו מתווכחים בעברית על עולם ומלואו, מכתבי טולסטוי ועד למבצעי הפלגנות בישראל".

הד"ר חיים מרגולים, גם הוא מתלמידיו של ביגון, זוכר את מורהו חולף ברחובות מוסקווה כשעל גבו תיק גדול ובתוכו עשרות ספרים עבריים. כשהיה פוגש יהודי ברחוב, היה שואל: „קראת כבר את אקסודוס או את הספר האחרון על מבצע אנטבה? קח ותחזיר לי בעוד כמה ימים".

פעילותו זו היתה לצנינים בעיני השלטונות ששלחוהו לגלות ראשונה בערבות סיביר באשמה של כפילות. גם בגלות המשיך בפעילותו. הוא „הפציץ" במכתבים סופרים בני מיעוטים לאומיים ברוסיה ושאל אותם מדוע אין הם נזעקים נוכח דיכוי העברית, בשעה שהם עצמם לוחמים לבען שפתם שלהם.

עם שחרורו שב ביגון במשנה מרץ להדריך עברית בתלמידיו. בשנת 1978 נעצר בשנית. שוב נשלח לתקופת גלות נוספת של שלוש שנים, באשמת „הפרת חקנת הדרכון".

שנות הגלות הממושכות לא שברו את רוחו. ביגון התעלם מאזהרות השלטונות. הוא המשיך בפעילותו הענפה למען תחית השפה והתרבות העברית והחל משתתף בשעורי תורה. „יוסף לא יכרע ולא ישתחווה", נהג לומר לידידיו.

התמדתו ועקשנותו עוררו שוב את חמת השלטונות והם החליטו לשים עליו יד בשלישית. בנובמבר 1982 נעצר ביגון, האשם בניהול תעמולה אנטי־סובייטית ונידון ל־7 שנות מאסר ול־5 שנות גלות. אך גם בין כתליו הקודרים של כלא צ'יסטופול הידוע לשמצה לא יכלו לו אנשי הק.ג.ב.

ביגון ניהל מאבק חסר פשרה על זכותו לחבוש כיפה ולשמור שבת. בשל סרובו לעבוד ולהיזקק בשבת הושלך לפרקי זמן ממושכים לצינוק ואף שבת שביתת רעב ממושכת.

נתן שרנסקי מספר כי בעת שהוא עצמו נשלח לצינוק בכלא צ'יסטופול, נדהם לגלות על הקיר ציור של מגן דוד ומתחתיו הכתובת „חזק ואמץ. יוסף ביגון". במכתביו לתלמידו לשעבר אביגדור אסקין כותב ביגון כי „הייאוש הוא החטא הגדול ביותר שיהודי יכול לחטוא בו".

ממכתביו השופעים אהבת א"י עולה תמונה של אדם חזק, [illegible] בלי חת, שאינו מוכן להתפקר על אמונתו. „ביגון לעולם לא יסכים לבקש חנינה", אומר חיים מרגולים. „בשום מחיר לא יסכים להיראות כהודאה באשמה שטפלו עליו".

במכתביו לא מזכיר ביגון ולוא פעם אחת את סבלו האישי. להפך הוא קורא להתחזק ולהגביר את אמונתם ביהדות ובציונות. „שרנסקי מסמל יותר את המאבק על זכויות האדם. ביגון מסמל את תחית הלאומיות היהודית בבריה"מ. ביגון התנגד שיהפכו אותו לאליל. המסר העיקרי שלו הוא במסירות הנפש", אומר אסקין.

„אני פונה אל כל היהודים באשר הם, אל כל בעלי הרצון הטוב, בקריאה להרים קול מחאה, לא להשלים עם המתרחש בבריה"מ לגבי היהודים, לדרוש את הפסקת הרדיפות, שיתנו להם להיות בקרב עמם, במולדתם ההיסטורית, להיות יהודים, ללמוד את שפתם וליהנות מפרי תרבותם", אומר ביגון בדברים שהוקלטו בפיו בגלות.

„ארוכה הדרך ההיסטורית שעבר עמנו שהתנסה בנסיונות רבים, אך תמיד מצא את הדרך הנכונה – דרך המאבק העקשנית על קיומו, על מהותו. ליכודם של יהודי כל העולם יאפשר לשמור על היהדות הסובייטית שהיא חלק ניכר של העם היהודי המאוחד. עם ישראל חי וקיים".

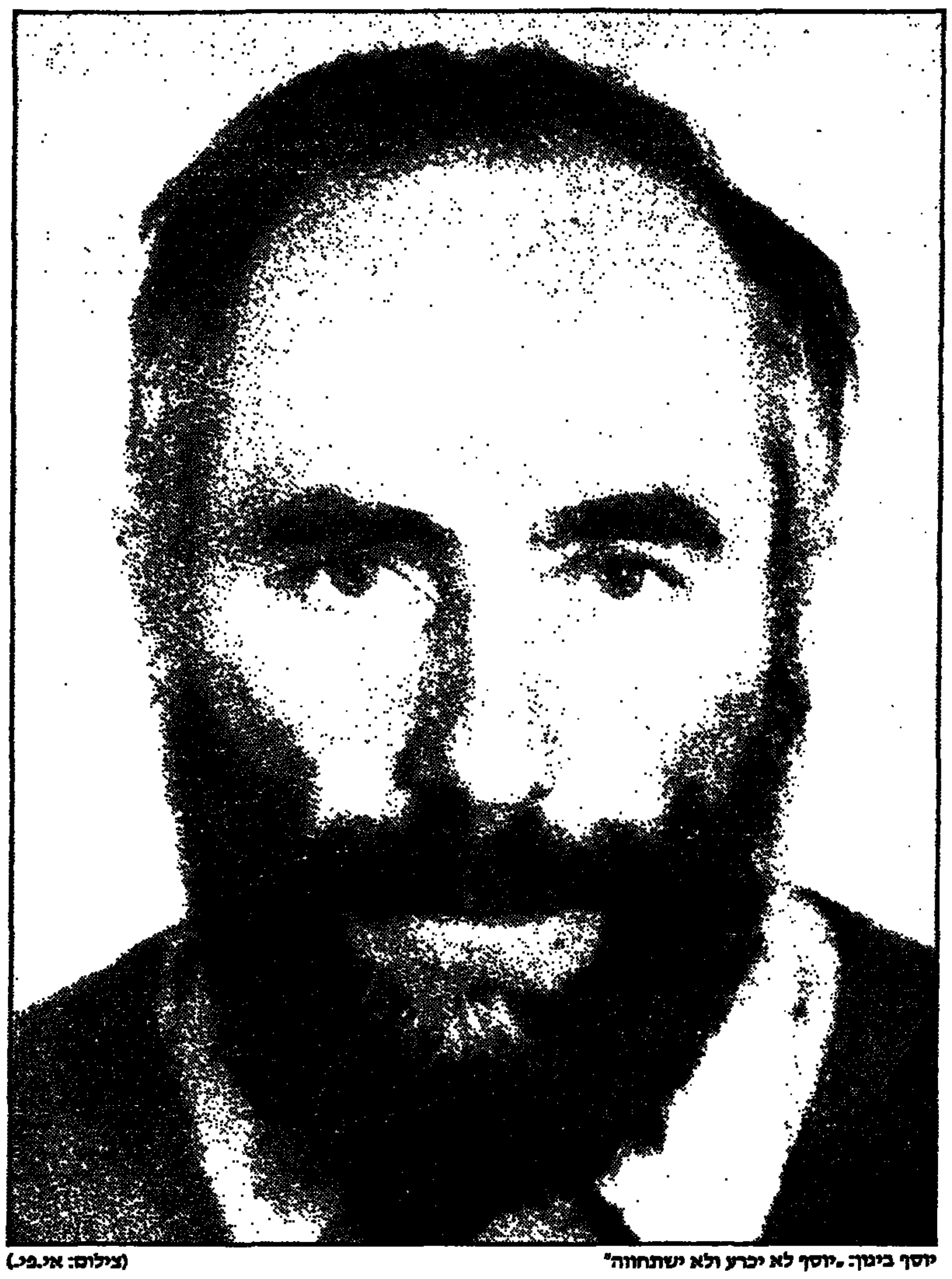

יוסף ביגון: „יוסף לא יכרע ולא ישתחווה" (צילום: אי.פי.)

1949: גירוש יהודים ממוסקווה

מאת גבריאל שטרסמן

בימים שבהם מדובר על אפשרות שתתחדש העליה מברית־המועצות, מאלף לקרוא את הדיווח שפירסמה גנזך המדינה, בכרך הרביעי של מסמכי משרד החוץ:

„... היהודי סיפר" – הבריק אריה לפיד, מזכיר שני בשגרירות ישראל במוסקווה, ב־30 בנובמבר 1949 – „כי התחילו במוסקווה גירושי יהודים בהיקף ניכר. ביום שני הודיעו לתושבים היהודים בפרברי מוסקווה הנמצאים בכביש מוז'איסק כי עליהם להודיע בכתב תוך 24 שעות על נכונותם לעזוב את מקומות מגוריהם...

„בפרברים אלה גרים אלפי יהודים... לפי שעה הורשו להישאר שתי נשים בלבד. ההודעה נמסרה במועצת האיזור על־ידי אנשי נ.ק.ו.ד. בתלבושת אזרחית. על התושבים להביע בכתב לאן ברצונם לעבור. אינם יכולים לבחור במוסקווה וכל עיר גדולה אחרת בברית־המועצות...

„ההקלה היחידה שהובטחה בתנועה ההמונית לרגל הגירושים היא מכירת כרטיסי רכבת שלא לפי התור. יחד עם היהודים מגורשים גם נוצרים, אבל מספרם הוא ביחס של 50:1 והנוצרים כולם מוסרי משפחה ותושבים חדשים במקומות מגוריהם. הדבר נעשה כנראה לשם הסוואה בלבד.

„בזמן מתן ההודעה על הגירוש נשאלו האם ישנם קרובים באמריקה ובישראל. הלא־יהודים שבסביבה מראים שמחתם בגלוי. אין מתחשבים בחיילים שבין היהודים. היהודי הביע [illegible] כי לא יתכן שדבר זה ייעשה בהסכמת סטאלין. שאל האם אפשרי כי הגירושים הם תגובה להצבעות ישראל באו"ם..."

החשמל מתיקר, קנו

מיחמית

מחמם מים מיידי לכל הדירה

תעודת אחריות ל־3 שנים

• 96 שקלים והפיתרון העולמי בביתך • שומרת ומאריכה את חיי הדוד והצנרת
• חסכון מובטח באנרגיה • ניתן להרכבה עצמית

דודים חדשים עם מיחמיות ניתן להשיג

ירושלים – עמר את ברדוגו "כרומגן אלקטרו־אורי" חבצלת 1 232033־02
רמת גן – נגה השמש דב פרידמן 14 ,726079 ,720443 728163־03
חולון – עמוס חזן, התנאים 5 חולון ,855844 858974־03
חיפה – עמית מחממי מים מידיים, בית התעשיה הרצל 92, 643225־04
באר שבע – שירי וייצמן בע"מ, טרומפלדור 83, 73085־057
צפת – ממן דוד ובנו, ירושלים 73, 970477־06

להשיג אצל 300 משווקים בארץ
יצור ושווק:
מי עמית בע"מ
מחממי מים מידיים
הרצל 92 חיפה, טל. 660521־04

בן־שאול פז סלע

הודעה לבעלי חנויות הספרים ברחבי הארץ!

ספרית מעריב

ספרית מעריב הקימה מערכת הפצה ישירה לחנויות הספרים

אם עדיין לא ביקר אצלך סוכן של ספרית מעריב, נשמח לעמוד לרשותך. אנא התקשר אלינו:

תל־אביב והמרכז, דרך פתח־תקוה 72א', טל' 439391; 332211־03

חיפה והצפון, בריהודה 29, טל. 510687; 523689־04

באר־שבע והדרום, קרן קיימת 90, טל' 74850; 31772־057

לא מכה – לא אוהב

מאת מנחם תלמי

שתי שכנות הורידו אותה לכסה, תומכות בה משני צידיה. שפתה היתה פקועה ומאודמת. לרוחב מצחה נפער חתך מאורך. דם נזל מחוטמה, הכתים את שמלתה הקרועה. היא יבבה חרש והנשים שתמכו בה אמרו זו לזו: ככה להכות? איזה מניאק!

> – „כל בעל מכה לפעמים את אשתו, לא עושים מזה עניין"
>
> – „מי אומר לך, שכל בעל מכה את האשה שלו, הבעל שלי בחיים שלו לא שם עלי כפה"
>
> – „אז יש לך בעיה"...

אנחנו נוטשים את צלחת החומוס ואת הפיתה העיראקית החמה ואת צלחית הסחוג והפול הירוק והארוך, שרק התחלנו לנגוס ממנו, ומתקרבים לזירת האירוע לראות מה קורה. הנשים חוצות את הכביש ונכנסות היישר למרפאה של ד"ר חזן הקשיש. רופא על־כייפאק. איך היפואים משתגעים אחריו. זהב של בנאדם, יגידו לך כולם, שונא אחד לא היה לו ואין לו פה.

חלונות המרפאה פתוחים אל המדרכה וקהל סקרנים נאסף להציץ ולראות מה מתרחש בפנים, איך הבולגרי הקשיש, בעל השפם העבות והמצהיב והמבטים הרכים שופעי הטוב, מנגב את פצעיה של האשה קרועת השמלה, עוצר את דמה ומפריח המיות כעס וצער על מה שעוללו לה.

הנשים שהביאו את המוכה החבולה – נרגשות. איך, איך היכה אותה הטרונצ'ו הזה מול העיניים של הילדים. בלי רחמנות הרביץ אותה. התחילה לתת דם והוא לא הפסיק להרביץ.

הרופא הבולגרי אומר שאין מקום לדאגה, הפצעים שטחיים, החוטם חבול, אבל אין שבר בעצם והחתך במצח אינו דורש תפירה. יצאת טוב גברת עזיזה, אומר הבולגרי הקשיש, אבל אולי כדאי להגיש תלונה במשטרה. האשה החבולה, שקוראים לה עזיזה, אומרת: חס ושלום רק משטרה חסר לי.

□

הזקן מדוכן הפיס, שסגר את קיוסקו והצטרף לצובאים ליד חלון המרפאה, אומר: שמעתי אותה צועקת, אולי חמישה רגעים היתה צועקת. אבל מה? אצלהם תמיד צועקים. אחרי חמישה רגעים, הוא אומר, אני רואה את הבעל שלה יוצא, עומד רגע על יד הכביש, מדליק סיגריה, אחר כך בא אצלי, שואל מה נשמע, קונה שני פיס, הולך לו פנאן הלאה, כאילו לא אשתו היתה צועקת למעלה?

הרופא הבולגרי מדביק רטייה ארוכה על מצחה של גברת עזיזה, מחליף את צמר הגפן ספוג־הדם בחוטמה, אומר לה: תגיד גברת עזיזה, אולי אנחנו בכל זאת קוראים את המשטרה.

בר־מינן: מתקוממת גברת עזיזה, שום דבר לא יצא לי מהמשטרה.

□

אשה מבוגרת וחמוצת־סבר, עם תבלול גדול בעינה, מתקרבת עם סל כבד על זרועה. נעצרת ליד הצובאים על החלון, מניחה את הסל על המדרכה, אומרת לאשה עם החלוק הפרחוני, תנחשי כמה אלה משדרות ירושלים לוקחים עכשיו בעד קילו ענבניות. היית מאמינה? חמש שקל קילו! היית מאמינה? תגידי, למה עומדים פה כולם?

הבולגרי עושה טיפול לעזיזה.

שלא נדע. מה קרה למסכנה?

הבעל שלה. הביא לה פיצוץ על הפנים.

איזה מלוכלך: פעמיים בחודש מפרק אותה הפוצנק הזה.

הרופא הבולגרי, חיוכו הטוב לא סר מפניו, מפנה מבטו אל החלון ואומר, אולי קצת יותר בשקט שם.

שקט, שקט, מהסה מישהו ליד החלון את קהל הצובאים.

אם לא יהיה שקט, ממשיך הבולגרי הקשיש, אני סוגר את החלון.

חלאס, כבר יש שקט, אומרת האשה בחלוק הפרחוני.

גברת עזיזה, אומר הבולגרי לפציינטית שיושבת מולו, ראשה שמוט לאחור כדי לעצור את שטף הדם מחוטמה החבול, גברת עזיזה, אולי בכל זאת ניתן טלפון למשטרה?

מה יצא לי מזה, אומרת גברת עזיזה, ראשה מוטה לאחור. פעם כבר שמתי עליו תלונה, אחרי שנשברו לי ממנו שני צלעות. מה יצא לי מזה? עשו לו משפט. קיבל שלושה חודשים. מה יצא לי מזה? כמעט חצי שנה לא ראינו ממנו לירה אחת בבית. ועוד היו לי הוצאות לנסוע ביקורים ברמלה. בפעם הראשונה שעשיתי לו ביקור אמר, מחר בבוקר תלכי אצל העורך דין שלי, תביאי לו מאתיים שקל שאני חייב לו. בר־מינן: אני אומרת לו, מאיפה אני לוקחת מאתיים, אין לי אפילו עשר בשביל המכולת. יאללה, יאללה, הוא אומר לי, יש לי מספיק צרות מה־בית־סוהר. תעשי מה שאומרים לך. אני בתוך ההרא בגללך, אז יותר טוב שתשתקי. זה מה שיצא לי מהתלונה. אז מה, שאני אתחיל עכשיו עוד פעם סיפור עם המשטרה?

□

הדם עדיין קולח מחוטמה של גברת עזיזה. הבולגרי שב ומחליף את גלילת הצמר־גפן. האשה בשמלה הפרחונית אומרת שכל בעל מכה לפעמים את אשתו, לא עושים מזה עניין, אבל ככה להכות, עם פצעים ודם? תראה, תראה!

מי אומר לך שכל בעל מכה את האשה שלו? מזדעקת מאחור בעלת התבלול, שעדיין לא נרגעה ממחיר הענבניות בשדרות ירושלים.

אני אומרת לך, משיבה האשה בשמלה הפרחונית מבלי להסב ראשה לאחור.

בכלאת. הבעל שלי בחיים שלו לא שם עלי כאפה.

אז יש לך בעיה, מגחכת הפרחונית, לא מכה – לא אוהב.

תלוי איך מכה, מתערבת אחת צנר מה ששערה אסוף במטפחת.

תלוי שמלוי: רוטנת בעלת התבלול, חסר לו לבעל שלי, שירים עלי את היד שלו. כמו ג'וק הייתי דורכת אותו.

□

גברתן במיזע כחול, שעליו כתוב באנגלית, באותיות לבנות וגדולות: אוניברסיטת פרינסטון יו.אס.איי. יוצא למרפסת שמעל המרפאה וצועק לעבר החבורה הזוללת פול וחומוס בפולייה הפיתנית, שהים ירד, כדאי אולי ללכת להוציא דגים. מישהו מהחבורה שואל אותו בצעקה מאיפה הוא יודע שהים ירד, עוד יש רוח. הגברתן־מאוניברסיטת פרינסטון יו.אס.איי. אומר בצעקה שרק עכשיו דיבר בטלפון עם אבו־ג'ורג' ואבו־ג'ורג' אומר שיש קצת צפונית, אבל הים יורד מהר, עוד שעה יהיה שטיל לגמרי. שניים קמים מהשולחן להצטרף לגברתן, ללכת לים שידו, להוציא קצת דגים.

ואז מגיעה ניידת כחולה. ושוטר מבוגר, עם מכשיר קשר בידו, יורד ממנה ללא בהילות ושואל איפה זה ד"ר חזן. מפנים לו דרך והוא נכנס למרפאה, שואל מה הסיפור.

הרופא הבולגרי מצביע על הגברת עזיזה שמיישרת את ראשה השמוט ואומרת מה העניינים, אני בכלל לא קראתי משטרה.

אבל מישהו קרא, אומר השוטר בישוש, מה הסיפור שלך?

אין סיפור, תאמין לי אין סיפור, אומרת גברת עזיזה.

אין סיפור, מגחך השוטר, אבל יש דם. מי הוריד לך את הבומבה הזאת על הפנים?

באמת שום דבר, מתגוננת גברת עזיזה, תשאל את הרופא, אין עצם שבורה, לא צריך לתפור כלום, הכל בסדר גמור.

יאללה, תגידי כבר מי עבר על הפנים שלך? שואל השוטר.

זה באמת שום דבר, פורשת גברת עזיזה את ידה לצדדים. היתה איזה אי־הבנה. עם בעלי. עכשיו הכל בסדר. השתדינו.

השתדיתם? מגחך השוטר.

לא צריך לעשות מזה עניין, אומרת גברת עזיזה.

יש ניידת – יש אקשן. יש אקשן – עוזבים את החומוס, עוזבים את הפול, עוזבים את הבצל המצרי ובאים לשאול מה הסיפור.

אין סיפור, קובע הגברתן מאוניברסיטת פרינסטון יו.אס.איי., שבינתיים ירד ממרפסתו וברר מה הולך למטה. אין סיפור, הוא אומר, בסך הכל מישהו נתן גיהוץ קטן לאשה שלו.

□

השוטר חוזר לניידת. רושם משהו ביומן ואומר לנהג, יאללה, נתחפף מפה.

הרופא הבולגרי אומר לגברת עזיזה, שתחזיר את הראש שלה אחורנית, עוד יורד קצת דם מהאף, תיכף זה יעבור.

הקשיש מדוכן הפיס שואל את בעל המכולת מי טילפן למשטרה. בעל המכולת אומר מאיפה אני יודע, אצלי הטלפון מקולקל כבר שבוע.

גברת עזיזה קמה מהכסא ואומרת עכשיו הכל בסדר, אני הולכת הביתה, מזל שהשוטר עזב אותי.

הרופא הבולגרי אומר לה תשכבי כמה שעות, תנוחי.

גברת עזיזה אומרת: אני יבוא אחרי שבת לשלם לך.

הבולגרי אומר: זה בסדר, גברת עזיזה, תקחי את הזמן שלך.

הקהל שליד החלון מתחיל להתפזר. האשה עם התבלול והסל מוסיפה לרטון על מחירי הענבניות. חמש שקל קילו, היא זועמת, לא התביישו אלה לבקש חמש שקל קילו.

בעל המכולת עוצר ליד דוכן הפיס, שולף את ארנקו וממתין עד שהקשיש יפתח את האשנב. נו, הוא אומר לקשיש, תתן אחד, אבל שיהיה עם מזל. הקשיש מושיט לו את החבילה לבחירה ואומר, נבון שזה אתה טילפנת למשטרה?

אני? מה פתאום אני? נזעם בעל המכולת, מצדי שיהרגו אחד את השני, אני כבר שבע־עשרה שנים פה ויודע שלא מתערבים בעניינים של האחרים.

הגברת עזיזה ושתי חברותיה חוצות את הכביש. אתם תגידו לבעלי, אומרת להן גברת עזיזה, אתם תגידו לבעלי שזה לא אני קראתי למשטרה ושגם כן לא אמרתי מלה אחת לשוטר.

תחזיקי את הראש שלך אחורנית, שלא יתחיל לך עוד פעם דם מהאף, מייעצת לה אחת ממלוותיה.

שתהיי בריאה עזיזה, צועקת אחריה האשה שקבעה כי כל בעל מכה לפעמים את אשתו. אם לא מכה – לא אוהב.

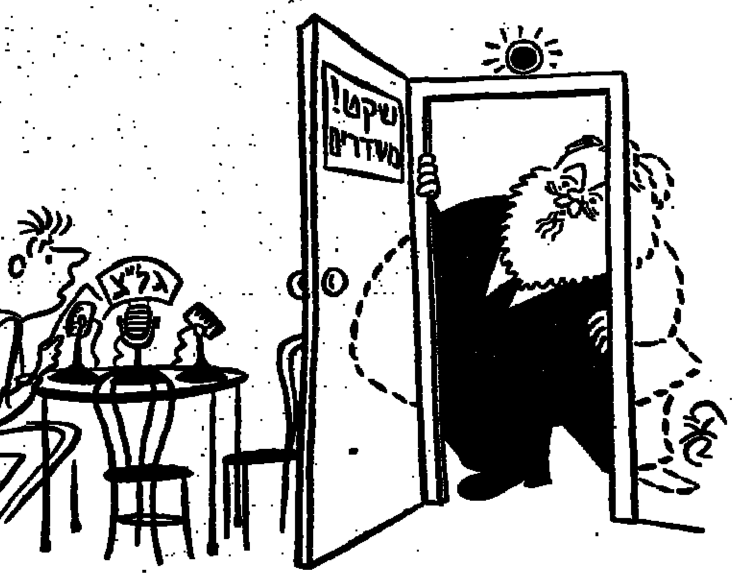

אנשים השבוע / מרק סגל

שלום בית בדקה ה־90

ממש לפני צאתו לארה"ב עשה ראש הממשלה, יצחק שמיר, כמיטב יכולתו לשים קץ ל"ברוגז" שהתפתח בינו לבין שני החברים האחרים ב"מועדון" ראשי הממשלה – ממלא־מקומו ושר החוץ שמעון פרס, ושר הבטחון יצחק רבין. שמיר הצליח להשיג שלום־בית זמני.

הם מטילים ספק בטענתו, שפורסמה בראיון ל"וושינגטון פוסט", לפיה לא ידע על תפקידה של ישראל ב"איראנגייט". פרס הביע את התמיהה, כיצד יתכן שמנכ"ל משרד החוץ דאז, דוד קמחי, דמות־מפתח בפרשה, לא הכניס את הבוס שלו בסוד העניינים.

נאמר לי, ששמיר היה "חמקני" בנושא זה במגעיו עם פרס ועם רבין.

מקור המקורב לשמיר אמר, כי הוא התייחס באותו ראיון לשלב השני של "איראנגייט", כאשר פרס היה ראש־הממשלה ויועצו לענייני־טרור עמירם ניר הוליך את קמחי.

הציטוט המדוייק מהראיון של שמיר היה: "אני לוקח אחריות מלאה יחד עם עמיתיי, בלי שום קשר אם ידעתי או לא".

אנשי פרס חושבים ששמיר רואה במדיניות של בת־יענה את הדרך הבטוחה ביותר בעתות משבר – ראה התנהגותו בזמן מלחמת לבנון ובפרשת השב"כ. הבוס שלהם, שנכנס במרץ לתפקיד ראש־הממשלה בפועל, סירב להתראיין ב"וושינגטון פוסט", כדי לא להביך את שמיר בביקורו בארצות־הברית.

תן לו בשיניים

כדי לבטא את מורת־רוחו מכך שהשרים שלנו (להוציא את השר־בלי־תיק עזר ויצמן) מצדדים באיראן במלחמתה עם עיראק, סיפר ד"ר דוד מנשרי, המומחה לענייני איראן במרכז דיין שבאוניברסיטת תל־אביב, את האנקדוטה הבאה:

צופה בתחרות איגרוף משך תשומת לב כאשר בסיבוב הראשון האיץ באחד המתמודדים להכות ביריבו, ובסבוב השני – עודד את היריב באותן מלים עצמן. כאשר שאל אותו שכנו מדוע עבר ממתנה למתנה, הסביר: "למעשה, בכלל לא איכפת לי מי מנצח. תבין, אני רופא שיניים".

מנשרי סבור, שזו צריכה להיות עמדתה של ישראל במפרץ הפרסי.

מחסום לארנס

שמעתי שממלא־מקום ראש־הממשלה שמעון פרס עלה לדוכן הנואמים בכנסת כדובר הממשלה, בדיון על שאלת יהודי ברית המועצות, כדי לחסום את נסיונו של השר־בלי־תיק משה ארנס להשתלט על תפקידו של שר הקליטה יעקב צור. השניים חלוקים ביניהם בשאלה, מי אחראי לטיפול בנושא היהודים הסובייטים.

המערך גם מאשים את ארנס בפוליטיזציה של המשרד לענייני ערבים, בטענה כי אנשיו בנגב ניסו למנוע ממנהיגים בדווים מלבקר אצל פרס.

הכרס והראיון

גולת־הכותרת בחגיגה שנערכה השבוע בגלי צה"ל לכבוד יום־הולדתה ה־38 של הכנסת היתה הסולחה המביכת מאוד בין שני "הילדים הנוראיים" של הפוליטיקה הישראלית – הח"כים יוסי שריד (רצ) וגאולה כהן (התחיה), שהפסיקו את הברוגז המפורסם שלהם כדי להגיש במשותף את התכנית "בוקר טוב ישראל".

גאולה כהן סיפרה כיצד התחילה לעשן בזמן המאבקים נגד פינוי ימית, ושריד לא נשאר חייב: "אני הדלקתי את הסיגריה הראשונה שלי ביום הראשון של מלחמת לבנון".

כתב גל"ץ מיכה כהן נזכר ביום בו בוטל ראיון מתוכנן עם אברהם שפירא (אגו"י), משום שהח"כ בריא־הבשר לא הצליח להידחק בדלת הצרה של האולפן הארעי שהוקמו בכנסת.

קוצים בדרך לוושינגטון

לשר הכלכלה והתכנון, גד יעקבי, יש מן הסתם עצבים חזקים מאוד. שר־החוץ שמעון פרס משאיר אותו על קוצים כבר חודשים בנושא מינויו לשגרירות בוושינגטון. זמן קצר לפני צאתו לארצות־הברית הבטיח לו ראש־הממשלה יצחק שמיר את תמיכתו, אך הזהירו, כי המתחים השוררים כעת בין הליכוד למערך יעכבו את ההודעה על המינוי.

פרס על הכוונת

במפלגת העבודה מותחים ביקורת הולכת וגוברת על שמעון פרס, בשל הטקטיקות שהוא נוקט בזמן האחרון.

תחילה נמתחה ביקורת על תמיכתו "הבלתי־מוסברת" ביעקב ניצן למשרת מבקר המדינה, שהכטיחה את התנגדות הליכוד וסיעות נוספות. ואילו בשבוע שעבר הטיחו כמה דוברים בהנהגת התנועה – כמו ראש מחלקת ההתיישבות של ההסתדרות הציונית העולמית נסים זווילי, מנהיג הסטודנטים דוד ריפלר ושר המשפטים לשעבר חיים צדוק – ביקורת על האסטרטגיה שלו בשאלת הסיוע לקיבוצים:

צדוק תמה מדוע אין המערך מקים חזית מאוחדת למען סיוע לקיבוצים, למושבים ולעיירות הפיתוח, ומבודד בכך את הליכוד בנושא תוספת הקצבות להתנחלויות.

נגד „ירדנון" הגדה

התחדש המאבק בין הקצוות הנציים ליוניים במערך. שלושה שרי ממשלה – חיים בר־לב (משטרה), יעקב צור (קליטה) ואריק נחמקין (חקלאות) – וכן יו"ר הכנסת שלמה הלל ומזכיר התק"ם אהרון ידלין, הופיעו באסיפת "נאמני הקו המרכזי" הנצי בתל־אביב, בראשות שמחה דיניץ. "הרוב השקט מבקש להחזיר את המפלגה אל הקו המסורתי", הסביר לי דיניץ.

היונים במפלגה, בהנהגת יו"ר ועדת החוץ והבטחון של הכנסת ח"כ אבא אבן, נועדו בתל־אביב לקראת אסיפה גדולה יותר, המתוכננת לאמצע חודש מארס. התבר החדש במפלגה, עזר ויצמן, הזהיר: "רק על־ידי פירוק ממשלת האחדות הלאומית נוכל להציל את תהליך השלום".

בין הנוכחים היו יו"ר ועדת העבודה והרווחה של הכנסת אורה נמיר, הח"כים הרב מנחם הכהן, נאוה ארד, אהרון הראל ויצחק ארצי וכן לובה אליאב. אבן תקף את נטיית מנהיגי מפלגתו לתמוך ב"ירדנון" הגדה המערבית, בהכריזו "עלינו לדבר עם הנציגים האמיתיים של הפלשתינים".

גויה של שבת

הנשיא חיים הרצוג זכה לשבחים על עמידתו במשך שישה חודשים מול לחצים להעניק חנינה לששת חברי המחתרת היהודית. אמנם הוא הביע את נכונותו לבדוק את בקשותיהם, אך רק לאחר שקיצונים מגוש אמונים, כמו הרב משה לווינגר ודניאלה וייס, יסיימו את משמרת המחאה שלהם מול בתיהם של ראש־הממשלה יצחק שמיר וממלא מקומו יצחק פרס.

יו"ר המרכז העולמי של "בני ברית", פריד וורמס, סיפר לי כי בעת שטייל בשבת בצהריים ליד ביתו של ראש־הממשלה הוא ראה את לווינגר ואנשיו מפגינים. אולם בשובו לאחר שעות אחדות ראה שמשמרת המפגינים הצטמצמה ונותרה בה רק אשה אחת, שלראשה שביס. היא דיברה אנגלית והסבירה שהיא אזרחית אמריקנית, לא יהודיה, ואוהדת את לווינגר.

וורמס, ממנהיגי יהדות בריטניה, אמר כי מוזר שלווינגר ושות' יעסיקו "גויה של שבת" גם בהפגנה כזו.

(בהסכם עם „ג'רוזלם פוסט")

סיור הורים
בביה"ס הטכני
של חיל האויר
בבאר-שבע
הורי תלמידים בוגרי כיתות ח', ט',
מוזמנים לביקור בביה"ס עם ילדיהם
ביום ד' 25 פבר' 1987
במגמה להתרשם מרמת ביה"ס ומהנושאים הנלמדים בו.
שעות הביקור בביה"ס: משעה 14.30
עד 17.00. לביה"ס ניתן להגיע באוטובוס
מספר 2, היוצא משוק באר-שבע לנווה-נוי
(משק עזר), או בהסעים מטעם ביה"ס
שיצאו מתחנות אגד ב"ש (מול מגרש החניה)
החל משעה 14.15 כל שלושים דקות.
ביה"ס הוא ללא פנימיה.
פרטים והרשמה: בכל לשכות הגיוס בארץ
ובדואר צבאי 2348 א-ש.
טלפונים: 03-234735; 03-693800

هكذا من الأصل

מן המגירה ומן המדף

שלום רוזנפלד

פולמוס דמיאניוק בפולין ו„הנקודה היהודית"

שני אורחים חשובים הגיעו מפולין כמשקיפים למשפט דמיאניוק: פרופסור קאז'ימייז' קונקול יו"ר הוועדה לחקר פשעי הנאצים (לשעבר שר־הדתות בפולין) וד"ר יאצק וילצ'ור, משפטן והיסטוריון, אחד המומחים הראשיים בוועדה זו.

שניהם היו מעורבים בפולמוס חריף שהתנהל בעתון היוקרתי „פוליטיקה" בנושא זהותו של „איוון האיום".

IWAN DEMIANIUK PRZED SADEM: NASTĘPNY PO EICHMANNIE

להגנתו של דמיאניוק נזעק בשם „החובה הנוצרית להגן על האמת" אדם שהציג את עצמו כאיש־קשר של תנועת־ההתנגדות הפולנית עם גיטו וארשה, המאיור (מיל.) תדיאוש בידנארצ'יק – עתונאי והיסטוריון. בידנארצ'יק – כך מסתבר מדבריו – עומד בקשר עם הארגון St. Raphael-Verein בארצות־הברית. מהו ארגון זה? אם נאמר עליו שחלקו ותפקידו בהגנה על נאשמים בפשעים נגד יהודים בתקופה הנאצית נתון לפחות במחלוקת, נהיה ממעיטים מאוד.

לא אביא כאן את כל טיעוניו של בידנארצ'יק (ב„פוליטיקה" בגליון מ־25 באוקטובר 1986) באשר לזהותו של דמיאניוק – מה גם שנושא זה נתון עתה להכרעתו של בית־המשפט בישראל.

אבל אינני יכול שלא להידרש לפחות למשפט אחד, שממנו משתמע שד"ר יאצק וילצ'ור כתב מה שכתב בנושא דמיאניוק „כיוון שבהיותו צעיר נרדף על־ידי הנאצים מטעמים גזעניים" – והמבין יבין.

הפולנים ולא רק הם יודעים לקרוא בין השורות ופיענחו מיד את ה„סתומות": יאצק וילצ'ור הוא כמובן יהודי. ואם הוא יהודי הרי כל היתר מובן מאליו...

כיוון שלא הבאתי את טיעוניו של אותו היסטוריון המציג את עצמו כאיש קשר של המחתרת הפולנית עם גיטו וארשה, לא אביא גם את כל הטיעונים הנגדיים של פרופ' קונקול וד"ר יאצק וילצ'ור.

אתייחס רק ל„נקודה היהודית" בוויכוח. בדברי־תשובתו אומר וילצ'ור:

„צר לי שבידנארצ'יק, מאלץ אותי לחשוף כאן ברבים כמה נתונים אישיים, מעשה שאינו ראוי לבר־תרבות. שהרי לא מכבד הוא להתוודות בפומבי אם אתה יהודי או לא.

בניגוד למה שמשתמעת מדבריו של בידנארצ'יק, אין כל רע לא בכך ולא בכך. אבל אם אני מגלה כאן כמה פרטים מתולדות חיי, הרי זה רק כדי להוכיח שה' בידנארצ'יק משקר".

ד"ר וילצ'ור מספר משהו על משפחתו. על אביו שהיה פולני למחצה ואוסטרי למחצה (ובשעתו – חייל בלגיון של פילסודסקי). בגלל סירובו לחתום על תעודת־השתייכות ללאום הגרמני, עונה האב בשעתו על־ידי הגסטאפו בלבוב – הוא נפטר ב־9 בינואר 1942 ונטמן בבית־הקברות הקאתולי בלבוב.

לאחר מכן מביא וילצ'ור כמה פרטים על מוצאה של אמו, ממשפחת־אצילים ידועה בפולין, ותוך כדי כך מגלה משהו על נסיבות מותה הטרגי:

„במאי 1942, הגסטאפו בלבוב אסר קבוצה של נשים פולניות שנאשמו בסיוע ליהודים. את כל הקבוצה הזו, שמנתה 10 נשים, רצחו הגרמנים ביריות".

אשר לזהותו של דמיאניוק כותב וילצ'ור:

„לא ניסיתי לשים עצמי במקומו של בית המשפט בישראל בקביעת זהותו של 'איוון האיום'. ההיפך הוא נכון. כתבתי: בנושא הקונקרטי האם דמיאניוק הוא 'איוון האיום' יכריע בית־המשפט בישראל. לעומת זאת מתמיה מאוד בטחונו של בידנארצ'יק בחפותו של איוון דמיאניוק, שהוסגר על־ידי שלטונות ארצות־הברית לבית־המשפט בישראל".

נערי ה„פלמ"ח" – ביוגרפיה יהודית

קיבלתי מכתב מרגש מאריה מייבלום, אחד משלושת נערי ספינת המעפילים „פלמ"ח" שראיינתי (יחד עם עמיתי גבריאל צפרוני) לפני 40 שנה. סיפרתי במדור זה את סיפור „הציד" על המעפילים שקפצו הימה ולבסוף נלכדו כולם והועברו למכלאה באנית־המלחמה הבריטית „אושן ויגר".

באיחור של שנות־דור איתרתי, תודות לכתבה זו, שניים מאותם נערים (משה קין ואריה מייבלום). על השלישי וולף הופנברג עדיין לא שמעתי דבר.

אני מביא כאן מכתבו של מייבלום המתמצת ביוגרפיה יהודית אופיינית לאותו דור, של צעירים רבים שעלו ב„דרך בים" (כשם שירו של אלתרמן) לארץ־ישראל:

כיום, כאשר אני מביט לאחור וחושב על תקופת עלייתי ארצה וכן זו שקדמה לה, קשה לי להבין מאין שאבנו, אני ושכמותי, כוח על מנת לעבור את תלאות העליה ארצה על כל הקשיים והסבל, שהיו כרוכים בה. לחיות מצב בו אתה מרגיש, שסוף סוף אתה מגיע לקרקע בטוחה, שבה ציפית לה ולפתע לעבור שוב לסטטוס של זר, פליט בלתי רצוי במחנה הסגר.

פגישתנו איתך, על אניית הגירוש „אושן ויגור" זכורה לי היטב. באותו יום לפני בואך הורה הרופא (או שהיתה זו יוזמת החובש), לרחוץ את שלושתנו משום שהיינו מזוהמים בליכלוך. לצורך כך, הוצאנו מהמכלאות ולאחר רחצה בגיגית קיבל כל אחד מאיתנו מהאנגלים זוג מכנסיים קצרים ונעלי טניס.

בגלל האווירה, ששררה באותו זמן באניה, אווירת מרי כנגד האנגלים, הצטיירה קבלת „רכוש" זה באור שלילי ונקטו נגדנו „סנקציות" מילוליות כאל „בוגדים". בזכות האשה, אשר הזכרת בכתבתך, הסתכמו הסנקציות בגידופים בלבד. היא שיכנעה את העולים הזועמים, שלא אמרנו דברים, שהשתיקה יפה להם. נוסף לכך פשטנו את ה„לבוש", שקיבלנו, והנחנו אותו בפתח המכלאה. צעד זה הרגיע את הרוחות לחלוטין.

באותו לילה; בדרך לקפריסין, נותרנו, כשלגופנו התחתונים בלבד.

עם שחר הגענו לנמל פמגוסטה ותחת משמר כבד הובלנו למחנה האוהלים מס' 61, אשר הוקצה לאניית „פלמ"ח".

בראשית שהותנו במחנה חיינו בתנאים לא קלים עד כדי רעב. אך תוך זמן קצר יחסית שופרו התנאים לאין ערוך. ולאחר כשנה של שהות במקום עלינו ארצה שם נעצרנו שנית במחנה עתלית. כעבור כחודש וחצי שוחררתי והועברתי למחנה קרית־שמואל וממנו יצאתי לחופשי, כשאני נושא תעודת זהות של פלשתינה (א"י), שעדיין תחת השלטון האנגלי. תקופה מסויימת שהיתי אצל בני דודי בעיר וכעבור זמן מה החלטתי להצטרף לחברי, שהיו באותו זמן בקיבוץ מעפילים (כיום נווהדים).

בארץ השתתפתי ברוב המלחמות, רבים מידידי, שהיו שרידים של משפחות, שניספו בשואה, מצאו את מותם במלחמות אלה, כשאין אדם אשר יניח אבן על קברם.

בשנת 1957 נישאתי – אשתי אף היא הגיעה עם משפחתה מגלות ברוסיה ועברה דרך קפריסין ארצה. נולדו לנו 2 ילדים. הבכור כיום בן 29 והצעירה בת 25.

אני עובד במכון לחינוך הנוער מיסודו של פנחס רוטנברג. במכון נעשית עבודה חינוכית, רחוקה מזרקורי העתונות, אך נדמה לאנשים רבים ולי ביניהם סיפוק רב.

מר רוזנפלד היקר, בקורות חיי, אשר משקפים חיי ילד יהודי במלחמה, ניתן למלא מספר ספרים, הן על החיים בגלות והן על תהליך ההישרדות, ששופו בניית החיים בארץ.

בברכה, אריה מייבלום.

כמה שווה „המאניפסט הקומוניסטי"?

אם ישנה בידיכם החוברת המקורית של „המאניפסט הקומוניסטי" של קארל מארכס ופרידריך אנגלס משנת 1848 תוכלו לקבל תמורתה 26.400 לירות שטרלינג.

את הסכום הזה קיבל בימים אלה במכירה הפומבית של „סותבי" בלונדון גורם שזהותו לא פורסמה ברבים.

מהדורה ראשונה זו של ה„מאניפסט" כללה בסך־הכל 1000 עותקים. הם הודפסו בלונדון וכאשר הובאו החוברות לגרמניה בשנת 1848 שנת המהפכה בגרמניה, שגם מארכס עצמו השתתף בה, הושמדו רובם בתחנת־הגבול. מן המהדורה הראשונה נותרו ככל הידוע שלוש חוברות ומן השניה – 10 בלבד.

הנאצים ערכו „ציד" אחר חוברות אלה והשמידו את כולן. החוברת בת 23 העמודים שנמכרה השבוע נושאת את החותמת של „חזית הפועלים הגרמנים" – ארגון נאצי שבא במקומם של האיגודים המקצועיים. הקונה הוא – אוסף בריטי פרטי. („דיילי טלגראף").

המשותף ל„זקני־ציון" ו„זקני־מוסקווה"

פרופ' מיכאל זנ"ד (מלמד בחוג ללימודים אירניים באוניברסיטה העברית בירושלים) פירסם בכתב העת „ביוונים" (מאי 1986) מסה מאלפת על „הדפוס הפראבוסלווי של האנטישמיות וגלגוליו היום".

לדבריו, יש ברוסיה שני דפוסים עיקריים של אנטישמיות: הראשון – הדפוס הפראבוסלווי (כלומר הנוצרי אורתודוכסי המזרח אירופי), שהוא מעין תת־דפוס של הדפוס הנוצרי הכללי. השני – הוא הדפוס המוסלמי, שהרי ברית המועצות היא המעצמה המוסלמית החמישית בעולם.

היהודי, בדרך כלל, מוצג בקרב המאמינים כדמות דימונית, שטנית.

„לא רק היהודי הקולקטיווי נתפס בדפוס המחשבה הזה כדמות דימונית, אלא גם כל יהודי כפרט, כאשר הוא יהודי דומיין כיצור שטני. רוסי כפרי יהיה אפילו משוכנע (בכל מקום, לפחות באזורים נידחים מסויימים) שליהודי יש אף סממנים חיצוניים של היותו מזרע השטן. זה נשמע כלא יאמן, אבל כאשר במחצית השניה של שנת 1941 התחילו להגיע לערבות אוראל (פלך צ'קלוב לפי המינוח הסובייטי הרשמי דאז) או לעבור דרכן רכבות פליטים, שבחלקם הגדול היו יהודים, מהאזורים המערביים של ברית המועצות הכבושים ו/או העומדים לפני סכנת הכיבוש על־ידי הנאצים, והשמועה על בוא היהודים פשטה בכפרים לאורך מסילת הברזל, איכרים מהכפרים האלה היו מגיעים לתחנות הרכבת במיוחד, כדי לראות במו עיניהם את היצורים השטניים האלה ולנסות לגלות כלום באמת יש להם זנב וטלפיים כראוי לזרע השטן".

האנטישמים היותר מתוחכמים שוב אינם משתמשים בדימונולוגיה מסוג זה. אחר שהחליפו את „היהודים" ב„ציונים", הם מטפחים את אגדת „זקני ציון" במהדורה חדשה.

מספר פרופ' זנ"ד:

„עד כמה עמוק חדרה דעה זו על היהודי, כמתחרהו של הרוסי בשאיפה לשלטון העולמי, להכרתו של המשכיל הרוסי המצוי והפכה לחלק אורגאני של השקפת עולמו יעיד, אולי, בצורה חותכת ביותר משפט אחד שהיה לגולת הכותרת של שיחה מקרית חטופה לפני כמה שנים בין מדען צעיר בשטח מדעי הטבע מעיר שדה רוסית, ששהה באנגליה במסגרת חילופי מדענים צעירים בין ברית המועצות לבריטניה, לבינו. משפט בו המונח 'ציונים' שימש תחליף ל'יהודים' או, אולי, משמע היה 'הכוח המוביל שבעם היהודי' והמונח 'קומוניסטים' היה תחליף שקוף למונח 'רוסים': 'בעצם' – אמר המדען הצעיר ההוא, וברור היה, שעבורו זוהי עובדה אלמנטרית כמוה כעובדות הטבע הידועות לכל – 'יש משהו משותף ביניכם, הציונים, לבינינו, הקומוניסטים: גם אנחנו וגם אתם שואפים לשלטון העולמי'".

עריק ה־ק.ג.ב. יעיד בתביעת־דיבה בלונדון

עד מיוחד במינו יופיע בימים אלה בבית־משפט בלונדון בתביעת־דיבה, שהגיש איש־עסקים יווני נגד השבועון „אקונומיסט" בלונדון. יהיה זה איש ה־ק.ג.ב. סטאניסלב לבצ'נקו שערק בשעתו למערב.

„אקונומיסט" פירסם בביולטין־לעיתונאים (שנמסר למנויים בלבד), שהעתון היווני „אתנוס" (האומה) במומן על־ידי ברית המועצות, אשר העבירה 1.8 מיליון דולר לצורך הוצאת העתון. המיליונר היווני ג'ורג' בובלס, שנחשב לאב עתון זה, בעל התפוצה הרבתית, נפגע מן הפירסום והגיש תביעת־דיבה.

הסנגוריה מטעם ה„אקונומיסט" תבקש מן המתבררים להשוות נוסח הידיעות שפורסמו ב„אתנוס" לנוסח של אותן הידיעות עצמן כפי שפורסמו ב„פראוודה" ו„איזווסטיה" מצד אחד ועתונים מערביים מצד אחר. בובלס ו„אתנוס" יטענו שאין ללמוד דבר מהשוואות אלה.

במקביל יצטרך הבר־הפושטים להכריע אם תקוותו הסיבנית של העתון „אתנוס", שטען כי הביולטין של „אקונומיסט" מנוצל על־ידי סוכנות הביון האמריקנית (.C.I.A), מהווה הוצאת דיבה.

„מחירו" של אונס באירופה

בשנותיהם של שנות־מאסר, מכל ארצות אירופה לפי הלקח של האנסים בהולנד.

שם המבוצע שבו „מבלה" אנס בכלא הוא שנה אחת(!) בלבד.

את זאת מספר „אקונומיסט" בהביאו השבוע ידיעה על מעשה שהיה בבריטניה: שלושה אנשים פרצו לבית במערב־לונדון ושניים מהם אנסו גם אשה צעירה שהיתה בבית. אחד הפורצים נדון לשלוש שנות מאסר בעוון האונס ואחר לחמש שנים. שניהם גם נדונו ברוכבות להמשך שנות מאסר על הפריצה.

כותב השבועון:

„שופט בריטי אמור לשקף את הערכים של החברה בגזרו דינו של עבריין.

הסערה שהתחוללה בציבור בעקבות פסק־הדין מוכיחה שהשופט לא עמד במיבחן זה.

גזר־דין זה גם אינו עומד במבחן ההנחיות שקבע אשתקד נשיא בית המשפט העליון, לורד ליין".

העתון מספר, כי ד"ר דוד תומס מאוניברסיטת קמברידג' חישב ומצא שבשנת 1985 העונש הממוצע על מעשה אונס בבריטניה היה פחות מ־43 חודשים כשלמעשה ריצוי־העונש בכלא הצטמצם ל־20 חודשים בלבד.

כאמור בראשית הדברים – עדיין יותר מאשר הממוצע במערב־אירופה בכלל ובהולנד בפרט.

קורט שוברט נגד קורט ואלדהיים

לפני 49 שנה היה קורט שוברט, הנער, עד לזוועות הנאצים – כבר אז החליט להילחם באנטישמיות

מאת ראומה זיסקינד

„ראיתי יהודים רוכנים על הכביש, מנקים את הרחובות במברשות שיניים. הזדעזעתי". קורט שוברט, בן 15, ראה את השפלת היהודים. היום, אחרי 49 שנה, הוא זוכר את המראה הראשון שעורר בו את ההתנגדות לנאצים.

בעברית רהוטה מסביר שוברט, פרופסור למדעי היהדות באוניברסיטת וינה, את תחילתו של „הקשר היהודי" הפרטי שלו באותם רגעים בהם נוכח באנטי־הומאניזם. אלו היו גם הרגעים בהם החליט להילחם באנטישמיות.

שוברט הוא אזרח אוסטרי נאמן לארצו ולדתו הקאתולית. „כבר בימי המלחמה החלטתי שאעשה כמיטב יכולתי ללחום נגד האנטישמיות", מסביר פרופ' שוברט, המבקר בימים אלה בישראל בפעם החמש־עשרה, עם רעייתו אורסולה. „כבר ב־1941 התחלתי ללמוד עברית תנ"כית בפקולטה התאולוגית. היו שתי פקולטות כאלה, האחת פרוטסטנטית והאחת קאתולית. אני בחרתי להתמקד בבלשנות שמית".

„בתקופת המלחמה לא עשיתי שרות צבאי בחזית כיוון שהיתה לי אסטמה. התפקיד שלי היה בהגנת אוויר. האיזור שעליו הייתי מופקד היה איזור מיושב ביהודים, „אי המצות" שמו. כחמישים אלף יהודים גרו באיזור, רובם עניים, דתיים מאוד, שהגיעו מגליציה.

„הנאצים הרסו את בית הכנסת הגדול במקום. לידו, היה בית אשר שימש סמינר לרבנים ונתפס על־ידי הנאצים. במרתף הבניין היו הרבה מאוד ספרים עבריים שמורים בארגזים. כדי להציל את כתבי הקודש אמרתי לדיירים שהספרים מסכנים את הבית, כיוון שאם תיפול פצצה, יש סכנה שהבית יישרף. לכן, אמרתי להם, כדאי שאשרוף את הספרים. בצורה זו הצלחתי להוציא את הספרים ולהבריחם לאוניברסיטה, למכון למזרחנות".

שוברט, אז בן 20, הצליח להציל עשרים אלף ספרי קודש. כבר אז התייחס אל „הברית הישנה" כתורת קודש. אלא ששוברט מקפיד להצניע את תרומתו לקהילה היהודית באוסטריה ואומר ש„זה היה בשבילי דבר מובן מאליו. כל מה שהיה אפשר להציל – זה היה התפקיד שלנו".

גם אביו היה פעיל במחתרת ההתנגדות לרייך הגרמני, והצליח להעביר לחיל־האוויר האמריקני, באמצעות הפרטיזנים ביוגוסלוויה, את תכניות בתי־החרושת שהנאצים היו מייצרים בהם את הטילים.

אביו של שוברט היה מן המעטים שהתנגדו לנאצים באוסטריה. על אחד מהם, פרופ' הנס טופי, המכהן זה שבועיים כשר לענייני מדע ומחקר בממשלת אוסטריה, מספר פרופ' שוברט: „אביו של טופי היה הקטגור מטעם המדינה אשר דרש גזר־דין מוות לרוצחיו הנאצים של הקאנצלר האוסטרי אנגלברט דולפוס, ביולי 1934. כשפלשו הנאצים לאוסטריה, רצחו את אביו של טופי".

לדברי שוברט, אביו של טופי נמנה עם מחצית האחוז של אזרחים אוסטרים שקיפחו חייהם במאבק נגד הנאצים. רוב האוסטרים שחו עם הזרם. אחד מהם הוא נשיאה של אוסטריה, ד"ר קורט ואלדהיים. המציאות הפגישה בצמרת השלטון באוסטריה את המתנגד לנאצים – הנס טופי, עם משתף הפעולה עמם – קורט ואלדהיים.

„לפני בניין הממשלה באינסברוק ישנו השער של שחרור אוסטריה, עליו חרוטה כתובת בלטינית: „מוקדש לאלה שנפלו למען שחרור אוסטריה". ואלדהיים לא עשה דבר למען שחרור אוסטריה. „עשיתי את תפקידי", אמר ואלדהיים על פעילותו בשנות הכיבוש הנאצי, ועל כך הבעתי את התנגדותי לבחירתו. נשיא צריך להיות אדם יוצא מן הכלל, ולא אדם ששחה עם הזרם. ואלדהיים, כמו קצינים אחרים בצבא, פעל על פי הוראות שקיבל, אבל לפעול במחתרת הוא לא העז. ציפיתי ממנו שלפחות יאמר: חבל שלא העזתי. ראוי לצפות מנשיא שלא יהיה כמו כולם", אומר שוברט.

בימים שקדמו לבחירות לנשיאות אוסטריה, התנגד פרופ' שוברט לבחירתו של ואלדהיים. „ואלדהיים הוא קאריירסט שרצה להצליח בכל התנאים, גם אז, גם היום, היה מוכן להסתגל לכל מצב. לכן, אף אחד מאלה הקשורים כיום במדיניות האוסטרית לא יעז לומר שהוא קשור באנטישמיות. ואלדהיים עצמו כתב מאמר ארוך בשבועון אוסטרי נגד אנטישמיות. אולי מפני שהוא איש קאריירה. אבל הוא עשה זאת".

בניגוד לציפיות, הביאה בחירתו של ואלדהיים תוצאות חיוביות. דווקא הכתם השחור בעברו של ואלדהיים, שנחשף בתקופת הבחירות, מאיר בזרקור חדש את יחס השלטונות ליהודי אוסטריה.

פרופ' שוברט מציין את „תגובתם של הממשלה וגורמים מדיניים אחרים נגד האנטישמיות. משרד החינוך האוסטרי הורה לכל בתי הספר התיכוניים לבקר במוזיאון היהודי באייזנשטאט ובמיוחד בשתי תערוכות שם: האחת, '1000 שנה ליהדות אוסטריה', והאחרת, 'הטלאי הצהוב באוסטריה'. הוראה זו ניתנה מאז בחירתו של ואלדהיים לנשיא אוסטריה".

פרופ' שוברט, המכהן כמנהל המכון ליהדות באוניברסיטת וינה חש „רוח אחרת: מכל רחבי אוסטריה פונים אל המכון כדי להשתתף בהרצאות על יהדות ובעיות של אנטישמיות, הרבה יותר מאשר בעבר. בסוף חודש מארס יתקיים באולפנים לגרמנית של אוניברסיטת וינה סמינר שיימשך חמישה ימים, בנושא האנטישמיות. 400־500 סטודנטים ישתתפו בסמינר".

פרופ' שוברט מודע לקיומם של גורמים אנטישמיים, אף על פי שלדעתו, פוחתת האנטישמיות בהתמדה: „לפני חצי שנה בערך הפציצו נאצים אוסטרים מכונית לפני בית מיושב ביהודים. שאלו את השכנים האוסטרים איך הם מרגישים עם זה, והם אמרו שהם מודאגים מהאפשרות שהמאורע יישנה. רק אחד מהם אמר: אוי, כן, חיכינו לזה כי הבית מיושב כולו יהודים. ברור שיבואו אנשים שרוצים להפציץ".

פרופ' שוברט: מצפון האנושות
(צילום: ראובן קסטרו)

פרופ' שוברט סבור שעל ישראל להחזיר את שגרירה לאוסטריה. „זה רק יכול להועיל לישראל, שכן אוסטריה מקשרת בין יהודי ברית המועצות לישראל. לדעתו, תגובתה לבחירתו של ואלדהיים מופרזת. המדיניות הישראלית לא יכולה להיות מוכתבת על ידי סנטימנטליות היסטורית. בין האזכורים יש שאומרים: 'אם היהודים נגדנו, מדוע אנו צריכים להמשיך במלחמה נגד האנטישמיות?'. זה פוגע במלחמתנו נגד האנטישמיות".

כדי להדק את הקשר עם ישראל הגיע פרופ' שוברט יחד עם שישה מרצים מהמכון ליהדות, שלומדים בו כמאתיים סטודנטים, בהם כשלושים אחוז יהודים. המשלחת מקיימת ימי עיון משותפים באוניברסיטה העברית בירושלים ובאוניברסיטאות תל־אביב, חיפה ובאר־שבע.

ביקורו הראשון בארץ היה בשנת 1949, כאשר הגיע לישראל עם עולים על האניה „גלילה". מהם, ומיהודים אחרים, ששהה עמם במחנות הפליטים בווינה בשנים 1945־1946 כדי לעזור להם, למד את השפה העברית המדוברת. בין השאר היה קשור בנסיונות ההעפלה הבלתי לגאליים בתקופת השלטון הבריטי בארץ, כשנתן ליהודים תעודות ובהן נכתב, שעל הסטודנטים להמשיך את לימודיהם בירושלים – ובדרך זו קיבלו ויזה מהבריטים לעלות ארצה.

הפרופסור מעיד על עצמו שהוא „בין יהודי הסגולה שאוהב את תל־אביב יותר מאשר את ירושלים, כי זוהי עיר אחידה מבחינת האוכלוסיה. בירושלים אין קשר טוב בין הדתות אלא מחלוקת, והקשה במחלוקות היא זו שבין המוסלמים ליהודים". לדעתו, הפתרון הוא קונפדרציה של הארץ: ישראל שלמה עם קנטונים ערביים, דוגמת שוייץ. כך אפשר יהיה להמציא פטריוטיזם משותף.

בתנ"ך מוצא פרופ' קורט שוברט את „הצד השני ההיסטורי, שלפיו יש לעם ישראל הזכות על הארץ הזו. אני מאמין בסגולת ישראל, בקשר הישיר בין ישראל לאלוהים. הקשר שלנו, הנוצרים, עם האלוהים, הוא עקיף. היהדות והנצרות הם שני קצותיו של מגנט. לדעתי, הדת היהודית מייצגת את מצפון האנושות", הוא אומר.

ארבע כנפות תבל

טוקיו: הגזע החדש

מאת לינדה סיג,
סופרת רויטר בטוקיו

למראית עין אין הרבה מן המשותף בין בנקאי־השקעות, מעצב אופנה ומתאבק סומו, בן 23, בעל מחשב אישי.

אך בעיני היפאנים הקשישים, צעירים אלה, בני ארצם, הם כולם „שינג'ינרוי" – גזע חדש המאיים לחתור תחת הערכים שהפכו את יפאן להצלחה כלכלית.

סוציולוגים מסויימים ביפאן רואים אותם כגירסה היפאנית של הצעירים המצליחנים בעלי המקצועות החפשיים המכונים בארה"ב „יאפיס". אך הדעות חלוקות בשאלה מהם המאפיינים שלהם – האם יש להללם או לגנותם.

הביטוי „שינג'ינרוי", שפירושו המילולי „גזע חדש של בני אנוש", ממצה את כל חרדותיהם של היפאנים בני הדור הישן ביפאן כלפי הדור שבעיניהם התרחק מהערכים המוכרים עד שנעשה בלתי מובן.

„יש פער גדול בחברה היפאנית", אומר סיטסוזה צ'יקושי, עורך השבועון „אשאהי", שלו מיחסים רבים את יצירת מטבע הלשון „שינג'ינרוי". „מבוגרים כה רבים מתלוננים על הצעירים. אחרים מכנים אותם פולשים, או נוכרים".

המותחים ביקורת על ה„שינג'ינרוי" רואים בהם נהנתנים שדעתם נתונה אך ורק לצבירת ממון.

„הם דור רכרוכי, שיטחי ורפה־רוח", קבע מאמר מערכת שהתפרסם זה לא כבר ב„טיימס" היפאני בשפה האנגלית. „אווירת האינדיווידואליזם שהשתררה בעקבות הדמוקראטיה שלאחר המלחמה התגלתה כדבר־מה שלילי יותר מאשר חיובי והתבטאה באנוכיות".

כצפוי, דוחים הצעירים היפאנים את התווית והביקורת המושמעת כלפיהם. אך רבים מסכימים כי מטרותיהם שונות לחלוטין מאלה של בני הדור הקודם, שהיה מוכן יותר להקריב את עצמו למען המשפחה, החברה והמדינה.

„המוקד כיום הוא חיי הפרט", אומר ריוז'ין נישיקאווה, איש עסקים עצמאי בן 26. „חברה היא רק מקור פרנסה".

מאחורי שינוי העמדות עומדת פריחתה חסרת התקדים של הכלכלה היפאנית ב־20 השנים האחרונות. „בפעם הראשונה בהיסטוריה של יפאן יש לנו דור שאינו סובל מחוסר ביטחון כלכלי ומאבטלה", אומר יועץ עסקים יפאני. „גישתם לחיים היא אופטימית יותר, פאראנואידית פחות, לעיתים לוקה בבטחון עצמי מופרז".

יתכן שהחששות ש„הגזע החדש" יכלה את החברה היפאנית אינם במקומם. הדור החדש בדרך כלל שמרני מבחינה פוליטית וכלכלית ונוטה להיכנע למוסכמות חברתיות בדיוק כמו הוריו.

כשמגיעה שעתם לחפש משרה, נוטים עדיין רובם המכריע לפנות לחברות גדולות, המספקות תחושה של הגנה. כאשר מתחילים לעבוד בחברה, יש לחץ גדול לנהוג על פי המוסכמות. „הם בדרך כלל אינם חזקים דיים כדי לנהוג אחרת".

אך בעידן שבו חוששים בעולם כולו מתפוקתה הגבוהה של יפאן והעודף שלה בסחר החוץ, יש סבורים כי הדור הצעיר עשוי להיות ברכה יותר מקללה.

„אומרים שעלינו להפסיק לעבוד קשה כל כך ולהקטין את חוסר האיזון המסחרי", מתלוצץ צ'יקושי. „אולי השינג'ינרוי יכולים לעשות משהו בענין".

דמשק: הקצינים מבריחים, הנשים מתגנדרות

מאת שפי גבאי,
סופר מעריב לעניינים ערביים

„בבוטיקים של דמשק מהייכות צעירות גנדרניות, שכמה מהן נהפכו למיליונריות משום שהן בנות מעמד האצולה של עדת המיעוט בסוריה, היא העדה העלאווית השלטת. הן נהנות מההכנסות של הבעלים, כולם קצינים בצבא העוסקים בהברחות מכל הסוגים – החל בסמים מבקעת הלבנון וכלה בסיגריות תוצרת חוץ וקפה".

כך מספרת עיתונאית מצרית, פארידה נקאש, ששהתה בבירת סוריה, בעיתון הקהירי „אל־אהאלי".

לדבריה, סוריה צורכת יותר מאשר היא מייצרת, מייבאת יותר מכפי שהיא מייצאת ומוציאה יותר מכפי שיש ברשותה. אישים רבים לחשו באוזניה כי הלוואותיה של המדינה מתרבות והיא קרובה לפשיטת רגל.

„הנשיא חאפז אסד אמר לי, כי יש טפילים במדינה המנצלים את המצב. אבל האנשים ברחוב סיפרו לי כי מה שנמצא היום יתכן שלא יהיה מחר".

העיתונאית חיפשה את מוצר היוקרה של סוריה, את הפיסטוק חלבי, אך זה לא היה מצוי בשוק. כל המוכרים הבטיחו שיביאו לה את המוצר באופן מיוחד, אך דרשו מחיר גבוה מאוד. כך נוהגים סוחרי סוריה בלקוחות המבקשים סחורות שאינן בנמצא. הם מוכנים לספק אותן למחרת, אך בהזמנה ובתשלום גבוה מראש.

עוד מספרת העיתונאית כי הפער בין שער הדולר בבנקים לשוק החופשי עומד על שתי לירות – 21 בבנקים ו־23 בשוק השחור. „הרבה חולי נפש מסתובבים ברחובות ומי שאינו חולה טרוד בחיפוש אחרי מוצרים חיוניים שנעלמו ואחרי עבודות נוספות כדי שיהיה אפשר לרכוש את המצרכים בשוק השחור".

השלטונות אינם מצליחים לבלום את האינפלציה שירדרה את סוריה לשפל חסר תקדים. לא רק קפה קשה להשיג, גם אבקת חלב ובננות ומכלי גז לבישול. הפסקות חשמל מתרחשות בכל יום ונמשכות לפעמים שמונה שעות.

בתי חולים בסוריה אינם מתפקדים בגלל המחסור בתרופות. מפעלים ובתי מלאכה הפסיקו לפעול בהעדר חלפים וחומרי גלם נוכח המחסור במטבע חוץ. בינתיים נוקט המשטר מדיניות של שיכוך כאבים.

העיתונאית גורסת כי המצב הקשה בסוריה עלול לדחוף שליטי מדינה זו להפנות עורף לסובייטים כדי ליהנות מהסיוע הכלכלי של המערב. היא גם „חוששת מאוד" כי ביום מן הימים יאלץ אסד אף להשתלב בהסכמי קמפ־דייוויד.

מ. גרילק

פרשה ופשרה

יתרו

זה לא יועיל...

„לא תחמוד" (שמות כ, י"ד)

זה לא יועיל.

זה לא יכול להועיל – למרות כל הרצון הטוב. למרות כל התכנונים הכלכליים, ויהיו מזהירים ככל שיהיו. למרות צעדי הריסון החריפים שננקטו ותכניות כלכלה חדשות – זה לא יועיל. כן לא יועילו כל הקריאות להידוק החגורה, לאיפוק בצריכה, אף לא תחושת הצורך הדחוף בהורדת רמת החיים.

מי שיכול, ימשיך לצרוך ללא אבחנה בלי להתחשב באינטרס הציבור. כל מחסום על דרך רמת החיים – ייעקף (שמותיהן וסיבותיהן של העקיפות ידועה – מפני „עין הרע" – לתנאי המצב). שביתות יוסיפו לפרוץ. יום יום יתגלו מיגזרים נוספים בהם משולמים משכורות עתק מעבר ליכולת הכלכלית של הגופים המשלמים (אתמול בל"ל, היום הבכירים באוניברסיטות). הטבות לא סבירות יוענקו כמקדם מעל ומתחת לשולחן. וכולם – ימצאו את הדרכים הכשרות והלא כל כך כשרות, להמשיך ברמת ההכנסה האישית, גם על חשבון הזולת, גם על חשבון העם והמדינה.

שכן כל עוד הלב החומד הוא נותן הטון למעשינו, לא יועיל דבר, והבשרה המוסרית מאתנו והלאה.

□

מול לב זה עומדים כל אדריכלי הכלכלה חסרי אונים. עליו הם לא יכולים לכוף אפילו צו מינהלי אחד. גדודי פקחים לא יצליחו לפקח על מסתרי תשוקותיו. אצלו – „העסקים כרגיל". על אף השפל הכלכלי והמוסרי הזמני, על אף הצורך לשנות משהו באיכות חיינו – הוא מוסיף לרצות, לתאוות, לחשוק ולהשתוקק אל אותם הישגים חמריים, תענוגות ומנעמי החיים, אשר היום הוא נקרא לוותר עליהם ואשר הריצה המופרזת אחריהם אשמה בחלקה במצב הקשה והחמור לתוכו נקלענו.

התשוקה מעצם טבעה, שואפת להגשים את עצמה. מעשינו הם תוצאה ישירה של המאוויים הכמוסים. „לפי שקביעות המחשבה בתאווה על איזו דבר (על חפץ מסויים שבידי חבירו) – יהיה סיבה לעשות תחבולה לקחת אותו ממנו... אפילו בחזקה אם לא נכל בעניין אחר..." (ספר החינוך מצווה תל"ב).

את פעולותינו יכול החוק לאסור, להגביל, להטיל עליהן פיקוח. אך לא על המחשבות והשאיפות. הן לא סרות אף פעם למרותו. ועל כן – דבר לא יועיל.

זו היא בעייתו של כל פרט (הפרט שאיכפת לו). זו היא היום בעייתה החריפה של המדינה.

למעשה, זהו מעגל הקסמים של המעש המוסרי בכללו. אנו נדרשים מכוח ההכרה לשלוט באופן מוחלט במעשינו. במעשים, שהם ילידי הרצון והשאיפה המקננים בנו. ואלו פורצים ספונטאנית מעמקי הישות.

וכמו להוסיף על המבוכה בא הצו החותם את עשרת הדברות (אותם נקרא בפרשת השבוע) והוא פוקד על האדם – „לא תחמוד" (שמות כ, יד).

אמנם סיבת הגבלה זו ברורה. אנו בהחלט מבינים, שבמקום בו מצויה חמדת הלב והיצרים גועשים, גם ה„לא תרצח" האמור בפסוק לפני כן, גם ה„לא תנאף" וה„לא תגנוב" נסוגים לאחור ואין בהם עוד רב.

אבל מאליה עולה שאלת הפרשנים כולם: כיצד עושים את זה?

אפשר לדרוש מאדם התאפקות במעשים, אך לא מתשוקות. איך אפשר לצוות לא לחשוב, לא לרצות ולא להשתוקק? הלא הלב חומד מעצמו בטבע נגד בחירת האדם" (הכתב והקבלה). איך חונקים רגשות גואים? מה הם האמצעים להפעלת צנזורה על מחשבות והרהורים? כלום יתכן הדבר? כלום רצוי הדבר?

אולם דווקא מנקודת אבסורד זו, בוקעת אמת חשובה. חשובה מאוד לעתיד האישי והלאומי.

מעולם, מעולם לא דרשה התורה מן האדם או מן החברה לא לשאוף, להימנע מן התמורה, לשים מחסום בפני הרצון. אלו הן תכונות יסוד בטבעו של האדם. אי־אפשר להשתחרר מהן. בלעדיהן הוא חי במדבר צחיח. נפשו שממה רוחנית וחייו לא חיים.

אכן, דייק בפסוק ותמצא: בדיבור „לא תרצח" או „לא תנאף" נאמרו שתי מלים אלו בלבד. כל האסור כלול בהן. הוא החלטי. אין מקרה, זמן או מקום, שהרציחה או הניאוף מותרים בהם.

לעומת האיסור של „לא תחמוד" בו נאמר בהמשך: „בית רעך... אשת רעך... וכל אשר לרעך" (שם). כלומר, הפסוק תחם את גבולות החמדה: חמדת רכוש הזולת. היא האסורה ולא עצם החמדה כנטיית הלב.

אבל, כאן מופיע ה„אבל" הגדול. כבני אדם בעלי הכרה והכרעה חופשית – נתונה בידינו ההחלטה מה לחמוד, אל מה להשתוקק ומה יזנה ביסוד השאיפה הממלאה את הלב.

אינסטינקט התשוקה והשאיפה הטמון באופיינו, הוא עיוור. אין לו מטרות מוגדרות משלו. הוא מוציא לפועל את הנחיות האדם. בדומה למחשב האלקטרוני, התוצאות שיפיק האדם יהיו בהתאם לאופי התוכנה שהפעילה את מערכות לבו.

על כן הקדימה התורה לאיסוריה, תוכנית חיובית. תוכנית המסוגלת להפעיל את רוחו של האדם. תוכנית פעולה, המשופעת במעשים, העונה לאתגר השאיפה הטמון בלבו של אדם, וממלאה אותו סיפוק שבהתעלות. זו תוכנית המעניקה טעם לחייו, מוצא לבעטיו האנושיים ותקווה להגשמה עצמית.

כלומר, היא מציגה בפני האדם תוכנית חיים אותה יכול הוא לחמוד ולהשתוקק אליה. נטיית לב זו יכולה כאן לבוא על סיפוקה.

ואז, רק אז, אחרי שהציגה את המטרה החיובית, כפתה התורה על שומעי לקחה את גישתה המגבילה בתחום המוסר האישי. עמדה המחמירה בדרישות המוסרה שלה עד לאיסור הרהורי החמדה לרכוש הזולת.

כי לא יתכן – כותב רבנו בחיי בספרו „כד הקמח" – לא יתכן לעקור את החמדה, האסורה בלב (הוא הדיבור האחרון בלוחות הברית), כל עוד לא נקבעה עמוק עמוק בלב, האמונה באלוקים (הדיבור הראשון מבין העשרה).

הנה המפתח. מי שאמונתו באלוקים (הדיבור הראשון) הינה אמונה חיה, מתמידה, דינמית ותוססת בנשמתו – לא חש שהוא מקריב משהו בהקפידו על איסורי התורה בניגוד למאמין השגרתי, שאמונתו הינה בבחינת „בפיו ובשפתיו כיבדוני ולבו רחוק ממני". המאמין האמיתי לא־חש שהוא מוותר. היפוך, התשוקה והחמדה הובילו אותו במסלולי תנועה אחרים – אל מטרות ואידיאלים גבוהים יותר, נעלים יותר.

גדולת נפשם של זן מיוחד זה בקרב המאמינים, תעצומות רוחם ותוקף מעשיהם חרוטים בדפי ההיסטוריה היפים ביותר של עם ישראל, מספרי התנ"ך דרך דפי התלמוד במרוצת כל הדורות עד לימינו אלה.

□

למען יחוש הקורא כיצד שלטו מאמינים דגולים אלו בתכונת החמדה נצרף לרשימה זו שלושה קטעים מאוצר מחשבתה של החסידות.

שלושה זוגות תפילין נותרו בעזבונו של הצדיק רבי משה סופר, תלמידו של „המגיד ממזריטש" ומחבר הספר „אור פני משה". תפילין שהשתמש בהן רק יחידי סגולה. אלמנתו ביקשה למכור זוג אחד תמורת הון עתק – שלושה שקלי זהב.

שמע, רבי מנחם מנדל מקוצק, נטל את כל רכושו ושלח את הכסף בידי שליח אל האלמנה, כדי לרכוש זוג תפילין.

חזר השליח לאחר זמן ובידיים רוטטות מסר את התפילין לרבי מקוצק וכלאחר יד הוסיף:

– בגלל התפילין הללו עברתי על האיסור של „לא תחמוד". לא יכולתי להתאפק הנחתי אותן.

הרבי לא הניד עפעף, החזיר את התפילין לידי השליח ואמר לו: הא לך תפילין אלו במתנה. אין לי שום צורך בהן, תפילין אשר הכשילו יהודי ב„לא תחמוד" לא נועדו לי...

ועוד:

מימי לא נצטרכתי לדבר – עד שהיה לי אותו. כל עוד לא היה לי הדבר בטוח הייתי שאיני צריך לו (רבי מיכל מזלוטשוב).

ועוד:

אחד מתלמידי הבעל שם טוב, בשכבו על ערש מותו, התבונן מבעד לחלון, בתכול השמים ובעצים הירוקים המלבלבים ואמר:

– „עולם עולם, כמה אתה מאיר למי שמואס בך ומתרחק ממך וכמה חושך ואפילה אתה מנחיל למי שרודף אחריך וחושק בך".

שלוש דוגמאות להבנה נכונה ועמוקה של צו התורה „לא תחמוד".

עולם יהודי

צנעא: „דבקים בתורה, לא רוצים עליה"

מאת שפי גבאי

„כשאנו שואלים את מנהיגי צפון־תימן – כיצד אתם מתייחסים לאלף היהודים שמצאנו בבירה צנעא, הם משיבים: 'מדוע אתם שואלים שאלה כזו? הרי הם אנשי הספר, המקיימים את כל המצוות שנצטווינו מהשמיים לשמור עליהן, כך שאנו עושים הכל זה דורות רבים כדי לתת להם תחושה שהם שווים בין שווים'".

כך פותח כתב השבועון „אל־אסבוע אל־ערבי", את כתבתו על קהילת היהודים בצפון־תימן.

השבועון, המופיע בפאריס, מספר כי אנשי הקהילה לא רוצים אף לשמוע שאלה הקשורה לעלייה לישראל. הם לא רוצים לעזוב את ארץ־אבותיהם ואף תוקפים את הציונות שניסתה בדרכים שונות לעקור אותם מאדמת תימן.

חכמי הקהילה אומרים, לדברי השבועון הערבי, כי עיקר דאגתם היום היא לבנות עוד בית־כנסת ולגדל דור חדש לאהבת התורה ולכיבוד ראשי המדינה המעניקים להם מכל טוב. „בכל אופן, אנו לא חושבים על עליה לישראל".

עוד נכתב בשבועון כי חכמי הקהילה סיפרו שהיו אצלם לפני שנתיים שליחים, מתחפשים לתיירים, והציעו להם לעלות לישראל. השליחים, נאמר, הציעו ליהודים לנצל שעת־רצון של שליטי המדינה שאינם מפלים אותם לרעה בתנועות שלהם בעולם. „אנו דחינו אותם ואף חדלנו לדבר עם כל מיני טיפוסים זרים המבקשים לשוחח אתנו".

כתב השבועון אומר כי בערים האחרות של צפון־תימן יש עוד יהודים אך מספרם לא ברור במדוייק. מה שידוע, הוא מוסיף ואומר, שכל היהודים נהנים מחופש מוחלט ומיחס טוב של המוסלמים. הם לא חיים בגיטו אלא מפוזרים בחמולות שבטיות השומרות עליהם תמורת תשלום שהיה מקובל עוד בימי האיסלאם הקדומים.

מדובר בתשלום לא גדול המוערך בכ־3 ימי־עבודה לחודש של כל משפחה יהודית. לא מדובר בניצול, מדגיש הכתב הערבי, אלא במינהג מוסלמי עתיק־יומין כלפי מיעוטים.

„קשה להבדיל במראה החיצוני שלהם בינם לבין שכניהם המוסלמים. הם לבושים ככל המוסלמים אולם מזהים אותם לפי פיאותיהם הארוכות. ילדיהם לומדים עברית אולם בני־הקהילה מדברים אותה ערבית של שכניהם המוסלמים.

„אומר יהודי מכובד ששמו יחיא דוד צברי: 'אנו מאושרים פה ולא נטוש גם אם ינסו לאלץ אותנו לצאת. אני אב ל־10, שבעה מהם זכרים, ואני מגדל אותם לאהבת המולדת תימן'".

העתונאי הערבי מספר עוד כי המפרנסים הם אנשי־מקצוע מעולים במלאכת הצורפות אבל הם גם חקלאים משובחים.

הנשיא עלי עבדאללה צאלח אמר לעתונאי: „אני לא מטיל עליהם כל הגבלות תנועה ואף לא מונע מהם אפשרויות יציאה מהמדינה. בנושא זה הם שווי־זכויות. אבל הם נאמנים ואינם רוצים לצאת. הם מבוססים ומרגישים טוב. הקהילה הזאת אינה רוצה בשום אופן שיקשרו אותה או שיסבכו אותה בסכסוך הערבי־ציוני. הם בני־הספר ואני אוהב את נאמנותם".

ילדים יהודים ב„חדר" בצפון־תימן: „מזהים אותם לפי פיאותיהם".

רומא: יהודים יורשו לא לעבוד בשבת

מאת סטיבן וילסון,
סופר אי.פי. ברומא

יהודי איטליה יוכלו שלא לעבוד בשבתות ויורשו לנכות את התרומות למוסדות יהודיים מתשלומי המס. כך נקבע בהסכם שנחתם בין ממשלת איטליה לבין הקהילה היהודית.

טוליה צבי, נשיאת איחוד הקהילות היהודיות באיטליה, מסרה כי ההסכם יחליף חוק מדינה משנת 1930, אשר הסדיר עד כה את פעולותיהם של יהודי איטליה.

לדבריה, יבטא ההסכם החדש את זכויותיהם של 35־40 אלף יהודי איטליה ויגדיר את היחסים בין המדינה לבין הקהילה היהודית. כ־40 אחוז מיהודי איטליה מתגוררים ברומא. זו הקהילה היהודית העתיקה ביותר במערב אירופה.

„ההסכם הזה מגן עלינו מפני אפליה ומבטיח את כיבוד צרכינו הדתיים", אמרה צבי.

לדבריה, ההסכם, הכולל 34 נקודות, הושג בעקבות עבודת צוות של נציגי הממשלה והקהילות. היא וג'וליאנו אמאטו, תת־שר במשרד ראש הממשלה יבדקו את ההסכם ואחר כך יימסר לידי ראש הממשלה, בטינו קראקסי, ולאישור הסופי של הפרלמנט.

זהו ההסכם האחרון בסידרת הסכמים בין קבוצות דתיות לבין ממשלת איטליה, החל בקונקורדאט המתוקן שנחתם בפברואר 1984 עם הוותיקן, שלפיו שוב אין הדת הקתולית נחשבת דת־המדינה באיטליה.

טוליה צבי אמרה כי ההסכם המוצע מכיר רשמית בזכותם של היהודים העובדים בשירות המדינה ובמקומות עבודה פרטיים שלא לעבוד בשבת. את השעות החסרות הם יכולים להשלים ביום ראשון, או בימים אחרים.

עוד לפי ההסכם, תרומות של עד 7.5 מיליון לירטות (5,700 דולר) לקהילה היהודית ייחשבו לצורך ניכוי מס.

עד לאחרונה, כל ילד לאם יהודיה נחשב אוטומאטית חבר בקהילה היהודית שבה הוא חי, ונדרש לשלם מסים לקהילה בעבור שירותי רבנות, בתי ספר ופעולות צדקה.

ביולי 1984 פסק בית־המשפט החוקתי של איטליה, כי יהודים אינם חייבים להצטרף לאחת מ־21 הקהילות. בעקבות פסיקה זו, החברות בקהילה היא מרצון.

ההסכם גם יאפשר ליהודים לחבוש כיסוי־ראש בזמן מתן שבועה בבית המשפט. יהודים בבתי סוהר, בבתי חולים, במוסדות סיעודיים ובצבא יורשו להיעזר בשירותיו של רב ולדרוש מזון כשר – על חשבונם.

תוקם ועדה מיוחדת שתפקח על שימור המורשת היהודית, לרבות אנדרטות, בתי כנסת ובתי קברות. תורשה פתיחת הקטאקומבות היהודיות לביקורי תיירים ולחפירות ארכיאולוגיות.

עוד נאמר בהסכם, כי רבנים יוכלו לבוא לבתי ספר ולהרצות בנושאים יהודיים, המשטרה לא תורשה להיכנס לבתי כנסת בלי אישור מיוחד, להוציא מקרי חירום, והקהילה היהודית תוכל להגיש בקשה לעזרה במימון הקמתם של בתי־כנסת חדשים.

פאריס: „מיניטל" משמש כשדכן

מאת תמר גולן,
סופרת מעריב בפאריס

„מיניטל" הוא חידוש צרפתי מקורי, אשר אפילו באמריקה הגדולה אין דומה לו. כאן, כל בעל טלפון יכול היום לקבל חינם, ממשרד הדואר הממשלתי, את המכשיר, שאינו אלא מחשב אישי קטן המופעל באמצעות קו טלפון.

חברות ופרטים יכולים להציע את שירותיהם באמצעות „מיניטל". הם משלמים דמי שירות לחברת הטלפון, ומקבלים קוד מיוחד, שבאמצעותו ניתן להתקשר עמם.

כך, ניתן היום בצרפת לקבל דיווח מוקדם של מצב החשבון בבנק, לרכוש כרטיסי נסיעה ברכבת, להזמין מצרכים מהמרכול, או לשוחח בעזרת המחשב עם בת זוג אלמונית.

היום אפשר גם לקבל בדרך זו תקציר של העתון „מעריב" ועתונים יהודיים וישראליים. על המעוניין רק להקיש על המקלדים את הסימן Juseotel ולשלם מחיר של שיחה מקומית כל 35 שניות, וכבר הוא מחובר.

„הנקודה היהודית": מפעילי השירות החדש מציעים גם כתובות ומודעות בנושאים המעניינים יהודים – בתי מלון ומסעדות המגישים אוכל כשר ומשרדי שידוכים.

هكذا من الأصل

סימני נפט

יואב שנצר ויורם נאמן

תזמורת כלי שאיפה מהולנד תופיע בפארק הירקון

במסגרת חגיגות האביב של תל־אביב, תגיע לארץ תזמורת כלי השאיפה של אמסטרדם. בתזמורת – כלי שאיפה רבים ושונים מעץ ממתכת מזכוכית ומניר

במסיבת עתונאים שהתקיימה מיד עם הגיעה של התזמורת לאר־רץ, התקשה מנהל התזמורת להס־תיר את מצב רוחו המרומם, וסיפר כי התזמורת ממזגת בתוכה מסו־רות שאיפה עתיקות וחדשות. כך למשל יש בה כלי שאיפה אינדיא־ניים מהרס בצד נרגילות מפיברג־לס. הלהקה תבצע בארץ את הקונצ'רטו לנרגילה ולכינור בסי במול מז'ור מאת יוהאן סבסטיאן בוף. ראש עירית תל אביב שלמה להט אמר כי יש לו שאיפות גד־לות מהתזמורת והביע תקווה כי גם הקהל יוכל לקחת חלק בקונצ־רס.

בית דגון תוכרז כאיזור סחר חופשי

כשהוא שופע חיוכים חנך אתמול השר אריאל שרון את איזור הסחר החופשי בבית דגון. מעתה יתנהל המסחר חופשי חופשי, ללא התערבות של המשטרה. בתוצאה מכך יקטנו פערי התיווך, המחירים יוזלו והמשתמשים יוכלו לב־צע קניות בבוף.

ניתוח השתלת כבד ראשון מסוגו בבית החולים "אסותא"

הכבד שבתמונה משה סומו מחולון הוש־תל אמש בהצלחה בניתוח נדיר שנערך בבית החולים "אסותא". את הניתוח ביצע גנן בית החולים שהצליח להשתיל את הכ־בד באמצע הגינה לפני הכניסה הראשית.

קודם לניתוח אמר מר סומו כי הוא חיכה להשתלה זו למעלה משנה, וכי הוא מקווה שאחרי ההשתלה הוא יגיע למנוחה ואל הנחלה. נמאס לו לזוז ממקום למקום והוא מקווה שמעתה יזכה לקצת שלווה.

הבוז לסרבניות הביוץ

שוד ושבר. זעקה גדולה. אלפי בנות ישראל הכשרות נוטלות מיני חומרים הקרויים, רחמנא ליצלן, גלולות נגד הריון, המשבשות, לא עלינו, את סדרי בראשית ומרבות הפקרות על כל גבעה ותחת כל עץ רענן, וגם גוזלות פרנסתם של מיני גניקולוגים ומיילדות ומוהלים ואין פוצה פה ומצפצף.

במוצ"ש קודש תערך בק"ק בני ברק עצרת מחאה וזעקה נגד סרבניות הביוץ. תישלח הממשלה הציוניסטית צו ביוץ לכל בת ישראל ותישלחנה סרבניות הביוץ לכלא.

תנועת העבודה – לעידן חדש

מנהיגי מפלגת העבודה התפנו מעיסו־קיהם כדי לכבד בנוכחותם מפגן מרהיב של תנועת העבודה: התנועה החלה עם הנץ החמה בעזה, כשמאות פועלים עלו על טנדרים מסוג פיז'ו ונסעו באורות דלוקים למקומות העבודה בתל אביב.

במהלך הנסיעה לתל אביב הנפו כר־זות שקראו "לציונות לסוציאליזם ולסנד־רים", ונישאו נאומים ביידיש בעד חיזוקה של תנועת העבודה ובזכות הסתפקות בחצי לחם לבן ובשמנת.

יום בחייו של שרה בטחון

כתבנו גיא ארליך גלווה לשרה בטחון במשך יום שלם, וזה דיווחו:

- 08:00 – שרה בטחון מגיע לקריה בתל אביב ומשתתף בטקס הרמת כוסיות לכבוד הרמטכ"ל היוצא.
- 08:30 – דיון עם מפקדי חיל האויר.
- 08:45 – שרה בטחון שותה שני דרינקים בטקס השקת כוסיות לכבוד הרמטכ"ל הנכנס.
- 09:15 – הרמת כוסית עם שלושת הטייסים האמריקאיים שהצליחו להביא לארץ ארבעה מטוסים מדגם F-16 סי.
- 10:10 – שרה בטחון נועד עם מזכירתו כדי לעבור על החומר שהצטבר על שולחנו.
- 11:10 – יצחק רבין סוקר מסדר סיום של קורס טיס הוא מבצע תמרונים אוירובטיים על המסלול וזוכה לתשואות חן מהקהל. בסיום שוב מרימים כוס.
- 14:00 – השר דופק כמה קוניאקים בסעודה עם נשות המגבית.
- 15:00 – שרה בטחון נפגש עם יצחק רבין בפורום השרים האנליסטיים.
- 17:00 – שרה יורד על בקבוק עראק עם הש.ג. בשער ויקטור, ושולח את הנהג הביתה.

מפעלי הבייבי סאלי מודיעים על פתיחת קו ייצור חדש:

מים קדושים

לשים על הטלויזיה
סגולה נגד האדון סוורי

לשון הרע

עמוס לבב

שמיר יחזור במטוס מטען מצרי

בעקבות החיסכון הניכר שהושג בטיסת יצחק שמיר לארה"ב במטוס מטען, הוחלט כי ראש הממשלה גם ישוב ארצה בדרך דומה. אולם התברר כי בשבוע הבא לא מתוכננת שום טיסה לישראל של מטוס מטען, ולכן תשוב הפמליה במטוס מטען מצרי.

המטוס ינחת באלכסנדריה, ושם יתפסו הישראלים טרמפים במשאיות ובאוטובוסים מצריים, העושים דרכם לעבר הגבול הבינלאומי. באילת תשאר הפמליה שבועיים במלון 'אביה סונסטה', כדי להתאושש מתלאות הדרך.

דובר ראש הממשלה אמר כי מר שמיר רצה והצליח להפגין צניעות, בהחליטו לעשות דרכו לארה"ב במטוסי מטען ובטרמפים: "חוץ מזה לא היתה לנו ברירה. שמעון פרס ביזבז לנו את כל תקציב הנסיעות בטיסותיו סביב הגלובוס, ואחר כך בא הנשיא הרצוג וממש הרס את מטוס חיל האויר בחיתוליו המסובנות על המים, לחופי איים נידחים".

אנשי הפמליה התלוננו כי הטיסה לארה"ב בתא המטען היתה מפרכת. "שמיר היה היחיד שלא התלונן", סיפרו, "הוא ישב בשקט 12 שעות על ארגז של טילי 'לאו', שהיו מיועדים לאיראן והוחזרו לוושינגטון בעקבות חשיפת הפרשה האיראנית. כל הכבוד לו".

נודע כי רעיית ראש הממשלה, שולמית, התנהגה אף היא למופת. היא ישבה על קופסאות של מנות הקרב, והעסיקה את עצמה בנסיונות להכין ארוחות סבירות לחבר'ה, מלוף ותירס. בזמן שנותר בהנה את השעונים שהיא ובעלה רכשו לנכדי הרון דייגן, מירקה אותם והורידה את תוויות המחיר.

שאר חברי הפמליה, המנכ"ל יוסף בן־אהרון, מזכיר הממשלה אליקים רובינשטיין, היועץ הכלכלי עמוס רובין והיועץ לעניני תפוצות הארי הורביץ, העבירו את הזמן באליפות שש־בש.

בידיעה שלא אושרה נמסר כי המזכירות, נורית ומימי, שיחקו בטילי 'הוק' משומשים, שאף הם הוחזרו מאיראן, ורק בנס נמנע אסון כבד.

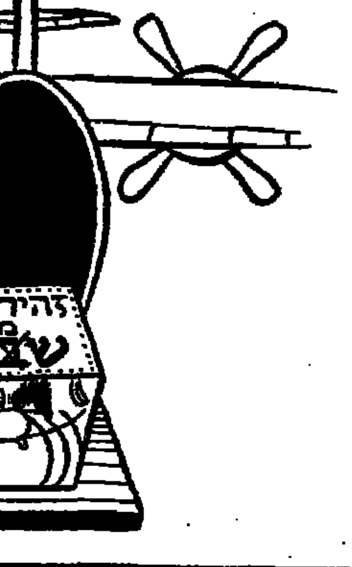

השכר במשק ישווה לשכר הבנקאים

השכר השנתי הממוצע במשק יושווה לשכר החדשי של הבנקאים. בכך יגדל שכרם של השכירים ב־25 אחוז בממוצע.

החלטת האוצר גרמה שמחה רבה בין השכירים. עובדי המינהל והמשק בבתי־חולים, ששכרם השנתי הושווה לשכרו החדשי של בינו צדיק מבנק לאומי, הפסיקו את שביתתם מיד כאשר הביא להם נציג ההסתדרות את הבשורה.

"אתם יודעים מה זה בשבילי 11 אלף דולר בשנה?", שאל בהדווה אחד העובדים. הוא אמר כי איננו מקנא בעובדי חברת החשמל, ששכרם השנתי הושווה עם הפנסיה החדשית של ארנסט יפת. "שיהיו בריאים", אמר ברוחב־לב, "אנחנו נסתדר גם עם המשכורת של בינו צדיק".

רק בקרב הרופאים והאחיות שוררת מרירות. שכרם הושווה למשכורת החדשית של מנהל בנק הפועלים. "בשעה ששכרם של רוב השכירים עלה פלאים, עשו רק מאיתנו קוציאליסטים", רטנו.

מזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר, אמר כי בהצמדת שכרם השנתי של העובדים בישראל לשכרם החדשי של הבנקאים, "נקבעה נורמה חדשה והובטחה רמת־חיים גבוהה לרוב השכירים במשק".

יחולקו תעודות פעם בשבוע

משרד החינוך הורה לבתי־ספר להלק תעודות מדי שבוע בשבוע. נמסר כי הדבר נועד להגדיל את הכנסותיה של הקרן הקיימת.

בט"ו בשבט הביאו מיליון ורבע תלמידים גאים תעודות שליש הביתה. על כל תעודה היה מודבק בול דוד בן־גוריון, בסך ש"ח אחד. ההכנסות הועברו לקרן הקיימת לישראל. כל תלמיד בכיתה א' יכול היה לחשב ולמצוא כי זוהי הכנסה נאה של מיליון ורבע ש"ח.

בעקבות לחץ ההורים, הורה משרד החינוך לבתי־ספר להוציא תעודות כל שבוע. דובר המשרד הסביר כי בכך יושגו שתי מטרות: ההורים יוכלו לעקוב ביתר קלות אחרי התקדמותם של ילדיהם בלימודים, והקרן הקיימת תקבל "יערות של שקלים", בלשונו.

הורים לתלמידים גרועים, שאינם מעוניינים לקבל תעודות אשר יהרסו להם את כל סופי השבוע, יוכלו לגשת למשרד החינוך עם פנקס קופת חולים ודרכון, ולשלם את קנס התעודה מראש. הם יקבלו הנחה של 20 אגורות על כל תעודה שיסרבו לקבל, אך יחוייבו בתשלום היטל רכב נוסף על ההיטל הנוסף.

שרון מתנגד לממשלה צרה

שר התעשיה והמסחר, אריאל שרון, הביע השבוע התנגדות תקיפה להקמת ממשלה צרה.

בנאום שנשא בפני סניף חרות בשכונה ג' באשדוד, אמר השר, כי זוהי מזימה של המערך ואנשי מחנה לוי. "הם יודעים שלא אצליח להיכנס לממשלה צרה. אחרי שהם נכשלו בכל המזימות נגדי, הם שלפו את הנשק האחרון הזה", אמר.

חברי הסניף קיבלו בתשואות את דברי השר שרון. הם הבטיחו לו כי ייאבקו בעד המשך פעילותה של ממשלה רחבה. "שם פועל אריק בנוחות ובלי לחץ", לדבריהם.

בטקס מרגש שנערך בתום ההרצאה, מונו 50 מחברי הסניף כמפקחים על המחירים. בכך מגיע מספרם של המפקחים ל־2300, והדבר מבטיח לשר שרון רוב בוועידת חרות, ואגב אורחא גם את ריסון האינפלציה.

א יועיל...

אתגרים של משא־ומתן

אבא אבן

הדיון על הוועידה הבינלאומית חורג מכל שורה של הגיון. האפשרות, שראש־ממשלה בישראל ישלול משר־חוץ את האפשרות לברר מיגוון של שיטות לקידום השלום, לא עלה על הפרק או על הדמיון לפני כינון ממשלה, שבעלי חוש הומור מכנים אותה „ממשלת אחדות". ברובה המכריע נובעת המתיחות משיקולים ומצבי־רוח, שאין להם קשר עם גוף הסוגיה הנדונה: אך בחלקה המסויים יונקת האווירה מאי־הבנת מושגים ומונחים ומנטייה להתעלם מרצף הנסיון.

נקודת המוצא של כל דיון ספוי היא הגדרה מדוייקת של הנושא. המטרה אינה „ועידה בינלאומית". המטרה היא מו"מ: זאת, באשר אין תקווה, שהצדדים הנוגעים בדבר יקרבו את עמדותיהם או יגמישו את ניסוחיהם אלא בתוך (או לקראת) סיכוי ממשי של הידברות. התקדימים המבססים הנחה זו בהיסטוריה הדיפלומטית הם רבים מספור, אך אין לנו צורך להרחיק את עדותנו מעבר לנסיון הישראלי־מצרי בשנות 1974־1979.

אם המטרה היא משא־ומתן, הרי מן הראוי להיות פתוחים לכל שיטה או מסגרת, שתוביל אל המטרה. מכאן, שיש צורך להתחשב עם אילוצים, מעצורים, רגישויות ואפילו תסביכים, שלא כולם מעולם ההגיון הצרוף. שום חובה אינה מוטלת על ההיסטוריה להיות הגיונית. יש רק להבטיח, ששיטת המו"מ לא תגרור את אחד הצדדים לתכתיב או לאובדן מערכה מראש. כפי שאין לשלול את מושג ה„וועידה" (Conference) כך אין להפוך את המושג „מו"מ ישיר" לנושא של פולחן. לוועידות שלום יש מניין לא מבוטל של הישגים, ורק נגועי בורות ישללו את השיטה על הסף. די שאנקוט כמה כותרות, הקיימות בזכרונם של כל אלה, שצעירותם אינה מופרזת: ועידת חוזה השלום עם יפאן (1951), ועידת ארבע המעצמות על החוזה האוסטרי (1955), ועידת ז'נווה 1954 לפתרון בעיות תוניסיה, ועידת פאריס, שהביאה להפסקת האש בווייטנאם (1973), ועידת השלום למזרח־התיכון, שהולידה את הסכמי ההפרדה ישראל־מצרים־סוריה (1973), ועידת הבטחון ושיתוף־הפעולה האירופי (1975) ועוד. במארס 1968 קרא המתווך גונאר יארינג „לוועידה" בניו־יורק לשם ביצוע ההחלטה 242. הודעתי לו על היענות ישראל ליוזמה זאת, אך מצרים וירדן סירבו. ואילו בשנת 1977 עסקו מנחם בגין ומשה דיין בהכנות לוועידת שלום לפי דגם ז'נווה בהשתתפות בריה"מ (שלא נתבקשה למלא שום תנאים מראש), ואמות הסיפים בישראל לא נעו ולא הזדעזעו.

כפי שהיו ועידות בינלאומיות, שהניבו תוצאות רצויות, כן לא נחל המושג „מו"מ ישיר" הצלחה בלתי־מוגבלת. מנסחי מצע המערך לכנסת הנוכחית (1984) ושל החלטות ועידתה של מפלגת העבודה (1986) לא כבלו את ידיהם בתוספת המיותרת „ישיר". חבל, שמקוצר רוח ועבודה קשה לא התברכנו ביצר־השמטה דומה בניסוח קווי היסוד של הממשלה הנוכחית. העובדה הקובעת היא, שבהיסטוריה הקונכרקטואלית של הסכסוך הערבי־ישראלי כל ההסכמים שהושגו יצאו מטעמדים שלא היו ישירים־בילאטראליים, ואילו כל ההידברויות הבילאטראליות נסתיימו באפס תוצאה (עבדאללה ב־1960 וחוסיין עד היום הזה). הסכמי שביתות־הנשק נקבעו בוועידות ברודוס; הסכמי הפסקת־האש נקבעו בתיווכים של או"ם ובהשראת וושינגטון ומוסקווה; הסכמי המים בשנת 1955 הושגו בתיווך אמריקני; הסכמי ההפרדה עם מצרים וסוריה נפתחו בוועידה ונמשכו ב־1975 בתיווך אמריקני; המאמץ להגיע לשלום עם מצרים בדרך של מו"מ ישיר עמד להתמוטט באיסמעאיליה ובמינה־האוס, אילמלא הועבר הדיון לארה"ב לטיפול משולש, קרי: לסוג של ועידה.

עכשיו נטוש הוויכוח בשאלה אם לממשלת ישראל היום יש מחוייבות למושג של ועידה בינלאומית. התשובה הפורמלית ברורה. יצחק שמיר ועמיתיו בליכוד מציגים את עצמם כחסידי הסכם קמפ־דייוויד. אותו הסכם מושתת על החלטות מועצת הבטחון 242 ו־338. ההחלטה 338 תובעת מו"מ בין „כל הצדדים" „במסגרת מוסכמת" (Under suitable auspices). ארה"ב ובריה"מ, שיזמו את ההחלטה, הסבירו לפני ההצבעה, שכוונתן היא למסגרת של ועידת ז'נווה, דהיינו, ועידה בינלאומית. יוצא, שמי שרוגל בקמפ־דייוויד וב־338 אינו יכול להופיע כפוסל את עצם המושג של פורום בינלאומי. נשארים בעינם ענייני ההרכב והסמכויות של הפורום, אך אלה תלויים בחלל הוויכוח גם אליבא דשמעון פרס. ואם ישמע טיעון בדבר הסכנה, שגורמי חוץ יתערבו בקביעת הגבולות ובעיצוב גורלם של שטחי יהודה, שומרון ועזה, הרי זוהי טענה נלעגת בפיהם של חסידי קמפ־דייוויד, כמו יצחק שמיר. שהרי מי שלבו דבק בקמפ־דייוויד כבר השלים עם כך, ש„המעמד הסופי של השטחים ייקבע תוך הסכם ומו"מ בין מצרים, ישראל, ירדן והנציגים הנבחרים של תושבי הגדה המערבית ועזה".

כמה משונה שראש־ממשלה, הנושא את עיניו, בשם קמפ־דייוויד, לפורום בינלאומי, שבו תעמוד ישראל לבדה מול שלוש משלחות ערביות, מפחד בכל הודי ליבו מתוספת רייגן, תאצ'ר ומיטראן – ומגורבאצ'וב אחרי שיחדש יחסים עם ישראל ויפתח שערים ליציאת יהודים. מי שהשלים עם עקרבים של קמפ דייוויד נרתע משוטים של ועידה בינלאומית בעלת הרכב וסמכויות מוסכמים. אמת נכון: מר שמיר רשאי לראות בוועידה הבינלאומית סיכון של יציאת יהודה, שומרון ועזה משליטתה של ישראל. אולם הוא כבר חתום על מיסמך, שבו הוויתור על אותם שטחים איננו סתם סיכון, כי אם משהו קרוב לוודאות. כך מאוכר לנו הנרי קיסינג'ר, שאינו קוטל קנים בפרשנות של מיסמכים דיפלומטיים: „הפאראדוכס הוא, שממשלת בגין, בניגוד לאידיאולוגיה ולהעדפות שלה, הציעה למעשה מה שכל מדינות העולם תהיינה מוכרחות לראות כעובר של מדינה פלשתינית – ולמרבה האירוניה – בגבולות 1967, באשר שום גבול אחר לא הועלה לדיון. אחרי שתיכון רשות נבחרת אוטונומית בגדה המערבית תיווצר מציאות פוליטית בלתי־הפיכה בשטחים, שבהם אמורה שליטתה להתקיים. תהיינה סמכויותיה מוגבלות כפי שתהיינה, אין מנוס מכך שתיהפך לגרעין של מדינה תחת שלטון אש"ף. כך יתנהגו כלפיה כל עמי תבל פרט לישראל... המצע של ממשלת ישראל עומד בסתירה למדיניותה..."

פירושו של דבר: סכנת אובדן השטחים בנויה לתוך הסכם קמפ־דייוויד, והפו של קמפ־דייוויד הוא ועידה בינלאומית בהרכב של שלוש משלחות ערביות ומשלחת ישראלית אחת. מגוחך לראות ועידה בינלאומית כזו, ששמעון פרס תותר לכינונה, כיותר מסוכנת מהוועידה, שבגין וסאדאת הועידו לקביעת המעמד הסופי של יהודה, שומרון ועזה. המושג „ועידה בינלאומית" הוא נייטראלי מעיקרו. לא כל ועידה פסולה ולא כל ועידה כשרה. אל תסתכל בקנקן, כי אם במה שיש בו.

ועידת ז'נווה בשנת 1973 הוצעה לגולדה מאיר על־ידי קיסינג'ר, והוא ואני ניסחנו את הסעיפים המפורסים בוושינגטון בסופו של אותו חודש. מנענו אפשרות של תכתיב המעצמות, הגבלנו את תפקידו של מזכ"ל או"ם לזימון הוועידה וניהול ישיבת הפתיחה, וקבענו עקרון, שהזמנת משתתפים נוספים תלוייה בהסכמת המשתתפים המקוריים. ייתכן, שיהיה קשה להשיג סייגים אלה בוועידה בינלאומית חדשה, אך אין הדבר מחוץ לכל גדר של אפשרות. על כמה מהם כבר הסכימו ישראל, מצרים, ירדן וארה"ב. אולי אחסוך עמל ליוסי ביילין ודאגה למשה ז"ק אם אומר, כי אין כל שחר להנחה, שמזכ"ל או"ם, אם ייקרא למלא את תפקיד הזימון, יהיה מוכרח להסתמך על החלטות העצרת ולהזמין את אש"ף בניגוד לרצונן של ישראל וארה"ב. בכמה מהוועידות, שציינתי לעיל – לדוגמה, ועידת פאריס על וייאטנאם (1973) וועידת הלסינקי על בטחון אירופה (1975) – מילא מזכ"ל או"ם את תפקיד היו"ר ללא כל זיקה לשום החלטת או"ם בלתי־מוסכמת. להניח, שמר פרס דה קואייאר יהיה פחות מאוזן מקורט ואלדהיים אינו אלא היפוכונדריה, שאינה תחליף לחשיבה מדינית. סיכומו של דבר, ועידה בינלאומית אינה בשורת גאולה, אך גם אינה מירשם לאסון הלאומי.

אולם לפני שתתכנס הוועידה הבינלאומית לפי התנאים שהיתווה שמעון פרס, צריכים להתממש התנאים כדלקמן: בריה"מ שיחררה את יהודיה ליציאה מגבולה; בריה"מ חידשה את יחסיה הדיפלומטיים עם ישראל; אירגון פלשתיני יציג, שאין לו שום קשר עם אש"ף, נולד פתאום, קיבל את החלטת מועצת הבטחון 242 (המתעלמת לחלוטין מעצם המושג של זהות פלשתינית) והצטרפה למשלחת הירדנית; סין העממית קיימה יחסים דיפלומטיים עם ישראל; ארה"ב הסכימה להשתתף בוועידה בינלאומית כשותף שווה עם בריה"מ; כל המעצמות הסכימו להשתתף ולמלא תנאים ישראליים חמורים על מנת להופיע בוועידה בלי שתהיינה להן שום סמכויות או יכולת ממשית להשפיע על המהלכים. וכל הגורמים בוועידה הסכימו לכללי נוהל לוועידה בינלאומית.

המינימום, שאפשר לומר על תסריט זה הוא, שאין כאן מירשם להתכנסות ועידה בינלאומית „במהרה בימינו". זוהי עבודה, המבטיחה הרבה ותק למגשימיה. השאלה היא מה עוד צריכים אנו לעשות במקביל: והתשובה מזומנת על־פי ההגיון הפשוט. יש לעמול לפתרון הבעייה של הייצוג הפלשתיני.

לאמיתו של דבר, סוגיה זאת היא יותר דחופה והרבה פחות מורכבת מנהלי הוועידה המיוחלת, ואם תיפתר תהיה הדרך למו"מ סלולה לפנינו. וכאן יש פאראדוכס ישראלי: המערך מחוייב לפעול נמרצות בתחום הפלשתיני־על־פי מצעו, התובע „מדינה ירדנית־פלשתינית". ואילו הליכוד מחוייב לכאורה לעידוד פעילות פלשתינית מכוח יומרתו להיות חסיד נלהב של הסכמי קמפ־דייוויד. אך הגיון לחוד ומציאות לחוד. הליכוד מתעלם מקמפ־דייוויד עד כדי ראיית המלה „פלשתינים" כסוג של כפירה; והמערך, המופקד על ניהול השטחים, עושה את הכל כדי להרתיע ולהרחיק אותם גורמים „פלשתיניים אותנטיים". האשלייה, שרק תומכי ירדן מסוגלים להוות הנהגה פלשתינית מובילה ומייצגת תוך רדיפת כל יריביהם, יהיו ניסוחיהם של אלה מתונים ככל שיהיו, זוכה לביטוי מגושם ביד המינהל האזרחי בעל־פה ובמו־ידיים – ובגיבוי מיניסטריאלי־מערכי מביך.

מתבקש מאמץ לבדוק את המידקם הפלשתיני לאורכו, לרוחבו ולמעמקיו כדי להעלות מועמדים חופשיים למו"מ לפי נורמות בינלאומיות מקובלות. גם אש"ף איננו שלמות חד־גונית, כגון כדור־ביליארד עגול וחלק. אש"ף הוא מירקם מגוון, המשתרע מלוא כל העין מטירוף של הטרור והאמנה הידועה לשימצה, דרך אישים שעברו התשת אמונתם בפתרון אלים – ועד לאישים, שראש־ממשלה מפוכח של ישראל ראה אותם כבר כבני־שיח ראויים – ומינהל בשטחים ראה אותם כ„מסורבי יציאה" אפילו לדיאלוג מצרי־אמריקני בקליפורניה: במקום לחפות שרוולים לבירור הנושא הזה ולעודד את נציגי ארה"ב ואירופה להפעיל את חידות הבירור בסוגיה הפלשתינית, אנחנו חיים את היי ההתגוננות (שאין ממנה מנוס) בפני אבנים נזרקות, בלי מאמץ לקשור מגע עם גורמים פלשתיניים סבירים. הפעילות הפלשתינית המדינית של הממשלה היא אפסית.

התושיה שהושקעה לגילוי איראנים „מתונים", אילו הוקדשה לגילוי נציגים פלשתיניים יציגים, היתה חוסכת טירחתם של חוקרים בוועדותיהם בוושינגטון וירושלים – ומקרבת את עידן צלילות־הדעת, שהיא – נכון להיום – מאיתנו והלאה.

האלוף והשופט

פגישה מקרית

יגאל לב

לא רק נשיא בית־המשפט העליון, מאיר שמגר, עמד חיוור בלשכתו מול ההתפרצות הנסערת של האנשים אל קודש הקודשים של היכל המשפט הישראלי. החברה כולה החווירה יחד איתו. עצם הרעיון, שאנשים יכולים לפרוץ ללשכת הנשיא שמגר, שהמדינה הטילה על כתפיו לעמוד בראש הרשות השופטת, ולנסות לכפות עליו את דעותיהם בכוח, מצביע על התרופפות מערכת המוסר, או של היחס אל החוק ובראש וראשונה אל המופקדים לשמור עליו – השופטים.

יש משום אירוניה בעובדה, שהמשפחות השכולות שפרצו ללשכת הנשיא (ולתור של נשיא בית המשפט העליון אינה יכולה להיות נעולה ועליה להיות פתוחה לכל, אמר הנשיא שמגר כאשר דחה הצעה להתקין דלת כניסה אלקטרונית), לובו על־ידי אנשי כהנא. אותו אדם, שבית־המשפט העליון העניק לו בעצם את כסא חבר־הכנסת, ייצב תודות לכך את מעמדו הפוליטי ואפילו קבע את זכויותיו בכנסת. אותו אדם, יחד עם בריוניו, נושך את היד, שעליו לנשקה בוקר, צהריים וערב.

אולם לא בו אנו עוסקים. השאלה היא מה קרה לחברה שלנו, למחוקקים, לשוטרים, לאנשי הרשות המבצעת, לפוליטיקאים, מה קרה לחברה המכובדת הזאת, שאיפשרה לבריוני כהנא להסית את המשפחות השכולות?

אנו עדים לנורמות חדשות, הנקבעות והולכות. רבנים ודיינים, המקבלים משכורות של שופטים ושייכים בעצם לרשות השופטת, מעזים, בכרוז המתפרסם בגלוי בחתימת 40 רבנים, לקרוא תגר על פסק־דין של בית־המשפט העליון בפרשת רישום גרים. היועץ המשפטי לממשלה מגמגם. שר־הדתות מגלגל עיניו לשמיים. כל מי שמפקד על החוק מפחד להכניס ידו לעיסה הרותחת הזו, אבל הרבנים והדיינים, כדוגמת בריוני כהנא, כבר נעצו רגל בדלת הפתוחה לרווחה של לישכת נשיא בית־המשפט העליון.

כאשר בריוני תרות ניסו בשעתו לצור על בניין הכנסת, ניפצו את שמשותיו ופצעו כמה ח"כים, רעשה הארץ. אז עוד ניתנה הדמוקרטיה הישראלית ביצר הקיום, באינסטינקט של כל עם לשמור על ערכיו מפני התפוררות כללית. זהו חטא, שהם צריכים לשאתו עד היום כאות קין על מצחם, אף־על־פי שזה מכבר מירק את האות הזה בתקווה, שזכרונו של העם קצר.

אבל אין אנו עוסקים בפרשה נשכחת זו. הבאנו אותה כדי להצביע על התרופפות יצר הקיום של החברה הישראלית, כאשר אינה מגיבה על חרדית המשפחות השכולות (איש איננו מפקפק בכאבן, אבל חברה תרבותית צריכה לזכור, שיש ערכים שאסור לתת להם להירמס, אפילו הרגל הדורכת עליהם עושה זאת בכאב) ללישכת השופט שמגר. במרוצת השנים היינו עדים לפגיעות כה רבות בשלטון החוק, עד שיצר הקיום של החברה התנוון. אין מבינים אצלנו, כי חברה, המאבדת את תחושת אחריותה על ערכיה כדמוקרטיה וכמדינת־חוק, סופה להתפורר.

באותו יום ממש של התקרית בלישכת הנשיא שמגר, היינו עדים להתפרצות אחרת, גם היא אל היכל מקודש. במסיבת כתבים צבאיים מתח אלוף אמיר דרורי ביקורת על דרך קבלת ההחלטות, שקדמה למינוי דן שומרון לרמטכ"ל ואמר: „תהליכים אלה גרמו נזק לצבא, וחלקם מזיקים יותר מאשר המחבלים, סוריה, עיראק וירדן גם יחד".

יש דמיון בין ההתפרצות ללישכת שמגר ובין ההתפרצות להיכל הבטחון שלנו.

אלוף דרורי כועס. פסחו עליו במינוי רמטכ"ל. אבל אלוף דרורי שוכח, שאין הוא רק סגן הרמטכ"ל אלא הוא מפקד של צבא, שעצם קיומו בנוי על היראכיה נוקשה ועל משמעת קפדנית.

אם אתה מוציא קוביה אחת מן המיבנה הזה, הוא מתפורר. אבל דרורי, הרוגז על שלא נהגו על־פי ציפיותיו, מכריז: „שברו את הכלים ולא משחקים". אבל דרורי איננו ילד. הפגיעה שלו בצה"ל היא מדהימה. כמי ששמשרת בצבא שנים רבות אני חש אותה התרופפות, הקיימת בחברה הישראלית לגבי שלטון החוק, התרופפות החודרת והולכת אל שורות הקצינים הבכירים בכל האכור לנושא הבטחון והאחריות הנובעת מכך.

סגן רמטכ"ל, התוקף את המפקד העתידי העליון של הצבא, איננו שונה בהרבה מאנשים הפורצים ללישכת הנשיא שמגר. אולי בהבדל אחד: את הכאב של המשפחות השכולות אפשר להבין (אם כי אין לסלוח על המעשה שעשו) ואילו כאבו של דרורי הוא כאב פרטי ואיש צבא צריך לדעת לכבוש את יצרו.

רמיסת לשכתו של שמגר, כמייצג את שלטון החוק, רמיסת כבודו של הצבא, כמייצג את הבטחון, כל אלה הם עדות לכך, שהחברה הישראלית מאבדת אט־אט כמה מן היצרים החשובים ביותר לקיומה. כל אדם, החוקר את תולדות העמים הנכחדים והולכים, יודע, כי מסלול ההתאבדות נע על שני פסים: ערעור מוסדות החוק וערעור מוסדות הבטחון. הרכבת הישראלית עלתה על הפסים הללו...

הבית אל „אמל"

על קפה הפוך

ג. בנימין

בששי־בשבת נתכנסו בחצר מסגד אל־אקצה אלפי ערבים, שכילו תפילתם בהפגנת הזדהות עם בני־עמם, רעבי ראשידייה, בורג'־אל־ברג'נה, סאברה, שאתילה. במלים אחרות, עם פליטי פלשתין, שחצו לפנים את הגבול ועשו את אחיהם, יושבי לבנון, פליטים בלבנון.

לאחר ששרו, כרגיל, שירי נקם ושילם, נפנפו אגרופים והפריחו לחלל הר הבית אמרות־כנף – רובן בגנות המלך הערבי, חוסיין, הנשיא הערבי, אסד – עמד ראש המועצה־הערבית־העליונה, שיח סעד אדין אל־עלמי, והכריז שלא יניח להעביר את האנדרטא, המוצבת עתה בקרבת המסגד לזכר קדושי סאברה ושאתילה, מן העולם.

מי, סבור היה, רוצה בכך, סתם ולא פרש.

לא יחלפו, על־כל פנים, ימים מרובים והרעבים, שלסוף שבעה־עשר שבועות־מצור נתבקשו להם חולדות למאכל ולא נמצאו, יפלו על צווארי מרעיביהם בסולחה חורת, נוסח פאכס־ערביקא. ספק אם יזכרו שביקשו, או העמידו פנים שביקשו, פסק־הלכה להיתר אכילת בשר־אדם.

ערבים זה לזה – מרעיבים זה את זה.

כך או אחרת יישאר שם סאברה ושאתילה קשור בדמיונם רק עם מה שעוללו להם, כביכול, היהודים.

במתגייה זו עשו למענם האפוסטולים המיופייפים שלנו יותר מחצי־מלאכה. כשם שהמורמונים שולחים, שנה־שנה, אלפי מיסיונרים צעירים להפיץ את תורת קדושיהם המאוחרים בעולם הגדול, שלחו בשעתם אנשי „שלום־עכשיו" שליחים, שידעו לספר בכל אוניברסיטה, מועדון או חוג־בית, מעשים ב„תאורה" שנתן כביכול צה"ל לפלנגות, או בקצינים ישראליים בכירים, שצפו מראש גבעה סמוכה, להנאתם, במראות הטבח היפה.

מה שעוללו בימים אלה ערבים לערבים, יישכח חיש־מהר.

השבוע פנה איש הלב השבור, מר שריד, אל ראש־הממשלה ושר־הבטחון בבקשה להורות לחיל־האוויר שלנו, כי יצניח, בלא כל־דיחוי, צורכי־מזון לראשידייה. בהיותו איש הנפש־היפה הנית, מן־הסתם, כי למראה מחווה הומניטרית זו יעופו כובעים באוויר ולא עוד אלא שהמחבלים עצמם ישפילו עיניהם ארצה מרוב בושה.

„טהור עיניים מראות רע", מצינו בחבקוק, „והביט אל עמל לא תוכל..." „אמל", לא עמל!

כוונתו היתה כרגיל, טובה, אך כרגיל, לא עמדה במיבחן עובדות־חיינו. אינו מבין, או רוצה להבין, כי סאברה ושאתילה אינן מקרה. מלכתחילה לא באו לעולם אלא כתערוכה־מתמדת של מראות רעב, סבל, תחלואים, עוללים כחושים על דדי אמהות מצומקות. חממה לעיבוי שורשי הבעייה.

אילו רצו אומות־ערב להקל ממצוקתן, יכלו להקים כבר לכל אחד מן הרעבים בהן משק־חלב, שלא לומר חוות־בוקרים משגשגת. ספק אם היו צריכות להוציא על כך יותר מהכנסת שעה אחת של שאיבה במשורה. בלאו־הכי אינה באה להן בעמל, או חכמה יתרה. אש"ף לבדו יכול להזין כל רעב בבורג'־אל־ברג'נה שבע פעמים ביום.

אלא שסאברה ושאתילה נועדו להיות, כאמור, רק מה שהן: כיסי־מוגלה פתוחים, פצעים זבי־דם, לעורר את רחמי־העולם.

לא בלי חמלה יכול אני להציע למר שריד תסריט, שאם ירצה יוכל לכנותו „שריד ופליט".

פלוני, איש ועדת־החוץ־והבטחון, מגיש לממשלה בקשה להצניח מזון לנצורי „אמל".

ראש־הממשלה ושר־הבטחון נענים לו.

ידידיו, אנשי „שלום־עכשיו", עורכים בכיכר־מלכי־ישראל עצרת־המונים, דוגמת מופע־התרומה של כוכבי הפופ הבינלאומיים לרעבי־אפריקה. אין יהודי, שאינו משתף עצמו בכבוצה. משאיות מלאות תרופות, שמיכות, צורכי־מזון, מגיעות אפילו מישובי יהודה ושומרון.

מטוסי חיל־האוויר – איר־חמש־עשרה – מוחזרים מאמצע דרכם להפצצת עין־חילווה, או מיה־מיה. במקומם נשלחים הרקולסים נושאי כל־טוב, מלאים מן־אל־ון, למתנות־רעב. אילו הייתי ציניקן, הייתי מוסיף אולי ואומר – כדי שיאספו מחדש כוח להעמיד מחבלים. אלא שעוסקים אנו במחווה הומניטרית ואיני בא להקל בה ראש.

בתוך שלוש דקות מחרימים מפקדי אש"ף – בעצה אחת עם הממונים עליהם, בכירים השולחים להם הוראות מבתי־המלון המפוארים שלהם ברזכא ובפאריס – את הצידה המוצנחת ומכריזים שהיא מורעלת.

עדויות על כך משודרות בכל רשתות הטלוויזיה של העולם הערבי, הקומוניסטי ואין צריך לומר, כי אף זה שקורין „שלישי". שיחה עם כימאי, המחזיק בידו צלוחית רעל־עכברים. ראיון עם כתב, המכיר לעולם – מן הסתם על סמך מה שמצא בארכיוני „המכון־לאינפורמציה־אחרת" בירושלים – כי לפני חמש, שש שנים, פרצו בבתי־הספר מסויימים שבגדה מחלות־מעיים שלא היה להן הסבר, לבד מזה של דוברי קשר־השתיקה במשרד־הבריאות הממשלתי שלנו. לבסוף מביאות רשתות הטלוויזיה האובייקטיוויות של אירופה העוי־ישראלית צילומי נשים אחוזות עווית וילדים מפרפרים למוות בבתי־החולים שבצידון.

חברי פרלמנט אנגליים, גרמניים, נורווגיים ושוודיים תובעים לשגר ועדת חקירה בינלאומית למקום־המעשה. מעולם לא נחשדה יהדות־השרידים בנבלה גדולה מזו. אנשי־רוח, ידידי ישראל, פונים בעצומה נרגשת אל הנשיא הרצוג ומפצירים בו שלא לכסות מן העולם דבר.

יותר מכל מתקבל על דעתי, כי בתוך ימים לא רבים יקומו כבר אצלנו אנשים יפים – מן המוכנים להאמין תמיד לאיראנים, לסורים, לאמריקנים, לפלשתינים, יותר מלגנרלים ה„שקריים" שלנו – ויגישו שאילתות לשר־הבטחון: „מה היה משוה באמת על שקיקי 'מרק תלמה'? מי השגיח על הטענת צלוחיות־הדבש של קיבוץ שמיר? מדוע לא שלחו את שמן־הזית־הזך, שאומרים כי בא מתל־עדשים, לבדיקה מוקדמת?"

קשה להיות יהודי. הערבים שונאים אותנו זה את זה, אך הרבה יותר מכן – כאן מביא אני דברים מפי ידידי, חנוך ברטוב, שאמרם בשם אומרם – שונאים היהודים את עצמם.

מכללה לחינוך
סמינר הקיבוצים ת"א

החלה ההרשמה
לשנת הלימודים תשמ"ח
בכל מסלולי ההכשרה

לקראת תואר אקדמי ראשון "בוגר חינוך" (B.Ed)
למשרת מוסמך בכיר.

פרטים והרשמה בסמינר הקיבוצים -
דרך חיפה 149 ת"א טל' 03-424221

* על פי החלטת ממשלת ישראל מיום 8.9.1985 ניתן למכללה סמינר הקיבוצים היתר לקיים מסלולים בתכנית לימודים ארבע־שנתית, כמוסד להשכלה גבוהה לקראת תואר "בוגר חינוך" (B.Ed)

אתה מדינה?
אתו חוק?

صكنا من الاصل

מעריב

אותה מדינה? אותו חוק?

שמואל שניצר

את פסק־הדין של בית־המשפט הגבוה לצדק בעתירה של מחבר המחזה „אפרים חוזר לצבא" נגד המועצה לביקורת סרטים ומחזות קראתי במבוכה גדלה והולכת. הוא קובע את עליונות העקרון של חופש הביטוי על שיקולים אחרים, עליונות שהיא, על־פי פסק־הדין, כל כך קבועה ועומדת, שרק ודאות קרובה של פגיעה קשה בסדר הציבורי כתוצאה מחופש הביטוי יכולה להצדיק צמצום התופש הזה.

ודאות קרובה כזאת קיימת רק במקרים יוצאי־דופן מעטים. אין היא מתקיימת במחזה דנן, אף־על־פי שהוא מציג את המימשל הצבאי ביו"ש כגלגול חדש של הכיבוש הנאצי, את המושל הצבאי כפסיכופאת, שהוא ספק נאמן למדינת ישראל ולצה"ל, ספק תומך של אש"ף, את חיילי צה"ל כרוצחים בדם קר ואת ההווי הצבאי כזירה של שחיתות מינית. אך אולי מוטב להניח לשופטים, שישבו בדין, להגדיר את המחזה בלשונם שלהם: „לדעתי הולמת את המחזה ההגדרה של המועצה [לביקורת סרטים ומחזות] כי זהו 'ממרח מגונה של ארוטיקה, פוליטיקה וסטיות מכל סוג'. בעת קריאתו מתקבל הרושם, כי המחבר ליקט ואסף כל דבר שנראה לו שיכול להרגיז, להקניט, לצער ולפגוע. משל לילד שמבטא בקול רם את כל המלים הגסות שהוא יודע, אך ורק כדי למשוך תשומת לב. ראיה לכך ניתן למצוא... באיזכור, פעמיים, של אותו מופרע גרמני, הורסט וסל, שהפך לסמל של השלטון הנאצי ואשר דבריו על 'הדם היהודי הניתז מהסכין' הפכו לאחת מסיסמאותיו של שלטון משוקץ זה... לדעתי יש במחזה גם השפעה מסיתה ומתסיסה" (כב' השופט י. מלץ).

„יש במחזה 'נטיה רעה' ברורה להסתה ולהתססה נגד המימשל הצבאי וקציניו ונגד שלטונות הבטחון, ואולי אף לעודד סרבנות לשרת באזורים הכפופים למימשל הצבאי" (כב' השופטת ש. נתניהו).

כב' השופט א. ברק, שחיבר את עיקרו של פסק־הדין, אינו סבור, שהמחזה הוא טוב, שהוא מציג דברים אמיתיים או שהוא חופשי מפגיעה ברגשות הציבור, אלא שדעתו היא, ש„יצירה שאין בה אלא 'ממרח מגונה של ארוטיקה, פוליטיקה וסטיות מכל סוג', לא תניק כנף ולא תחדור לתודעה הציבורית בשל השקר שבה ובשל כשלונה 'באותה תחרות חופשית של דעות ורעיונות, המייחדת את הדמוקרטיה'. הדרך להתמודד עם יצירה כזו, במישטר דמוקרטי, אינה באמצעות הכוח השלטוני אלא באמצעות חינוך והסברה. כשלונה של יצירה זו הוא בחשיפתה, לא בגניזתה".

העמדה ברורה: כל פרסום וכל דעה מוגנים על־ידי עקרון חופש הביטוי, שהוא עדיף ומכריע. אם העובדות מעוותות, אם מגמת ההסתה גלויה־לעין, אם הפגיעה ברגשות הציבור היא בלתי־נמנעת, בכל זאת אין תקנה לפרסום הקלוקל אלא על־ידי חינוך והסברה. ותקוה על הציבור במדינה דמוקרטית, שיבחין בשקר וידחה אותו.

פסק־הדין אינו משאיר מקום לקיומה של ביקורת כלשהי על מחזות. שאם הכל מותר, ואם לפנות להלכה מותר בישראל להמחיז את „הפרוטוקולים של זקני ציון" ולהציגם בתיאטרון, איזו הצדקה יכולה להיות לקיומה של צנזורה על מחזות? אם השקר אינו אמת מידה, ורגישות הציבור אינה קריטריון, וכבודו של צה"ל זול עד כדי כך, שאין המערכת המשפטית מוכנה – או יכולה – להגן עליו, לשם מה נחוצה צנזורה? ואכן, הכנסת הצביעה השבוע בחוב על הצעת־חוק פרטית לביטול הצנזורה.

בג"ץ לא התבסס על חוק כלשהו, המבטיח את חופש הביטוי ומעניק לו עדיפות על פני שיקולים אחרים. אין בישראל חוק כזה. לפיכך הושתת פסק־הדין על פסיקות קודמות, ישראליות ואמריקניות, שבהן נקבעה הנורמה הזאת. ואולם, משום־מה, נעדרה מפסיקות אלה זו הידועה כבג"ץ 807/78, שבה אושרה פסילתו של סרט־תעודה גרמני, לאחר שבג"ץ בחן את „העובדות" המתוארות בסרט ומצא אותן כוזבות, ולא עוד אלא שתעמולת הכזב שבסרט באה – לדעתו – לכוות את ישראל, ויש בו סיוע, המבקש לתת לגיטימציה למעשי הרצח של ארגוני החבלה בתוך המדינה. לפיכך „קרובה מאוד הסכנה... [שהסרט] ישמש מבשיר יעיל להסתה ולהבשרת הלבבות של ערבים תושבי המדינה לסייע בבצוען של פעולות חבליות כאלה". לדעת בג"ץ יש בסרט „להומה פסיכולוגית בנשק מושחת, לשלילת עצם זכות הקיום של המדינה. חופש הביטוי המובטח לכל אין פירושו קריאת דרור למסיתים ולמתנכלים מבחוץ ולמחריבים מבית".

אם אין כאן היפוכה הגמור של הפסיקה האחרונה, יש כאן בלי ספק מקום לתמיהה עמוקה. אך נראה, שיש גם צורך לבדוק אם הנורמה שנקבעה בפסיקה על „אפרים חוזר לצבא" היא אותה נורמה, המשתקפת בספר החוקים של מדינת ישראל ואם המצב האידיאלי הזה, שבו השכל הבריא גובר על כל שקר ושיסוי, גם בא לידי ביטוי במעשי החקיקה של השנים האחרונות. שאם יתברר שהמחוקק חושב בכיוונים אחרים לגמרי, יהיה מקום לתמוה אם בית־המשפט העליון של ישראל, שמשימתו העיקרית היא מתן פירוש לחוק, יכול לפעול ולפסוק בדרך המנותקת לחלוטין מן הדרכים שמתווה המחוקק.

יש בחוק הישראלי מספר לא־מבוטל של איסורי פירסום ושל סייגים על פירסומים. קצתם יש להם זיקה ישירה לחומר מן הסוג הכלול במחזה, שהיה נשוא העתירה.

★ המפרסם דברי שבח, אהדה או עידוד למעשי אלימות, העלולים לגרום מותו של אדם או חבלתו או איומים במעשי אלימות כאלה; וכן המפרסם דברי שבח, אהדה או קריאה לעזרה, או תמיכה בארגון טרוריסטי, צפוי למאסר עד שלוש שנים.

★ המפרסם מלים, שיש בהן כדי להמריד, דינו מאסר חמש שנים. (המרדה משמע – להביא לידי שנאה, בוז או אי־נאמנות למדינה או לרשויות השלטון או המשפט שלה; לעורר אי־רצון או מורת־רוח בקרב תושבי הארץ, לעורר מדנים ואיבה בין חלקים שונים של האוכלוסין).

★ מי שמפיץ בשעת לחימה ובכוונה לגרום בהלה בציבור, ידיעות שיש בהן כדי לערער את רוח חיילי ישראל ותושביה בעמידתם בפני האויב, דינו מאסר חמש שנים.

★ מי שמפרסם אימרה, שמועה או ידיעה, העלולות לעורר פחד ובהלה בציבור או להפריע את שלומו והוא יודע, או שיש לו יסוד להניח, שהן כוזבות, דינו מאסר שלוש שנים.

זה לקט קטן מאוד מתוך רשימה ארוכה מאוד של איסורי פירסום וסייגי פירסום בנושאים בטחוניים ואחרים. הרשימה ארוכה ומפורטת עד כדי כך, שמתעוררת תמיהה אם המדינה, שבה מתבדרים כל כך בעבירות פירסום, היא אותה מדינה גופה, שבה מוצא פסק־הדין של בג"ץ תקפות מכרעת של עקרון חופש הביטוי על שאר שיקולים. המיבחן של „ודאות קרובה" אינו ניצב לנגד עיני המחוקק בכל האיסורים שהוזכרו לעיל. הוא מדבר על פירסום דברים, העלולים לעורר פחד ובהלה, או על כוונה לגרום בהלה, על מלים שיש בהן כדי להמריד. וקשה למצוא בניסוחיו רמז לעדיפות חופש הביטוי על פני שאר שיקולים.

קיומה של צנזורה על העתונות מבוסס על תקנות ההגנה (שעת חירום) משנת 1945 ועל הסכם בין עורכי העתונים היומיים ושלטונות הבטחון. גם כאן חסר בניסוח כל רמז לקיומו של עקרון הוודאות הקרובה. על־פי לשון התקנה רשאי הצנזור לאסור פירסומו של חומר „העשוי, או עלול להיות עשוי לפגוע בהגנתה של ישראל או בשלומו של הציבור או בסדר הציבורי".

יסודם של חלק מאיסורי הפירסום ושל הצנזורה בחקיקה מימי המנדט. ואולם גם בחקיקה הישראלית בולטת מגמה של הוספת איסורים וסייגים ולא של צימצומם. חוק איסור לשון הרע משנת 1965 הוא דוגמה אחת. גם חוק הגנת הפרטיות משנת 1981 בא לצמצם את חופש הביטוי.

בעצם הימים האלה אישרה הכנסת בקריאה ראשונה חוק נוסף, המגביל את חופש הביטוי, והוא חוק איסור הפירסום של שמות חשודים.

אך נראה, שהסתירה הבולטת ביותר לפסיקת בג"ץ בעתירת מחבר „אפרים חוזר לצבא" מקפלת במה שמכונה החקיקה נגד גזענות. החקיקה הזאת אינה באה לאסור מעשים של גזענות. כל עיקרה אינה באה אלא למנוע הסתה לגזענות, היינו, פירסומים שתכליתם להסית לרדיפה, השפלה, ביזוי, גילוי איבה או גרימת מדנים כלפי ציבור או חלקים של האוכלוסיה, והכל בשל צבע או השתייכות לגזע או למוצא לאומי־אתני.

יש בחקיקה זו בלי ספק צימצום של חופש הביטוי. דעה אחת מתוך שלל הדעות, הרווחות בציבור, הוכרה כנתעבת ומסוכנת עד כדי כך, שעצם השמעתה או הפצתה הוכר כעבירה חמורה על החוק. החקיקה הזאת לא נעשתה בחפזון. היא פרי תהליך ממושך והיתה מלווה ויכוחים מרים, אף־על־פי שלא היו חילוקי־דעות רבים בהתייחסות לעצם התורה, שאותה באה לפסול.

לכאורה, היה כאן מקום להזהיל את הכלל שקבע שופט בית־המשפט העליון א. ברק, שהדרך להתמודד עם דעה כזאת אינה באמצעות הכוח השלטוני אלא באמצעות חינוך והסברה. אף היה מקום להניח, שדעה נתעבת כזאת לא תחדור לתודעה הציבורית בשל השקר שבה ובשל כשלונה „באותה תחרות חופשית של דעות ורעיונות, המייחדת את הדמוקרטיה".

הכנסת לא גרסה כך. היא קבעה הלכה אחרת. היא קבעה, שהדמוקרטיה רשאית – לא, חייבת – להתגונן מפני דעות ואמונות, שיש בהן סכנה לעצם התפיסה של חרות ושוויון. והיא קבעה כך על סמך הסכמה לאומית רחבה, שחופש הביטוי איננו עקרון יחיד, ובוודאי שאיננו עקרון עליון.

אני מחכה, שמישהו בר־סמכא יבוא ויסביר איך שתי התפיסות יכולות להתקיים זו בצד זו באותה מדינת־חוק.

כנסת סטרילית

יהושע ביצור

„כנסת סטרילית" – כך יפתח בעוד שנתיים חבר־כנסת שיעלה לדוכן לשאת את נאומו. הוא ידבר אל כנסת שעברה חיטוי יסודי וטוהרה ממנה כל האלמנטים הבלתי־רצויים של תעשיינים, משפטנים, כלכלנים, רואי־חשבון, בעלי חנויות ושאר מרעין־בישין, העלולים לזהם את האווירה הציבורית הנקייה שלנו.

כך יהיו פני הדברים אם יוצאו אל הפועל ההחלטות שנתקבלו השבוע בוועדת הכנסת, לאסור בכנסת הבאה על נבחרי העם להיות בעלי עיסוקים נוספים, המביאים להם הכנסות ורווחים.

הספורט הלאומי שלנו הוא לא לפרגן לזולת. קשה לנו לשאת הצלחה של אנשים המוכרים לנו והעושים חיל יותר מאתנו. אנו מחפשים כל דרך כדי לבלום אותם. הקרתנות הזאת תגגה השבוע את נצחונה לכבוד יום־הולדת הכנסת.

38 שנים היה הכנסת במסגרות שקבעה לעצמה, ואיש לא הטיל ספק, כי זהו פרלמנט דמוקרטי לכל דבר, נקי מגילויי שחיתות והסתאבות. כל מי שהכיר את הכנסות הקודמות חייב להודות, כי הרמה האנושית והאינטלקטואלית הממוצעת מצוייה בירידה מתמדת. לא כדאי לעסוק בנוסטלגיה בנושא כה אכזר בפוליטיקה מפלגתית. אבל עובדה היא, כי בעבר ידענו „אריות", שריתקו את הנבחרים והאורחים גם יחד לאולם המליאה. כאשר היה עובר מפה לאוזן, כי בן־גוריון, בגין, לבון, סנה, חזן ורומיהם עולים לבמה, היתה מתחילה נהירה גדולה אל האולם ואל היציע. אלה היו קרבות רטוריים מבריקים ומרתקים. כיום איש לא רץ לאולם לשמוע את מישהו. אין נואם השווה את המאמץ הזה. מצליפי הסיעות נאלצים להדף ממש בכוח את הח"כים לאולם בהצבעות חשובות.

רק על רקע האפרוריות הפוליטית והחיוורון האישי הזה החלה הכנסת הנוכחית לעסוק יותר ויותר בעצמה – משכורות, תנאי גימלאות, תוספות רכב, טיפול רפואי ועתה גם עיסוקים מחוץ לכנסת. אין לטעון, כי לא צריכים לעסוק בבדיקת כל המסגרות הללו. אבל הלהיטות לחסט וחרון האף, שבו נעשים הדברים, הם ממש תלניים. אמת ויציב, הכנסת צריכה לשמש דוגמה טובה לאזרחים. אבל מה שהיא עושה כיום זה ניתוק מאורחות החיים ומן המציאות. המעניין הוא, שאיש מן הח"כים לא הציע לבטל את ההסדר הקיים, שלפיו הם מתאכסנים בימי ישיבות הכנסת במלונות של חמישה כוכבים, על חשבון משלם המיסים. מותרות אלה לא ידעו בשנים עברו, ועתה הכל נהנים ושותקים.

עמדת היסוד היא, כי הכנסת חייבת לייצג את העם על כל רבדיו בתחום המקצועי והערכי גם יחד. רבים וטובים שואפים לשינוי שיטת הבחירות, כי מצב בלתי־נסבל הוא, שעיר כבאר־שבע אינה מיוצגת כיום בכנסת, ולקומתה סביון מיוצגת בכמה ח"כים. באותה מידה חייבים לשבת על ספסלי הבית בני כל העדות המצויות בקרבנו, ונציגים מובהקים של כל מיגזרי המשק. ההחלטה שנתקבלה השבוע בוועדת הכנסת, שלפיה לא יישבו בכנסת הבאה אנשים שיש להם עיסוקים מחוץ לבית־הנבחרים, פוגעת קשות בעקרון זה.

אין זה מתקבל על הדעת, שבכנסת לא יישבו תעשיינים וכלכלנים בעלי עסקים פרטיים, המעורים היטב בכל הנעשה במשק, אלא רק כאלה השואבים את ידיעותיהם מקריאה בעתונים ומדיווחיהם של פקידי ממשלה. מרבי המשפטנים הם בדרך הטבע בעלי משרדים גדולים של עורכי־דין. האם נסגור בפניהם את שערי הכנסת, כדי שרק משפטנים מליגה ב' ייאבקו על ניסוח החוקים בסתבות החקיקה?

להיות ח"כ איננו תפקיד ביצועי. לכן אין למנוע מן הנבחר להוכיח את כישוריו הביצועיים בעסקים פרטיים או ציבוריים אחרים. בעלי מקצוע, ביחוד המעולים שבהם, מגיעים מהר מאוד לידי אכזבה ותסכול כאשר מאלצים אותם לבזבז שעות רבות בישיבה עקרה במזנון הכנסת, במקום לפעול גם בתחום התמחותם. התוצאה עלולה להיות, שהכנסת תיהפך לאסיפה של פקידי ציבור לשעבר ופעילי מפלגות אפורים, שאין להם מה למכור מכוח עצמם והם חברי יכולת להתמודד עם שרים ומנגנונים בכירים, המעוניינים להסתיר מעיני הנבחרים כשלונות ומחדלים. זהו כירסום בכוח לשקיעת הפרלמנטריזם שלנו, שיהפך לכלי משחק בידי השלטון.

את הבעיה האמיתית – איך למנוע מח"כ שימוש לרעה בתפקידו על־ידי הפעלת קשרים אישיים ולחצים מכוח מעמדו – כבר פתרו על־ידי ההחלטה האוסרת על הח"כים לייצג את לקוחותיהם בפני מוסדות הממשלה. הוראה זו נתקבלה כדין, ומי שעובר עליה יש לדון אותו ככל מפר חוק או תקנון עבודה. עורך־הדין־המשפטים לשעבר, חיים צדוק, עזב כבר לפני כעשר שנים את הכנסת, מפני שלא רצה לוותר על הייצוג של חברות ממשלתיות שונות במשרדו. הסטנדט הזה כבר מופעל.

אין שחר לטענה, שח"כים, שיש להם עסקים פרטיים, אינם פעילים בכנסת ומקבלים בה שכר חינם. ההיפך הוא הנכון. תעשיין כמו ח"כ אברהם שפירא האגודאי וחברו לסיעה, ח"כ מנחם פרוש, שיש לו עסקים שונים, מצויים בכנסת בלי הרף. עורכי־דין בכירים כמו הח"כים דוד ליבאי ואהוד אולמרט תוכל לפגוש במשכן השכם והערב. לעומתם, יש ח"כים שאין להם כל עיסוק אחר, אבל גם בכנסת לא תמצא אותם. את מחיר בטלנותם הם ישלמו בבחירות הבאות. הם אינם טיפשים ולגביהם לא הועילו חכמים בתקנתם.

יתרה מזו: כיצד ינהגו כלפי ח"כים, המכהנים כמזכ"ל ההסתדרות, מזכ"ל המפלגה וכראשי ערים, שבוודאי לא נותר להם זמן רב לפעילות בכנסת? כלפיהם לא הופנו חיצי הביקורת, כי הם אינם עושים כסף בפעילותם האחרת. ובכלל אינם מעוררים יצרי קנאה אצל אלה, שמסתובבים רק במשכן. כאן גם הגיע להקשות: האם חברי המושבים שבין הח"כים אינם בעלי משקים ונכסים, שהם עסק גדול בפני עצמו? ומה עם הח"כים הקיבוצניקים, שחברותם בקיבוץ הופכת אותם לשותפים במפעלים תעשייתיים עצומים? הם בוודאי מייצגים בכל מקום את אינטרסי הקיבוצים והמושבים שלהם, כמו בעניין פרישת החובות של התק"ם והסתבכויות ארגוני הקניות של המושבים.

במישור הממשלתי נהפך לפארסה כל ענין ההבלצות של „יעית אחר", המחייבת את השרים שלא להיות בעלי עסקים. השר יגאל הורביץ העביר את מפעליו לידי בניו. השר אבנר רובינשטיין רשם את חלקו בחברת הבנייה הגדולה כל אביו על־שם בני משפחה אחרים. השר אריק שרון מסר את חוותו לידי בניו, המנהלים אותה בדרך קבע. הכל יחזור למקומו הקודם כאשר השרים יפרשו מן הממשלה. השר משה שחל אמר לי, כי אם יגיע לקץ הקריירה הפוליטית שלו, לא יזדקק להמדי המפלגה כדי להשיג „ג'וב", אלא יוכל בכל עת לשוב למשרד הפרקליטים המצליח הגדול, שממנו פרש. עכשיו רוצים לחוקק את הבלוף הזה גם בכנסת.

אבנים מתגלגלות

משה ז"ק

היתר שהוציא המופתי בירושלים לרעבים במחנות בורג' אל־ברג'נה, ראשידיה, סאברה ושאתילה לשכור את רעבונם גם בבשר אדם, היה בו כדי לזעזע כל אדם, לא כל שכן את הפלשתינים ביש"ע, שאחיהם נצורים במחנות אלה.

חרדה זו לגורל הפלשתינים, שאנשי „אמל" השיעים צרו על מחנותיהם, כדי למנוע התבססות צבאית פלשתינית בלבנון, היוותה רקע נוח למנהיגים המתוסכלים של ארגוני הטרור הפלשתיני ללבות מהומות ביהודה, שומרון ועזה.

ראשי הטרור לא העזו למחות נגד השלטון הסורי, התומך בשיעים שצרו על בורג' אל־ברג'נה. בשום ארץ ערבית לא נערכו הפגנות הזדהות עם הפלשתינים בלבנון. הפגנות נערכו רק תחת שלטון ישראל. הפלשתינים שלחו ילדי בית־ספר וסטודנטים להתפרעות, כדי ליידות אבנים בחיילים ישראליים, מתוך בטחון, כי השלטון הישראלי הליבראלי לא ינקוט יד ברזל כדי לדכא את גורמי המהומות, כפי שנוהגים בכל בארצות השכנות.

למעשה, מצב הפליטים השיעיים בלבנון גרוע משל אנשי המחנות הפלשתינים. הם אינם נתונים במצור, אבל הם שרויים במצוקה כלכלית מתמדת, שגובלת ברעב. אחד המניעים למלחמתם העיקשת של השיעים בפת"ח היא הקנאה לעושרם של אנשי ערפאת. להם – לאנשי ערפאת – יש מאות מיליונים, טען בטלוויזיה לוחם שיעי, שרואיין במבואות בורג' אל־ברג'נה.

מכל מקום, המצור על המחנות הוסר. אספקת המזון הוסדרה, אף־על־פי־כן ההמהומות ביש"ע נמשכות. שכן, הדרמטיזציה של סבל הפלשתינים במחנות בלבנון נועדה לגלגל את האבן הראשונה בערימת האבנים המתגלגלות עתה ביש"ע.

אין זו פעם ראשונה, שאש"ף מצליח להפעיל מערכת־אזעקה כזאת למטרותיו המדיניות. ב־12 באוגוסט 1982, כאשר מטוסים ישראליים פגעו פגיעה ישירה במיפקדה של פת"ח בקומה רביעית של בניין רב־קומות בביירות, הזעיק ערפאת את כל העולם, כאילו ישראל משמידה את כל הפלשתינים בביירות. אש"ף הזין את רשתות הטלוויזיה בעולם והדברים הגיעו עד לנשיא רייגן, והלה טילפן בבהלה לבגין ובכנסת רעדו אמות הסיפים כשח"כ תופיק זיאד האשים את ישראל ברצח־עם.

אף כי הגזמה האש"פית נחשפה לאחר־מכן, מוסיפים רבים ליפול ברשת הגזמה האש"פית.

סיפורי הרעב במחנות בלבנון היו הגפרורים, שהציתו את הקאמפוסים ומחנות הפליטים ביו"ש. הם הוסיפו לבעור גם אחרי שנשבר הרעב במחנות לבנון, שכן בחמש האוניברסיטאות ביו"ש רשומים לא רק סטודנטים־לומדים, אלא גם „מחזיקי הלפיד". לא קל להם להפריע לסטודנטים, הרוצים בתום־לב להשלים את לימודיהם, אך כשמזדמן להם הסיפור על הפלשתינים הרעבים, הנאלצים לאכול בשר־אדם, הם יכולים באמצעותו לשלהב יצרים. ואיזה סטודנט, ולו האדיש ביותר, לבו לא יתכווץ לשמע הסבל של בני עמו. איך יישב בשלווה ולא ייצא לרחובות להביע את זעמו? אך משיצא הסטודנט לרחוב, הוא מאבד את הבקרה על ההתפתחויות. על דרך ההשאלה ניתן לאמור, שהוא נהפך לאבן בערימת האבנים הגדולה. הסיבה, שלמענה יצאו להפגין, נשכחת, ומוסכי המוסים כבר לגבול משתדלים להסלים את המהומות, להשגת יעדים שונים מן המטרות המקוריות, שלמענן הם עלו על המיתרסים.

יש מי שסבור, כי מעודדי המהומות התעודדו מפגישת הוסיין־ערפאת בכוויית ומביקורו של אבו־ג'יהאד ברבת־עמון, ופירסום, בטעות, כפתיחת עידן חדש של שיתוף־פעולה ירדני־אש"פי. הסבר זה נראה דחוק במקצת.

מתקבל יותר על הדעת, שהפגנות אלה נועדו להוכיח לחוסיין וגם לישראל, שהסכמה הישראלית לתוכנית החומש הירדנית ליו"ש, לא תביא רגיעה לחבלים אלה, וכי הנסיונות הישראליים והירדניים לסייע להתגבשות־הנהגה חלופית לאש"ף ביש"ע, לא יצלחו.

זו לא היתה המטרה המקורית, אך עכשיו, משניטלה מהם תואנת המחנות בלבנון, מנצלים המארגנים את תאוצת המהומות, כדי להוכיח שהמפתח להסדר ביו"ש נמצא בידי ארגוני המחבלים, החל ב„חזית השחרור" של ג'ורג' חבש וכלה ב„ג'יהאד המוסלמי לשחרור פלשתין", יצירת ההסוואה החדשה של ערפאת.

אם אכן אין מהוות עוד ההפגנות ביטוי לתיסכול של ארגוני־הטרור, אלא הפגנת שרירים להוכחת כוחם להכשיל כל הבנה ישראלית־ירדנית, כי אז לא תישאר בידי השלטונות ברירה, אלא לפעול מיד להריסת התאים המחתרתיים, שהוקמו באחרונה ביו"ש, עוד לפני שיצאו לפעולה, או לפני שנבלעו בתוך המון המפגינים, שהם שיסו.

כל הצעדים, שנוקטים עתה השלטונות ביו"ש, והניתנים לצילום, גם אם הם מבטאים החלטיות בדיכוי ההמהומות, משמשים בעקיפין את גלגלי התעמולה האש"פית. עדיפה פעולה שקטה נגד המסיתים, הדוחפים לעימות פומבי.

מי שלא חס על נשים וילדים בבורג' אל־ברג'נה וחושף אותם לסיכונים כדי להגשים את הקמתם של מחנות צבאיים של ארגוני־טרור על אדמת לבנון, לא יחוס על ילדים במחנות בלאטה וג'לזון. הוא יוציא אותם לעימות עם חיילים ישראליים, בפרט שהוא יודע, שהישראלים לא יפגעו בילדים. מנהיגי אש"ף מחפשים תמונות כאלה כדי להזין את מכונת התעמולה שלהם ולהשפיע בדרך זו על המערב, ובמקצת אף על החברה הישראלית. בדרך זו, הם מקווים, יוכלו להאיץ את הכירסום בהתנגדות ישראל וארה"ב לשיתוף אש"ף בתהליך המו"מ ליישוב הסכסוך.

אכן, לא זו היתה כוונתם המקורית של מיידי האבנים ומקימי המיתרסים, שיצאו לפני שבוע להפגנות ביש"ע. הם באמת ובתמים נרעשו מגורל אחיהם במחנות לבנון. הם לא היו שם, אך התיאורים המזעזעים על בקשתם להיתר לאכול בשר אדם הוציאו אותם מן הקאמפוסים וממחנות הפליטים. אומנם, רבים מהם יוצאים להפריע לעוזרי החבורה ביש"ע גם בימים מסויימים, כשהם נקראים על־ידי „המוסדות הלאומיים" (שם כינוי להנהגת אש"ף), אך הפעם המהומות הן ללא הגבלת־זמן ו„שרות העתונות הפלשתיני", שמרכזו בירושלים ולהבדיל מ„השירות האלטרנטיבי" של ג'ורג' חבש, שנסגר השבוע, מזין את העתונות בעולם בתיאורים כאילו „הגדה בוערת".

דימוי כזה נועד להבהיל את וושינגטון, כאילו הבדוד להיתלות בכל קש כדי להציל את המזרח־התיכון מהתפוצצות. סימני בהלה מסוג זה עלולים לאושש את ראשי הטרור הפלשתיני ולעודדם להגביר את המהומות ולהפכן למעין התקוממות עממית – חלומו הישן של ערפאת.

אילו השיג אש"ף מטרה זו, היתה נגוזה כליל האופציה של הסדר עם חוסיין. ולכך חותרים ערפאת וחבריו, וכל עת שנדמה לראשי המחבלים, כי ישראל מתקרבת ולו במשהו לקראת הסדר עם ירדן, הם מפנים את נוכחותם ואת מאמצם נגד הפסקה עליהם, בפעולות טרור ובמהומות ביו"ש.

הדיונים המסובכים בשאלת הוועידה הבינלאומית יעלו לראש הסולם את הדיוג הפלשתיני. אש"ף ודאי ינסה לקיים דיון זה „על חם", כדי לרכך את ההתנגדות הישראלית והאמריקנית לשיתופו, ובמקביל לשינוי היחס כלפי חוסיין כ„פארטנר" להסדר עם ישראל.

חודשיים אחרי חתימת הסכם ההפרדה הראשון בין ישראל למצרים, נפגשה גולדה מאיר עם המלך חוסיין והציעה גם לו הסכם הפרדה. גולדה לא הציגה מפה מדוייקת, אך הצביעה על שטח צפונית לים־המלח עד רמאללה כמסדרון אפשרי לירדן אל התושבים הערביים. היא הוסיפה ואמרה: אני יודעת, שבשל כך אצטרך ללכת לבחירות, אבל אני מוכנה גם לזה, אם תסכים. ופירוש ההצעה היה, שגולדה היתה מוכנה אף להמשיך ולא לפרוש אילו נענה חוסיין להצעתה. חוסיין דחה בו־במקום את הצעת גולדה ודרש, שישראל תיסוג 10 ק"מ לאורך הירדן. לכך לא הסכימה ישראל.

כאשר בוחנים את תגובות הוסיין לאור מה שהתרחש ביו"ש, מתגנב החשש, שמא סירב מלך ירדן לקבל את האחריות לשמירת הסדר בחלק מיו"ש, בזוכרו את הצרות שהיו מנת חלקו בעת ששלט בחבלים אלה. הוא רצה שטח לאורך הירדן, לשליטה על מקורות המים, והוא הצדיק, שישראל תוציא בשבילו את הערמונים מן האש ביו"ש. שכוחות ישראל יעמדו על הסדר והוא יוכל, בחסות ישראלית זו, ליישם את תוכנית החומש שלו ובעת ובעונה אחת לחזק את אחיזתו הפוליטית באוכלוסיית יו"ש.

מכל מקום, האבנים שהחלו להתגלגל ביהודה ובשומרון יש להן כתובת ומטרה. הן החלו להתגלגל כביטוי לזעם, אבל ככל שידוין נמשך, הן עלולות להפך למיכוד מדיני ובטחוני. מיסוד זה רצוי להסיר בהקדם, בניתוח קיסרי של הוצאת התוליות הסבילות, ולא בעימותים פומביים על המיתרסים.

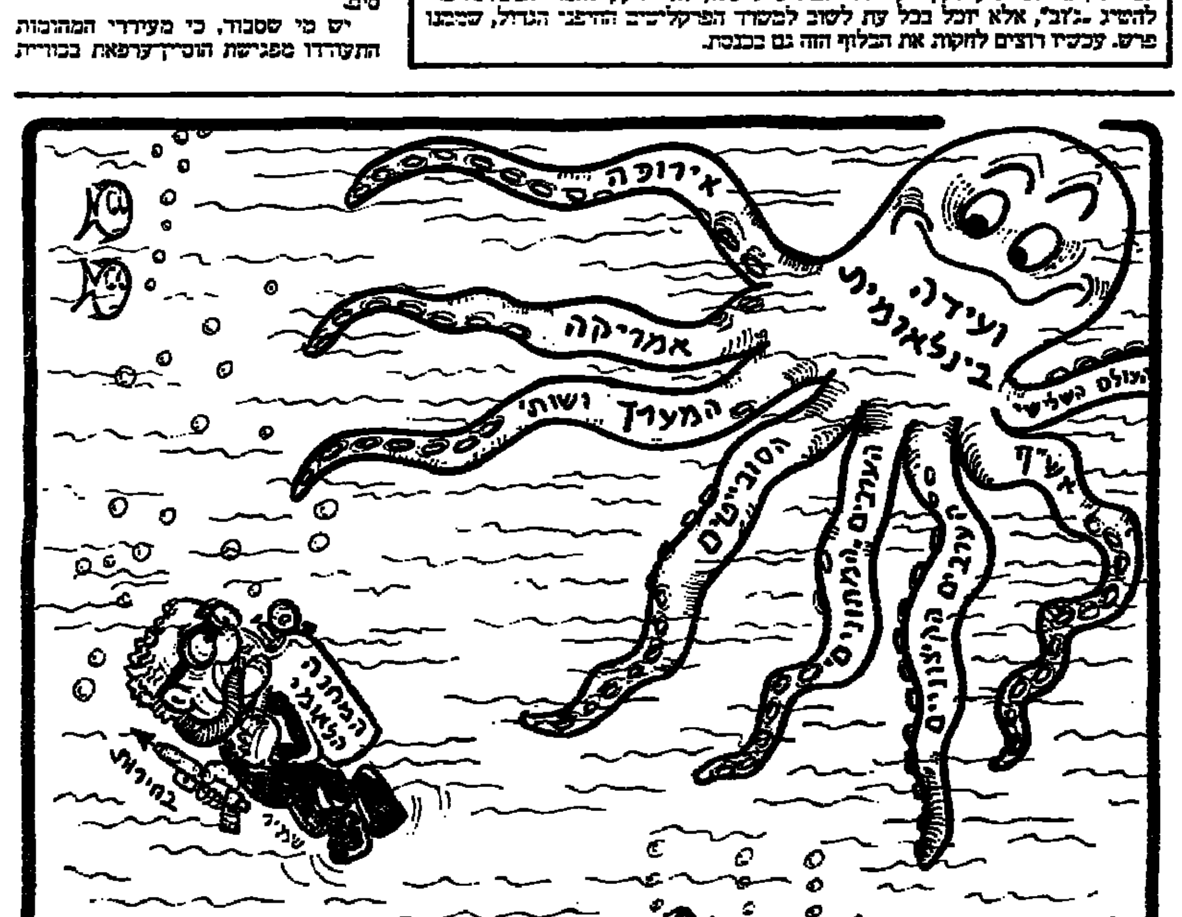

מכללה לחינוך
סמינר הקיבוצים ת"א
החלה ההרשמה
לשנת הלימודים תשמ"ח
בכל מסלולי ההכשרה

ספרות · אמנות · ביקורת

[illegible] – תיבת פנדורה

ענת לויט

עמוס עוז / קופסה שחורה / עם עובד – ספריה לעם / 1987 / 230 עמ'

„כמו אחרי תאונת מטוס, ישבנו ופיע־נחנו בהתכתבות את תוכן הקופסה השחורה," כותב דוקטור גדעון, שיקגו, 28.6.76, אל הגברת אילנה סומו, אשתו לשעבר, ירושלים. תאונת מטוס, משמע – הגירושין בין בני הזוג, כעשר שנים לפני חשיפת תוכנה של הקופסה השחורה, ואם תרצו – תיבת פנדורה. תוכן הקופסה השחו־רה, משמע – „איך הגענו עד הלום?" במלים אחרות – חשבון נפש באחור, שאמור לספק הסברים ותובנות לכישלון חיי הנישואין של אילנה ואלק גדעון. בהתכתבות, משמע – דרך הפיענות, צורת המסגרת שנבחרה לת־חום את סיפור העלילה בספרו החדש של עמוס עוז – „קופסה שחורה".

אולי כפארדוכסאלית תתקבל הצהרת ההתרשמות הבאה: „קופסה שחורה" הינו ספר מרתק, הנקרא בנשימה עצורה, בה־במידה שהוא עמוס פגמים וליקויים, אשר אם לומר זאת בגילוי־לב ובפשטות – הרגיזו ואף אי־כזבו את מי שמצאה בסיפורי „ארצות התן", וברומנים כ„מיכאל שלי" ו„עד מוות", מקור להתרגשות רבה. ופארדוכס שני: איכותו המ־רתקת של „קופסה שחורה" נוצרה בעיני בעיקר בזכות הכוח הדרמטי הטמון במסגרת רומן המכתבים, כפי שעמוס עוז עיצב אותה, והנה דווקא מסגרת זו, כמדומני, טמנה לספר פר את מירב הפחים לתוכם הופלה רוחו היוצרת.

מן המפורסמות הוא, כי מסגרת של רומן במכתבים היא מן הקשות לתחום בה עלילה דינאמית ודמויות חיות. התכתבות, מטבעה, רב בה – לעין הקורא הזר – הסמוי על הגלוי. מכתב הינו מעין כתב מורס אנושי־תקשורתי, ופיענוחו המלא יוותר לעולם נחלתו הכמ־עט־בלעדית של המכותב, ובנפשו פנימה. ברגיל, יצליח המעיין לעמוד באופן חלקי למדי על הדראמה האנושית המסתתרת מא־חורי המכתבים, שהם משמשים לה ציפוי חי־צוני בלבד, מוגבל, מצומצם ומרוכז מכדי שתחשף בהם הדראמה בשלימותה. ועוד, יק־שה מאוד על המעיין במכתבים לא לו, לצייר ברמיונו את דמותן של הנפשות שמאחוריהם, הנחשפות בהלכי רוח אקראיים, או דרך שברי אירועים משוחזרים, המתמללים באורח סל־קטיווי ועל פי רוב גם לא ספונטאני. גם אם עשוי אדם לחשוף עצמו במכתב יותר מאשר במהלך שיחה פנים אל פנים, חשיפה כזו, לעולם יחסר בה אותו סוג של חשיפה אנו־שית מורכבת ורבת־פנים, המתרחשת במהלכו של מפגש חי.

מכאן חזרה ל„קופסה שחורה", שלמרות המוגבלויות האפריוריות (משמע, כאלה שכפה המחבר על עצמו, כשהחליט לתחום את „קופסה שחורה" בתבנית שכל לבניה – מכתבים, מכתבים) – הצליח יוצרו לכתוב דראמה אנושית חיה ומרתקת.

ומי בין המתכתבים הראשיים, אשר במ־כתביהם מתיר עוז לקורא „להציץ": אלק גד־עון, אילנה סומו, בועז גדעון – בנה של איל־נה ואלק, מישל סומו – בעלה הנוכחי של אילנה, רחל – אחותה של אילנה, ועו"ד זק־היים המשרת לסירוגין ובעת ובעונה אחת את האדונים מר גדעון ומר סומו.

עמוס עוז

אחזור אל העימות הפארדוכסאלי של הת־רשמותי מהרומן, ואנסה לפרטה. הדראמה שפורש „קופסה שחורה" לעיני הקורא היא אנושית, חיה ומרתקת, למרות שעוז לא פתר כהלכה שלוש בעיות שהן מן המרכזיות בכ־תיבת רומן במכתבים: עיצוב דמויות, יצירת פערי אינפורמציה וסגירתם, ויצירת השת־לשלות כרונולגית אמינה. אי־מציאת פתרון הולם לשתי הבעיות הראשונות, מקורה אולי בבעיה נוספת – מקומו של הסופר ביצירה. מחבר רומן מכתבים צריך לקבל עליו אותה החלטה שמקבל מחזאי – להיעלם באופן מוחלט מן הבימה, ולתת לגיבורי יצירתו לשחק לפניו. אמנם, הוא זה המושך בחוטיהם ומדריך את מהלכיהם בקידמת הבמה, אך באופן שלעולם לא יתגלה ביניהם, משל היו בלתי־תלויים בנוכחותו היוצרת.

עמוס עוז, הגם שקיבל עליו החלטה קאר־דינאלית זו, נדמה כאילו התקשה לע־מוד בה וזהו המוכרת היטב מספריו הקוד־מים מתגלה ושלטת, אני מתפתה לומר, כמעט שליטה ללא מצרים ברוב הדמויות ובמהלכי חייהן. להמחשת הבעייתיות שבנוכ־חותו הדומיננאטית של סגנון כתיבתו של עוז, די אם אומר, שעיון בפתיחותיהם של כמה מן המכתבים, יקשה על גילוי מידי של זהות הכותב. משמע, סגנונות הכתיבה של המכותבים השונים, שבאמצעותם נפרצת לקורא הדרך, אולי הדרך העיקרית, לבניית תווי דמותם של הגיבורים – סגנונות אלה אינם מתגוונים דיים מכותב לכותב, בכולם שלטת תכונת הפיוטיות, המאפיינת מאוד את אישיותו היוצרת של עוז עצמו. זאת ועוד, הפיוטיות המרווה את מרבית מכתביהם של הכותבים, הופכת את חלקם למתפייטים מדי, לעיתים על גבול התיַפיפות, או הסנ־טימנטאליות העודפת.

ועוד באשר לסגנונות הגיבורים המתכת־בים: לפחות לגבי שנים מהם נוצר ברמיוני, פער בלתי מאוזן בין דמותם שנרקמה מתוך סגנון כתיבתם, לבין זו שנתהוותה מתוך האינפורמציות הניתנות עליהן, בדרכים שו־נות, עקיפות יותר ופחות, ברומן. כך עו"ד זקהיים, שמתוך ציון אקראי כביכול של פר־טיו האוטוביוגרפיים, מצטייר כייקה, בן שי־שים לערך, אם לא מבוגר יותר, ואילו מסג־נון מכתביו הוא מצטייר כתחבולן צעיר ודינאמי, הייתי אפילו מעיזה ואומרת – על גבול הצ'חצ'ח המעונב. כך גם אלק גדעון, אשר מהתייחסותם של הכותבים אליו מצט־יירת דמות של גבר קשוח, קר ומנוכר, בעוד שמתוך מכתביו הוא מצטייר כגבר החושף את רגשותיו בנקל ובאופן פייטני לא פחות מזה של אשתו אילנה, הרומאנטיקנית ללא תקנה. התרשמות בלתי עקיבה כזו מגיבורי הרומן, יכולה היתה לכאורה ללמד על איכות טובה של הרומן, אלא שהאופן בו נחשף רי־בוי־פניהן של דמויות כמו אלה שהוזכרו, אי־נו מביא לאיחוי הפנים השונות, ובקיצור – לעתים אין הדמויות אמינות ובסך־הכל, אינן שלמות.

כך, למשל, יש טעם לפגם בדרך שבחר עוז לאפיין בה את דמותו של בועז, כצבר צעיר, שרמתו האינטלקטואלית שואפת לא־פס ואת הידע שלו על טבעם של החיים הוא סופג מהחיים עצמם – באמצעות שגיאות הכתיב של צמח־פרא זה. ואם, חלילה, לא עמד הקורא על אפיון דומיננטי זה, ינשוף עוז בעורפו של מישל סומו, שינזוף בבן־אש־תו, בכל אחד ממכתביו, על שגיאות הכתיב שלו ועל המשמעויות הקשות המשתמעות מליקוי סגנוני זה, המתגלה באופן מגוזם ולא אמין, כמעט בכל מלה שניה.

התגלותו הבוטה ביותר – והמיותרת, לטעמי – של עמוס עוז, המושך הסמוי בחוטי היצירה, היא בהבאת טיוטות משולחן עבודתו של פרופ' אלק גדעון. טיוטות אלה, העוסקות רובן ככולן בניתוח לוגי מעמיק של מושגים כמו שתלטנות מול אלטרואיזם, עבר מול הווה מול עתיד, המבטלים אלה את אלה, מסגרות חברתיות המתקיימות זו מתוך זו כדי להרוס זו את קודמתה – הגם שהוא מרתק לכשלעצמו, יצר אצלי תחושה, כי עמוס עוז פשוט התקשה להמנע מהפיכת אלק שלו לשופר לרעיונותיו שלו, אשר צלי־ליו הברורים והתת־משמעיים במסקנויתם מרמזים שחשיבותם בעיני היוצר עלתה על זו שהוא עצמו העניק לדמות הגירושין הפ־רואית, שדחף לתוכה את אלק שלו ושיקע אותו בה עד צוואר נפשו.

ואם כבר הוזכר עניין הרעיוניות, שהיא מעל למיני־דרמה המשפחתית אלק־אילנה־מיכאל־בועז, הרי די בנקל ודי במהרה יוכל הקורא לעמוד על כוונת היוצר, לשקף דרך סדרת ההתכתבויות האובססיוויות, הבונה את הרומן, מסכת חברתית שלמה ורבת היבטים של ישראל המתבוססת בשאריות הנצחון הג־דול של מלחמת '67. מדובר במחצית שנות השבעים, כאשר מתעוררים חשדות ממאירים כי הרעיון הציוני, זה שהניעה את דור החלו־צים בפעלם לכיבוש השממה ולבניית מול־דת, פשט זה מכבר את הרגל ופינה מקומו לציונות מסוג חדש, המתממשת באיזורה וסיפוח אזורים מיושבים שנכבשו בזמן המ־לחמה. על אף העניין הרב שעשוי הקורא למצוא בגילוייה הבהירים של תווי המציאות החברתית המיוחדת הזו, המועלית בחיות רבה, בעיקר דרך דמותו האותנטית של מיכ־אל סומו, לא תמיד נשמר האיזון הנכון בין תיאור השתלשלותה של הדרמה המשפחתית, לבין תיאור העניינים שברומה של החברה, אליהם מכוון עוז את גיבורי „קופסה שחו־רה". לעיתים האיחוי בין שני המישורים הנושאיים נראה מלאכותי, ואף מגמתי מדי.

ובאשר לבעיה השניה – יצירת פערי אינ־פורמציה וסגירתם. מכתבים אינם מתאפיי־נים בשיחזור מפורט של אירועים, הידועים הן לכותב והן למכותב. הנגיעה באירועים כאלה נעשית בדרך כלל ברמזים ובאיזכורים סלקטיוויים, המובנים למתכתבים, ועל אחת כמה כאשר הקירבה הרגשית ביניהם עזה כמו בין אלק לאילנה, ולהבדיל – כמו בין אלק לעורך הדין המשפחתי, זקהיים, ש„גידל את אלק על ברכיו". מה ניתן לעשות, כאשר דרך אירועים משותפים כאלה, צריכה להתב־הר האפלה העוטה את „קופסה שחורה"? הב־עיה שעמדה כמדומה לפני עוז היתה – כיצד

(סוף בעמוד הבא)

אסתר ראב

שני שירים

★

משה שטמפר
אומר:
אסתר'קה
ידיך חטובות
יש חריץ בין הכף
והזרוע
והאצבעות מתוקות
כמו ספר טוב
ארכות ועגלות
בקצה כל אצבע
צבעקטן מאירה
הצפרן
חפן פרחים –
ועל יד כל
אצבע בשרשה
גומת חן צוחקת –
קטנות
הן ידיך
משקה שטמפר אומר
והוא בן שש
שחור שער
ועיניו
כעיני כלבלב נאמן

★

אבא –
צל הברוש
מתארך –
ורוח באה מן
הים –
השמש שוקעת –
הפרות גועות –
ברפת;
רתום לנו
את הסוס
הזקן, הלבן
ונסע לשדותיך
בקרון –
החרמש
על כתפך הרחבה
הולמת פניך
השזופים
הוא – משב
מבטיח חיים בידיך
עגולים עגולים
קצורים למשעי
מידך הברוכה –

מן העזבון של המשוררת
הביא לדפוס: אהוד בן עזר

בקליפת אבטיח

דוד מלמד

אהוד בן עזר / לשוט בקליפת אבטיח / הוצאת רכבולד ושות' / 1987 / 222 עמ'

אהוד בן עזר

ספורי הרפתקאות היו מאז ומתמיד נושא אהוב על קוראים צעירים ועל סופרים שכתבו לבני הנעורים. מסתבר, שההתמכרות לקריאת סיפורי הרפתקאות אינה חולפת עם הגיל. רבים מבין הקוראים נשארים חסידיו של ענף מלבב זה גם בשנותיהם המאוחרות. אין פלא, איפוא, שניתן למצוא על גבי עטיפתם של ספרי ילדים מסויימים הכרזות כ„לילדים ולמבוגרים כאחד", או „לילדים מגיל שמונה עד שמונים". ואם כי במקרים רבים באה זו רק כפיתוי למיגזורים רחבים של קוראים, פעמים זו האמת לאמיתה.

ספרו של אהוד בן עזר, „לשוט בקליפת אבטיח", הוא מאותם ספרים שבהם מיטשטש קו התיחום שבין ספרות לנוער ובין ספרות למבוגרים. לקורא הצעיר נכונה חוויה מענ־גת למיקרא מעשים ותעלולים, הנוטלים או־תו ממקומו ומזמנו, לעבר מחוזות דמיון משובבי נפש. הקריאה בספר פותחת לפני בני הנעורים פתח אל עולם הדומה בעיניהם לתקופה פרה־היסטורית רחוקה. כך נראים היום ימים של פרדסים ושדות, חיות־בית בחצר, איסוף גרוטאות החוץ של מושבה עברית בתקופת המנדאט, לנערים הצומחים מול מירקע הטלוויזיה, ידיהם אחוזות במשחקי מחשבים ונוף נעוריהם עובר עליהם במגרשי החנייה שבין הבתים המשותפים בעיר הצפו־פה.

מבוגרים עשויים למצוא בספר זה את עצמם. נוסטאלגיה אינה חטא, וגם הציניקנים הבדים לה אינם סולדים בעומק־ליבם משקי־עה מענגת לנבכי ילדותם ונעוריהם. בני דו־רו של אהוד בן עזר, יהא מקום הולדתם בא־רץ אשר יהא, יגלו כאן תמונות הווי, דמויות ומעללים המוכרים להם מקרוב. רובם אולי לא יעוררו בהם ריגוש יתר, אך לכל אחד ואחד מהם טמון בספר אותו קטע קטן, אותו משהו שנשתכח במשך עשרות שנים והנה נשלף מן הנשיה, שב לתחיה והצצב בפסטוטו הישנה והקוסמת, שוד לא יוכל להבינה. רק הקורא, בינו לבין עצמו, יעצור את שטף הק־ריאה ויתייחד לרגעים אחדים עם זכרון הנ־עורים האבוד שעורר בו אותו קטע, יחוש צביטה בלבו.

„לשוט בקליפת אבטיח" הוא סיפורם של שלושה נערים בני מושבה אר־צישראלית, בשלהי שנות המנדאט הבריטי, היוצאים ל„יום שרה" במקשת אבטיחים על גדת הירקון. „יום השרה" הוא השתרשרות של העלילה והתפעויותיה: חוויות, זכרונות, תעלולים, תמונות ופרקי־הווי, המצטרפים יחד לפסיפס סטגוני של חיי נוער תוססים בימים שלפני שלוט הוודיאו והווקמן על הנוער הישראלי.

בן עזר, יליד פתח־תקוה ונצר למיסדיה, משפחת ראב, מיטיב להכיר את הווי הימים ההם ולתארם. הוא משתמש בתמורים ובדמ־יות מימי נעוריו וממחיז לנגד עינינו באר־תנטיות ובקלילות את רוחה של התקופה. בכך מצטרף „לשוט בקליפת אבטיח" לספריו הקודמים, רומאנים, קובצי סיפורים, ספרי ילדים וזכרונות, הטבועים כולם בחותם השורשיות הארצישראלית הישנה.

שמו של הספר לקוח מתוך תיאור של אחד מראשוני פתח־תקוה, אברהם קופלמן, שנשלח בראשית שנות השמונים של המאה הקודמת לביאליסטוק שברוסיה, כדי לעודד את יהודיה לבוא ולהתיישב בפתח תקוה. על קופלמן, „שליח העליה" הראשון, כתב ג' קר־סל בספרו „אם המושבות – פתח־תקוה תרל"ח־תשי"ג", כי „ודאי ידע פינס את הד־לשתו של קופלמן, הלא היא התכונה שהת־מימות היא הדוחה – היטיב להפריז ולהדגיש בצבעים ובתיאורים, שכל עיקרם היא ראיית הרצוי הרחוק כמצוי קרוב" (עמ' 99). ואכן קופלמן לא הדיר את לשונו מן הגוזמה ובאו־ני יהודי ביאליסטוק תיאר את הטבע במוש־בה הצעירה, בצבעוניות ובחזוניות. על האב־טיחים הגדולים על גדות הירקון סיפר, שהם „בשיעור גודל כזה, שחצי אבטיח מספיק מא־כל לשובע למשפחה רבת נפשות למשך ימים תמים. וכשתוכה של המחצית נאכל עד תו־מו, מתיישבת לה המשפחה בתוך הקליפה, המקבלת צורת סירה, ומפליגה בה על מי הירקון" („לשוט בקליפת אבטיח", עמ' 60). תיאור זה היה רק חלק מנפלאותיו של הטבע הארצישראלי, כפי שציירו קופלמן ליהודי ביאליסטוק.

עם קריאה בעלילות שלושת הנערים היוצאים אל הטבע וחווים את הרפתק־אותיהם, עולות כמאליהן אסוציאציות של ספרים אחרים, שדורות של קוראים תאבי הרפתקאות גדלו עליהם: „רובינזון קרוזו" של דניאל דיפו, „שלושה בסירה אחת" של ג'רום ק. ג'רום ו„תום סוייר" ו„הקלברי פין" של מארק טווין. „לשוט בקליפת אבטיח" הוא בן־דמותם המקולבן, על כל השווה והד־שונה שבינו לבינם, לחיוב ולשלילה.

בספר ההרפתקאות הארצישראלי ימצאו הקוראים הצעירים את מכנסי החאקי הקצרים של הגברים, את מכנסי ההתעמלות עם הגו־מי גבוה מעל לברכי הבנות, את הגאריה הזו־מה והקרירה, את הקורקינט החורקני, את הסמלים שהודרו מתפיסות הסיגריות בשיפ־שוף פקקי־פח, את השרוך לקשירת פייתו של כדור־הרגל, את ה„פייליות" המיועדות להרתחת הכביסה, את הפתיליות השקטות לבישול, ואפילו את הקללות דאז, שרובן עברו ובטלו מן העולם. הקורא הצעיר מהם להתבונן בכל אלה כבמוזיאון היסטורי המש־מר את העבר בזכות עינו הפקוחה של המחבר, לשונו הציורית והקולחת והדיוק המפליא הנ־טול המעצבים.

בטורים לבנים ובאש לבנה

מניה הדר

איתמר יעוז־קסט / צינורות מולי־כי אש / הוצאת „עקד" / תשמ"ז.

כאשר אני עומדת מול הספר הגדול הזה, קשה לי מאד לבחור שער דרכו אוכל להיכנס, לחדור לחלק הגרעיני שבו. מקור הקושי הוא בעיקר בשפע השירים הסובבים שבי־צירה זו. לאחר התלבטות בחרתי להתמ־קד בשער הרביעי, ששמו כשם הספר כולו – צינורות מוליכי אש – ולנתח ביתר פירוט כמה שירים, בהם, לפי דעתי, פורצים החוצה השאלות הקיומיות ו„תמורי־האש" המצויים בספר כולו.

אבל תחילה אפנה אל ספרו הקודם של איתמר יעוז־קסט, „לשון הנהר, לשון הים". שירים ושירים בפרוזה, מבחר 1958–1983. כבר בשיר „דמות בבואה", בחלקו הראשון של הספר, עולות השאלות הקיומיות העתי־דות להתגלות במלוא כוחן ב„צינורות מולי־כי אש".

המשורר מבטא מצב קיומי מורכב, שמת־חיל לחול בו שינוי, שיש בו „יציאת־הפקר

איתמר יעוז־קסט

מתוך האני התחום / לעבר קו הסיכון של היש", שיש בו קריאה „להמיר את וראאת־שקט־הבית / בפראדוראות האש... והיא־היא הרוכנת עלי, הלאה מאמצע חיי – סילוא־טה־של־להט / בה קמים לתחיה כל מלכי־קרס־ילדות".

אותו חיפוש אישי־ציורתי מזנק מתוך שקט הבית, אם אפשר לומר זאת כך, וממשש עצמו באמצעות יסוד האש, שתנועתה, החו־ם, האור והכליה מעורבים בו יחד.

ב„צינורות מוליכי אש", בשער הרביעי, כאמור, מתפרצות שאלות קיומיות־דטר־ריות, אישיות וכלליות־יהודיות.

בשיר „דמון", הראשון בשירי השער (עמ' 52־53), מתרחשת פגישה טרגית בין המשו־רר, המבקר לאחר שנים בארץ הולדתו הונג־ריה, לבין קרוב־משפחתו, „צדיק" שנפטר זמן רב קודם לכן. נסיון „התחברותו" של המשו־רר אל הנפטר יוצר מערכת שאלות נוקבות, מסתוריות, הנותרות ללא מענה. אך הן מר־עידות־מייסרות את המשורר. השיר פותח בשאלה רטורית המופנית אל הצדיק: „האם קראת לי? / ואפשר גם כונת את השעה?" ומסתיים בשאלה רטורית נוספת, הדומה לראשונה, אך קשה ונוקבת ממנה: „האם קראת לי? / דבר! / שהרי אינני יודע מדוע אני מבקש אחריך זה עשרים שנה ומעלה, / כשם שאינני יודע אם אני כבה או בוער?". בשיר עצמו עולות, לצד תיאורי הצדיק הריאליסטיים־פיוטיים („אתה הנה בצל פתק־אות־פתקאות כבצל כנפי פרפרים לבנות־צה־בות־מכרפסות"), שאלות־תהיה רטוריות נוס־פות, המכוונות לנפטר, שממנו נתבע גם המשורר, כביכול, לבקש דבר־מה, אך הוא שוכח לפתע לשם מה בא ומהי בקשתו.

הוא, שניסה להבקיע דרך אל הצדיק ואל הקדושה שבעולמו, מזה עשרים שנה ומעלה, במהלך אמביוולנטי עקבי, מתמיד „קרב ונ־סוג, קרב ונרתע ונולד,", ניצב כעת הסר־אר־גים ומבקש סימן שהוא אכן נקרא, וכי הפגי־שה אכן מתקיימת מעבר לזמן, למקום ולחיים עצמם.

אותה תהיה חסרת־מנוחה בקשר לזימון, קיימת גם בקשר למהותו של המשורר עצמו – וכאן אנו פוגשים ביסוד האש הממשש את־תה. מהותו נתפשת על־ידו כ'חמר־אש' על כל המשתמע מכך: בשרו נשרף עליו („מזמת מגע המלים נגועות החלי והצער", אותן מי־לים הרשומות על גבי פתקי־הבקשות המכ־סים את קבר הצדיק. דמותו של הצדיק נדל־קת בו „כמו נרות־הזכרון שמדליקים חסידיו על קברך הגבה, / והנה אתה מרטיט בתוכי כעגול־של־נר". בעיקר מתגלה מהות זו בשאלה הרטורית הנועלת את השיר במעין שאלה־זעקה: „כשם שאינני יודע אם אני כבה או בוער?".

יסוד האש מאפיין לא רק את קיומו של ה„אני" השר ודמויות מן העבר (הצדיק), אלא מתייחס גם לדוממים־מאנשים, ל„חיות הקו־דש".

בשיר „תחית־המתים של חיות־הקודש" (עמ' 56־57) עומד המשורר מול חיות הקדש – תיבות בשמים, פמוטות, סידורי־תפילה ותיקים לטליתות ולתפילין – „אשר בעליהן נמוגו בעשן, או פנו־הלכו להם לכל כנפות תבל" ועזובות, שכוחות והשוכות כבית־הכנסת ההרב של עירו. המשורר מגלה אותן בתוך החשכה, כשהן מיוחלות כאדם „למלה קסם ותפנוקים שתציה בהן שנית את הלהבה... ועל־כן נאחזות הן בשולי בגדיהם של אור־חי־ארעי / כמבקשות על נפשן הדמומה ואומרות: / 'שאו תפילה למעננו / עד אשר נחדל להיות עצמים־של־דממה, / ונהיה שוב לצינורות מוליכי אש'!".

תגובת המשורר לפניה־בקשה להחיות זו היא בהענקת אור־אש משלו. הוא נוטל „עצם חסר־שם התקוע בלב החשכה" ונושק לכלי המוזהר ההולך בין ידיו, עד שהוא מבחיל מן המאמץ להנפישו באור חי... הוא נענה ל„חיות הקודש" וגורם להורחת עיניהן בחש־כה ולהתעוררות שירתן מחדש.

המפגש השלם ביותר בין תוכן לצורה, בין אישיות המשורר ליסוד המעצב אותה, בין היחיד ליהדותו (על עברו ועתידו גם יחד), מצוי, לפי דעתי, בשיר „עיר ואש" שבשער הרביעי (עמ' 64־65).

השאלה חסרת המענה הפותחת את השיר מתייחסת ליסוד האש עצמו – „האש היכן היא? / מדוע לעיתים יותר ויותר רחוקות אני חש בה מתחת לעור?... היכן האש המלח־שת, זו אש תג־הפנים, צהלת הבערה...". למ־רות הקביעה הקשה של המשורר, שהולכת ומשתקעת בו אבן אפורה שחודרים בעדה קר־לות היום־יום בלבד, או לכל היותר הדי הע־בר הרחוק, שמעולם לא ידע את שמחת הח־גים בבואם ובצאתם והיה „כעץ־הסרק בלא תרות הפרי הלוהב". למרות אותם ציורים עגומים, מתפרץ העבר היהודי באותה אש עצמה בדמותו של דיאגו דה פירס – שלמה מולכו – שהועלה על המוקד בעיר מנטובה (1532).

עבר זה מגיע לשיא בציור מיתי של עש־רות סלמנדרות־אש המתפתלות על רצפת החדר הלילי של המשורר, כששלמה מולכו עצמו נשרף כגוויל־התורה לעומתו. חיזיון זה מעורר במשורר את שליחות העתיד שלו לבנות ולכתב את בית־הכנסת של שנות יל־דותו „כמי שכותב ספר־שירים בטורים לב־נים / ובאש הלבנה – – –".

במסגרת זו נגענו בתחום אחד בלבד, באותם טורים לבנים הנכתבים באש לבנה... וזאת, בשער אחד מתוך החמישה שבספר. ועדיין לא נגענו במגד־השמחה, או החיפוש אחריה (השמחה „שאיננה בת חלוף / זו שאיננה ניר או כתב מתכלית..."), ולא בנושא הפגישה בין הדורות־עולמות, בין אב לבנו בעל־התשובה, ולא בעיצוב הלשוני המיוחד לספר – כל אלה ועוד נושאים אחרים רבים עודם מחכים לעסוק בעולמו העשיר, המור־כב, של המשורר איתמר יעוז־קסט.

מרדכי פרידמן

חבר הנהלת בורסת היהלומים ויהלומן בפנסיה

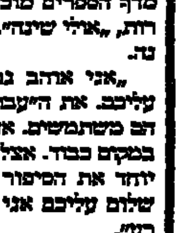

בימים אלה קורא פרידמן את ספרו החדש של עמוס עוז, „הקופסה השחורה", ובמקביל את „בית בודנברוק" של תומאס מאן, בתרגומה של נילי מירסקי. על מדף הספרים מוכן גם ספרו של הנרי רות, „אולי שינה". אותו יקרא בשיתפ־נה.

„אני אוהב גם את עגנון ושלום עליכם. את העברית של שבתי שבה הם משתמשים. אני שומר על כתביהם במקום כבוד. אצל עגנון אני אוהב במי־וחד את הסיפור 'והכנסת כלה'. את שלום עליכם אני קורא כשמצב רוחי רעי".

פרידמן, שמאז צאתו לפנסיה זמנו בידו, מנסה להשלים את מה שהחסיר בשנים שבהן הרבה לעבוד. את ספריו של יצחק בשביס זינגר הוא קורא באי־דיש. לאחרונה קרא את „בי־מלע והשד שלהי". קורא הרבה ביוגראפיות, בעיקר של אמנים. אינו מחמיץ גם שירה. „אני קורא כל שיר שמתפרסם במוד־רים הספרותיים. בעיקר אני אוהב את דליה רביקוביץ'".

„למה אני קורא? – אינני יודע. אולי זה הרגל, ובכל מקרה זה הרגל בריא, המרגיע אותי ממאורעות היומיום".

ריקי ריבלין

עורך: חנוך ברטוב • עריכה: יהודה גור־אריה

هكذا من الأصل

صكا من الاصل

בדידותו של המשורר במרחקיו

אורציון ברתנא

עודד סברדליק / חלונות בשחף / ספרית מעריב / תשמ"ז / 56 עמ'

משורר טוב הוא עודד סברדליק, אבל שירתו „חסומה" מתוכה־פנימה בפני חלק גדול מקוראי השירה העברית. ספרו הוא דוגמה מצויינת לעובדה שגם ציוד האר־סתטי של הסמאנטיקה, של הלשון, ולא רק המסר התמאטי־התוכני שמוסרת הלשון, תלוי באופנה, במהלכים תרבותיים: לשון שקרובה בדנוטאציות שלה ובקונוטאציות שלה לתבניות־שפה אופנתיות בתקופה מסויימת, פתוחה בפני קוראי־התקופה. לשון שאיננה מתקשרת בתבניות־השפה המקובלת בתקופה מסויימת כתבניותיה הספרותיות, סגורה בפני קוראיה.

המחסום בשירת סברדליק אינו בכך, שהעברית אינה שפת־אמו. בעייתו היא בכך, שלשון השירה הישראלית האופנתית היום אינה לשונו. „מחשבות" השירה הישראלית האופנתית היום אינן „מחשבותיו". הוא נשאר משורר מערבי־ספרדי בשפה העברית. שוגה מי שרואה את השירה הישראלית כ„קוסמופוליטית". נכון שאין היא בכך, לצערי, שירה אידאית במטר שלה, אבל היא שירה מקומית מאוד בתבניותיה הלשוניות, שהן תגובות לחוויות הכותבים והקוראים כאן ועכשיו. היא שירה מקומית בכל פניה, מן האירוניה ועד הפאתוס, מן ההכללה הפיגוראטיבית ועד ליובש הקונקרטי בלשון היומיום. ה„מיליה" הספרותי של שירה זו, שקרים כבר כשלושים שנה – קהל כותבי שירה זו וקוראיה – סגור בפני שירתו של סברדליק, שהיא שירה אינטלקטואלית שאינה נוגעת במערכת־החוויות של „הסביבה הספרותית" הישראלית בשום דרך. אומר זאת ביתר חריפות: אין שום מגע, לטוב או לרע, בין ה„מיליה" של השירה הישראלית ובין שירתו של סברדליק.

נחלתו זו של סברדליק, שבה שירים טובים ומעולים, איננה נחלת־פרט. כמשורר הוא יוצר מיוחד לעצמו, אבל כתופעה סוציו־ספרותית הוא בתחום „מיעוט". „הסביבה הספרותית" סגורה בפני שירה רבה וטובה, שאיננה כתובה באחת מארבע או חמש תבניות לשוניות־חווייתיות מקובלות. סברדליק

עודד סברדליק

ואחרים הכותבים מחוץ לטווח השירה הישראלית, וכן גם אני, כמבקר שרואה בעין רעה תופעה זו של הסתגרות בתחומי־לשון־והוויה מוגבלים, צריכים להתגונן בתוצאות־ההסתגרות בספרות הדורות האחרונים. אמנם, זה שלושים או ארבעים שנה יש בשירה העברית אשליה של ריבוי, המסתה אחדות של „קידמיות", שאינה אלא „קומיות" לעייפה במספר תחפושות; אבל אשליה זו עומדת להשבר מפני כוחות שירה חדשים, התוססים ועולים. כשזה יקרה, תהיינה התבניות של שירת סברדליק בין העומדות להערכה מחודשת. לכן, אל לו להפסיק לפרסם ואל לי להמנע מל־התייחס אל שירתו.

סברדליק יוצר מספר תבניות־שירה המשתלשלות כולן מתבנית אחת, ראשונית, של כתיבתו. תבנית זו נמצאת יותר בשיריו הקודמים, וכאן הופעתה מצומצמת ושולית. זו תבנית השיר המשלי: שיר קצר מאוד, שכולו משל קטן בלשון רב־משמעית, אינטלקטואלית ביסודה, ולא נראית קשורה בחוויה קונקרטית של הכותב או של הקורא. כזה, למשל, השיר הקצר „מבראשית": „בונים בית כדי לשוב הביתה / אוהבים כדי צמאון בקרבנו / הצמא – רעב שמימי / על אדמה משתוקקת" (עמ' 24). שירים אלה, ההולכים ומתעלמים מכתיבתו עם השנים, הם עיקר הקצר בינו ובין השירה ישראלית העכשווית. הם אינם מעוגנים באופנות החוויתיות של הקורא הישראלי. חכמת־החיים הכללית הזו אינה מובנת לקורא או נראית לו מנוכרת. היא איננה יוצרת אצל הקורא הישראלי גרוי מספיק להתאמץ או להזדהות. תבנית זו היא שורש הבעיה של אי־התקבלות שירתו.

תבנית שניה, חכמה, היא שירת שנינה (Wit) היסטוריוסופית – עין אירוני בהיסטוריה; בשיר המציג את ההבט ההיסטורי בעין משל שנון של חכמת חיים, „עוברות החיים":

„הרומאים במנוסתם / החלו זועקים / השכם והערב / העולם מתמוטט: / השכם והערב / בסך הכל רומא נהרסה / זהו הסך וזהו הכל / והיה שלום זו הקיסר / הבלתי מנצח: / Morituri te salutant, לזה אין ערבות / בסך הכל שלום עולמים דומה / לשלום עלי־התאנה בנשרם / דומני" (32).

שיר זה מדגים את המיטב שבשירת סברדליק: מן הסיפור ההיסטורי הנמסר בקיצור אירוני בשני הבתים הראשונים, הוא מצליח לגזור בבית השלישי, בעזרת מטאפורה חכמה וברורה גם יחד, חכמת־חיים תקיפה, אישית ופוליטית. שירים דומים הם: „עונת הרודובך" (30); „ההיסטוריה" (33); „שיעור בארכיאולוגיה" (38) ועוד.

תבנית שירית שלישית, הקשורה בשתים האחרות, היא תבנית הרחבת המשל: שיר הפותח ופורש פיגוראטיבית תמונה, או מצב, כמשל. דוגמה מצויינת הוא השיר המרשים „אדם וחכתו" (11) הפורש מתוך התמונה השותקה של הדייג כמשל למשליך חכתו אל מי החיים, שיר פיגוראטיבי רב־עוצמה רק משום שהוא מעמיס על התמונה הבסיסית השותקה לעצמה, עוד ועוד פיגורות ודרשות. השיר „ירושה" (18) מרחיב תמונת דירה שנעזבה על־ידי אדם, למשל למעשה שנשאר ברשות הרבים ובתודעתם אחרי עושהו, ו„חנות הצפרים" (49) הוא משל פאנטאסטי לכל אפשרויות הקיום שעולות בדעתו של המשורר, ברמות צפרים פלאיות הלקוחות במישרין מחנות־הצפרים של הפאנטאסיה הדרום־אמריקאית בת־זמננו. שירי התבנית השלישית הם בעיני מיטב הקובץ – נוצר בהם האיזון, המתקבל על הדעת וגם על הלב, בין נטייתו החזקה של סברדליק לצורת המשל הסגורה, למכתם הקצר והתמציתי, שכאמור לא יכול להיות לו שומע באוזניים ישראליות היום, לבין ראייתו הפיגוראטיבית, המושכת אותו להפליג בדמיונות הלשון, לבין נטייתו להתפלסף, לנסוך בשיר „התיכת חכמת־חיים" ולאו דווקא „ההיכת הוויה". מכיוון ששירי תבנית זו ארוכים יותר משירי התבניות הקודמות, אוכל להביא רק

מפתיחות אחד היפים שבהם, „ההדגלים היפים" (20) הממשל את מערכת התשוקות האנושיות בגרזיות פיסי, שכל אחד נושא בתוכו: „כל איש נושא / את חיות התובה שלו / כל אחד ובהמותיו הוא / היערות נבעלים נפתחים / עם רדת הבהות / החיות פורשות את רעבן / על פני מרעה האיל".

התבנית הרביעית והאחרונה היא תבנית השירה האישית, החווייתית. כאן השיר אינו בנוי סביב Wit אחד ולא על משל אחד מצומצם או מורחב, אלא כל שיר הוא מערכת מלים. סברדליק אינו יכול לכתוב שירה ישירה וחווייתית, והוא מעביר גם את חוויותיו האינטימיות דרך התיווך הפיגוראטיבי־משלי. התבנית הרביעית היא באמת המורכבת הבעייתית בשירתו. היא מעמיסה על הקורא רצף פיגורות שונות כרצף משלים מבלי שניתן לו, לקורא של ימינו, הרגיל לשיר שכבר „נלעס" למענו על ידי המשורר החרד מלהקשות עליו חלילה קושי כלשהו, „קבהיתות" להאחז בו. לשירים אלה אורבת הסכנה הגדולה ביותר של „החסימה הפנימית". אלה הארוכים והקשים שבשירי־הקובץ. בעקרונם הכבד אין כל פסול, לדעתי. שירים אחדים, כ„קומפוזיציה" (21) ו„מכתב בהול" (19), מוצלחים מאוד בעיני, אבל משורר הרואה את שיאו בשירים כעין אלה, יהיה הדין להתרגל לרעיה, ששירתו תהיה אהודה על קוראים ישראליים מעטים בלבד: הוא ישאר בעיבורה של השירה העכשווית עד שתתרצה מבגרותיה הלשוניות. למרות שלא נראה, שבעתיד הקרוב תהיה הפירה בברכה המשירה הישראלית. אני מאמין שהן תפרצנה. השאלה היא אם כוחו של סברדליק יעמוד לו להסתגל ולהמתין בבדידות.

בסך־הכל סברדליק הוא משורר למעטים. התמחותו בפיגורה המשלית האינטלקטואלית זרה לשירה הישראלית. לפעמים הוא כושל בה, כשהוא מעמיס הרבה מדי על מעט המלים. לפעמים הוא חוטא במשל בנאלי, שחוק. אבל גם הצלחותיו השיריות הרבות והמיוחדות לא תפתחנה את השערים אל רשות הרבים. רק כוחו והתמדתו הם שיקבעו אם יצליח לשאת את מכתבו האישי אל מעבר לנהר הליתי, נהר השיכחה, עד לים הגדול של התרבות הנודדת והנשמרת כדי להשאיר בו את רישומו.

נתן רוטנשטרייך

גרשם שלום

(למלאות חמש שנים לפטירתו)

בדין עומד נגד עינינו גרשום שלום כאב מייסד של חקר הקבלה על משכה ההיסטורי, זרמיה ושלוחותיה. בכינון תחום מחקר זה מצוי לא רק חידוש מצד הנושא המסויים שעליו הוסבה הדעת, אלא גם מזווית הראיה של חקר היהדות, שהרי התוספתו של תחום, אי אפשר שלא יהיו לה רשומים לגבי מכלול התופעות שחקר היהדות עוסק בו. אמנם, כאשר אנו עומדים מול חוקר בשיעור קומתו של גרשום שלום לא נבין לעולם כיצד אדם שגדל בבית מתבולל ושהיה מתימאטיקאי בלימודיו הראשונים באוניברסיטה, הגיע להתעניינות עמוקה זו בקבלה ולמתן ביטוי מובהק להתעניינותו זו. אולי יאמר האומר, כי מאתימאטיקה גנוז בה היסוד הקדום של פיתאגוראס, כלומר הקשר בין המבנה ההגיוני של המחשבה עם מבנהו של הקוסמוס, והקבלה יש לה ענין בקוסמוס ובבוראו וביחסם של בני אדם אליהם.

מצד הרקע המחשבתי של דרכו של שלום, ראוי שניתן את תשומת לבנו למקומה של ההיסטוריה בהשקפתו – ואכן הוא עצמו העיד העדות שונות בסוגיה זו. ההיסטוריה, וההיסטוריה היהודית במשמע, היתה בעיניו תחום של תופעות רבות. הראייה של ההיסטוריה מכאן ודבקות דוגמאטית מכאן לא עלו בקנה אחד לדעתו, משום האבחנה ברב־גוניותן של התופעות. משל כאילו אמרנו תוך הסבת האמירה של ההיסטוריון הנודע ראנקה, כי כל תופעה עומדת עמידה בלתי אמצעית מול אלהים – ראנקה אמר דבר זה על כל תקופה. ההתעניינות ביהדות היתה מעיקרה התעניינות בתופעה היסטורית, לא רק מצד עלייתה במהלכם של הדורות אלא גם מצד העיצוב שהיהדות עוצבה במשך דורות אלה. ההיסטוריה היא רב־גונית והקבלה עולה כתופעה על רקע רב־גוניות זו. הקבלה היא גם הניסיון המיוחד לפרש את היהדות מתוך מקורות ההלכה, בכיוון לדבקות אישית של ההוגה או המתנסה במה שקרוי בפינו הוויה אמונתית.

אכן שלום עמד על כך, כי קבלה, כבחינת מגמה מיסטית, יש בה על פי גדרה הכרת אלהים נסיונית. אולם הצד האישי של המקובל לא עקר את הזיקה למורשה, היא ההלכה. המונח עצמו „קבלה" מעיד על כך, כי המתנסה אינו שואב את התנסותו ממקורותיו האישיים או החווייתיים בלבד; הוא צמוד להלכה כאורח שעוצב במהלך ההיסטוריה והוא מקבלה. מבחינה זו יש בהיסטוריה גם פתיחות להתנסות האישית וגם הקבעות על ידי רקע שאינו אישי. בלשון אחרת – האישי אינו מנותק מן הרקע ולעולם אינו בגדר של התחלה חדשה. אולם באותה עת עצמה, המהלך של אורח מגובש אין בו כדי לחסום את הדרך בפני הגוון היהודי של ההתנסות.

עניינו של המחקר ההיסטורי הוא לחשוף את הריבוי העינייני של התופעות שעלו במהלכה של ההיסטוריה. ריבוי זה הוא מצדו התוכני גילוי של פתיחות התהליך. פתיחות התהליך העסיקה את שלום לא רק מצד התוכן אלא גם מצד התערבותם של בני האדם במתן כיוון למאורעות. על רקע זה ראה הוא את ייחודה של הציונות כמכוונת לפעילות בתוך התהליך, מתוך אחריות ולעומת פעילות צבורית זו עומדת הסכנה של התנוונותה של היהדות.

בהזדמנויות שונות עמד שלום על ההבדל בין הציונות למשיחיות, וראוי להביא מדבריו: „ההבדל בין הציונות למשיחיות נעוץ בכך שהציונות פועלת בתוך ההיסטוריה, ואילו המשיחיות נשארה במישור האוטופי". (הדברים אמורים בדיון "הציונות – דיאלקטיקה של רציפות ומרד", בספר של אהוד בן עזר: „אין שאננים בציון", „עם עובד" 1986. הדבור זה של שלום משנת 1970 ראוי לתשומת־לב מיוחדת.) הדבקות הסבילה במשיחיות, צידה האחר הוא ההישארות בגולה וקבלתה כמצב של חיים על־פי ההלכה. כאשר הדגש מועתק לפעילות, הלה הפנייה אל ההתערבות הממשית בתהליך והאחריות של בני אדם על מעשיהם ועל זיקתם למטרה שהיא בגדר של תוכן ממריץ למעשים, כאן ועכשיו. שלום איפיין את עצמו כ„אחד העם־יסט", אולם דומה שהשקפתו הרחבה, המציבה את הציונות בתוך מערכת של ההיסטוריה היהודית מכאן ובזיקה לאדם הפעיל מכאן, חורגת מעבר לאיפיון אסכלאי כלשהו.

היסטוריה עולה בהקשר זה של הגותו של גרשום שלום בשני כיוונים: מה שנוגע לעבר, ועבר הוא כיסוד של ההיסטוריה, הרי יש בו רעיונות, מניעים מחשבתיים תורמים, ואין העבר חד־כיווני. פנים אלה של העבר הם אחיזה לאפשרות של תחייתה של היהדות ובתחיה דתית מדובר. העבר הוא לגבי ההווה סך־הכל של משאבים, והוא פתוח למתן ביטוי יש־חדש למשאבים אלה. שלום מבנה את האחיזה הזאת בעבר בכיוון של תחיה בעתיד, כהיאחזות באספקטים האוטופיים שביהדות. המרכיב האוטופי הוא בכך, כי כוונתו של איש ההווה בהחלפת העבר היא למען התחיה בעתיד. שלום מבנה עצמו כאנארכיסט דתי, לפי שאין הוא מציע דבקות מלכתחילה בכיוון מסויים. עצם המרחב של הכיוונים הוא בגדר של מציאות היסטורית גלויה או כמוסה והוא גם האחיזה לתחיה. אין ביטחון בהיסטוריה – אומר הוא – ומותר להוסיף, כי יש אפשרויות בהיסטוריה, ועל כך עומד ההבדל בין הכרח היסטורי לבין ההזדמנויות המצויות בהיסטוריה.

בהקשר זה של אפשרות תחייתה של יהדות מצד תוכנה המחשבתי, או בלשונו של שלום, מצד כוחה הספירטואלי, הוא מעמיד על הניגוד הקיים בין סמכותה השלטונית של הרבנות, כסמכות שהוקנתה לה על ידי חוקי המדינה, לבין התוכן הפנימי של היהדות. הוא מעיד הערה בעלת משקל גם עתה, כלומר שאלולא סמכותה זו של הרבנות, כח המשיכה של דת ישראל היה הרבה יותר גדול בעיצוב הישוב משהוא עכשיו. הסמכות השלטונית הכפייתית עומדת בניגוד למרחב התוכני של המצוי במשך היהדות, כי כח זה מוענק על דרך מונופולין לאסכולה אחת בתוך היהדות. אולם שלום חלוק לא רק על המונופולין אלא על עצם המעמד הכפייתי של אסכולה דתית, כי מעמד זה עוקר את הרב־גוניות הפתוחה והפותחת ומרחיק אותה לשולי המציאות ההיסטורית. האנארכיזם הדתי אינו בא לעקור את האחריות ההיסטורית. אדרבא כדי לקיים את האחריות בזיקה לפתיחותו של התהליך ההיסטורי, מן ההכרח לקיים אנארכיזם דתי כביטוי של התנגדות לעיצוב חד־כיווני של היהדות או לשמירה על אסכולה אחת בלבד.

יש לחזור ולומר, כי הסבת הדעת המחקרית על הקבלה היא עניין העומד על עצמו וחותמו בתוכו. מבצעו של המחקר היו הוכחה תוכנית להנחה המחשבתית שהדריכה אותו ושלום הנחה לעצמו ולדורות של תלמידיו. אולם הסבת דעת זו היא גם גילוי של השקפה על העבר ועל הגרעינים הטמונים בו למען התחיה. שמא נוכל לומר, כי בקשת האחיזה לתחייתה של היהדות – תחיה בניגוד לשימור מאובן ומאבן – היתה גם אחד המניעים למתן דיוק למחקר, שכלום היה מכוונו המובהק.

חכמת ישראל וראייתה ההיסטורית, הן בכיוון לעבר והן בכיוון לעתיד, נפגשו אחדיו.

ספרייתו – לבית־הספרים הלאומי

לציון יום השנה החמישי לפטירת פרופ' גרשם שלום, תחנך ביום ראשון, 1 במארס 1987, בבית־הספרים הלאומי והאוניברסיטאי בירושלים, „ספריית שלום". באותו מעמד תיפתח תערוכת מבחר מארכיונו של שלום ובימים 3־1 במארס יתקיים הכנס השנתי השני של ההוגים למחשבת ישראל, אשר יוקדש השנה לזכרו.

ספרייתו של גרשם שלום מכילה 19 אלף כותרים (ספרים הדפיסים), היא הגדולה בעולם בנושאי קבלה ותחומים קרובים – מיסטיקה בדתות אחרות, מאגיה, מדע הדתות ועוד, ונחשבת לאחת הספריות הפרטיות הגדולות בעולם.

בתערוכה יוצגו כ־150 פריטים מארכיונו של שלום, הנמצא עכשיו במחלקה לארכיונים ולכתבי־יד שבבית הספרים הלאומי. בין הפריטים: החוברת „חסרו לשלום" – רשימת הספרים שחסרו לשלום בספרייתו. לימים הצטער שלום על שהוציאה לאור, שכן פירסומה הקפיץ את מחירי הספרים שהיה מעוניין בהם.

בכנס יוקדשו ישיבות להגותו של גרשם שלום, לתולדות הקבלה, המיסטיקה הקדומה, פילוסופיה יהודית, קבלת האר"י ולהלותיה, החסידות והקבלה הקדומה.

אנאטומיה של בגידה

רות שפירא

אני עדים באחרונה לשפע מהדים של ספרים ומחקרים הרואים אור בבריטניה וארה"ב בנושאי ביון וריגול: „המבצע השני העתיק בעולם" מאת פיליפ נייטלי, „הסוכנות – עלייתה ונפילתה של הסי.איי.אי" מאת ג'ון ראנלי, זכרונות אישיים של גברים ונשים אלמונים, המוסיפים את מעללי הגבורה שלהם בימי מלחמת העולם השניה, ומחקרים השוואתיים. „קשר של שתיקה – חייו והתאים של אנתוני בלאנט", מאת בריי פנרוז וסיימון פרימן הוא מחקר מעניין בפני עצמו, אך מעניינת אף כמנו היא רשימתו של הסופר המסאי היהודי־הרוסי הגולה יוסף ברודסקי על הספר, שהתפרסמה בגליון האחרון של ה„ניו.אי.אס.". מעבר לביקורת ודיון בחייו על הסוכן הכפול בלאנט ובעצם בגידתו לרוסיה הסובייטית ובגידתו בארצו, מרחיב ברודסקי את הדיבור על הרקע שהצמיח את „חבורת הארבעה" המפורסמת עוד בימי לימודיהם בקיימברידג', על מניעיהם האישיים או הלאומיים של טיפוסים כבלאנט, ברג'ס, פילבי ומקלין, וחולק על חלק ממסקנות היסוד של פנרוז ופרימן.

גיבורי האגדה, כפי שמכנה ברודסקי את הארבעה, פנו בשלב מסוים בתהליך לימודיהם בקיימברידג' למארקסיזם, דוקטרינה שבה הם דבקו באינטנסיביות, עד סוף ימיהם. מקובל לייחס תפנית זו של בני טובים אלה, למצבה העגום אותה שעה של הכלכלה הבריטית ולהתעצמות הפאשיזם בגרמניה. הם חששו גם ממדיניות הפייס של ממשלתם, שנראתה להם פרו־פאשיסטית, גם ממבוכת ארצם למלחמה נגד הפאשיזם (וגם היו או בגיל ביוסו). החלופה האנטי־פאשיסטית היחידה שהסתמנה אז בבירור באופק היתה רוסיה הסובייטית.

עד כאן ברודסקי מסכים עם פנרוז ופרימן, אלא שלדבריו אדם בעל שיקול דעת או סטודנט שבאחוריו סמסטר אחד בכלכלה מדינית אינו יכול לקבל את המודל המרקסיסטי של צדק חברתי, על אחת כמה וכמה את העתקו הסובייטי. „אינך צריך להיות מטאפיזיקאי כדי להבין, שהעוגה לא תגדל גם אם תחלק אותה ליותר פרוסות. רק לאוהדים בסבין עשוייה החלוקה מחדש של הרכוש „לבטא משהו", טוען ברודסקי, שחווה חלוקה זו על בשרו. קיימברידג' של אותן שנים נכשלה, כך הוא מאמין, בהקניית חינוך מוסרי לתלמידיו ובכשלון זה, יותר מכל הדיבורים על מדינות וזוועות של הקפיטליזם הבינלאומי או היחסים ההומוסקסואליים השוררים בין הגיבורים, מסביר את בגידתם. בקיימברידג' שרר, לדעתו, אקלים של בחירות האיש לא טרח להבהיר לאותם צעירים, שגם הריגה בשם אידיאל חברתי נשגב, אינה אלא רצח. הוא אף מאמין, שקבלתם של אנשים בעלי רמה רוחנית גבוהה כשל בלאנט, ברג'ס או מייקל סטרייט לשורות הביון הב־

אנתוני בלאנט

ריטי, בסביבת זו את הבטחון הלאומי הן את האיזה הפשיט בבריטניה. בגיליהם היו אנג־ביים, לא אידיאליסטים. הברית שהתכונה הסובייטים עם הנאצים ב־1939 לא פגעה בהאוויה את דעתם, סבור ברודסקי, כן לא פגעו הגלולות, בה בבואה עצבה מלחמת הקור הפוליטית במלחמה נגד גרמניה הפאשיסטית, שעה שרוסיה הסובייטית כבשה בבחירות את ההדירות האלטויות ולקים בפולין. פנרוז ופרימן אמנם טוענים בהקשר זה כי בלאנט ראה בברית זו צעד טאקטי מתוכם בצד סטאלין כדי להרוויח את הזמן הנחוץ לו להכנת הצבא האדום לקרב המכריע נגד גרמניה, ואילו ברודסקי סבור שהדוקטרינה המארקסיסטית לא קריטה כלל את אנתוני בלאנט לרעתו, סבור יותר שהוא התחיל לדגל לבוש הוליכי־בנק בתוך ההבסיסות למאבר־קלאביה בבני אדם, במבריה כיכה שהיה הדיב להכבר או ביחד עמים. אלא שעם פרוץ מלחמת העולם השניה היה שקוע כבר עד כדי כך בבגידה, שלא הצליח לסגת. אם היה לבלאנט ערך כלשהו בדוקטרינה המארקסיסטית, היה זה ערך אמנותי וויעצוב של אותה דוקטרינה לאסכולות הסוציאליות.

„קלט הבריטי פראגמאטי יותר במה שהוא מוסרי", כעדים פנרוז ופרימן בספרם בכל הקשור לבגידתם של סוכנים בפולים בבולדהם, ובב על הערה סבנית זו לא נקאר בחרישקי הרבה גישם של מרגם ההומוסקסואליים לשורות הביון, הואי שאינה מעידה על פראגמאטיות יתר. יתרה מזאת, עצם העובדה שהיוו סיפורים בלאנט, מקלין ופילבי לבין המבריטי מוסיפה להכבר במעד מן הציבור, שלוקים בניד לאחר שנתפסו או ערקו, מעידה, לדעתי, על מבנאליזם הבאאנגלית, לא פראגמאטית, בשורה הביון הבריטי.

מספרי ארץ־ישראל

יואל רפל

אלים וגיבורים

דוד אמיר / עלילות כנעניות שנמצאו באוגרית / הוצאת בית אוסישקין, קיבוץ דן / תשמ"ז / 243 עמ'.

פלח סורי, שעיבד את אדמתו בשנת 1928 בקרבת עיר הנמל לאטקיה (סוריה), חשף במחרשתו את אחד האתרים הארכיאולוגיים החשובים של המזרח הקדום. ששים שנה לאחר הגילוי טרם נסתיימו חפירות התל, ששיטחו 300 דונם ואשר בו נתגלתה עיר הנמל אוגרית, שבשל מצבה הגיאוגרפי היתה ראש־גשר לעמי כנען ולעולם האגאי. חשיבות מיקומה הגיאופוליטי מתגלה גם מעושר הממצא הארכיאולוגי החומרי והכתוב. התעודות הכתובות שנמצאו בתל ראס־שמרה (תל ראש השמיר), כפי שנקרא המקום, מהוות מקור לא אכזב להארת שרשי התרבות הדתית, הספרותית והלשונית של ארץ ישראל. דוד אמיר מביא בספרו תרגום חדש לעלילות הכנעניות, תוך השוואתן לתעתיק שנתגלה. ברקע עומדת שאלת הקשר הקירבה בין סיפורי אותן עלילות לסיפורי המקרא, נושא שהרחיב בו פרופ' קאסוטו המנוח. אמיר קובע, כי למרות הקירבה לכאורה, יש שוני רב בין היצירות הספרותיות. השוני, לדעתי, משקף אמונות, דעות ומקורות. מקום מרכזי בקובץ תופסות עלילות „בעל וענת", ששימשו יסוד למחקרים רבים.

חפירות ותגליות

פרופ' בנימין מזר / מסות בארכיאולוגיה של ארץ־ישראל / מוסד ביאליק לחקירת א"י / תשמ"ז / 218 עמ'.

שמו של פרופ' מזר, זקן הארכיאולוגים בישראל, נקשר לחפירות בית־שערים (1936); תל קסילה (1948–1950); עין גדי (1961) ומקומות נוספים. אך על כולם עולה החפירה הממושכת שניהל בירושלים, ליד הר־הבית, בשנים 1968־1975. עתה, בקובץ שלישי של מבחר מחקריו, מביא פרופ' מזר את סיכום החפירות שערך, מנקודת מבטו השקפתו, כחופר וכחוקר מקרא.

שער ירושלים הוא הגדול שבשערי הספר ובו מכונסים המחקרים שפורסמו בבמות שונות („קתדרה", „קדמוניות" ועוד) הנותנים את תמונת ירושלים של ימי בית שני, כפי שהיא נראית למחבר. דומה כי חשובה דעתו של מזר על תיאוריו של יוסף בן־מתתיהו, נושא שנחלקו בו החוקרים. מזר מקבל את התיאורים של ההיסטוריון מהתקופה הרומית ומאשש אותם בממצאים שנחשפו.

בשער השני סיכום לחפירות בית שערים ועין גדי, ואילו השער השלישי עניינו נושאים העומדים במרכז המחקר בארץ. כך למשל, המאמר על הארכיאולוגיה של תקופת ההתנחלות, נושא שהרחיב בו לאחרונה ישראל פינקלשטיין וכך גם המאמר על חפירות אזור יפו הירקון, נושא שממשיך בו ד"ר עמיחי מזר בעבודתו בתל־קסילה.

ואם תרצו – תיבת פנדורה

(סוף מן העמוד הקודם)

לספק לקורא אינפורמציה מלאה על אירועים, שגיבוריו יכלו להסתפק ולאזכרם רק במקוטע. לעיתים מזמנות מרי נמצא עמוס עד כמי שסורח כאילו הרבה מדי למען הקורא ומעט מדי למען יצירת אמינות לגיבוריו המתכתבים, הנאלצים לגולל על פני דפי מכתב רבים תת־פרטים של אירועים וכוונות, אשר נדמה כי אלמלא המספר היושב בגבם, היו מסתפקים בכתיבה מצומצמת יותר, המונית יותר, כפי שעשויה היותה להגביר את תחושת האמינות של סיטואציית התכתבות אמיתית, לא „ספרותית".

ובאשר לבעיה השלישית – יצירת השתלשלות כרונולוגית אמינה. בקצרה – אוירת האיבה בין אלק לאילנה, הגרויה את מכתביהם הראשונים, התפוסה לטעמי מהר מדי, ובאופן שלא נמצאו לו סיבות הגיוניות בתוכני המכתבים עצמם. אפילו שבני זוג לא נפגשו במהלך עשר שנים, כאז הנידודים, ואולי דווקא בשל כך, לא אבדן המעבר החריף בין הלו־דירות אחר למשנהו. ועוד, לא ברורה ההתרצות המהירה של אותו אלק ערפרי, לשגיונותיו האידיאולוגיים של בינכ־אל סומו, המתגותה בו על ליבה של אילנה. בסיסתו של אלק במחלה במאורת במהלך התכתבות התכופה בינו לבין אילנה ובינו לבין בעלה, נמצאת שרירותית מדי, פאתטית ושקופה מכדי שתקנה אמינות לפעולותיו.

אלא שלמרות כל הליקויים המנגבים הללו, הנמצאים בלבנים די מרכזיות של מבנה הרומן „קופסה שחורה", אין הוא קורס תחתיו, כי אם, באורח מפליא כמעט, ניצב איתן על מרדהנפש של הקורא. נעשה כאן, כמדומה, מעשה של הגלה ספרותית על הסף, שבסוגל לו אולי רק ספר מיומן בעמוס עוז.

ענת לוים

מג"ל

ביקורת ספרות

חוקי היצירה האמנותית

בוריס אוספנסקי / הפואטיקה של הקומפוזיציה – המבנה של הטקסט האמנותי וטיפולוגיה של צורה קומפוזיציונית / תרגם: גדעון טורי / עיצוב: רוני רכב / ספרית פועלים / 1986 / 187 ע'

אט־אט באות אלינו המגמות החשובות של ביקורת הספרות העקרונית הרוסית. אוספנסקי (יליד 1937), הוא מראשוני האסכולה הסמיוטית הסובייטית. הספר הופיע במוסקבה בשנת 1970 והוא אחד מספרי־היסוד של הפואטיקה המודרנית של הספרות. הייחוד התיאורטי של הספר מצוי בתופעת „נקודת התצפית", שאוספנסקי בוחן אותה כתכונה מרכזית של כל האמנויות הסמנטיות, אלה שעניינן בייצוג חלק כלשהו של המציאות והמעמידות מישור של ביטוי לעומת מישור של תוכן. אין לבעיה זו נגיעה ישירה לצורות האמנות, המתקשרות בתחביר. ואותי, שאינני כה בקי בתולדות הביקורת הרוסית במאה העשרים, הפתיע החופש האידיאולוגי המאפיין את הספר התיאורטי הזה. במערכת הדיעות הקדומות שאנו נושאים עמנו לגבי החיים הרוחניים בברית־המועצות, הרי שהספר זעזע הרבה את בטחוני במושגים שהיו לי על הספרות הסובייטית ועל יסודותיה התיאורטיים.

פוליטיקה

הלגיונר המהודר

1. זאב ז'בוטינסקי / הרוויזיוניזם הציוני במאבקיו – קובץ מאמרים ב„ראזסוייט" לשנים 1930–1931 / הקדמה: יוסף נדבה / הוצאת מכון ז'בוטינסקי בישראל / 1986 / 306 ע'

2. הרוויזיוניזם הציוני לקראת מיפנה – קובץ מאמרים ב„ראזסוייט" לשנים 1932–1934 / הוצאת מכון ז'בוטינסקי בישראל / 1986 / 204 ע'

אנשים רבים בימינו מכנים עצמם „תלמידי ז'בוטינסקי", אך לאחר קריאת שתי אסופות מאמריו של ה„רבי" הזה, אוכל רק לומר שתלמידיו חורגים הם, למוטב. על המתחזים לא אומר דבר. ז'בוטינסקי היה, ללא ספק, פולמוסן מוכשר, נואם גאוני (על־פי מה ששמעתי משומעיו) ופוליטיקאי טוב. אך קשה לי להתרשם שהוא היה איש־רוח או מנהיג בעל שיעור קומה לאומי. כי ככלות הכל, לאחר שאתה מסיים את הקריאה, נשאר בך טעם הזריזות השכלתנית־טיעונית, הכשר הוויכוחי, אבל אין אתה עומד נפעם מול גדלות או שאר־רוח שאין דוגמתם. הדברים ניכרים בצרות אופקים מסויימת, הגם שצרות אופקים זו היא־היא המשרתת פוליטיקאי החייב תמיד לדאוג להיבחרותו בתוך תנועתו. ועד שלא קראתי היטב בדברים האלה היתה הילתו של ז'בוטינסקי בעיני גדולה יותר, והיא ניזונה בעיקר על קריאתי בכתביו הספרותיים והביקורתיים, אך כתיבתו הפוליטית־פולמוסית גימדה מעט, וחבל הדבר. הקדמותיו של נדבה לספרים אינן משרתות את ז'בוטינסקי ועניינו. בנושאים רבים, נדבה הוא צר־אופקים מרבו.

אלבום מרשים, המביא את מחקרו של המחבר, על שרידיה הארכיאולוגיים ותוכניתה הארכיטקטונית של שבטה, מן הערים הגדולות והמרשימות ביותר בנגב.

עיצוב: חוה מרדכוביץ / עריכה לשונית: מרים זידאן / צילום העטיפה: מורל דרפלר / הוצאת הספרים של אוניברסיטת חיפה / תשמ"ו / 122 עמ'.

בעיני אויב לשעבר

סאנה חסאן / אויב בארץ המובטחת – מזכרונות המצריה הראשונה שביקרה בישראל / מאנגלית: רינה ליטוין / עטיפה: מיכה בר־עם / עידנים, ספרי ידיעות אחרונות / 1987 / 281 ע'

טובה „התנצלות המחברת", לאמור: „אם יבקש הקורא עניין כלשהו בספר הזה, אל יהיה זה בהצגתה של „מציאות כהווייתה", כי אם יראה בו סוג של ציור אימפרסיוניסטי, שבו משתברת מציאות זו". וכמתבוננת, רואה סאנה חסאן את המציאות הישראלית כהווייתה, וכנגד אלה היא מתבוננת חדה למדי, אך בבואה להסביר לעצמה, וגם לקוראיה, מציאות זו, נהפכת המציאות, במין בבואה עקומה, למשהו אחר. באופן זה, ספרה של המחברת טוב בתיאור הזווית, אך אין הוא מצטרף לכדי מושג ברור של המציאות הישראלית בעיניה של אורחת. סאנה חסאן כותבת ברהיטות נאה שנשמרה בתרגומה של רינה ליטוין.

אמנות

הנחתום על עיסתו

פאול קליי / על אמנות המודרנית / מגרמנית: שלמה טנאי / הוצאת ספרית הפועלים והקיבוץ המאוחד, סדרת טעמים / 1987 / 50 ע'

הסתייגות המחבר היא הנותנת: „בבואי היום ליטול את רשות הדיבור בקרב יצירותי, החייבות לומר את דברן בלשונן הן, הריני מתמלא חששות לא מעט, האם יש לדברי הצדקה והאם אמצא דרך ראויה לומר אותם. שכן, אני רואה עצמי מוכשר, כצייר, לנתב אחרים לאותם נקודות, שאליהם אני שואף להגיע בעצמי, אך באמצעות מלים איני חש שיש בכוחי להנחות אחרים בבטחה בנתיבים אלה". הקורא המאוחר בדברי קליי יכול להרגיע: הנחייתו הוליכה אותנו היטב בנתיבי האמנות המודרנית. כך ניתן לתמצת את עקרונותיו של קליי במלים הפשוטות, שהן המציין המהותי ביותר של דבר האמן על אמנותו, ולפשטות זו יתקשו להגיע מבקרים וחוקרים: הצבעים הם איכויות, הקו הוא רק מידה, האמנות מרחיבה את גבולות החיים. סדרה זו כבר כינסה הרבה ממיטב המחשבה האסתטית בספרות ובאמנות, וכמותו, קודם לה דבריו על קליי על שאיפתו באמנות: „לעיתים עולה בחלומי יצירה, בעלת מנעד רחב ביותר, הכוללת את כל התחום האלמנטרי, החומרי, התוכני והסגנוני".

כתב־עת

ההלכה והמעשה

המבקר הפנימי – בטאון לשכת המבקרים הפנימיים בישראל / חוב' 75, שנה כ"ה, דצמבר 1986 / עורכים: ע. שביט, ר. האפט / לשכת המבקרים הפנימיים / 172 ע'

חוב' מס' 75 היא הזדמנות לברך אירגון וכתב־עת שחשיבותם החברתית גדולה מאד. ומתברר שהחוברת המקצועית הזאת אינה טומנת את ראשה בחול ומגיבה תגובות שקולות על מאורעות בדו"ח בייסקי הביקורת עליו, הביקורת הפנימית בבנקים, הרגולציה והביקורת (ושאלות אלו עומדות במרכז העניינים לאחר התפטרותם של ה"ה יפת ואיינהורן). מקום ניכר מוקדש בחוברת לשאלת כניסתם של מחשבי מיקרו למשרדים, ובו נבדקים שימושי המחשב במשרד המבקר הפנימי, היבטים משפטיים בהפעלת מחשבים, מבחני ביקורת בסביבה של עיבוד נתונים וכו'. העורכים הצליחו לשתף בחוברת אנשים מרכזיים במערכת הניהולית־הכלכלית, וכך אנו יכולים לפגוש בין המשתתפים אישים כמו פרופ' דוד ליבאי (ודו"ח בייסקי הביקורת), יעקב הירש – מבקר ראשי בבל"ל, הכותב על הביקורת הפנימית בבנקים, ולגבי מאמרו ראוי לשאול מהו הקשר שבין המחדל לשמירה על ההלכה, יאיר רבינוביץ, שהוא נציב מס־הכנסה (מערכת המיסים והביקורת) ונפתלי בלומנטל, מבקרה של ההסתדרות, הכותב על דפוסי נוהל אחידים לעבודות המבקרים הפנימיים בהסתדרות ובמשק העובדים.

ביוגרפיה

מעסקן למנהיג

מרדכי נאור · צמיחתו של מנהיג – פנחס ספיר 1930־1949 · פפירוס / 1987 / 294 ע'

בראש וראשונה אני מכבד את החלטתו של נאור לבחור דמות כדמותו של ספיר לביוגרפיה של פוליטיקאי, שכן האיש לא נחשב בציבור לבעל כריזמה טבעית, ונאור החליט לבנות את הדמות מתוך חומריה המוחשיים, בלא להזקק להילה שהוכתרה לה כתדמית ציבורית. השאלה הביוגרפית המעניינת זוכה באמת לטיפול רציני ומעמיק: כיצד צומח מנהיג, מה מביא לכך שפלוני הופך למנהיג ברמה הלאומית ואינו נותר מאחור כעסקן זוטר. כאיש שלא עסק בפועל ממש בבטחון או במדיניות חוץ, ועל כל פנים לא היתה לספיר הילה בטחונית, אף כי עסק ברכש ובתקצוב, הרי שעלייתו התבססה בעיקר על כשרונות אישיים. ואכן, דרכו של ספיר במפלגה ובמוקדי הביצוע היתה דרכו של איש היודע לחשוב ולהחליט. אמנם, ספיר המוכר לנו הוא האיש שהיה שר האוצר, אך מדיניותו הכלכלית בשנות הששים היתה ההישג הכלכלי האחרון שידעה מדינת־ישראל, ולאור כלכלות אחרות, נכונות ובלתי־נכונות, מייצג האיש שפיות גדולה והגיון בריא.

מדע בדיוני

דברי הימים של חולית

פרנק הרברט · כופרי חולית / מאנגלית: עמנואל לוטם / עטיפה: דב ליף / עם עובד / 1986 / 564 ע'.

בז'אנר של סיפורת המדע הבדיוני היה „חולית", סיפורו של עולם המדבר האכזרי שממנו יוצאת תורה חדשה לאנושות, גולת כותרת מסויימת. החלק השני של טרילוגיה מד"בית זו מתחיל אלפי שנים מאז נפילתו של הקיסר־האל לטו השני, ששלט באימפריה החולית יותר משלושת אלפים וחמש מאות שנה. הפזורה והרעב הותירו צלקות בנפש עמי האימפריה, אבל בנות גישרית נחושות בדעתן להגשים את שליחותן עלי־אדמות. אך מן הגולה שב ומופיע כוח חדש ומאיים, והוא עומד בדרכן של בנות גישרית. בני סליילאסו מנסים להשתלט על האימפריה באמצעות מאבק אכזרי, חסר פשרות. וקורות יתר הדברים הלא הם כתובים בספר דברי הימים של ממלכת חולית בחלקה האחרון של הסדרה, „בית־הלשכה של חולית", שיראה אור בקרוב.

תיקון טעות

דינה רז'טלובסקי, שראיון עמה נתפרסם במדור זה (13.2.87) תחת הכותרת „הרעיון היה של לאה גולדברג", מבקשת לתקן:

לא לאה גולדברג, אלא ניצה נפתלי ז"ל, המפקחת הראשית על גני הילדים באותה תקופה, היא אשר הציעה לה לכתוב את תוכן ההצגה הקיימת כבר, ולעשות לזה צורה של סיפור, וכך יצא ספרה הראשון „מה קרה לבובה של רותי".

ביקורת מספרות העולם

רות שפירא

יוג'ין יונסקו – נעורים בבוקרשט

יוג'ין יונסקו

הכרך „לא" מאת יוג'ין יונסקו, שתורגם באחרונה מרומנית לצרפתית על ידי מריה־פראנס יונסקו, מוכיח בעליל שהאקספרסיוניזם הרדיקאלי של יונסקו הבשל הוא כאין וכאפס לעומת הרדיקאליות הפראית שאיפיינה את כתיבתו בתחילת דרכו. בגיל 22 עדיין חי יונסקו בבוקרשט ולמרות גילו הצעיר לא היסס לקרוא תגר על כל מוסכמה ספרותית. „לא" הוא ספרו הראשון, ולמעלה מחציו עוסק בביטול אלגאנטי וקשה של חלק מסופריה הגדולים של רומניה באותה תקופה, דוגמת טודור ארגזי, בארבו וקאמיל פטרסקו. אלה נחשבו לנושאי הדגל של הגל המודרניסטי, רבים הסתייגו מחדשנותם, אך יונסקו הצעיר לא היסס לתקוף אותם ולהתייחס אליהם כטראדיציונאליסטים בשאט פנים. רשימותיו מלאות סתירות, הן אליטות ובלתי הוגנות, אך יחד עם זאת מבריקות ומשעשעות. יונסקו מתגלה כרלאטיביסט בכל הקשור לביקורת ומתייחס בעצמו לאמביוואלנטיות שלה: על הרומאן הראשון של ידידו מירצ'ה אליאדה החליט לכתוב שתי ביקורות מנוגדות, האחת בשבחו והשניה בגנותו. מעבר לעניין ההיסטורי, המתבטא ברשימות ביקורת ובדיוקנאות של סופרים, שופע הספר הרהורים טראגי־קומיים על ספרות ועל החיים והערות על בדידות וניכור מטאפיסיים, על כשלונה של השפה ככלי לביטוי־עצמי אותנטי ועל מגבלות המוסר. המהדורה הצרפתית של הספר מלווה במאמרים מאת יוג'ין סימיון ואילאנה גרמוי וכן בהקדמה נרחבה, פרי עטו של יונסקו עצמו.

„גראנטה" – קיימברידג' והעולם

כתב־העת המדובר ביותר בבריטניה בשנים האחרונות הוא ללא ספק „גראנטה", היוצא בקיימברידג', בעריכתו של ביל בופורד האמריקני. הוצאת „פנגווין", המוציאה את כתב־העת, דואגת להציבו במקום בולט בחנויות הספרים, דבר שנמנע בדרך כלל מכתבי־עת מסוג זה ומבטיחה בכך את זמינותו ותפוצתו. המשתתפים הקבועים ב„גראנטה" כוללים „כוכבי ספרות" בינלאומיים דוגמת מילן קונדרה, גבריאל גארסיה מארקס וריצ'ארד קפושצ'ינסקי. כתב־העת דוגל במוצהר במדיניות בינלאומית. כדי לחדור לשוק האמריקני נכנס „גראנטה" בימים אלה לפרוייקט משותף עם „ניו יורק רביו אוף בוקס" ויוצא במסע פירסום מקיף ויקר. כל גליון חדש של כתב העת מבטיח קריאה מהנה, כך גם גליונו החדש (מס' 20) המוקדש כולו לספרות מסעות. כלולים בו מאמר ארוך של רדמונד או'האנלון על מסע לאזורים שבין נהרות האורינוקו והאמאזונס, תאור של סלמן ראשדי על מפגשיו עם הסאנדיניסטים בניקרגואה (פרק מתוך ספר חדש של ראשדי, שהתפרסם גם במדור זה לפני שבוע), רשימה קצרה של קולין תרבורן על משפחה סינית וכן קטעים מיומנו של גראהם גרין ממלחמת העולם השניה ודיווחים של ג'יימס פנטון מוייטנאם והפיליפינים.

רשעות הגברים, אומללות הנשים

לגיבורת הרומאן החדש של פיי ולדון הבריטית, „לב הכפר", נטאלי שמה, בעל שנוהג ב„קורטינה" וקופסת תכשיטים מגונדרת. היא חיה בוילה חדשה ויפה עם שני ילדיה הקטנים ועם בעלה, העומד בראש חברת מחשבים, בעוד היא מעבירה את זמנה בשעמום. לא מפליא, אפוא, שהאידיליה עומדת כל רגע להתפוצץ: כבר בפרק הראשון נוטש אותה בעלה לטובת מלכת יופי מקומית ומותיר אותה ללא מקורות פרנסה. עד מהרה היא גם מוצאת את עצמה ללא מכונית, ללא הבית ולבסוף גם ללא הילדים. מכאן הדרך לפמיניזם זועם אינה רחוקה, ומי שמפקחת על הדראמה של נטאלי בדרך לגילוי עצמה היא סוניה, אשה גדולה ופגועה, האוספת אותה לביתה. סוניה, הנראית כאלטר־אגו של פיי ולדון, מומחית בנושאים כמו סטטיסטיקה על גירושים, השחתת הטבע וקיפוח עקרות בית. הספרותיה מגיעות לשיא לוהט בעת קרנבאל מקומי, כשהיא נעמדת על במה ונואמת לפני הקהל את עיקרי הרומאן עצמו: רשעות הגברים ואומללות הנשים, בתוספת תבלינים אקטואליים כמו הזיהום האקולוגי והאיום הגרעיני.

חגיגה ארוטית בטבע

ראובן קריץ

אורה עתריה / חגיגה בשמש / שירי אהבה 1951־1985 / ספרית פרוזה / 1986.

במסתו „הקיפוד והשועל" חילק ישעיה ברלין את הסופרים לבעלי תכסיס־עניין אחד מרכזי, כמו דוסטויבסקי ולבעלי עניינים־תכסיסים רבים, כמו שקספיר. השועלים מצטיינים בשפע ובגיוון, ואילו הקיפודים עומדים בתחרות רק בעומק, בעוצמה־העצימות, או באיפוק־בעידון. ניתן להלביש על הרעיון הזה דימוי מוסיקאלי: יש נגנים בכלים רבים ובהמון מיתרים ויש שמצטמצמים בכלי אחד ובשניים־שלושה מיתרים שכנים.

אורה עתריה, בספרה הראשון, מציגה מעל למאה חמישים שירי אהבה, שמיתרם הראשי הוא הארוטיקה – באודות גוף־ונפש – עם אקורדים במיתרים השכנים, זה של הטבע וזה של איזה יסוד אינטלקטואלי־ספרותי שמתגלה בקווי־המשך למוטיבים ספרותיים תנ"כיים, „כנעניים" ו„נשיים". השירים בהירים, צלולים, אין בהם עומק אפל ואינם מחפשים איפוק־עידון. הם שופעים עצימות – אינטנסיביות בלע"ז – של תחושות ושל מבעים. לעיתים הם עושים זאת בעזרת שלושה סימני קריאה – אבל אלה בעצם מיותרים: המילים כמו מזמינות את סימני הקריאה גם בטורים המסתיימים בנקודה (משפטי השאלה המעטים אינם של תהייה או של בקשת מידע, אלא של קריאות שלבשו לבוש שאלה: „איך אפשר לישון בלילה שכזה").

„כרטיס הביקור" של שיר, זה המעורר ציפיות של טרם־קריאה, הוא שמו. והנה כמה כרטיסי ביקור: הזדווגות, עירום, ריח גבר, מישגל, ריח האהבה, התרוממות, שעון של אהבה, התעלפות, ייצר הרע, מישגל בשמש, האדמה חגה, גילוי עריות... מעניין מה היתה אומרת הביקורת על שירים כאלה בשנות החמישים הפוריטאניות (בכסיפרות), שבהן אכן נתחברו (השירים מתוארכים בחלקם), אבל גם ביחס לקנה המידה המתירני שלנו – עדיין אלה שירים „נועזים".

עם זאת, מגלה מבט שני, השוואת שמות השירים לתוכנם, שעל הרוב הם כמטאפוריים, מושאלים: ההזדווגות – היא של מחוגי השעון בשעה חמש דקות אחרי אחת. העירום – של הירח. ריח הגבר – הוא ריח הגשם. המישגל – חלום על עלמה הדוהרת על סוס שחור, מישגל בשמש – בעצם שיר טבע. האדמה חגה – כי זה מה שמרגישים הענבים בכרם... וכשאחד השירים נקרא „אישה נעורה ובידה זמיר" – אין זה הזמיר הקטן, שאולי עליו חשבתם: היא מתרפקת רק על הים והאביב.

מבט שלישי בשמות השירים ובתוכנם מגלה „בכל זאת", שהשם אינו תחפושת... שכן, חישבו רק על זאת: מה קורה בזמן שמחוגי השעון מזדווגים (ממש אחרי אחת עד ארבע ועשרים)? העירום אמנם עירום־הירח, אבל על מה הוא משקיף, האשמאי הזקן?... וכך בשאר השירים: ריח הגבר מתגלה כריח הגשם – שהוא בכל זאת ריח הגבר, וכשהעלמה חולמת שהיא דוהרת על סוס שחור, וכשהענבים בכרם חשים שהאדמה חגה...

לפי כמה רמזים פזורים פה ושם, מתעורר בכל זאת ספק אם מכוונים המצבים המתוארים בשירים להיתפס על־ידי הקורא כהתרחשויות ריאליות, או כהתרחשויות שבדמיון. „שרק הדם דוהר / לב על לב נוהר" – מסופר בשיר „הזדווגות" והדברים לכאורה מפורשים עד קירבה מסוכנת לוולגאריות: מעשה האהבה התחיל ב„חמש דקות אחרי אחת" ונגמר („המרוץ נחתם") ב„ארבע ועשרים", אך כשהקורא מוסיף לקרוא, הוא מגלה שבסוף השיר „מורה העת" עדיין „עומד / חמש אחר אחת". האם האהבה היתה כה עצומה שבמשך שלוש שעות ורבע „הזמן עמד מלכת", או שאדרבא, נדמה היה שעברו שעות של אהבה, בעוד שלמעשה זה היה חלום־של־רגע?

הרבה איזכורי תנ"ך: וה„מסורת הכנענית" של טשרניחובסקי, שניאור, רטוש, אמיר: ונעימה נשית (שלא תמצא חן בעיני הפמיניסטיות) לפי מסורת רחל, אנדה עמיר ולאה גולדברג: הירח על כידון הברוש של אלתרמן; ישו מהלך על המים, סנט ג'ון נילחם בדרקון הייצר, מסעי התגליות, הדולציניאה הטובוסית, מאהבה של ליידי צ'טרלי ועוד הרבה רמיזות לפזמונים, שמות סרטים, ניבים. אילו רצינו לקצר את אורה עתריה לסיום ולסיכום, יכולנו לומר לה: את רוצה להגיש לנו ארוטיקה „ישירה" – גוף ונפש וטבע? יפה. אבל איבר־האהבה העיקרי של האשה בשיריך הוא בכל זאת... המוח!

באמנות

מול הראי של הקריקטורה

רחל אנגל

„מול הראי" מכונה תערוכת הקריקטורות הישראליות המקיפה ביותר שנערכה אי־פעם בארץ. לראות בקריקטורה בבואה של עצמנו עולה בקנה אחד עם דבריו של פרופ' אבנר זיו, האומר – בהקדמתו לקטלוג (העשיר, המהודר) – בין השאר: „המטרה העיקרית של הקריקטורה היא המערכת הפוליטית והפוליטיקאים. כמו בכל מדינה דמוקרטית, לרוב מתקיפים הקריקטוריסטנים את הפוליטיקאים שלנו. ...בשבעים ושניים אחוזים מכלל הקריקטורות, הקורבן הוא פוליטיקאי משלנו..."

להתייצב מאתיים וחמישים פעם לפני הראי – העקום, לא אחת המעוות־המגחיק – לא תמיד גורם לך לפרוץ בצחוק פרוע. הטובות שבקריקטורות מעלות על שפתיך לכל יותר חיוך עצוב, מבין־ומצר. אך בני התערוכה הגדולה הזאת השכילו להמתיק את הגלולה, לעטוף אותה במעטה של זיגוג סוכרי מבהיק, חלקלק, נעים לחיך.

לעיני הנכנס אל אולם התצוגה הראשי (מוזיאון לאמנות מודרנית, חיפה) בולטת קודם כל החופה שהוקמה בו, כעין פסל סביבתי: מתחת לחופה שמעון פרס החתן בחליפה כהה ופרח בדש מעילו, כיפה לראשו ויצחק שמיר הכלה, בשמלה לבנה, הינומה וזר פרחים לראשה, זר פרחים קטן בידה – עבודתו של עדן יובל, שהתמונה על פי הקריקטורה של זאב מספטמבר 84', („ממשלת אחדות לאומית" ו„רוטציה במתכונת הקרנצית"). רעיון יפה וביצוע נאה, על פי קריקטורה מוצלחת.

הקירות המשמשים רקע למוצגים, צבועים בצבע של נייר עתונות – כמו ספק. התערוכה מתרחשת בכל אולמותיה של קומת התערוכות של המוזיאון.

על פני דף גדול אחד קובצו שלושה „ישראלים" קטנים של דוש, בשלבי התפתחות שונים: קטן־נגד מר משנת 1956; מ־1966 – עדיין מחייך ואופטימי, עכשיו כבר מלא בטחון עצמי, עומד איתן על רגליו ולבסוף, ב־1986, קודר, פסימי, קרוב לייאוש – על אחת המחיצות „ממשלת אחדות" של שילה (מכוניות הדרלור האחדות סביב שולחן הכנסת).

מאתיים וחמישים קריקטורות, במעט כל מי שמצייר קריקטורה בארץ מיוצג כאן. – מחווה מיוחדת לאריה נבון, מראשוני הקריקטוריסטים בארץ – ויש אומרים הראשון בהם.

התערוכה עד 5.5.87 –

אנציקלופדיה שימושית לריפוי
טבעי

שני כרכים – 500 עמודים גדושי מידע על טיפולים טבעיים במחלות וכאבים אין ספור – כתוב בידי גדולי הרופאים והמרפאים בארה"ב – כולל הסבר מפורט על כל שיטות הטיפול הלא־קונוונציונליות – הכל ערוך לפי סדר הא"ב לשם גישה קלה ונוחה למקורות הידע. רפואת צמחים? אקופונקטורה? יוגה? הומיאופאתיה? רפלקסולוגיה? תיראפיית מוסיקה? הכל ישנו פה, בשפה בהירה, נעימה וקולחת.

• הוצאת „לדורי", ת.ד. 26507, תל־אביב, טל' (03)658655.

הופיע
בעקד
כל כתבי
יוסף ארליך
מתורגמים מיידיש בידי:
פרופ' דב סדן, א.ד. שפיר, ק.א. ברתיני, פנחס אורן, ש. מנדל

ACADEMON אקדמון
בית־ההוצאה של הסתדרות הסטודנטים של האוניברסיטה העברית
זה עתה הופיע
פרופ' ישעיהו ליבוביץ
בין מדע לפילוסופיה
מאמרים הרצאות ושיחות
פרופ' חנא שמרוק
האיורים לספרי יידיש במאות הט"ז – הי"ז
הספר מאיר את ההקשרים התרבותיים הרחבים של האיורים בספרי יידיש שהודפסו במאות הט"ז–הי"ז.
להשיג בחנויות הספרים המובחרות
הפצה ראשית: ערמוני, רח' בלפור 4, ת"א.

יד יצחק בן צבי
ירושלים
פרס יצחק בן צבי
יד יצחק בן צבי מכריזה על מענק פרס על שם יצחק בן צבי ז"ל על מחקר באחד מהנושאים דלהלן:
א. תולדות היישוב היהודי בירושלים
ב. ארץ ישראל, יישובה ועתיקותיה.
ג. קהילות ישראל במזרח.
ד. תולדות השומרונים.
ה. תנועת העבודה העברית בארץ ישראל.
הפרס יוענק בהמלצת חבר שופטים על עבודת חיים או על מחקר ספציפי שהתפרסם בדפוס לא מוקדם מארבע שנים לפני מתן הפרס.
אין הפרס ניתן לספר שזוכה בפרס אחר.
את המחקרים יש להמציא ב־4 עותקים ליד יצחק בן צבי, ת.ד. 7660, ירושלים.
ספרים שלא יזכו בפרס לא יוחזרו למחברים.
המועד האחרון להגשת המחקרים הוא ה' אדר תשמ"ז (6.3.87)
הפרס יוענק בטקס מיוחד בכ"ט ניסן תשמ"ז (28.4.87)

هكذا من الأصل

هكذا من الاهل

אגיס תעשיות

למפעלנו המתפתח בדרום

דרוש/ה

מיקרוביולוג/ית

רצוי בעל/ת נסיון קודם

תנאים מיוחדים למועמד המתאים.
נא לפנות בכתב
לת.ד. 20087
תל-אביב 61200

סודיות מובטחת

למקורות חברת מים בע"מ
דרושים

1. **מכשירן**

נסיון באחזקת ציוד ומכשור בקרת תהליכים • נסיון מעשי במכשור בתעשייה כימית • רצוי רשיון חשמלאי מוסמך • רשיון נהיגה

2. **טכנאי כימיה** או **טכנאי מחשבים**

ידע בשפת פורטרן, נסיון בשימוש בציוד • דיגיטלי, אחזקת תוכנה ועיבוד נתונים • רצוי נסיון בבקרים מתוכנתים • רשיון נהיגה

המשרות הנ"ל – לעבודה במפעל לטיהור ולהשבת שפכים. מקום המגורים חולון או ראשל"צ.
פניות בכתב נא להגיש למנהל יח' ב"א רח' לינקולן 9 ת"א ולציין מס' מכרז 1248.

כמיפארם בע"מ

למשרדנו ברמת-אביב דרושה

מזכירה

למחלקת מכירות

בעלת נסיון ביבוא

כישורים:
שליטה מלאה באנגלית וגרמנית כולל הדפסה וטלקס

תנאים טובים למתאימות
שבוע עבודה בן 5 ימים

לשם קביעת ראיון נא להתקשר לטלפון 03-422031

לביה"ס החקלאי התיכון עיינות
דרושים לפרוייקט הברזילאי

★ **מדריך חברתי**
דובר פורטוגזית או ספרדית
מגורים במקום

★ **מורה לביולוגיה**
לחצי משרה
דובר פורטוגזית או ספרדית

★ **מורה לכימיה**
לחצי משרה
דובר פורטוגזית או ספרדית

לפנות טלפונית: 08-475682, 08-474655, 08-474635, בין השעות 8.00-15.00 והחל משעה 15.00 לטלפון: 08-475682.

למוסד ממלכתי בירושלים
דרושה

מזכירה בכירה

הכישורים הדרושים:
★ מזכירה בכירה בעלת נסיון
★ ידיעת השפות עברית ואנגלית
★ יכולת הדפסה
★ ידע בקצרנות רצוי

נא לפנות טל: 02-664273.

עיריית חיפה

מינהל החינוך התרבות והרווחה
אגף החינוך

דרושות אחיות

למתן שירות
בבתי-ספר על-יסודיים.

פרטים ניתן לקבל במחלקה למינהל ומשק, טלפון: 04-642393.

רשת עמל
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ-ישראל

בית מרכז הרשת, תל-אביב, רח' קהילת קיוב 15

לשנת הלימודים תשמ"ח דרושים: –

מועמדים לניהול בתי"ס תיכוניים מקצועיים ומקיפים במרכז הארץ

הכישורים הדרושים:
1. תואר שני באחד ממקצועות ההוראה בביה"ס.
2. רשיון הוראה קבוע.
3. נסיון במינהל חינוכי ובפעילות חברתית בביה"ס.
4. נסיון בהדרכת מורים.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב למחלקה הפדגוגית ברשת עמל בצירוף קורות חיים.

"עמל" רשת מכללות לטכנאים והנדסאים, בתי-ספר תיכוניים טכנולוגיים ומקיפים, בתי-ספר להנדסאים ובתי ספר תעשייתיים, מחנכים טכנולוגיים בהתיישבות ומרכזי הכשרה לטכנאים.

למשרד רואה חשבון בצפון הארץ
דרושים
לעבודה באזור העמקים הצפוניים ורמת הגולן

★ **מנהלי חשבונות מנוסים**

★ **עובדי ביקורת**

נא לפנות בכתב ולפרט קורות חיים ונסיון קודם, אל ת.ד. 1640 טבריה (עבור רו"ח)

למושב באר טוביה
דרוש/ה

חשב/ת שכר

דרישות:
1. נסיון בן שנתיים לפחות במשכורות ממוחשבות.
2. אזור מגורים – קרית מלאכי / אשדוד / אשקלון.

בפרטים לפנות לוקסמן משה, טלפונים: 055-81005, 055-86963.

דרוש

חשב

למלון באילת

בעל נסיון מוכח בתפקיד חשב
עד גיל 40

נא לפנות בכתב יד תוך ציון קורות חיים ונסיון קודם אל: אלי הולצר, רח' דבוטינסקי 21, ירושלים 92141

למפעל מזון גדול באזור חיפה
דרוש

מכונאי
מכונות סגירה

★ ידע ונסיון במכונות סגירה אנג'לוס
★ תנאים מצוינים, שכר גבוה למתאים

לפנות למנהל בת אדם ת.ד. 1287 קרית טבעון

לביה"ס לגננות ולטכנאות נוף
ב"ת – ויצו שויצריה
דרושים

★ **מדריך חברתי**
רצוי נשוי – מגורים במקום

★ **איש שיווק ומכירות**
לצמחי בית – [illegible]

לפנות למזכירות הכפר, רח' אחד העם 50, פתח תקוה טל. 03-9325931.

למפעל תעשייתי באזור השרון
דרוש

מנהל חשבונות בכיר

בעל ידע ונסיון מקצועי מוכח
אפשרי גם רואה חשבון או ברמה מקבילה

מועמדים יפנו בכתב עם ציון קורות חיים ונסיון לת.ד. 231 חדרה, מיקוד: 38101

דרוש/ה

גרפיקאי/ת מבצע/ת

לעבודה זמנית

להתקשר עם מר דוד נפי טל. 03-425161, או בכתב: ת.ד. 39359, תל-אביב 61392

ההסתדרות הציונית העולמית
מחלקת הנוער והחלוץ
האגף למפעלים קצרים

דרושים

מדריכי שבת

לקראת מפעלי הקיץ של הנוער והחלוץ תשמ"ז 1987, דרושים מדריכים לתוכניות שבת ותוכניות אחרות ביהדות לקבוצות נוער וסטודנטים דוברי אנגלית.

יתקבלו מדריכים בעלי ידע ונסיון בהסברה והדרכה בנושאים הקשורים ליהדות, כגון: שבת, חגים, ישראל, ציונות, תפילה וכדו'. כמו כן שליטה מלאה באנגלית.

המדריכים צריכים להיות שומרי-מצוות היכולים להוות דוגמא אישית לאורח חיים דתי-ציוני. תינתן עדיפות לרווקים ורווקות בין גילאי 30 – 18, בוגרי צה"ל או שרות לאומי.

מחלקת הנוער והחלוץ תערוך סדנת מיון למועמדים להדרכה, המתאימים יעברו סמינר לקראת הכשרתם לתפקיד.

פרטים נוספים וטופסי הרשמה יינתנו במשרדנו
ברח' קרן-היסוד 19 א' קומה 3 ירושלים טל' 02-208521-2

אורט ישראל

דרוש

מנהל פרוייקט

– לעמוד בראש צוות פיתוח תוכניות לימודים בנושאים:
- ההיסטוריה של הטכנולוגיה והמדע בארץ ישראל
- התרומה היהודית להתפתחות הטכנולוגיה והמדע

אקדמאי, בעל נסיון בתחום החינוך, בעל כושר כתיבה ויכולת ארגון

נא לפנות בכתב ובפירוט נסיון וקורות חיים אל המח' הטכנית-פדגוגית, אורט ישראל, ת.ד. 16087 תל-אביב (61160) עבור "מנהל פרוייקט".

למוסד פיננסי
דרושים/ות

פקידי/ות
קבלת קהל

שישובצו באזור תל-אביב, השרון והמרכז
בשעות עבודה מפוצלות

המעוניינים יפנו בכתב יד תוך פירוט מלא של קורות חיים (מוסדות לימוד והשכלה, נסיון קודם וכו') לת.ד. 11333 ת"א מ. 61112 עבור מס' 710

– סודיות מובטחת –

לאגודה למען החייל/
קריית הנופש גבעת אולגה

דרושים עובדים למקצועות הבאים:

א. **עוזרי טבח**, עבודה במשמרות בשבתות וחגים (4 משרות).
ב. **מגישים/ות לעבודה במשמרות ובשבת.** (ניתנת אפשרות לעבוד רק בימי שבת ובחגים (15 משרות).
ג. **רכז תרבות וספורט** — עבודה בשבת ובשעות הערב.
ד. **עובדים כלליים לעבודות תחזוקה.**
ה. **מציל ואחראי לבריכת שחיה.**
ו. **חשמלאי בעל רשיון.**

המעוניינים מתבקשים לפנות למשרד המנהלה קריית הנופש בגבעת אולגה בין השעות 08.00 – 15.00. טלפון 06-332248.

לחברת השקעות ותיקה
דרוש

איש שיווק מנוסה
בעסקי דלא ניידי

אם הנך בעל נסיון רב בקניית ומכירת נכסי דלא ניידי (שכיר או עצמאי)

והנך מעונין להצטרף לחברה חדשה בתפקיד ניהולי

פנה בצרוף קורות חיים לת.ד. 11333 ת"א מ. 61112 עבור "554"

– סודיות מובטחת –

הנהג
עשה לך מנהג –
קח עמך חייל לדרך

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א-1981 [illegible]

נציבות שירות המדינה
מודיעה על

מכרז קיבוצי מק/3/87

למשרות חוקרים
באגף המכס ומע"מ

מקום העבודה

תל-אביב 10 משרות
ירושלים 2 משרות
באר שבע 2 משרות
יהודה ושומרון 2 משרות

המשרות הן בדרגות טריז של הדירוג האחיד. בעלי השכלה אקדמאית (תואר ראשון) ידורגו בדרגות 3-5 מח"ר לפי הכללים.
כן משולמת תוספת שכר בשיעור 30%.

תיאור עיקרי התפקידים

עורך חקירות של חשודים ועבריינים על חוקי המסים שבתחום טיפול אגף המכס ומע"מ
יזום דרכי איסוף מידע על חשודים מעשיהם ומקורות הכנסתם. מכין תזכירים ודיווחים על ממצאי החקירה ומגבש הצעות לדרכי הלחימה בשיטות ההברחה.

דרישות המשרה

1. השכלה תיכונית מלאה 12 שנות לימוד.
2. ידיעת שפות מהמדוברות בארץ.
3. כושר לקיים מגע נאות עם קהל וכושר לנהל מו"מ.
4. נכונות לעבוד מעבר לשעות העבודה הרגילות והכרוכה במאמץ.
5. רצוי נסיון בחקירות.
6. רצויה ידיעה ברמה של סוג 1 בהנהלת חשבונות.
7. רצויים מועמדים יוצאי יחידות קרביות בעלי נסיון פיקודי בחמש השנים האחרונות.
8. יועדפו מועמדים מעיר המגורים שצויינה.

הערות

א. המועמדים שיבחרו יועסקו עפ"י חוזה עם אפשרות העברה למעמד קבוע עפ"י הוראות התקשי"ר.
ב. מועמדים שיבחרו וישתתפו בקורס תשולם משכורתם לפי דרגה טר' אחיד.
ג. המועמדים ידרשו לעמוד בבחינות בכתב ובע"פ, אשר יחלו מתאריך 22.3.87 (הזמנות בציון המועד המדויק לבחינה תשלחנה בדואר).
ד. המועמדים שיבחרו ידרשו לעבור בהצלחה קורס חוקרים בתנאי פנימיה לתקופה של כ-2 חודשים ולאחר מכן תקופת נסיון של כ-6 חודשים.
ה. מועד משוער לפתיחת הקורס יוני 87.
ו. מועמדים שישתתפו בקורס יתחייבו לשרת באגף המכס ומע"מ בהתאם להוראות התקשי"ר.
ז. בהתאם לחוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א-1981, כל מקום במכרז זה שצויינו המילים מועמד או מועמדים הכוונה גם למועמדת או מועמדות.
ח. את פרטי המכרז המלא והמחייב וכן טפסי בקשה ומידע נוסף ניתן להשיג באחת מלשכות של נציבות שירות המדינה כדלקמן:

באיזור ת"א-יפו – הקריה רח' קלמן מגן מס' 10
באיזור ירושלים – הקריה רח' קפלן 3 ירושלים
באיזור באר שבע – בנין לשכת הבריאות המחוזית שכונה ד' רח' שמעון הצדיק ב"ש.

בקשות למילוי המשרה יש להגיש בצרוף מסמכים המעידים על השכלה ונסיון כנדרש לאחת הלשכות הנ"ל.

המועד האחרון להגשת הבקשות כ"ח בשבט תשמ"ז (27.2.87).

לעבודה בטחונית בארץ ובחו"ל דרושים יוצאי

יחידות קרביות

התנאים הדרושים:
★ גילאי 28-21
★ שרות צבאי ביחידות שדה כלוחמים (הכרחי קורס פיקודי). עדיפות לקצינים.
★ השכלה 12 שנות לימוד.
★ ידיעת השפה האנגלית ו/או שפה אירופאית אחרת.
★ כושר גופני טוב ובריאות תקינה (פרופיל 82 ומעלה)

אנו מציעים:–
★ עבודה מעניינת ורבת אתגר בארץ ובחו"ל
★ תנאי שכר טובים והטבות ביחידות למתאימים
★ תחזה העסקה למספר שנים (אפשרי חוזה לשנה אחת)

העבודה מתאימה גם לסטודנטים

המעוניינים העומדים בכל הדרישות לעיל, יפנו בכתב יד לת.ד. 39350 ת"א מיקוד 61392 עבור מ.מ. בצרוף תולדות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. וטלפון.
פונים מתאימים יוזמנו
סודיות מובטחת

בית הספר החקלאי
מקוה ישראל
המדור הדתי
דרוש לכניסה מיידית לעבודה

מורה לתנ"ך

במשרה חלקית (הכנה לבגרות)

מועמדים/ות בעלי הכשרה ונסיון יפנו לטל. 03-843697, 03-842050

למשרד עורך-דין
1. **עורך-דין** מנוסה במשפט אזרחי
2. **מתמחה**
3. **מזכירה**
טל': 03-748143

התיאטרון הקאמרי
מעריב
עיריית תל־אביב - יפו

שבתעתון
בוקר אקטואליה ותרבות

בהשתתפות:

שר הכלכלה והתכנון גד יעקבי
על היחסים בין המערך והליכוד ועל תקציב המדינה
★
מוחמד מצרווה
על דיפלומט ערבי־ישראלי ראשון בשורות החוץ
★
ד"ר בני חבוט
על היבטים רפואיים מיוחדים בגיל הזקנה
★
„מולייר"
הצגתו של תיאטרון חיפה מגיעה לתל־אביב. שיחה עם יעקב בסר (המתרגם) ונדליה בסר (הבמאי). קטע מתוך ההצגה בהשתתפות: לאורה ריבלין, יוסף אבר־ורדה, דליה שימקו ומוחמד בקרי.
★
המוסיקאים אלי מגן (קונטרבאס) ואבי אדריאן (פסנתר)
על מוסיקה קלאסית, מוסיקה קלה וג'אז
★
דונית פורת ודמי ברוך
על הצגתו החדשה של התיאטרון הקאמרי „המסע של אמא טאבורי"
★
מראיינים:
טלילה בן־זכאי ואבי בטלהיים

שבתעתון יתקיים ביום שבת, כ"ב בשבט תשמ"ז, 21 בפברואר 1987, בשעה 11.00 לפנה"צ, באולם התיאטרון הקאמרי.
כרטיסים במחיר 8 ש"ח בלבד להשיג בקופת התיאטרון הקאמרי. המחיר למנויי התיאטרון הקאמרי ולקשישים בעלי תעודת־קשיש ת"א – 4 ש"ח.
הקופה פתוחה מדי יום בין השעות 10.00 עד 13.30 ו־17.00 עד 20.30.

רמות
ramot
רשות אוניברסיטאות למחקר שימושי ופיתוח תעשייתי בע"מ

נמשכת ההרשמה לקורסים/השתלמויות

1. **קורס — מבקרי מערכות־מידע ממוחשבות**
ביומים ב', ה' אחה"צ
פתיחה 23.2.87
2. **פרסום, יחסי־ציבור והסברה**
בימים א', ד' אחה"צ
פתיחה 1.3.87
3. **השתלמות בתהליכי־תיעוד ממוחשבים**
בימים א', ד' אחה"צ
פתיחה 1.3.87
4. **קורס מערכת הפעלה UNIX ושפת תכנות C**
בימים ב', ה' אחה"צ
פתיחה 16.3.87
5. **קורס תשבונאות וביקורת בסביבה ממוחשבת**
בימים א', ד' אחה"צ
פתיחה 18.3.87

פרטים והרשמה בחברת רמות, רח' האוניברסיטה 32, רמת־אביב, בימים א'–ה' מ־8.30 עד 2.30 וביום ו' עד 12.00, טלפונים: 429419, 420114, 426465.

קרית אוניברסיטת תל־אביב
רח' האוניברסיטה 32, רמת־אביב, תל־אביב 61392

גבר לעניין

אתה בעניין. יום שני. קבענו.

צחי הנגבי, רל"ש בצמרת, משמיץ את היריבים הפוליטיים ■ מטיסי הטיסנים, כמעט־טייסים ■ היה אלוף הארץ בהתעמלות, עכשיו עושה „סטריפטיז רוחני" ■ הרווקות הכי מבוקשות לא מצאו עדיין חתן ■ ויהי עור, אופנה לגבר לעניין ■
וכן המוסף הפרסומי „מועדון גבר לעניין"

תסתכל מה קורה ב"מעריב"

קרן קיימת לישראל
המועצה של אירגוני נשים למען הקק"ל
ישיבה ביום ג' כ"ה בשבט תשמ"ז, 24.2.87, בשעה 11.30
בבית הקונפדרציה הציונית, רח' אמיל בוטה, ירושלים
מרצה אורחת: שרת הבריאות,
גב' שושנה ארבלי־אלמוזלינו
ברכות: מר מרדכי דיין, יו"ר עמית, הקרן הקיימת לישראל
מקומות מוגבלים — נא לאשר השתתפות בטלפון: 02-242040, 02-234449 (גם לסידור תחבורה)

הנהג
עשה לך מנהג —
קח עמך חייל לדרך

תדיראן

הצעה למכירת כלי־רכב 1/87

מוצעים בזאת למכירה כלי־הרכב כדלקמן:

סובארו 1300	שנת ייצור	82
טלבוט טנדר	שנת ייצור	81
טלבוט דו־שימושי	שנת ייצור	82, 83
פיאט פיורינו	שנת ייצור	82
פורד טרנזיט	שנת ייצור	82

את כלי־הרכב הנ"ל ניתן לראות במגרש מוסך תדיראן ברמת־סיב, רח' הסיבים 30 פ"ת, קרית־מטלון, בימים א'–ה'. בין התאריכים 22.2 עד 26.2, בין השעות 12.00 עד 16.00.
הצעות יש להגיש ע"ג טפסים שניתן לקבל במקום ולצרף לכל הצעה המחאת־בטחון בסך 10% מערך ההצעה.

אין תדיראן מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר, או כל הצעה שהיא.

מושב גיתית
בקעה — גב ההר

קולט משפחות
(עד גיל 35)

★ חקלאיות (רקע חקלאי)
★ התיישבות משולבת בחקלאות ועבודת חוץ
★ רצוי עם ילדים עד כיתות ז'-ח'

בפרטים נוספים נא לפנות לוועדת קליטה: בערב ליוסי אולנ' 02-941323 וליופי יעקובוביץ 02-941671 ולפנה"צ 02-941212

הזמנה להגיש הצעה לרכישת דירה בבת־ים

1) מחסנת בזה הצעה לרכישת דירה הנמצאת ברחוב ש"י עגנון 21 בת־ים והידועה כחלקה 128/10 גוש 7139.
2) הנכס הינו דירת מגורים, בת 3½ חדרים, חדרי שירות, חדר על הגג וגג צמוד. בדירה תוספת מיוחדת וגן הצד שינה מרוהט.
3) פרטים על הדירה תנאי רכישה ומידע נוסף ניתן לקבל אצל החתומים מטה.
4) הצעות לרכישת הדירה יש להגיש בכתב לא יאוחר מיום 5.3.87 שעה 12.00 במשרדי החתומים מטה בצירוף ערבות בנקאית צמודה לשער הדולר של ארה"ב בגובה של 10% מן הסכום המוצע.
5) על ההצעה להיות נקובה בשקלים כשהסכום צמוד לשער היציג של דולר ארה"ב.
6) החתומים מטה שומרים לעצמם את הזכות לנהל משא ומתן עם כל מציע או עם כולם ביחד, ואינם מתחייבים לקבל הצעה כלשהי.
7) המכירה כפופה לאישור בית המשפט המחוזי בת"א–יפו.

צור חביב, עו"ד
מנהל עזבון המנוח הרצל קבילי (קבילין)
רח' הרא"ה 10, רמת־גן.
טלפון 03-7517441

אילן שיין, עו"ד
מנהל עזבון המנוח הרצל קבילי (קבילין)
רח' סוקולוב 70 חולון.
טל' 03-846655

האיגוד העולמי של יהודי רוסיה הקרפטית ובני הפזור העברים
מודיע על
אסיפה שנתית
שתתקיים ב־24.2.1987 בבית ציוני אמריקה, אולם מס' 2 (מול הכניסה), רח' דניאל פריש 1, תל־אביב.
פגישת רעים החל משעה 16.00
פתיחת האסיפה בשעה 17.00
האסיפה תוקדש לזכרו של ד"ר מנחם אורן ז"ל ויוקראו בה קטעים מספרו אוריקולי על יהדות פ.ק.ר.

מדינת ישראל – משרד המשפטים
היועץ המשפטי לממשלה מינה ועדה בראשות המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, הגב' י. קרפ
לבדיקת מדיניות חקירה ותביעה בעבירות אלימות במשפחה
מי שסבור שיש בידו לתרום לדיוני הועדה בנושא האלימות במשפחה, מתבקש להעלות את הצעותיו ורעיונותיו על הכתב, ולהפנותם עד ה־30.4.87 למרכזת הועדה הגב' לבנת משיח, משרד המשפטים, רחוב צלאח א־דין 29 ירושלים.

ספרית מעריב

אזלה מהדורה ראשונה
מהדורה שניה בהדפסה

בראש השונית
מבחר שירים 1954-1986
מאת משה דור
הספר שזכה בפרס ביאליק

ספרים מבית טוב
ספרית מעריב

עיריית ראשון־לציון
מודיעה
לתושבים המתכוונים להעתיק מקום מגוריהם לראשון־לציון לקראת שנת הלימודים תשמ"ח

מתוך דאגה לחינוך הילדים בגיל חובה, מבקשת עיריית ראשון־לציון מהתושבים המתכוונים להעתיק מגוריהם לעירנו, לפנות אישית למשרדי המחלקה לחינוך ברח' הרצל 47 ראשון־לציון, החל מיום שני, א' באדר תשמ"ז, 2.3.87.

לצורך הרישום יש להביא עמכם: –
- תעודת־זהות בה רשומים הילדים בגיל חינוך חובה.
- צילום חוזה רכישת דירה.
- אישור מביה"ס או גן־הילדים בו לומד הילדים בשנת הלימודים תשמ"ז, תוך ציון דרגת הכתה ומסגרת הלימוד.

הצפיפות השוררת במוסדות־החינוך צמצמה עד מאוד את יכולת הקליטה של התלמידים במערכת החינוך בעיר. לכן כבל שתקדים לרשום את ילדיך ייטב.
מאחרים ברישום ישובצו במוסד חינוכי פנוי, ולאו דווקא לזה שקרוב למקום מגוריהם.

תמיד לשרותכם
מאיר ניצן, ראש העיריה

אוניברסיטת בר אילן
T&M
יישום טכנולוגיה ושיווק

„ניהול מחקרי שוק לתעשיה"
יום עיון
בהשתתפות מרצה אורח מארה"ב
ד"ר סטיוארט נמזר
מנהל מחקרי שיווק לאגף הפלסטיק בחברת "DUPONT"

יום העיון ייערך באוניברסיטת בר אילן בתאריך 23.2.87 בבנין בגין 9.00–17.00.
לפרטים נוספים: 03-342021

קבוץ דן
מארגן
קבוצות צעירים למטרות קליטה

צעירים רציניים שמחפשים איכות חיים ואתגר אישי, יכולים לפנות בצרוף תולדות חיים, לפי הכתובת: ו. קליטה, קבוץ דן, ד.נ. גליל עליון מיקוד 12245.

יתקבלו מועמדים בוגרי י"ב כתות, ולאחר שרות צבאי מלא, בין הגילים 24–30, כולל משפחות ללא ילדים.

לחברי קיבוץ קטורה בוגרי הצופים ותנועות האחות יהודה הצעיר

גאים בכם ושמחים אתכם לרגל קבלת פרס יו"ר הכנסת לאיכות החיים

חזק ואמץ

תנועת הצופים

מכרז רכב 1/87
המועצה האזורית בקעת־הירדן מציעה למכירה רכב
ציטרואן ג'י סי' אי'
סטיישן 1300 סמ"ק, שנת ייצור 83'
ניתן לראות את הרכב במגרש המועצה בין השעות 8.00–15.00.
הצעות יש להגיש עד לתאריך 28.2.87.
בדבר פרטים נוספים אפשר לפנות לרכז הרכב, טלפון: 02-941234

ישראל נדיבי, ראש המועצה

מכרז רכב
פיאט 131 1984 + מזגן

את הרכב ניתן לראות החל מ־22.2.87 בבית הצופים, רח' לוחמי גליפולי 49 יד אליהו (ליד בית השריון), טל. 03-304422

להשכרה
מוסך גדול בבני־ברק
1250 מ"ר עם כל הציוד
★ מכונאות ★ פחחות ★ צבע
03-492045 מ־14.00

שנקר
בית הספר הגבוה למדעי הטקסטיל ולאופנה

ההרשמה למגמות עיצוב אופנה ועיצוב טקסטיל תסתיים ב־26.2.87

נמשכת ההרשמה ללימודי תואר ראשון

למגמות:

★ טכנולוגיה טקסטילית
★ כימיה טקסטילית
★ ניהול תעשייתי

—•—

הנדסאי תעשיה וניהול
(מועד מיוחד מתחיל בחודש מרץ 1987)

—•—

הרשמה ופרטים נוספים: במזכירות האקדמית, רחוב אנה פרנק 12, רמת־גן 52526, טלפון: 03-7521133-4-5-8, בימים א'–ה' בין השעות 08.30–15.00

ידיעון וטפסי הרשמה אפשר לקבל באמצעות הדואר תמורת 10 ש"ח.

אוניברסיטת תל־אביב
בית־הספר להנדסאים
ע"ש יוסף ורבקה מאיירהוף

מ.ה.ת.
משרד העבודה והרווחה
משרד החינוך והתרבות
המכון הממשלתי להכשרה טכנולוגית

המרכז הטכנולוגי
מודיע על
המשך הרשמה לקורסים הבאים:

1. **לימודי הנדסה** (שלושה סמסטרים) ניהול הנדסי — יפתח ב־22.2.87
2. **קורסי השתלמויות** (סמסטר אחד)
   א. קורסי מחשבים
   1. יסודות המחשב ומבוא לתכנות — יפתח ב־18.3.87
   2. תכנות מנהלי ומסחרי — נפתח ב־15.2.87
   3. אסמבלר 8086 — יפתח ב־19.3.87
   4. ניתוח מערכות.
   5. יישומי ניהול במחשב אישי.
   ב. קורסי מכשור, בקרה ותכנון
   6. תיב"מ בתכנון מכני.
   7. בקרה ספרתית CNC.
   8. בקרים מתוכנתים PLC.
   9. אלקטרואופטיקה ולייזרים.
   ג. קורסי אלקטרוניקה
   10. יסודות האלקטרוניקה.
   11. קורס בסיסי למיקרופרוססורים.
   12. לוגיקה ואלקטרוניקה ספרתית.
   13. קורס מתקדם במיקרופרוססורים – תחנות עבודה WORKSTATIONS IBM P.C — יפתח ב־1.3.87
   ד. קורסי כתיבה טכנית
   14. קורס לכתיבה טכנית.
   15. כתיבה טכנית באנגלית.

לפרטים והרשמה: בית הספר להנדסאים ע"ש יוסף ורבקה מאיירהוף, אוניברסיטת תל־אביב, רח' האוניברסיטה 30 רמת־אביב 69975, טל: 03-425131-2 בבוקר: בין השעות 08.30–14.00 בשעות אחה"צ: 17.00–19.00.

לימודי חוץ של האוניברסיטה הפתוחה

בית ספר להורים

נפתח מחזור נוסף של לימודים

מטרת בית הספר להורים להקנות ללומדים כלים מעשיים להתמודדות עם בעיות גידול וחינוך ילדים, תוך כדי דיונים קבוצתיים ולימוד חומר עיוני.
הלימודים תקיימו בשלושה מסלולים:

★ הגיל הרך
★ ילדות
★ גיל ההתבגרות

תפתחנה קבוצות בשעות אחר־הצהריים ובשעות הערב.

★ **במגמות הגיל הרך וילדות יתקיימו הלימודים:**
אחה"צ: ביום ב' בשעות 17.00–19.00.
בערב: ביום א' או ד' בשעות 20.30–22.30.

★ **במגמה לגיל ההתבגרות יתקיימו הלימודים:**
אחה"צ: ביום ג' בשעות 17.00–19.00.
בערב: ביום א' או ד' בשעות 20.30–22.30.

הלימודים יחלו ב־26 באפריל 1987 ויתקיימו אחת לשבוע במשך 10 שבועות בתל־אביב.

ההרשמה תתקיים במחלקת למידע, למידשם ולמעקב, באוניברסיטה הפתוחה, רח' קלאוזנר 16, רמת־אביב, בתאריכים:
יום א' — 22.2, יום ג' — 24.2, יום ה' — 26.2 — בין השעות 09.00–14.00
יום ב' — 23.2, בין השעות 09.00–16.00
יום ד' — 25.2, בין השעות 09.00–18.00
יום ו' — 27.2, בין השעות 09.00–12.00
פרטים נוספים ניתן לקבל בטלפונים: 03-422520; 03-426553 בימים א'–ה' (22 בפבר' עד 26 בפבר'), בין השעות 09.00–13.30.

هكذا من الأصل

לימודים

חינוך על־יסודי · בי"ס לאכסטרנים · בגרות • • • רדיו אלקטרוניקה · פקידות · חשבונאות • • •

מ

מכללה ירושלים לבנות

המחלקה למדעי הטבע
מודיעה על

יום עיון בתחום המדעים

המיועד לתלמידות כתות י"ב ולבנות השרות הלאומי

יום העיון יתקיים אי"ה ביום א' ל' בשבט תשמ"ז (1.3.87) באודיטוריום ע"ש צימברקנופף בקמפוס של המכללה בבית וגן ירושלים.

בתוכנית:

10.00–10.25	התכנסות, הרשמה וכיבוד	
10.30–11.00	עיון בפרשת השבוע	הרב י. קפרנץ
11.00–11.40	דוממה ושונה בעדות ישראל	פרופ' מ. סולד
11.50–12.30	מנות מדוד	פרופ' ת. סומר
12.30–12.50	הצגת תוכנית המחלקה למדעי הטבע, תוכנית בי"ס לסיעוד – "שערי צדק" ושילובה במחלקה	מר י. בן דוד
12.50–13.30	סיור במחלקה וכיבוד קל	הגב' ר. מאיר
13.30–15.00	חלוקה ל־5 קבוצות:	
	א. סיור להכרת החי בסביבה הקרובה	ד"ר ס. בלומנהיים
	ב. סיור להכרת הצומח בסביבה הקרובה	גב' ש. גפני
14.15–15.30	ג. הכרות עם שונות האלמוגים במפרץ אילת	מר מ. רענן
	ד. הלייזר ושימושיו בטכנולוגיות המתקדמות	ד"ר נ. שחיבר
	ה. מבנה עצם וסחוס במבט במיקרוסקופ אלקטרוני סורק (SEM)	ד"ר י. עטקין
14.25–15.00	ג. מה ניתן ללמוד מביקור כוכב שביט הלי בעולם מערכת השמש	ד"ר י. נסבים
	ד. סדום ועמורה – תופעה געשית או רעידת אדמה	מר ד. גינצבורג
	ה. מנגנון הפעולה של ההורמונים	ד"ר ז. פרידמן
15.10–15.50	א. המערכת החיסונית בגוף האדם	ד"ר ב. רודנסקי
	ב. התפתחות הדעות על הריה הספונטנית של יצורים חיים מן המאה ה־18 עד ימינו	ד"ר ש. ג'יאמי
15.50–16.00	סיכום, שאלות ותשובות.	

הרשמה: מזכירות המחלקה למדעי הטבע, טלפון 02-422481, 02-434331.
תחבורה למכללה: קווים 21 וכו' – מהתחנה המרכזית בירושלים.

משרד החינוך והתרבות — המחלקה להכשרת עובדי הוראה

מכללת בית־ברל
המכון להכשרת מורים לאומנויות

רח' פטאי 14 (שכונת בורכוב) גבעתיים טל' 321308, 322408

החלה ההרשמה לשנה"ל תשמ"ח

מתקבלים:
א. תלמידים ותלמידות שעמדו בבחינות בגרות עיוניות או מקצועיות.
ב. הנדסאים והנדסאיות.
ג. מורים מוסמכים ואקדמאים המבקשים להסב מקצועם. (אלה ייהנו מהקלות)

מקצועות הלימוד: לימודים עבריים, כלליים, פדגוגיים ואימוני הוראה.

אומנויות

★ אומנויות העץ והמתכת ★ אומנויות הטכסטיל
★ אומנויות גרפיות ★ מלאכת מחשבת
★ עיצוב בסיסי ועיצוב תלת־מימדי

הלוואות: תלמידים נזקקים ייהנו מהלוואות מותנות שבתנאים מסויימים יהפכו למענקים.

הרשמה: כל יום בין השעות 8.00 – 14.00 לפנה"צ.
דמי הרשמה: 55 ש"ח.

משרד החינוך והתרבות — המחלקה להכשרת עובדי הוראה

אפרתה

בית המדרש הממ"ד להכשרת עובדי הוראה

החלה ההרשמה לשנת הלימודים תשמ"ח

מסלולי הכשרה:
1. גננות
2. הגיל הרך (גן וכיתות א–ב)
3. החינוך היסודי
4. חטיבת הביניים
5. חינוך מיוחד
6. חינוך מבוגרים
7. מכון להכשרת מנחים לקבוצות הורים בחמ"ד
8. השתלמויות מורים
9. הסבה מקצועית לבעלי תואר אקדמי

* תלמידות ראויות וזקוקות תזכינה למילגה.
* קיימת אפשרות לסידור מגורים לתלמידות מחוץ לירושלים.

פרטים והרשמה במשרד: רחוב בן יפונה 17 ירושלים, או טלפונית: 02-717745.

מ

מכללה ירושלים לבנות

מודיעה על

יום עיון בחוג לאנגלית

המיועד לתלמידות כתות י"ב ולבנות השירות הלאומי

יום העיון יתקיים אי"ה ביום א', כ"ג בשבט תשמ"ז (22.2.87) בקמפוס של המכללה בבית וגן ירושלים.

Sunday February 22.1987

"OPEN HOUSE"

9:45	Registration and Tour of Campus	
10:35	Greetings	Dr. Dan Vogel, Chairman of the English Department
10:45 — 11:15	שעור תורני	Rabbi Reuben Aberman
11:15 — 11:45	Introduction to the Department	Dr. Vogel
11:45 — 12:45	Training A Teacher Electronically	Mrs. Rivka Shapira, Mr. Ellis Yodaiken
12:45 — 13:30	Lunch	
13:30 — 14:00	A Taste of Linguistics	Mr. Yosef Barnett
14:00 — 14:30	Living a Poem	Mrs. Debbie Lifschitz
15:00 — 15:30	A Class in Theatre	Miss. Chana Baron and class
15:30 — 16:30	The Profession of Teaching English	Mr. Raphael Gefen, Chief Inspector, English Inspectorate, Ministry of Education

Experiences
Questions and Answers Registration: 02-422481
.Travel to Michlalah: Bus 21 x from Central Bus Station, Jerusraem

בצלאל – אקדמיה לאמנות ולעיצוב ירושלים
מודיעה על

המשך ההרשמה לשנה"ל תשמ"ח 1987/88

• אמנות • צורפות
• עיצוב גרפי • צילום *
• עיצוב סביבתי • עיצוב קרמי
• עיצוב תעשייתי

ההרשמה מתקיימת בחודשים ינואר־פברואר 1987 בימים א' – ה' בין השעות 09.00 – 16.00
חוברות מידע, טפסים והרשמה בקמפוס בצלאל הר־הצופים, טלפון 02-822181, 02-822191

* לא תתקיים הרשמה לתשמ"ח

רשת עמל

ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י
ביה"ס תיכון מקצועי לתעופה ואלקטרוניקה
המכללה לטכנאים והנדסאים

הולץ

מודיע על

יום לימודים פתוח

ביום ג' 24.2.87, מ־10.30–18.00
לתלמידים, הורים וכל המעוניינים

ההרשמה לשנה"ל תשמ"ח תחל ביום א', 5.4.87

הולץ — קיבוץ גלויות 150 תל־אביב טל. 03-823432, 03-835393

תנועת הצמחונים והטבעונים בישראל

בית־הספר לריפוי טבעי

השתלמויות לרופאים ולרוקחים

★ אקופונקטורה ★ תזונה ★ צמחי מרפא

ההשתלמויות מתחילות באפריל 87

בפרטים נוספים לפנות לסימי סלע, איחורית 7549111, מס' מנוי 19521, וטלפון 03-493185, עד 20.230.

המכון לשפה

הספרדית

נפתחות כיתות חדשות • 20 שנות נסיון • מורים בעלי נסיון רב
• 7 רמות • קורס אינטנסיבי • קורס לשפה שוטפת
• ספריה בספרדית קלה • קסטות ללימוד
הקורס למתחילים מאפשר לדבר תוך 4 חודשים
03-481539, 220223 · דיזנגוף 184

תיכון ברק

נפתחות כיתות בוקר, צהרים וערב בכל המקצועות, לנוער ולמבוגרים.
אחריות להצלחתך בבחינות

בגרות

בוא להתייעץ עם מנהל בעל־נסיון של 25 שנה.
אוטובוסים: כל קווי דן ואגד העוברים בדרך פתח־תקוה

ת"א, שד' יהודית 30 (כניסה משד' החשמונאים 6) מול הקריה טל: 339031
שעות הרשמה: כל יום 10.00–12.00, 17.00–19.00

מכון דן

אנגלית לאוניברסיטה

קורס ערב אחרון
בבניין נוספה "הרצליה" תל־אביב
הרשמה 5–7 בערב
תל אביב, ז'בוטינסקי 106

השבינה

סדנא לעיצוב ואדריכלות

לימודי חוץ סמסטר אביב — אחה"צ
27.4.87–6.8.87

מבוא לאומנויות ויזואליות

הקורס כולל:
• שרטוט אדריכלי ועיצוב דירה
• רישום וציור
• מבוא לתולדות האמנות.

הרשמה: בימים א'–ה' בין השעות 9–14, רח' מנורת המאור 8 (מולת יצחק 36) תל־אביב, טלפון: 255184-5 • מספר המקומות מוגבל

כתיבה במכונה
בשיטה עיוורת
תלמוד ב־12 שעות
בבי"ס
למסחר "רימון"
ת"א, דיזנגוף 85
☎ 281985

האגודה לפיתוח שירותי שיקום בישראל

במעון חדש בירושלים, לטפל בנכים

דרושים עובדים לעבודה כמטפלים

המעון יפתח ב־1.7.87

המועמדים יקבלו קורס מיוחד להכשרת מטפלים לעבודה עם נכים, שיתקיים בירושלים, בחודש אפריל 1987.
הלימודים יתנו ללא תשלום, במסגרת המדרשה להכשרת עובדים חינוכיים סוציאליים.
הלימודים יתקיימו 5 ימים בשבוע ויקנו תעודת מטפל מוסמך.
הלימודים יכללו אספקטים פסיכולוגיים ורפואיים של נכויות.
בתקופת הקורס יקבלו התלמידים דמי אבטלה.
יתקבלו: בעלי 12 – 11 שנות לימוד
אחרי שרות צבאי או שרות לאומי.

המעוניינים יפנו בכתב למדרשה, רחוב בית הערבה 7, תלפיות, ירושלים, מיקוד 93389.
טלפונים: 02-711238, 02-711275 (לציין עבור מטפלים בנכים).

בפיקוח משרד החינוך והתרבות

להצליח בבגרות

בת"א: עברנו מבנין גמנסיה הרצליה לבי"ס תיכון חדש !!

במשכת ההרשמה לכיתות בוקר וערב למועד יוני 1987 לכל המקצועות כולל:

רק באולפן לבגרות בהנהלת מהנדס א. לחמן (מחבר הספרים): 1. ליכוד עד להצלחה בבחינה, או החזר שכר לימוד במקרה של כשלון שני; 2. 80% מתלמידנו עברו בהצלחה את בחינות הבגרות במתמטיקה במועד ינואר 1986, 33% קבלו ציונים 9 ו־10; 3. מלמדים את כל החומר הדרוש לבחינה, כך שלא נדרש ידע מוקדם; 4. מורים מעולים בכיתות קטנות; 5. שעורי הגבור לתלמידים מתקשים ללא תשלום; 6. בתחנתו כבית הספר האקסטרני המוכר ביותר בתל אביב, בחיפה ובירושלים בסקר דעת קהל של חברת "קלע".

ג.ד. (בתמונה): "מ־3 בתיכון ל־10 באולפן לבגרות במתמטיקה 3 יחידות."

גבי אבידר (אם לתלמיד שמיניה): לאחר הקורס הפך בני לאדם אחר, לא זו בלבד שהוא מתמצא היטב בחומר, אלא שקיבל בטחון עצמי שממש אין להכירו.

חיים גרוס (בתמונה): "לימודים עם יחס אישי הציון הגבוה 9 במתמטיקה בזכות המורה ריקי".

ההרשמה: תל־אביב: רח' הרב קוק 81 (בי"ס תיכון חדש חדר 7), טל' 5461106, 03-5460618.
ירושלים: רח' המלך ג'ורג' 16 טל' 222375, 02-222340.
חיפה: רח' יל"ג 3 (בית ליגת בשיפה), טל' 667411, 04-641040.
באר שבע: בניין ההצבאות, רח' ההצבאות 40, קומה 6, טל' 73146, 057-71690. מיזוג אויר בכל כיתה.
ראש העין: פרוייקט שיקום השכונות, טל' 03-9369459.

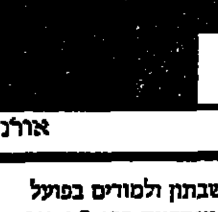

ההרשמה מסתיימת בימים אלה
תחילת הלימודים 22.2.87

האולפן לבגרות בהנהלת א. לחמן

אורנית

מכללת לוינסקי לחינוך

מוסד אקדמי להכשרת מורים

מודיעה על ההרשמה לשנת תשמ"ח
לקבלת תואר אקדמי ראשון

"בוגר בהוראה" (B.Ed.) ותעודת
"מורה מוסמך בכיר" בכל מסלולי ההכשרה להוראה:

הגיל הרך: גן ילדים וכיתות א'-ב', מיקוד בהכשרה ללמידה פעילה, התמחויות: מוסיקה, אמנות, ספרות ילדים.

החינוך המיוחד: לביה"ס היסודי, חטיבות הביניים של החינוך המיוחד, כיתות מקדמות וטיפוליות בחינוך הרגיל.

חטיבת הביניים: (כתות ז'-י') המגמות: לשון, ספרות, מקרא, היסטוריה, אנגלית (חד־חוגי), ביולוגיה (חד־חוגי), מתמטיקה (חד־חוגי).

ביה"ס היסודי: (כיתות ב'-ו') המגמות: מדעי הסביבה והחיים (טבע), לימודי ארץ־ישראל (מולדת וגיאוגרפיה), מקרא, ספרות, מתמטיקה.

המגמה לערבית: לביה"ס היסודי ולחטיבות הביניים.

המדרשה למוסיקה: הגיל הרך, ביה"ס היסודי, חטיבת ביניים, חטיבה עליונה, חינוך מיוחד, התמחויות: מוסיקה ותנועה בחינוך המיוחד, ריתמיקה, ניצוח מקהלה.

יוצאי אוניברסיטאות ואקדמאים: לימודים בתכנית אישית בכל המסלולים.

המדרשה למוסיקה קיבלה "היתר" לקיום לימודים לקראת תואר ראשון.

לימודי שנה ד' לקראת התואר B.Ed. לבוגרי מכללת לוינסקי ומכללות מוכרות או שקבלו "היתר" אקדמי.

מכללת לוינסקי היא המוסד היחיד שקיבל הכרה אקדמית מלאה והסמכה להעניק תואר ראשון בכל מסלולי ההכשרה.

השתלמויות מורים למורים בשנת שבתון ולמורים בפועל
– קורסים למרכזי מקצוע ומנוזים מוסדיים בביה"ס היסודי.
– "הסמכה" ו"בכיר" בחינוך המיוחד.
– לימודים לתואר "מורה בכיר" ו"מורה בכירה בגיל הרך" במסלולי המכללה, עפ"י תכנית אישית.

פרטים והרשמה: ביחידה לרישום - קרית חינוך, תל־אביב, ת.ד. 48130, מיקוד 61480, טלפון: 03-426162-9.

לומדים לוינסקי

הוראה עם תואר אקדמי

מכללת זבולון

לתורה לטכנולוגיה ולאמנות

בס"ד

לבת הדתית,

מגמות הלמוד — תשמ"ח 1987/8

★ מדעי המחשב
★ ראית חשבון והנהלת חשבונות
★ עצוב אדריכלי
★ טכנולוגיה רפואית (ממונה באשור הנדסים הממשלתיים)

במכללה מקומות מסודרים ולימודי קודש ברמה גבוהה. פרטים בתוכניות המכללה, שד' ההגה"ה 17 ק. שמואל, חיפה טל. 04-752667, 04-714946

האם קראת כבר את

AK

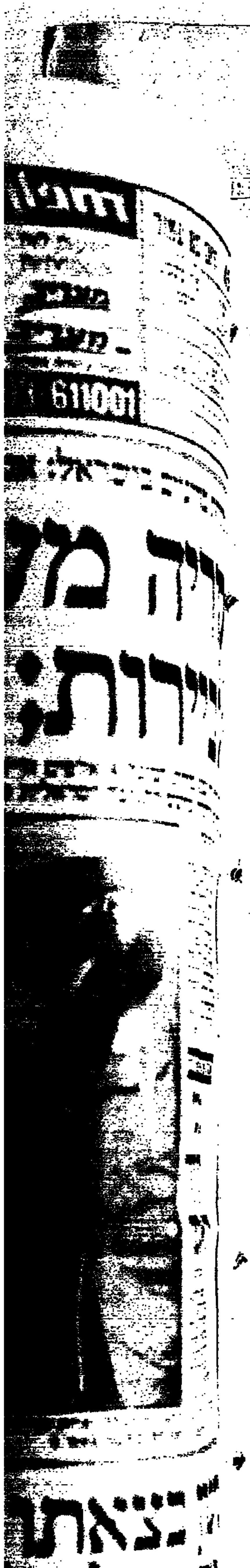

איזה מזל...

השבוע מינימום פרס ראשון

1,600,000 ש"ח

בלוטו

יחידת הפרסום

סה"כ הפרסים 3,000,000 ש"ח

★ כפוף לערעורים

هكذا من الأصل